

Joe Quirk

Prűdek és paráznák

PARK KÖNYVKIADÓ

A fordítás alapjául szolgáló kiadás:
Joe Quirk: *Sperm Are From Men, Eggs Are From Women*,
Running Press, 2006

Fordította Révbíró Tamás

A fordítást szakmai szempontból ellenőrizte dr. Karczag Judit

Copyright © 2006 by Joe Quirk
Hungarian translation © 2009 Révbíró Tamás

Magyar kiadás © 2009 Park Könyvkiadó, Budapest
Szerkesztette Csontos Erika
Felelős szerkesztő Szalay Marianne
A szöveget gondozta Lovass Gyöngyvér
Műszaki szerkesztő Mező Zsuzsa
A borítót tervezte Gerhes Gábor
Tördelte Rochlitz Vera

Minden jog fenntartva.

Ezt a könyvet Ellen Goodmannek ajánlom
feltétel nélküli támogatásáért és barátságáért.

Mars és Vénusz? Felejtsd el!
Az asztrológiából nem derül ki semmi.
Mindenre a biológia ad választ.
A sperma a férfiktól, a pete a nőktől származik.
Ez az igazi oka annak, hogy férfiak és nők nem egyformák.

1.

A sperma és a pete kérdése

Miért nem akarja a férfi elkötelezni magát? Miért akar a nő végeérhetetlenül a kapcsolatukról beszélni? Miért nem képes a pasi úgy befejezni az első beszélgetést, hogy nem próbál meg engem a sarokba szorítani? Miért kell annyit dumálnom, mire végre sarokba tudom szorítani a csajt?

Az evolúciós biológusok pontosan tudják, hogy miért. Az egész a spermáig és a petéig vezethető vissza. Nézzük meg kicsit alaposabban ezt a két bajkeverőt.

Minden férfi százmillió-háromszázmillió spermiumot bocsát ki minden egyes ejakulációval, vagyis szívdobbanásonként megtermel vagy ezret.

A sperma értéktelen. A férfiak bátran pazarolhatják, bátran szórhatják szanaszét, kit érdekel? Van még bőven ott, ahol ez termett. A fele különben is rokkantan jön a világra: törött a farka, torz az alakja, hiányzik a feje. Az agyatlan spermium meg vörösvérsejteket próbál megtermékenyíteni, ahogy a kutyák igyekeznek meghágni az ember lábát. A spermiumot senki sem nevezné finom szerkezetnek. A férfiban nincsenek rejtett mechanizmusok, amelyek a spermiumok gyengéd ápolgatására lennének hivatottak. Azok a sejtek tömeggyártásban keletkeznek, és kilövődnek. Aztán meg gyártunk újakat.

Mármost vizsgáljuk meg azt is, mi munkába kerül egyetlen pete előállítására. A petesejt 85 ezerszer akkora, mint az ondósejt; a leánygyermek úgy születik, hogy már eleve magában hordja az összes petét, amely élete során megéri a testében, és átlagosan 29,5 napig tart, amíg a selymes bevonatú folyosóban egyetlen becses pete célba jut.

Valójában minden, ami a gyerekcsináláshoz kell, a petében található. A spermium a genetikai anyagon kívül semmit sem tesz hozzá. Az ondósejt többi része pusztán szállítóeszköz, amely néhány mitokondriumot visz magával üzemanyagként. Képzeld el egy tengeralattjárót, amint nekirohan valaminek, ami akkora, mint San Francisco – csak azért, hogy házhoz szállítson egy pizzát. San Franciscónak pedig azon az egy pizzán kívül semmi másra nincs szüksége, hogy létrehozzon valamit, ami akkora, mint az egész földgolyó. A tengeralattjáró ezután elenyészik a tengerben: a szervezetben.

Tisztán genetikai szempontból a nemi aktusban a *Homo sapiens* hímnemének összráfordítása az udvarlás, meg néhány perc a legeslegkedvencebb tevékenységből. Utána szabadon elhúzhatja a csíkot, remélve, hogy még valakit megtermékenyíthet.

Gondoljuk most végig, hogy a jégkorszaki nő milyen genetikai befektetést eszközölt a szexuális aktusban. Kockáztatta a kilenchavi másállapotot, majd egy magatehetetlen kis húsdarab több éven át tartó szoptatását, később egy jó évtizednyi munkát annak érdekében, hogy a lázadó kamaszból önálló felnőttet neveljen. Közben távol kellett tartania a ragadozókat, nehogy felfalják őt vagy az utódját; el kellett riasztania azokat a hímekeket, akik meg akarták erőszakolni; és annyi magot, bogyót kellett gyűjtenie, hogy kettejüknek is elég legyen. Ráadá-

sul a csecsemőt fehérjével is el kellett látnia. Nem könnyű úgy vadászni a mamutra, hogy az ember a kicsinyét is magával cipeli a hátán.

Ami a szaporítási feladatot illeti, kétféle típussal állunk szemben. Vizsgáljuk meg a különbséget a darwinista szemével. Mi lehet az optimális szaporodási stratégia egy olyan lény számára, aki minden egyes ejakulációval akár 300 millió spermiumot produkál? Szórd szerteszét, bőségesen, ahogy csak telik téled! Vesd be vele a földet! Lőj, lőj, lőj és lőj! Hajrá! Valamelyik kis nyavalyás majd csak megfogja!

És vajon mi lehet a legkedvezőbb szaporodási stratégia az olyan lény számára, aki havonta csupán egyetlen petét érlel, és ha az megtermékenyül, életre szóló munkát jelent neki? Válassz okosan!

Nézzük meg a bölényeket, a madarakat, a majmokat, nézd meg a kutyádat! A legtöbbször azt látod, hogy a hímek mohók, a nőstények finnyásak. A hímek mutogatják, kelletik magukat, és azt mondják: „Anyaméhet nekem, de gyorsan! Minél többet, annál jobb!” A nőstények viszont a hímek mutatványai láttán azt mondják: „Egyetlen hímet akarok, de az aztán kiváló legyen!”

Tölts egy kis időt orangutánokkal! A hím a többi hímmel harcolva bizonygatja genetikai rátermettségét, és ha mázlija van, a nőstény őt választja. Ha nincs mázlija, akkor megerőszkolja a nőstényt. Aztán lelép. A hím orangután nem érez szerelmet vagy magányosságot, csak időszakosan képes kanosságra. Amikor a nőstény orangután megpillantja a hímet, rögtön tudja, hogy az csak egyetlen dolgot akar. A gyereknevelés mindenestül a nőstényre marad.

Hát igen.

Hogyan jutottunk el a majomkodástól a monogámiáig? Hogyan csillapodott le az, ami csillapíthatatlan?

Van egy jó hírem: a hímek részvétele az utód gondozásában nagyjából egyenes arányban áll a gyermekkori függőség időtartamával. Minél tovább tart a gyermekkor, annál nagyobb részt vállalnak a hímek az utódaikról való gondoskodásban.

Az újszülött antilop gyerekkora körülbelül két percig tart. Az antilopbébi szinte azonnal képes az önfenntartásra – ami azt jelenti, hogy el tud szaladni a ragadozók elől. Hamar megtanulja a legelészést is, és így már gondoskodni tud magáról. A hím antilop segítségére nincs szüksége.

Gondold csak el, mi lenne, ha a függő helyzet egy évig tartana! Szegény antiloptehén szakadatlanul védelmezhetné kiszolgáltatott utódait. A ragadozók úton-útfélen antilopborjakat zabálnának.

Képzeljünk el egy véletlenszerűen előálló genetikai mutációt a hím antilopban, amelynek hatására az állat képessé válik arra, hogy összegyűjtse a füvet, és hazavigye a kis antilopborjúnak. Annak a hímnek a leszármazottai közül többen érnék meg a felnőttkort, mint a többi, hátrányos helyzetű antilopgyerek közül. Az utódgondozás génje rohamosan elterjedne a populációban.

Vegyük szemügyre a főemlősöket! Föl lehetne rajzolni egy görbét, melyből kiderül, hogy a gyermekkori kiszolgáltatottság időtartama nagyjából arányos a szülői ráfordítás intenzitásával. A csimpánzhímek ennivalóval látják el a nőstényeket, és éveken át gondoskodnak a fiatalokról. A hím páviánok rövidebb ideig teszik ugyanezt. A gyűrűs farkú makik a vállukat se rándítják.

A gibbonok monogámok, egészen az ájtatosságig. A Keresztény Koalíció címerállatául választhatná a fehérkezű gibbont, mert a családmódeljük tökéletesen olyan, amilyet ez a fundamentalista amerikai szervezet hirdet: egy hűséges gibbonpárból és számos kis gibbonból áll.

Melyik főemlős gyerekkora a leghosszabb? A *Homo sapiens*é. Ahogy az agyunk egyre nagyobbra nőtt, a korai hominidáknak a fejlődési folyamat egyre korábbi szakaszában kellett szülniük, hogy az óriási fej kiferjen a méhszájon. Ha az agy fejlődésének abban a szakaszában születnénk meg, mint a közönséges majmok, akkor a nők 18 hónapig lennének másállapotban. Hölgyeim, mit szeretnének jobban: kétszer ilyen hosszú terhességet, amelynek végén egy bölcsis korú kisgyerek fejét kell kinyomniuk, vagy egy kicsit hamarabb kipréselni azt a kölköt? Melyik verzió esetén lenne szükségük kevesebb aerobikra, hogy a szülés utáni nehézkes cammogásuk újra kecses suhanássá változzék?

Így aztán mi hamarabb pottyantjuk ki őket. A legtöbb emlőshöz képest az ember nősténye éretlen magzatot hoz a világra, és az utód nagyon sokáig magatehetetlen marad. Bonyolult törzsi társadalmunk működését is egyre nehezebb elsajátítani, ami ugyancsak a gyerekkor elnyújtásáért felelős gének malmára hajtja a vizet.

Nézzük meg, most hol tartunk! A gyerekeink több, mint egy évtizeden át még nem érettek a szaporodásra, és az egyre szövevényesebb törzsi szabályokat sem képesek elsajátítani vagy húszéves korukig. (Az öcsém esetében huszonöt.)

Agyunk egyre nagyobb lett, így egyre korábban és mindinkább magatehetetlenül jöttünk a világra, ezért a gyerekkorunk is egyre hosszabbra nyúlt. Az emberi anyaság lett a természetben előforduló legnehezebb feladat.

Ezenközben itt szaladgált szabadon a rengeteg hím, akik saját jogon nem esz-
közölnek semmiféle beruházást a terhességbe, ennél fogva a testük meg az agyuk egyéb feladatokra tud összpontosítani, például antilopborjak lehető leghatékonyabb levadászására. A munkába roskadt nőstények pedig felismerték, hogy birtokukban van valami, amire ezeknek az antilopvadászoknak szükségük van: a rendszeres kamaty.

Kérdem önöket, hominida hölgyeim: melyik típusú hímet választanák szex céljára? Azt, amelyik kedves, és kaját hoz? Vagy azt, amelyik lelép, és országszerte hajtja a csajokat?

A helyben maradó hímek több utódot neveltek a felnőttkorig, mint azok, akiket az utódgondozás nem érdekelt. Azok a nőstények, akik a hűséges hímekeket találták szexinek, több utódot neveltek fel, mint azok, akik szerint a linkség sze-
xi. Az apatermesztűek lassanként elhódították a terepet a csirkefogóktól.

Számos, hosszú gyerekkort megélő faj esetében a nőstények párválasztásai nyomán olyan hímek fejlődtek ki, akik/amelyek egyre több érzellemmel fordulnak utódaik felé. Egyes madarak hímje a tojásokon ül, míg a tojó messze jár, hogy félrelépjen. A fehér lábú szarvaségér apukák által gondosan nevelt utódok gyorsabban növekednek, és többen maradnak életben közülük, mint a szingli szarvaségér mamák által, apa nélkül nevelt utódok. A csimpánzhímek ennivalót adnak szexért – náluk afféle udvarlási prostitúció zajlik. A *Homo sapiens* hímje gyémántgyűrűt ajándékozik, és fallikus kocsival jár, hogy gondoskodási képességét reklámozza; a modern gyűjtögető társadalomban a *Homo sapiens* nősténye

szemérmeskedés nélkül el is várja szeretőjétől az enivalót. Dacára a sperma és a pete gyökeresen eltérő szaporodási stratégiájának, a hosszan tartó gyerekkor miatt a törzsfajlás során odáig jutottunk, hogy szoros kapcsolatot alakítunk ki azzal, akivel üzekedni szoktunk.

A biológusok ezt párkapcsolatnak nevezik. Mi házasság néven intézményesítettük is. Csak egy a gond: a mi párkapcsolataink úgy vannak belőve, hogy addig tartsanak, ameddig az utód eléri az önállóság egy bizonyos szintjét. A géneket nem arra találták ki, hogy boldoggá tegyenek minket. Ellenkezőleg: ők „találtak ki” bennünket, hogy minél több másolatot állíthassanak elő önmagukból. Ahhoz, hogy a szexuális kapcsolat eltartson az „ásó-kapa-nagyharang” jelmondat által meghatározott ideig, bele kell épülnie a barátság és az összetartozás érzésének ugyanúgy, ahogyan ez már a pleisztocén szavannán is végbement. Hogy az életre szóló barátságok miként fejlődtek ki, azt később fogjuk szemügyre venni.

Előbb azonban más, férfi és nő közötti témákkal kell foglalkoznunk, s ezek közül az első, hogy mi okoz a hím és a nőstény hominidák számára nemi gerjedelmet.

Azt kérdezed, miért nevezlek állandóan hominidának? A hominidák közé tartozik az összes Neander-völgyi, az australopithecusok, a *Homo habilis*ok, a *Homo erectus*ok stb., stb., a főlegyenessedve járó majmok, amelyek közül egyedül a mi fajunk maradt fenn. Sokan közülük ugyanabban a korszakban kóboroltak a Földön, megismerkedtek egymással, javakat cseréltek, esetleg párosodtak, vagy felfalták egymást. Egyes biológusok, sőt Platón is, ekképp határozták meg a hominidákat: tollatlan kétlábúak. A hominidák valójában a kihalt majomfajok, amelyek közelebbi rokonaink, mint a csimpánzok. Vágyaink, erényeink, tehetségeink, démonaink az ő küzdelmeikben kovácsolódtak ki.

Minden, ami a *Homo sapiens* agyában és testalkatában különleges, az a pleisztocén korban, az afrikai szavannán alakult ki. A szavanna: facsoportokkal tarkított, nyílt, füves terület. A pleisztocén: földtörténeti korszak, amely a legutóbbi jégkorszak kialakulásával és visszahúzódásával esett egybe, vagyis 1,8 millió évvel ezelőtt kezdődött, és 10 ezer évvel ezelőttig tartott; ezalatt zajlott a hominidák áramlása a bolygón, amelynek során egy csomó más állatfajt kiirtottak (beleértve a többi hominidafaj többségét is), és csakhamar mi fejlődtünk ki belőlük.

A hominidák a majmok egyik alcsoportja. A majmok a főemlősök egyik alcsoportja. A főemlősökhöz 235 faj tartozik, köztük mi magunk.

A fán élő főemlősök hajlanak a monogámiára. Azok a főemlősök, akik lejöttek a fáról, hogy a talajon versengjenek egymással a területért, ügyeskedni kezdtek, hogy szexpartnereket gyűjtsenek, sokakkal párosodjanak.

Mikor aludtál fán utoljára? Mit érzel, amikor egy idegen átsétál a kerteden?

Egy brit felmérés szerint a férfiek 60 százaléka, a feleségek 40 százaléka csalja a házastársát. A Kinsey-jelentés szerint a negyven év alatti amerikai férfiak 50 százalékának, a nők 26 százalékának volt házasságon kívüli kapcsolata – habár a *Cosmopolitan* nőolvasóinak a fele ismer be hűtlenkedést. A családi értékek ilyen megroppanása nem új keletű. Ezek az arányok egy évszázad óta nem mu-

tatnak jelentős változást – legfőljebb abban, hogy az emberek egyre korábban kezdik csálni egymást.

Ezekkel a kutatásokkal az a baj, hogy nem mutatják meg, valójában mennyit is lépünk félre. Csak azt mérik, hány félrelépést ismerünk be. Az emberek hagyományosan titkolóznak a hűtlenkedéssel kapcsolatban, mások viszont hajlamosak eltúlozni hódításaikat.

Amikor középiskolába jártam, a barátom, Mike Chorost felmérést készített arról, hogy szexuálisan mennyire aktívak az osztálytársaink. A kutatásra tornaórán, a sportpálya lelátóján került sor, a résztvevők rengeteget kukucskáltak egymás válla fölött, és vihogtak. Az eredmény megdöbbentő volt. Kiderült, hogy a fiúk 99 százaléka szexelt már a lányok 1 százalékával. Hatalmas erkölcsi felháborodást éreztem! Kik ezek a lányok, és én miért nem ismerem őket? Rettentően untam, hogy egyike vagyok annak a három fiúnak, aki még szűz az iskolában. Tudtam, hogy a fiúkra vonatkozó adat nem pontos, mert én is hazudtam. Az is kiderült, hogy én vagyok az egyetlen kamasz, aki maszturbál. Még szerencse, hogy erre a kérdésre is hazugsággal válaszoltam. Ahogy végignézttem a Casanova fiúkból és hótiszta lányokból álló osztályon, ráébredtem: a felmérésből csak egy dolog derül ki. Az, hogy mit szeretnénk, ha igaz lenne.

Pontosan mennyire voltunk kicsapongók az őskori környezetben? Bárcsak meg lehetne mérni a történelem előtti korok promiszkuitását!

Meg lehet.

Ha tudni akarod, mennyire voltak kicsapongók a hímek a pleisztocén kori szavannán, nézd meg a férfiak és a nők testmérete közötti különbséget.

Ezzel majd később foglalkozunk.

Ha tudni akarod, mennyire voltak kicsapongók a nőstények a pleisztocén kori szavannán, nézd meg a hím és a heréi mérete közötti arányt.

Foglalkozzunk ezzel most mindjárt.

Megjegyzés: Hiszed vagy sem, egyes rendszertanászok le akarják cserélni a „hominida” szót arra, hogy „hominina”, ráadásul éppen mostanában, a könyvem megjelenésével egy időben. Ezt azzal magyarázzák, hogy a csimpánzokról, a bonobókról, az emberekről és a gorillákról kiderült: közelebbi rokonságban állnak egymással, mint az orangutánokkal, ezért egy teljesen új kategóriát akarnak bevezetni a rendszertanban. Én viszont ragaszkodni fogok a megszokott „hominida” kifejezéshez, csak azért, hogy őket bosszantsam.

2.

A herék méretét a női promiszkuitás szabja meg

A látnokok kristálygolyót bámulnak, és ködös jóslatokat mondanak az ember jövőjéről. A biológusok magának az embernek a golyóit vizsgálják tüzetesen, és pontos információt kapnak az ősi múltban élt nők botrányos viselkedéséről.

Juhokkal és egerekkel végzett tenyésztési kísérletek elsőpró erejű bizonyítékot szolgáltatnak egy herékkel kapcsolatos jelenségre. Nemzedékek hosszú során át a monogám nőtény egerek és birkák csekély változást idéztek elő a hímek szaporítóanyagot termelő szerveiben. Azok a nőtény egerek és birkák azonban, amelyek nyilvánosan monogámnak mutatkoznak, de titokban a promiszkuitást gyakorolják, rövid idő alatt a herék megnövekedését idézték elő a hímekben.

Nézzük meg a heréidet közelebbről.

Először is mérjük meg a termék mennyiségét. Ez most nem a szemérmeskedés ideje. Amikor a hím ejakulációjáról van szó, a biológusoknál mindig kéznél van a megoldás. A különböző ejakulátumok spermiumszámát megmérték, kiszámították. A próba maga a puding.

Skacok, lehet, hogy ti megbíztok az asszonyban, de a spermátok, az nem bízik. A mérések szerint a hosszú távollét után hazatérő hímek a párjukkal való első közösülés alkalmával rendkívüli mennyiségű spermiumot produkálnak – akár 300 százalékkal is többet, mint máskor! Ha férfiak mindennap találkoznak a párjukkal, akkor csak mértékletes mennyiségű spermiumot mutatnak fel. Minél hosszabb ideig volt távol az asszonytól, annál több pluszenergiát éget el a férfi a fokozott spermiumtermelésben.

És a spermiumok nem csak azért hívnak erősítést, hogy versengjenek egymással. Csapatmunkához folyamodnak. Sokan közülük nem is igyekeznek elérni a petét, hanem sugárirányban kirajzanak, afféle kamikaze manőverrel blokkolják az utat, hogy spermium bajtárs könnyebben elérhesse az áhított petét. Nagyon hasonlít ez az amerikai focira: a csapat biztosítja a labdával futó játékos útvonalát. Vegyél elő egy mikroszkópot, és nézd meg, milyen támadói stratégiát alkalmaznak ezek a kis agyatlanok.

A természetben a csapatmunka csak egyetlen okból fejlődik ki: egy másik csapat elleni verseny céljából. De hol van a másik csapat? Mit akarnak ezek a legyezőszerűen kirajzó, az áthaladást akadályozó ondósejtek? Mintha azt hinnék, hogy van egy másik spermiumsereg is odabent.

A tudós válasza: minden majom esetében a heréknek és a hím teljes testsúlyának aránya összefügg a nőtény párkapcsolaton kívüli közösüléseinek gyakoriságával.

Magyarán: a hím csimpánzok azért viselnek olyan nagy golyókat, mert a nőtény csimpánzok nagy lotyók. Amint a nőtény tüzelni kezd, olyan jelzéseket ad, hogy azt egyetlen jól nevelt ember sem tartaná illedelmesnek. Valósággal kivilágítja a hátulját, szagokkal árasztja el az egész csapatot, és megpróbál párzani minden hímmel, amelyiken csak megakad a szeme. A nőtény csimpánzok bizonyos mértékig válogatnak ugyan, de az emberi nőtényhez képest nem na-

gyon. Hamarosan megtudjuk, miért dobják sutba a csimpánznők a szemérmes hölgy általánosan elfogadott modelljét.

Azt gondolná az ember, hogy ez földi paradicsom lehet a hímek számára. Tévedés. Minden hím csimpánz fel van szarvazva. Az alfa hímek állandó frászban vannak, megállás nélkül rohangálnak, hogy megakadályozzák a nőstények és az alacsonyabb rangú hímek titkos közösüléseit, de a nőstények szexuális változatosságra való törekvése mindig legyőzi a hímeket – amíg azok a verekedéssel vannak elfoglalva. Az alfa hímek egyszerre csak egy-két nimfomániást tudnak kordában tartani, mert azok azonnal ráugranak a kínálkozó péniszre, amint az alfa hátat fordít. A hímek stratégiája csak a közösülések százalékarányának növelésére irányulhat, a hűségre nem. Amikor egy tüzelő nőstény felkínálja hátulját a hímnek, már akárhány másik pasi spermiumai úszkálhatnak odabent.

Ezért van az, hogy a főemlősökkel foglalkozó kutatók sosem néznek tévét. Amikor a nőstények termékeny időszakba kerülnek, a megfigyelésük merő szórakozás. Vicces, verekedős, teli van üldözéssel és cselekkel, ráadásul szigorúan 18 éven felülieknek való – képzelj el egy pornóburleszket –, mi több, a kutatók arra is hivatkozhatnak, hogy az erekciók számlálgatása tudományos kutatás.

De nyerjük vissza tudományos komolyságunkat. A csimpánzsperma elemzésekor derül ki, hogy ez a szexuális verseny milyen drámai méreteket ölt. Oly sok liternyi sperma özönlött már a fölgerjedt nőstény csimpánzokba, hogy a spermiumok az idők folyamán elkezdtek úgy működni, mintha hatalmas hadseregek katonái lennének. Kizúdulnak, akár a kommandósok, a kémiai hadviselés eszközeivel felkutatják és elpusztítják az idegen spermát, és rohamosztágként törnek előre a pete felé. A spermiumok 99 százaléka nem is spermium, hanem *antispermium*, tömegpusztító ondősejt. A nőstény csimpánz hüvelybe való csatatér. A spermiumok odabent harcolnak meg egymással, míg végül csak néhány sejt marad állva, és a pete azok közül választja ki a kegyencét.

Bár a csimpánzok szexuális versengése során a bunyó egy része a felnőtt állatok között zajlik, a harc oroszlánrészét a spermiumok vívják. A háború gyakran az ellenség felmorzsolására irányul. Minél magasabb az ondő spermiumszáma, annál jobbak a szaporítási esélyei. Elhiheted: a csimpánzok herére vannak tenyésztve.

Amikor a csimpánzcsecsemők a világra jönnek, senki sem tudja, melyiknek ki az apja, így hát a csimpánzhímek közös szülői gyakorlatot fejlesztettek ki. A női promiszkuitás sok, csekélyebb érdeklődésű apa esetében megéri. A csimpánzgének elérték valamit, amire az emberi ideológia sohasem lesz képes: a szocialista apaságot. Alig valami kevés ösztönzés, csak a közös, bárgyú kötelességérzet működik.

Jegyezzük meg ezt a tudományos alapelvet: minél többet kurváikodnak a nőstények, annál nagyobb a hímek heréje.

És vajon a *Homo sapiens* nőstényei hová jelölhetők be a kurválkodási skálán? Nézzük meg a többi majom herebarométerét.

A gorilláknak incifinci kis heréjük van. Van viszont széles válluk, vannak agyaraik és erős homlokereszük. A versengés a felnőtt állatok között zajlik. A spermiumok lazíthatnak. Nem kell más spermiumokkal megküzdeniük, mert az alfa hím nőstényével senki sem szexelhet, csak akkor, ha előbb megöli az alfa

hímet. A nőtény gorillák hűségese a promiszkuus alfa hímekhez. Ennél fogva a gorillaspermium alig bírja eldönteni, merre is menjen. A mikroszkóp alatt a csimpánz spermája olyan, mint a normandiai partraszállás, a gorilláé meg olyan, mint egy hadifogolytábor. A hím gorilla évente legföljebb kétszer jut közösüléshez – ezt a feladatot az aprócska herék remekül el tudják látni.

Az orangután testtömeg-heretömeg aránya valamivel nagyobb a gorilláénál, mert az orangután nőténye olykor-olykor csalárd üzelmeket folytat.

Most pedig nézd meg magad, te nagy majom. Igen, hozzád beszélek, hímne-mű *Homo sapiens*. Miféle ékességeid vannak, amelyek megkülönböztetnek a nőtényektől? Törékeny kézcsontok, kicsivel erősebb felsőtest, szakáll, térképolvasási képesség, valamint e képesség használatától való vonakodás.

És most nézd meg a heréidet. A monogámabb majomfajokhoz képest némi-képp... terjedelmesek.

Akár az agyad. Az is ezzel együtt fejlődött ki, azért, hogy hatást gyakoroljon a nők nagy agyára, amely viszont azért fejlődött ki, hogy a te nagy agyadra gyakoroljon hatást. Minden, ami nagy rajtad, te hím *Homo sapiens*, az a nők kedvéért nagy. Az agyad azért, hogy lenyűgözd alkotásaiddal. Túlméretezett péniszed – a többi majoméhoz képest óriási – azért, hogy szexuális örömben részesítsd. A golyóid... hát, a golyóid épp csak annyira nagyok, hogy visszautaljanak arra az időre, amikor kint jártatok a szavannán, és űztétek a vadat, amíg otthon a pleisztocén kégliben buliztak az asszonyok.

Nyugodj meg, a golyóid azért meg sem közelítik a csimpánzherék gigantikus méretét. A csimpánznők orgiái hatására a hím heréi egészen abszurd méretűre duzzadtak. A te heréd a csimpánz test-here arányának a negyedét képviseli. A gorilláénak pedig a négyszeresét. Nézd meg a hűséges nőtény gorillát, és nézd meg a kicsapongó nőtény csimpánzokat. Pontosan félúton vagy a kettő között.

Egy nő megtermékenyítésére elegendő sperma megtermeléséhez legföljebb az egyik here felére lenne szükség. Ez magyarázza, hogy Benedict Arnoldnak a háborús sebesülései után hogyan születhettek gyerekei. A golyóink mérete be-szédesen bizonyítja, hogy a nőtény hominidák alattomosak voltak.

Igen, azt mondtam: alattomosak. Kicsi az esélye annak, hogy a pleisztocén kor nőtényei a párjuk engedélyével vettek részt a párkapcsolaton kívüli közösülésben. A *Homo sapiens* hímek erőszakig fajuló féltékenysége jól dokumentált tény. David M. Buss pszichológus az Egyesült Államokban és az afrikai törzsi társadalmakban elkövetett feleséggyilkosságokat tanulmányozta, és azt állapította meg, hogy az esetek körülbelül felét szexuális féltékenység okozta. Szudánban, Ugandában és Indiában a szexuális féltékenység a gyilkosságok első számú kiváltó oka. Világviszonylatban a férfi által férfi sérelmére elkövetett gyilkosságok 20 százaléka feleségek és leánygyermek miatti rivalizálás eredménye. Riasztó statisztika. A nőtény hominidák, akik a súlyos következményekkel dacolva vállalták a félrekefélest, épp elég gént adtak tovább ahhoz, hogy az már megmutatkozzék felfuvalkodott heréinkben és paranoiás spermiumainkban.

Épp az imént ellenőrizted őket, nem?

Ellenőrizd megint. Emeld meg, hogy érezd a súlyukat. Minek kell ekkora tömeg azoknak a mikroszkopikus spermiumoknak a tárolásához?

Bárcsak lenne másik elmélet is, de nincs. Ha a nőstény nem csalárd, a here sem nő meg. A természet nem gyárt különlegesen energiaigényes szerveket, ha azok a szaporodás szempontjából nem járnak előnyökkel.

Ha nem hiszel nekem, te hím *Homo sapiens*, végezd el magad is a vizsgálatot. A következő ejakulációd után vedd elő a mikroszkópodat. A tudósok az ágy mellett szokták tartani. (A hölgyek ezt általában nem kedvelik, pedig a hálósobában romantikus világítást teremt a Bunsen-égő; persze ha igazán lelkiismeretes tudós az ember, úgyis ritkán kerül vendég a hálósobájába.) Vizsgáld meg a friss mintát.

Azt fogod tapasztalni, hogy az igazi spermiumok nem úgy viselkednek, ahogy a rajzfilmen. Sokan összeakasztják a farkukat, és afféle védőbástyát alkotnak a betolakodók ellen, esetleg több napon át. A nőstény megtermékenyítése nem csak abból áll, hogy erőfeszítést kell tenni az esetleges fogantatás érdekében; a szó szoros értelmében el kell zárni a hüvely bejáratát a rivális spermiumok elől. Ezért van az, hogy a férfiak, ha néhány napig nem találkoztak a szertőjükkel, akár háromszorosára is növelhetik a spermiumaik számát. Ez nem következik be akkor, ha a férfi otthon tartózkodik, de néhány napon át nem szexelnek egymással. Mit sem számít, hogy a hazatérő hím tudatos elméje biztos a párja hűségében, a spermája az evolúció teljes története során egy pillanatig sem hallgatott az agyára. A spermiumok attól tartanak, hogy köztük és a petefészkek között idegen spermiumok egységfrontja húzódik, és harcra készen érkeznek a hüvelybe. A távollét felszítja a lobogást, mert a távollét riválisokat teremt, a lobogást pedig a természetes kiválogatódás teremtette, mert ez erősíti meg az ősi családi köteléket. Azt azért mégsem javasolnám, hogy mindezt beleírd egy szerelmes levélbe.

Mi a tanulság? Úgy tűnik, hogy a *Homo sapiens* nőstényeinek evolúciója javarészt monogám környezetben ment végbe, de a nőstények alkalomszerűen egyetlen napon több hímmel is párosodhattak.

Elbizonytalanodtál, te hím *Homo sapiens*? Ez is része a tervnek. Mert nem tudhatod biztosan, hogy az a gyerek a tiéd. Mert a féltékeny hímek több gént örökítettek át. Mert azok a hímek, akik képesek lennének ölni, meghalni vagy súlyos büntetéseket kiszabni, több gént örökítettek át, mint azok, akik elviselik, ha a párjuk más férfiaktól is elfogad spermaadományt. Még egy szót is kitaláltunk az ilyen lúzerre: felszarvazott. Hasonló, a megcsalt nőre vonatkoztatható kifejezés nem létezik. Őrajta nincs szégyenbélyeg.

A herék megnövekedéséért felelős, ravasz, promiszkuus nőkre bezzeg van kifejezés: ribanc. A kicsapongó férfira ennek megfelelő kifejezés nem létezik. Nincs rajta szégyenbélyeg. Minden kultúrában, szinte minden nyelvben megvan a sértésnek ez a kettős mércéje.

A világon mindenütt úgy lehet a legsúlyosabban megsérteni a férfit, ha azt mondd neki, hogy az anyja ringyó, ami rossz dolog. Azt jelenti, hogy a férfi törvénytelen származású, ami rossz dolog. Ez pedig azt jelenti, hogy az apja nagy kan volt, ami jó dolog. Szinte minden kultúrára jellemző, hogy a férfinak becsületére válik, ha ringyóvá teszi a nőt, és zabigyerekeket nemz nekik, az viszont rossz, ha valakinek az anyja ringyó, és ő maga zabigyerek.

Ezek a kettős mércéjű sértések szinte minden nyelvben kialakultak, mert a gének védelme tekintetében a férfi és a nő érzelmeinek strukturáltsága között statisztikai különbségek mutatkoznak.

A fajunk hímjei sohasem lehetnek biztosak férfiasságukban, mindaddig, amíg incifinci kis heréjük van, és a spermiumaik szervezetlenek. Titáni heréink az őseink felszarvaztatásáról árulkodnak. Legközelebb, ha valaki azzal ugrat: „Mi a franc bajod van, eltöketlenedtél?” –, nyugodtan válaszolhatod azt: „Bár úgy lenne!”

Pfűh! Jó, hogy ezen az onkológiai fejezeten túl vagyunk. Most pedig fejtsük meg a Világmindenség Nagy Rejtélyét.

3.

Mi kell a nőknek?

Mindig irigyeltem a vadkant. Elég egyetlen csepp a nyálából, és a sárló koca azonnal megdermed, széttárt lábbal, párzási testtartásba merevedve torpan meg. Nincs bajlódás az ismerkedéssel, semmi drága vacsora, semmi elmés társalgás. Egyetlen nyalintás, és puff, a nő máris bolondul érted. Ez turbózhata igazán az önbecsülést. Képzeld csak el: megközelítéd a hölgyet, akihez vonzódasz, és a bemutatkozó nyelvcsapás után a sikered garantálva van. Talán Mick Jagger tudta ezt megcsinálni fénykorában, de a *Homo sapiens* hímjeinek legtöbbje legfeljebb álmodozhat efféle vonzerőről.

Amikor egy hím *Homo sapiens* egészséges fiatal bőrt, feszes kebleket, gyerek-szülésre termett csípőt lát, azonnal tudja, hogy ez a nő sok egészséges csecsemőt fog a világra hozni, és ettől beindul.

De várjunk csak. Ez a hím azt is tudja, hogy elvileg ilyen nőtények százait lenne képes megtermékenyíteni. Az őskorban a törzsfőnökök csinálták is, mint a bolondok, továbbörökítve diadalmas, hősi génjeiket. Ha a világon minden férfi holtan esne össze, kivéve azt a pattanásos képű sihedert a sarki fénymásolóból, és a nők világméretű szervezkedést indítanának annak érdekében, hogy az ő segítségével népesítsék be újra a Földet, a legényke hősiesen, zokszó nélkül vállalná az emberiség jövője érdekében a vállára nehezedő felelősséget.

A nőténynek kisebb izgalmat jelentett volna, ha ebbe a helyzetbe kerül. Aki a gyereket kihordja, az komoly jelöltet fog kiszemelni spermadonornak. Az is különbözik a két nemnél, hogy melyik mitől indul be. A férfi arra gerjed, hogy a nő képes a testében felnevelni az utódot. A nő arra, ha a férfi képes a gyereket fölnevelni a testén kívül. Hogyan? Javakkal, gondoskodással.

Mind a nők, mind a férfiak teste úgy van fölépítve, hogy képes legyen az utód fölnevelésére a pleisztocén kori szavannán. Az egyik arra termett, hogy kihordja és szoptassa. A másik arra, hogy megszerezze neki, ami kell. Azoknak a fajoknak az esetében, amelyek fennmaradásában a társas együttműködés szerepet játszik, a javak megszerzését a társadalmi hatalom teszi lehetővé. Minden olyan, társas viszonyban élő fajban, amelyik ismeri a párkapcsolatot, a nőtényeket vonzzák az olyan jelek, amelyek arra utalnak, hogy a hím hatalommal rendelkezhet a közösségben.

A rhesus makákó majmok nőtényei egészen jól fel tudják becsülni előre, hogy melyik hím válik később a csoport uralkodójává. Azok a fiatal, alacsony rangú hímek, amelyeket külön kis etyepetyében részesítenek, felnövekedve gyakran érik el az alfa hím státusát. Ezt kétféleképpen lehet magyarázni. Vagy a csábító nők emelik varázslatos módon alfává a hímeket, vagy a női vonzalom képes a jövőbe látni.

Miért kell a nőknek jóslási képesség? Miért nem érhetik be azzal, hogy a mai legerősebb kutyanak vetik alá magukat? Nem egyszerű kérdés, hiszen a nő génjeinek kettős feladatuk van.

Az öregebb, hatalommal rendelkező hímek gondoskodnak a fehérjeellátásról. A fiatalabb, életerős hímek gondoskodnak a jövőbeli védelemről. A kettő rendszerint nem jár együtt. Az idősebb hím főemlősök a társadalmi státusuk révén általában ellenőrzésük alatt tarthatják a fehérjepiacot, de csakhamar túlságosan öregek lesznek ahhoz, hogy helyzetüket fenntartsák, és továbbra is gondoskodhassanak gyerekeikről. A feltörekvő fiatalok azt tervezgetik, hogy átveszik a hatalmat, és a fehérjeforrásokat a saját gyermekeik érdekében aknázzák ki. A nőtények, akiknek megszületendő kicsinyeik életben maradása érdekében szükségük van a fehérjére, kifejlesztették magukban azt a képességet, hogy megállapítsák a fiatal hímek lehetőségeit. A nőknek fel kell mérniük az ambíciózus ifjú titánokat, meg kell találniuk a választ a kérdésre: „Melyikük lesz alfa a pályafutása csúcán, melyik lesz képes a gyerekeim fehérjeellátásáról és védelméről gondoskodni?” A nőtény makákók vonzódnak a hatalomhoz, de még inkább a hatalom *lehetőségének* jeleihez.

A Hillary-stratégia gyakrabban beválik, mint a Monica-módszer. Az a nőtény, amelyik már alárendelt korában szexhez juttatta az új alfát, benne ül a tütiben. Külön húshoz jut saját maga és utódai számára. Egész családja tiszteletet kap, mert ilyen nagy hatalmú hímhez tartozik. Ha az alfa hím elveszíti státusát, párjának és leszármazottainak is zuhan a megbecsülése.

Az pedig rossz dolog. A társadalmi állás a nőtény főemlős számára az életet vagy a halált jelentheti. A hierarchia alján elhelyezkedő anyák csak ügyel-bajjal képesek táplálni gyermekeiket, és gyakran végig kell nézniük, hogy ivadékaikat más nőtények és hímek pusztítják el. A hierarchia csúcán elhelyezkedő anyák társadalmi megbecsülést, rengeteg ennivalót kapnak, még önkéntes szárazdajkák is jelentkeznek náluk. A főemlősök nőténye és utódai számára a hatalom élelmet és védelmet jelent.

Ám hatalommal rendelkező nőténynak lenni sem könnyű. A hosszú terheség és az utódok hosszú gyerekkora tartós kiszolgáltatottságot jelent. A hatalmat a párkapcsolatnak kell biztosítania. A hierarchiában élő főemlősök körében a nőtények az ambíciózus hímekhez vonzódnak.

Az ember ugyanilyen főemlősi paraméterek mentén fejlődött: hosszú gyerekkor, párkapcsolat, társadalmi hierarchiák, a javak közösségi megosztása, sokrétű kommunikáció – de az idők során mindezen tényezők bonyolultsága mintegy a húszszorosára nőtt. Az evolúció a társadalmi presztízshez, a pompához vonzó nőtény főemlősöket támogatja. Vajon a *Homo sapiens* nőténye a géneiben hordozza a magas társadalmi állású férfiakhoz való vonzódást?

David M. Buss pszichológus tízezer főnél nagyobb mintán, harminchét kultúrában végzett monumentális felmérést, amely megdöbbentő egyezéseket mutatott ki a férfiak és a nők párválasztási preferenciáiban. Buss kutatókat küldött Nigériába, Kanadába, Indiába, Indonéziába, Venezuelába, Iránba és sok más kultúra területére. Férfiakat és nőket kértek meg arra, hogy állítsanak fontossági sorrendbe tizennyolc vonzó tulajdonságot, amelyet a potenciális párjukban keresnének. Mind a harminchét kultúrában – volt köztük primitív és modern, monogám és poligám, kommunista és kapitalista – a potenciális társ társadalmi presztízst és magas jövedelmét a nők előbbre rangsorolták, mint a férfiak.

Hollandiában a nők a jövedelmi kilátásokat 36 százalékkal magasabbra rangsorolták, mint a holland férfiak. A japán nők 150 százalékkal följebb értékelték, mint a japán férfiak. Az összes többi kultúrában a nők e két szélső érték között helyezkednek el. Nincs kivétel, még az olyan, kőkorszaki körülmények között élő törzsek körében sem, mint amilyen a tiwi, a yanomamo, az ache és a !kung. Vadászó-gyűjtögetők és technokraták, parasztok és arisztokraták, aleutok és arabok asszonyai egyetértenek abban, hogy pénz nélkül nincs romantika.

Egy férjes és egyedülálló nőkre vonatkozó, Tajvan, Bulgária, Brazília, az Egyesült Államok és más országok területére kiterjedő kutatás szerint a nők az ambíciót és a szorgalmat a „fontos” vagy „nélkülözhetetlen” kategóriába sorolták. A férfiak nem.

Az Egyesült Államokban egyszer kielemezték 1111 társskereső apróhirdetést, és kiderült, hogy a nők tizenegyszer annyi esetben említették nyíltan az anyagi helyzetet, mint a férfiak. Az elv egyértelmű. A férfiak szépséget keresnek, és javakat kínálnak. A nők javakat keresnek, és szépséget kínálnak. Egy közvetítőiroda tulajdonosa megfigyelte: a férfiak a fényképeket nézik meg, a nők a bemutatkozó szöveget olvassák el. A huszonéves nők a legválogatósabbak. Később alábbszállnak az igények, a nők arra hivatkoznak, hogy felnőttek, és feladták a fehér lovon érkező hercegről szőtt lánykori álmaikat. Nos, a fiatal nők valóban megengedhetik maguknak, hogy fehér lovú hercegekről ábrándozzanak, ugyanis a fehér lovú hercegek épp őértük versengenek.

Egy kíméletlen felmérésben külső vonzerejük szerint rendezték sorba az amerikai középiskolák évkönyveiben fényképpel szereplő lányokat, utána pedig a kutatók megvizsgálták, hogy ezek a lányok mennyiben házasodtak „felfelé”, vagy férjhez mentek-e egyáltalán. Az eredmény az lett, amit várnál. A csínosság pontosabban jelzi előre a férj társadalmi állását, mint a nő saját státusát, iskolázottságát, sőt akár az intelligenciáját. Sajnos.

Egy kétezer feleségre kiterjedő tanulmány feltárta, hogy azok, akiknek a férje magas társadalmi státusú, több gyereket nevelnek, közöttük ritkább a válás, és általában boldogabbnak ítélik a házasságukat. Pszichológiai kísérletek bizonyították, hogy a nők sokkal többre becsülik a Rolex karórát viselő, csúnya férfiakat, mint a Burger King egyenruháját hordó, jóképű srácokat. (Ez el is döntötte a kérdést. Soha többé nem megyek tréningnadrágban randira.)

Azt se feledjük azonban, hogy a nők legalább tizenöt évig szüksége van pleisztocén gondoskodásra, tehát nem jár jól, ha a hetvenéves törzsfőnökkel lép frigyre. Az Anna Nicole Smith-féle stratégia gondot okozhat, ha az öreg főnök akkor adja be a kulcsot, amikor az asszonyka még szoptatós, és egy új főnök veszi át a státust. A nőknek előre fel kell ismerniük a jövőendő főnököt, ezért a hatalomra való törekvés jobban vonzza őket, mint maga a hatalom. A mesebeli kislányok sem a királyra vetnek szemet, hanem a királyfira. Mindig tartsd eszedben: akármilyen szexi kocsit hajtasz, annál mégis szexibb, ha téged hajt az ambíció.

Ha egy férfi egymillió dollárt keres, annak olyan vonzereje van, mint amikor egy nő mellnagyoobbítást csináltat. Ha ezek a párválasztási preferenciák a kulturális kondicionálás termékei lennének, akkor léteznének olyan kultúrák is, amelyekben idősebb, magas társadalmi rangú nők ifjú, eladósorba serdült fiúkkal

házasodnának, és ifjú, eladósorba serdült fiúk idősebb, magas társadalmi rangú nőket csábítanának el. Ilyen kultúrák nincsenek.

Senki sem állítja, hogy minden nő cinikusan, a férfi pénze miatt megy férjhez. A nők is tényleg szerelembe esnek. És tényleg megkívánják a férfit.

De az érzéseink hiába őszinték: a génjeink machiavellisták.

Nézd meg a kis iskolai pomponlánnyal randizó ötvenéves tanárt, és máris látni fogod, hogy vannak beállítva a férfiak érzelmei: úgy, hogy a termékenységre gerjedjenek. De vajon a lány miért randizik a tanárral? Talán a gének olyanná formálják a nők érzelmvilágát, hogy a tekintély jeleire gerjedjenek? Jó lenne, ha az emberi kommunikáció tartalmazna valami szabad szemmel érzékelhetetlen üzenetet arra nézve, hogy mit várnak el a nők a \$xextől, és miért hat a férfiakra a szo^K/pás hatalma.

Most pedig először megismerkedünk személyes kutatásommal annak tárgyában, hogy mire gerjednek a heterók.

Azután kiderítjük, hogy miért hülyíti meg az embert a szerelem.

Utána pedig feltárjuk, mi az oka annak, hogy a szerelmes hülyék a legokosabbak a világon, bár annyira hülyék, hogy még ezt sem tudják.

4.

Test vagy karrier: ki mire gerjed

Lapozzunk bele a rajongóim leveleibe. Nézzük csak... „Ki jogosított fel arra, hogy a férfi- és a női viselkedés biológiák különbségeiről szónokolj, te szexista?”

El sem hinnéd, milyen gyakran teszik fel nekem ezt a kérdést. Egyszer a Berkeley Egyetemen benyomultam egy tudóspartira, és gyors egymásutánban megnyertem (vagy legalábbis eltérítettem) minden vitát, amelybe belekeveredtem. Hamarosan nagydoktorok vettek körül minden oldalon. Vertem a vasat, hogy az emberi genom olyan, mint egy regény, amennyiben lineáris, digitális ábécét tartalmaz, amelynek kódja teremti meg magát az életet. Egészen fennkölt magasságokig fontoskodtam fel magam, és már a kettős spirálról hintettem a rizsát, amikor valamelyik főokos megkérdezte, hogy van-e diplomám.

Ööö... diploma?

No nem, én csak egy szimpla pasi vagyok. Irodalmat tanultam, a nyugati civilizáció fejlődéséből írtam szakdolgozatot a providence-i főiskolán, ahol dominikánus paptanárok is oktattak, akiknek nem volt egy csepp humorérzékük sem.

Ez akkor bizonyosodott be, amikor biológiai tartalmú észrevételeket tettem a cölibátusról. Az osztályban az utolsó tízes csoport elején végeztem. Egyes nagydoktorok számára ez nem tűnik nagy eredménynek, de a barátaim körében én voltam az agy. Egy évig jogot is hallgattam, amíg ki nem rúgtak a visszafafázékonyságom miatt, úgyhogy a lelkemnek csak egyharmada veszett oda, ami maradt, az pont elég, hogy még éppen eléldégéljek a kapitalista gazdasági rendszerben. Az utóbbi hét évben a regényeim honoráriumát evolúciós biológiával foglalkozó könyvekbe fektettem, ezeket olvastam teljes munkaidőben. Úgy érzem, most már készen állok arra, hogy randira hívhassak egy nőt.

Én meg az iskolák sosem találtak meg egymással a hangot. Az oktatás belezavar a tanulási folyamatba. Független kutató vagyok, reneszánsz ember, szabadgondolkodó. Jól van, igaz: képesítem sem nincs. Berkeley-ben élek, így megtehetem, hogy szakemberekkel is vitába bocsátkozzam, imádkozva, hogy meg ne kérdezzék, miből van a diplomám.

Különben is, közvetlen tudományos kutatásokat is végeztem. És mégis, amikor azt mondom: kezem-lábam töröm, hogy a szexualitást tanulmányozzam, ki nevetnek.

Minden romantikát nélkülöző, kezdő írói korszakomban egy ízben alkalmam volt minimálbérért fény- és hangmesterként dolgozni egy alkalmi férfidivat-bemutatón. A közönség soraiban csak nők foglaltak helyet. Engem nem kértek fel, hogy álljak a férfimodellek közé. Az volt a dolgom, hogy látványos fényeket és kábító ritmust szolgáltatassak, miközben a kigyúrt pasik különféle öltözékekben lépdelték a színpadon. Sportos cuccok. Délutáni viselet. Téli holmi. A nők úgy viselkedtek, mint megannyi tudományos kutató: meglepett homlokráncolás, romantikamentes sóhaj, néha egy-egy ásítás.

A fürdőruhas menet némi elszórt kuncogást váltott ki, különösen a tangák, amelyek komoly (far)pofavizitet tettek lehetővé. De általánosságban szólva anynyira volt földobott a hangulat, mint egy laborban. A fényeim meg a zeném sem adott hozzá semmiféle fűszert.

Aztán a pasik megint kijöttek, és menő, elegáns öltöny volt rajtuk.

A nők erre átmentek majomba. Olyasminek voltam tanúja, ami közeljárt a csoportos orgazmushoz, és vagy öt percig tartott. A színpadot megostromolták. Semmibe vették a tűzrendészeti szabályokat. Komoly, meglelt matrónákról beszélek, akik úgy viselkedtek, mint iskolás lányok egy NSYNC-KONCERTEN. Retikülökből előkapott tárgyak záporoztak a színpadra. Mit kellene tennem ilyenkor? Hívjam ki a rohamrendőroket?

Összezavarodtam. Hogyan lehetséges, hogy az idióta öltöny szexi, a tompor-
tanga meg nem annyira?

Elmélyült tudóseMBER lévén nem késlekedtem összehasonlítani ezt a viselkedést a területen végzett egyéb kutatásaimmal.

Részt vettem legénybúcsúkon (tisztán tudományos célból). Empirikus észleleteim szerint a férfiak felajzottságának mértéke egyenes arányban áll a női levetkezetttség egymást követő fázisaival. Méréseim kiterjedtek az eltátott szájak átmérőjére, a pislogási frekvenciára, a kilógó nyelvek folyóméterben kifejezett összhosszúságára, valamint a női fejhangon elrikkantott „húú” kiáltásra való hajlandóság intenzitására – ez utóbbi hangeffektus egyébként feltűnően emlékeztet a sziámi gibbon párzási rikoltására. Kimutattam, hogy a szemdülledési együttható fordítottan arányos az anyanyelv helyes használatára való képességgel, ami arra utal, hogy a véráram a neocortex-től gyorsan átirányítódik egy másik, közelebbről meg nem határozott szervhez. További tudományos mérések végzése megoldhatatlanná vált, mert a figyelmem elterelődött. Megfigyeléseim ellenőrzése érdekében számos hasonló eseményen kellett részt vennem. Ma már készen állok, hogy a tudományos közvélemény elé tárjam elméletemet.

Mi történt itt? A férfiak a genetikai alkalmasság testi megnyilvánulásaira reagáltak, a nők pedig a genetikai alkalmasság státusszimbólumokban megjelenő megnyilvánulásaira.

Arra a végkövetkeztetésre jutottam, sajnos eléggé kései életszakaszomban, hogy ha az ember kedvező benyomást akar tenni a hölgyekre, nem árt rendszeren felöltöznie.

A tangát meg kihajítom.

5.

Miért félnek a férfiak az elköteleződéstől, a nők meg a beteljesüléstől?

Termékeny nő alsóneműben. Izgató látvány. Azért izgató, mert a férfiak láthatják termékenysége jeleit.

Termékeny férfi alsóneműben. Nevetséges. Azért nevetséges, mert a nők a státusszimbólumaitól megfosztott férfit látják benne.

Való igaz, lehetne ez a könyv nemi szempontból elfogult is. Nemiséggel rendelkező főemlős lévén önfegyelem kell hozzá, hogy főemlőstársaimról írva megőrizsem tudományos objektivitásomat. Egyes kutatók úgy fogalmazzák meg tudományos dolgozataikat, hogy azzal elárulják nemi hovatartozásukat.

Én a *Homo sapiens* hímjét így definiálom: erős, türelmes, gondolkodó és toleráns, a nőtény *Homo sapiens* pedig lágy, képlékeny, simulékony, és nincs igaza. Lehetséges-e, hogy két ilyen, alapjaiban különböző teremtmény valaha is szót értsen egymással, ahogy mi, tudósok megértjük egymást?

A filozófusok már jóval Szókratész előtt is törték a fejüket az ősi talányon. A szex jó. Akkor hát a nők miért nem osztogatják válogatás nélkül? Az elkötelezett kapcsolat az ember legmélyebb szükséglete, akkor hát miért félnek tőle annyira a férfiak? Szerencsére kéznél vannak az evolúciós biológusok, akik megadják a választ ezekre a pleisztocén fejtörőkre. Konfliktusaink forrása a génjeinkben van, a kompromisszum titka is a génjeinkben van. Hogyan tartósítható a szerelem? Figyelmezz a szavamra.

Skacok, csajok, ne próbáljátok kitalálni, mi játszódik le a párok agyában. Ugorjátok át azt a részt. Az aggyal semmire se mentek. Arról majd egy külön könyvet fogok írni. Addig is foglalkozzatok inkább a párok génjeivel, mert az agya is azok miatt lett ilyen.

A szaporodás szempontjából a két nem mindegyikének van egy-egy roppant nagy adottsága, amelyet felkínálhat. Ezzel az adottsággal könnyű visszaélni, ezért végletes emóciók fejlődtek ki a védelmezése érdekében. Figyeljétek csak meg, hogy mindkét nem nagyon érzékeny bizonyos dolgokra. Úgyhogy üljetek le szépen, vegyetek mély lélegzetet, bújjatok bele a fehér köpenybe, nézzetek a Petri-csésze fenekére, és képzeljétek magatok elé egymás kromoszómáinak cipzárszerű felépítését! Helyes. Már nem csak a szexen jár az eszetek? Lehetünk végre egy kicsit tudományosak? Köszönöm. No, akkor cipzárazzátok ki egymás génjeit! Mit láttok?

A nő roppant nagy adottsága a szaporodás szempontjából: a méhe. Az elfogyasztott ennivaló nagy része ennek a bonyolult berendezésnek a karbantartására fordítódik. Ha egy spermium bejut oda, és megfog, az a csajszi számára nagy ügy.

A férfi roppant nagy adottsága a szaporodás szempontjából: a javak, amelyek felhalmozására képes – méhe ugyanis nincs neki. Az ennivalóból nyert energiát a teste erősítésére, képességei kibontakoztatására fordíthatja, mert egy egész élet munkáját kell befektetnie egy gyerek fölnevelésébe, aki nem is biztos, hogy

tőle van. Ha a párja méhébe bejut valaki másnak a spermája, és megfog, az a pasi számára nagy ügy.

Valamennyiünk emóciói azt szolgálják, hogy a nemünkre jellemző reproduk-tív adottságokat óvják.

A női gének tudják, hogy szexelni több, mint élvezetes élmény. A terhesség a nőktől áldozatokat követel, igen fáradságos, ráadásul kevés idő marad arra, hogy további becses spermát szerezzenek be. Ha a méhvédélmező úgy dönt, hogy szexel, azzal komolyan behatárolja szaporodási lehetőségeit.

A hímneműek génjei viszont azt tudják, hogy az elköteleződés nem csupán érzelmi jellegű élmény. Az elkötelezettség a férfiaktól áldozatokat követel, igen fáradságos, ráadásul kevés idejük marad arra, hogy spermát juttassanak további nőneműek méhébe. Ha a spermaterjesztő a párkapcsolat mellett dönt, azzal komolyan behatárolja szaporodási lehetőségeit.

Ha egy nő a pleisztocén korban teherbe esik, az apa pedig eltűnik a hegyek között, a nő gyermekei elpusztulhatnak. Azok a gyermekei pedig, akiket egy másik férfival világra hozhatott volna, ha nem ezzel a csavargóval áll össze, ta-lán sohasem fogannak meg.

Ha a férfi egy egész élet munkáját a pleisztocén párjára fordítja, és a nő nem tőle szül utódot, akkor az ő gyereke talán sohasem fog megfoganni. Ha rájön, esetleg még több rendbeli emberhalál is lehet a vége.

Legközelebb, ha a párod már megint elbénázik valamit, jussanak eszedbe a génjei, és igyekezz türelmes lenni vele. A pasik elkötelezettségtől való iszonya, munkamániája, féltékenysége, a cicik és a sport iránti megszállott érdeklődése – ez mind-mind a gyerekek érdekében van. A nők kacérkodása, menstruációs nyafogása, hiúsága, a cuccok és cipők iránti rajongása – ez is mind a gyerekek érdekét szolgálja. Ha úgy gondolunk a férfi és női „sztereotípiákra”, mint a mi-rigyek által az eljövendő gyermekek védelme érdekében genetikusan eltervezett reflexekre, akkor kicsivel nagyobb mozgásteret is engedhetünk egymásnak. Ha úgy gondolsz, hogy a még meg sem született gyerekek megóvása érdekében kialakított érzelmi fegyvertár el van túlozva, akkor csak várj, amíg megszű-letnek.

Sajnos mindenkinek az érzelmei úgy alakultak, hogy hasznát húzhasson a másik nem tulajdonságaiból. Minden becses biológiai adottságod egyben gyen-gesség is, amivel vissza lehet élni. Dönthetsz úgy, hogy nyílt leszel és őszinte, de az érzelmeink a természetes kiválogatódás könyörtelen logikája szerint vannak megszerkesztve. A génjeid nem érik be azzal, hogy kicselezik a szeretteidet. Ki-cseleznek téged is. Úgyhogy járjunk végére a titkaiknak, és cselezzünk vissza.

A hímnemű *Homo sapiens* számára könnyű potenciális férj-jelöltként visel-kedni, amikor szexre vadászik. Miután a szexhez hozzájutott, gyakran maga is meglepődik érzelmei megváltozásától. Végül is minden férfi rendelkezik annyi spermiummal, hogy az a törzs minden asszonya számára elég lenne. A termé-szetes kiválogatódás során a férfi péniszt és agyvelőt kapott, de vérből csupán annyit, hogy egyszerre csak az egyiket tudja működtetni.

A női érzelmek pedig úgy alakultak, hogy a nő ebből a vérellátási problémá-ból húzzon hasznát. Sok, párkapcsolatban élő faj nőstényei a javakat birtokló, megállapodott hímekhez vonzódnak. E fajok nőstényei a kockázatos, veszélyes

hímekhez is vonzódnak, akiknek „rosszfiúgénjei” életerős utódokban öröklődnek tovább. Ez két különböző típusú vonzódás.

Ha spermatermelő vagy, és fajodnál a gyerekkor hosszú, a darwinista szelekció az évszázadok során szaporodási érdekeidet kétféle stratégiára osztotta: mennyiségire és minőségre. Az egyik a gyerekcsinálást hangsúlyozza, a másik a gyereknevelést. Minden férfiban mindkét stratégiához megvannak az érzelmek, mert minden férfi olyan hominidáktól származik, akik mindkét stratégia segítségével nemzettek igen életképes utódokat. Minden férfi a génjeiben hordozza az apát és a szoknyapecért is.

Ha méhed van, és a gyerekkor hosszú, akkor a darwinista szelekció az évszázadok során szaporodási érdekeidet kétféle, más-más célú stratégiára osztotta: az egyik a javakat, az ellátást, a másik a jó géneket célozza meg. A kettő nem mindig esik egybe egyetlen hím személyében. A javak legjava alighanem a férjedtől származik. A legjobb gének pedig alighanem valaki másnak a férjétől. Minden nőben mindkét stratégiához megvannak az érzelmek, mert minden nő olyan hominidáktól származik, akik mindkét stratégia segítségével hoztak a világra igen életképes utódokat. Minden nő a génjeiben hordozza a feleséget és a szeretőt.

Az érzelmek: ösztönök, az ösztönök természetes és szexuális szelekcióból származnak, és félelmeinkben a pleisztocén kor dinamikája érhető tetten. A nők attól félnek, hogy elhagyják őket. A férfiak attól, hogy csapdába csalják őket. A nők attól félnek, hogy a férfi egy másik nő gyermekét fogja erőfeszítéseivel támogatni. A férfiak attól félnek, hogy erőfeszítéseikkel egy másik férfi gyermekét támogatják. A spermavetők és a gyermekhordók más-más félelmeket és késztetéseket hoztak magukkal a pleisztocén szavannáról.

Ez a kulcs a hosszú gyermekkort megélő állatok kettős párzási stratégiájához, amit a következő fejezetben fogunk elmagyarázni. Ha egyszer megértettük az elszánt dinamizmust, amely a pleisztocén korban az érzelmeinket kialakította, hímjeink és nőtényeink jobban meg fogják érteni egymást. Az evolúciós biológia elárulja nekünk, hogyan zúgunk bele valakibe, és miként tartósíthatjuk ezt az állapotot. Aztán majd eljutunk a melegek szerelméhez, a természet által kitálat, megdöbbentő génmásolási módszerhez.

Először térjünk rá a jó és a rossz kislányokra, a jó meg a rossz kisfiúkra, meg a gyerekekre, akiket összehoztak.

6.

Egy otthon is elvégezhető kísérlet

Mielőtt az említett témákra rátérnénk, végezz el egy kísérletet: szexelj egyet. Ehhez persze munkatársra is szükséged lesz. A szervezetednek rendelkeznie kell a megfelelő berendezéssel. Ha gyermekhordó vagy, a szokásos módon folytatd le a kísérletet. Ha spermavető vagy, közvetlenül az orgazmus után kiálts fel, szökkenj talpra, vágtsd ki az ajtón, és száguldj el a kocsiddal! (Vigyázat, egyes pasik számára ez a szokásos mód!)

Most vizsgálj meg, hogy érzed magad. Ha méhvédელmező vagy, sokéves tudományos kutatói múltadra támaszkodva megjósolhatom, hogy azt fogod érezni: becsaptak. Valami jót szerettél volna, és nem kaptad meg. Ha spermavető vagy, úgy érezheted, mintha megúsznál volna valamit. Ingyen jutottál valami jóhoz.

Ezután hajtsd végre a kísérlet második fázisát: tégy úgy, mintha szexelni akarnál! Fokozd a buzgóságot, majd az utolsó pillanatban gondold meg magad. Közd a partnerreddel: többre becsüld ezt az új párkapcsolatot, semhogy túlságosan korai szexszel olcsóvá silányítsd.

Ha spermavető vagy, sok-sok évi kutatómunkám alapján bizvást állíthatom, hogy becsapottnak fogod érezni magad. Valami jóra számítottál, amit nem kaptál meg. Rengeteg energiát fektettél be, és semmi sem térült vissza belőle. Ki tudja, valaha is megtérül-e.

Ha méhvédელmező vagy, a megbecsülés jelének fogod érezni ezt a gesztust. Úgy jutottál valami jóhoz, hogy semmit sem kellett feladnod érte. Emellett abszolút hatalmat is érezhetsz ahhoz, hogy megvétózd ezt a gesztust, és te dönts, hogy minden eddigi ellenére most jött el az idő. A kétféle reakció közötti különbség a kulcs vágyaink evolúciós gyökereinek feltárásához.

7.

Hogyan jutnak szexhez a férfiak?

A férfi szexuális vonzerejét nem lehet egyedül a jövedelme alapján osztályozni. Sok gazdag vezérigazgatónak egy árva randi sem jön össze. Egymillió évvel ezelőtt pénz még nem is létezett. A pleisztocén kori valuta, ami alapján a vadászokat rangsorolták, nem a kápé volt, hanem a figyelem.

Habár a törzsek a *Homo erectus* evolúciójának teljes hosszában, sőt a *Homo sapiens* fejlődéstörténetének nagy részében is félnomád életmódot folytattak, ezért csak annyi anyagi vagyponra tehettek szert, amennyit magukkal tudtak vinni – vagy amennyit másokkal vitetni tudtak. A hominidák már akkor is mutogatták értékes vagyontárgyaikat – a nagy teljesítményű terepjáró elődje a kagylóból fűzött nyaklánc volt –, de igazából leginkább tiszteletet igényeltek. Az, hogy mennyi cuccot birtokol az ember, kevésbé volt fontos, mint az, hogy hányan akarnak a kedvére tenni. A hominidák igazi természeti környezete nem a savanna volt, hanem a csoport. Ha hím hominida vagy, és a többiek odafigyelnek rád, a helyeslésedre pályáznak, amikor megszólalsz, elhallgatnak és figyelnek rád, az azt jelenti, hogy vezető szerepet vívtál ki.

Az a férfi, aki figyelmet követel magának, a közösség támogatását is megköveteli. Ez azt jelenti, hogy az illető fészekrakásra is kiválóan alkalmas.

A fészek akkoriban nem állandó volt, hanem vándorolt erre-arra. Az emberek nem letelepedtek, hanem letáboroztak. Ez az oka annak, hogy az emberi fészek nem annyira anyagi, mint inkább társadalmi jellegű. Nézd végig a többi hominidát a környezetedben. Ők a te igazi fészkeid. A legtöbb szir-szar, amit összegyűjtünk, valójában arra szolgál, hogy őket lenyűgözzük.

Az emberek nem annyira a területért harcolnak, inkább a státusért. A terület és a tulajdon csupán a státust jelképezi. A törzs figyelme afféle lelki birtok, ahol learathatjuk a javakat, amelyekre nekünk, együttműködő majmoknak, a túléléshez szükségünk van. Aki a figyelmet magához ragadja, az magas státusban van, és szexuálisan is vonzó.

Ezért jut a rocksztároknak több szex, mint a vezérigazgatóknak. Az életrajzban szereplő bekezdések nem váltják ki ugyanazt a zsigeri pleisztocén reakciót, mint a hírnév.

Szintén jól tesz, ha netán hímnemű profi kosárlabdázó vagy. Az ugyanis azt jelenti, hogy egyesítéd magadban mind az öt jellemzőt, amittől a heteroszexuális nők petefészke hangosan dalra fakad: testmagasság, hírnév, vagyon, szimmetrikus testfelépítés és kisportolt izomzat. Nehéz lesz időt szakítanod arra, hogy időnként kosárlabdázz is.

De mi, többiek, alacsony, ágrólszakadt, ismeretlen, kajla kriplik, mi se adjuk fel a reményt. Susan Blackmore, *A mémgépezet* című könyv szerzője szerint vagy két és fél millió éven keresztül a nők a *gondolatok* legjobb terjesztőivel párosodtak. Ez az oka annak, hogy a mai nők néha-néha rusnya, anyagilag lepukkant pasikra is buknak, feltéve hogy a törzs magáévá teszi az illető gondolatait. A dumagépeket bírják a csajok? Amint ezt elolvastam, rögvess nekiültem, hogy megírjam ezt a könyvet. Ezt zsákold be, Jordan!

Akár főemlős vagy, akár porcoshal, mindegy: az állatvilágban minden társadalmi rendszer hierarchikus. Ősi törzsi társadalmainkban gazdasági egyenlőtlenség uralkodott. Számos hominida vetélkedett néhány magas státust jelentő törzsi pozícióért. Ez azt eredményezte, hogy kevesen kötöttek ki a csúcson, néhányan legalul, a többiek pedig valahol középtájon találták meg a helyüket. Örököltük tőlük a népszerűség iránti vágyat, a népszerűek iránt érzett szexuális vonzalmat, valamint azt az önáltatást, amely elhiteti velünk: mi jobbak vagyunk annál, semhogy érdekeljen a népszerűség. Az emberi élet: verseny.

Most már tudjuk, hogyan jutnak szexhez a férfiak. Meg tudjuk-e állapítani, hogy a nők hogyan fognak férfit maguknak? Vajon ők is örökölték olyan ösztönt, amely a figyelemért való versengésre indítja őket?

Folytassunk antropológiai vizsgálódást a randizás jelenlegi világában, és mérjük le, mennyiben támogatják egymást a szingli nők, mint megannyi kisan-gyal.

8.

A macskaviadal génje

A párkapcsolatot nem ismerő fajok körében a női féltékenység nem létezik. Mi értelme lenne egy hím miatt összeveszni? Az orangután nőtényei inkább az ennivalón civakodnak, annak legalább van valami értéke. Miután párosodtak valamelyik hímrel, az már húzhat is tovább, hajkurászhatja, akit csak akar. Mit érdekli az a nőtényeket? Ők csak a spermáját akarták, abból meg van rengeteg. Csak háborúzzanak a hímek egymás között, gondolják az orangutánlányok. Amelyik az összes többit legyőzi, annak a génjei a legjobbak, és jut belőle mindenkinek. A nőtény orangutánok borzalmas teljesítményt nyújtanának *A nagy Ő* című vetélkedőben vagy hasonlóknak.

Ahol viszont létezik párkapcsolat, mint sok madárfaj és néhány emlős esetében, a nőtények veszettül versengenek egymással a hímekkel való hosszú távú kapcsolat lehetőségéért.

Láttam már elegáns nyoszolyólányokat, amint körömmel szántják egymás arcát, hogy elkapják a levegőben a menyasszonyi csokrot. A vicces házi videókat bemutató tévéműsorokban ugyanannyi menyasszonyi csokros bodicsek látható, mint ahány tökön rúgás. De mi a franc bajuk van ezeknek a hibbantaknak?

A Paraguayban élő ache indián törzs neve angolul fájdalmatjelent, és ez véletlenül illik is ezekre az emberekre. A gyermekeik egyharmada még tizenöt éves kora előtt meghal. Ha valaki az ache törzsben született, és van apja, akkor 20 százalék az esélye annak, hogy meghal. Ha nincs apja, akkor a halál esélye 45 százalék. Az apa hiánya háromszorosára növeli a betegség vagy alultápláltság következtében bekövetkező halál valószínűségét, és megduplázza annak esélyét, hogy a gyereket megölik, vagy eladják rabszolgának. Az antropológusok mindenféle homályos kifejezéseket eszeltek ki annak elkendőzésére, amit nyíltan kell kimondani: ha kevés az ennivaló, és kockán forog a gyerekek sorsa, az emberek szemetek.

De az ache törzs sincs rosszabb helyzetben, mint a többi közösség, amelynek tagjai ma is úgy élnek, mint egykor az őseink. A vadászó-gyűjtögető társadalmakban általában a gyerekek 20–65 százaléka meghal. Most már legalább tudod, honnan erednek a romantikus ügyekkel járó végletes érzések. Úgy tűnik, a szerelem élet vagy halál kérdése, mert valaha az is volt. Örököltük az ősi fájdalmakat.

A törzs olyan, akár a *Titanic*. Amikor a dolgok süllyedni kezdenek, a vagyon és a kiváltságok döntenek el, ki hal meg és ki marad életben. Mindenki felfelé akar házasodni, mert a felső fedélzeteken vannak a mentőcsónakok.

Most azt képzeld el, hogy ahhoz a nemhez tartozol, amelyik a terhessége alatt úgy elnehezül, hogy futni sem tud; majd magatehetetlen, ordító újszülöttet hoz a világra, akinek a szagát messze földről meg lehet érezni. Ezt az utódot tizenöt éven át tömnöd kell fehérjével, mielőtt maga is szaporodóképes korba ér, és a teste több kalóriát használ el a méhe karbantartására, mint arra, hogy kifejlessze magán a vadászathoz szükséges izmokat. Mi lehet fontos számodra eb-

ben a helyzetben? Egy hűséges vadászhoz-harcoshoz fűződő, élethosszig tartó kötelék, amely védelmet nyújt a közösségnek, és minden körülmények között gondoskodik a családotról. A közkeletű éle szerint a nő férfi nélkül olyan, mint a hal bicikli nélkül – de a halnak mégiscsak szüksége van biciklire. (Némelyik hal a halakat szereti, de a leszbikus szerelemmel később foglalkozunk.)

A nők apai hozzájárulást akarnak, ugyanannyira, amennyire a férfiak biztosítékot az apaságukra, és a nők ezért bizony alantas húzásokra is képesek. A selekció mindig is erős nyomást jelentett a nők számára, hogy a gondoskodási szándékra utaló, vagy a vezetői hatalmat jósló jelek iránt érezzenek szexuális vonzalmat. Vezetők pedig csak korlátozott számban léteznek.

Az ache törzsben a tizenöt évesek már nem gyerekek. Viharedzett felnőttek, fegyverben járnak, gyereket hoznak a világra, és tisztában vannak vele, mi az, ami számít: a népszerűség, a hatalom, a párkapcsolat, a biztos apaság, az apai gondoskodás és a rokonok által nyújtott védelem a fenyegető erőszakkal szemben. Ez a hat feltétel biztosítja, hogy a gyerekeknek legyen mit enniük. Éhínség idején valakinek a gyereke kénytelen éhezni, ilyenkor a hatalom birtokosai csak úgy gondoskodhatnak arról, hogy ne az ő gyerekük koplaljon, ha pluszjavakat szereznek. Széles körű együttműködés nélkül azonban senki sem maradhat életben. Ez az a kapocs, amely társas érzelmeink nagy részére magyarázatot ad.

Mára persze a státus és az utódok száma közötti közvetlen összefüggés a fejetejére állt. A *Homo sapiens* megcsinálta az ipari forradalmat, a fogamzásgátlókat, a mezőgazdasági tömegtermelést meg a védőoltásokat, és a szegények szaporodása sokkal gyorsabb lett, mint a gazdagoké. A mai vadászó-gyűjtögetők körében – és a pleisztocén kor majd kétmillió éve alatt, amikor a vágyaink kialakultak – a kiváltságosok több élő utódot produkáltak. Az érzelmeinket megteremtő környezeti dinamika azóta megváltozott, de az érzelmeink nem.

Nem is kell megvizsgálnunk a mai vadászó-gyűjtögetőket ahhoz, hogy bizonyítékot találjunk rá: őseinket a népszerűség tette boldoggá és fickóssá. Láthatjuk ezt az ipari forradalom előtti mezőgazdasági társadalmakban is. A 19. században Svédország falvaiban pontos nyilvántartást vezettek a születésekről, a házasságkötésekről, a gyermekek számáról, a foglalkozásokról, mintha csak modern hivatali rendszer állt volna rendelkezésükre. Bobbi S. Low antropológus írt egy könyvet *Why Sex Matters: A Darwinian Look at Human Behavior* (Miért fontos a szex: az emberi viselkedés a darwinizmus szemszögéből) címmel, és az általa rajzolt grafikon, amely a 19. századi svéd születési statisztikákat a vagyoni helyzettel hasonlítja össze, enyhén szólva is kijózanító.

A gazdagabb nők minden korcsoportban általában kétszer annyit szültek, mint ugyanannyi szegény nő. És ez még csak a termékenységre vonatkozó adat – olyan statisztikát nem tartalmaz, hogy a jobb táplálkozás miatt hányan éltek túl a gyerekkort. Ráadásul a gazdagabbaknak több esélyük volt újraraházasodni és újabb utódokat hozni a világra. Bobbi S. Low kimutatja, hogy minden nemzedékben a kevésbé törekvő, kevésbé sikeres, kevésbé szerencsés egyedek kevésbé voltak termékenyek, ezzel szemben az ambiciózus, sikeres és szerencsés embereknek több leszármazottjuk lett. Annak ellenére, hogy svédországi falvak lakóiról beszélünk, akiknek élete sokkal kevésbé volt keserves, mint az ache törzs tagjaié, mégis minden nemzedékben azok a gének válogatódtak ki, ame-

lyek a kapzsiságot, a státusra való törekvést, valamint a mohók és népszerűek iránti szexuális vonzalmat erősítették. Ez is magyarázza, miért nincs olyan tévés, aki *Így élnek az ágrólszakadtak* címmel készítené életstílussal foglalkozó magazinműsort.

A hatalomért folyó harc volt a kohó, amelyben a fajunk létrejött. Megrögzült társadalmi hierarchia működik az emberek között, és a társadalomban a legnagyobb hatalmú hímmel párosodó ősasszony gyermekei vannak a legnagyobb biztonságban.

Ezért akar a menyasszony valódi gyémánttal ékesített jegygyűrűt, nem hamisat, akkor is, ha ő maga nem képes megkülönböztetni egymástól a kettőt. A nő nem azért szereti a gyémántot, mert csillog. Akkor strasszal is beérné. A nő azért szereti a gyémántot, mert az jelképez valamit: a férfi ígéretét, hogy befektetésével hozzájárul majd a fészekrakáshoz is. Ha nem lenne drága, nem lenne befektetés.

Ez az oka annak, hogy a legtöbb nyoszolyólányról lepereg a feminista ideológia – nem győzhetők meg arról, hogy nincs szükségük férfira, aminthogy nincs az a kiművelt neocortex, amely el tudná magyarázni nekik, hogy az elhajított csokor csupán bugyuta szimbólum, és semmi értelme, hogy... hé, hogy ez a lökött lotyó *mekkorát* taszított rajtam...!

9.

Az idióta gén

Elvileg bármelyik hím hominida megtermékenyítheti a törzs összes nőtényét. A készletek azonban szűkösek. Húsz aktus, amelyből tíz gyerek származik, nem sok jót tesz a géneknek, ha ezek a gyerekek éhezni kényszerülnek, vagy alacsony státust foglalnak el a törzsben. A véletlenszerűen előállt genetikai mutáció, amely arra készítette a hímet, hogy erőit egyetlen nőtényre és annak gyermekeire összpontosítsa, tovább örökítődött, mert az ilyen hímek leszármazottai közül többen érték el az ivarérett kort.

De az azért sosem árt, ha néhány spermiumot imitt-amott elhullajt az ember. Végül is a világ teli van anyaméhekkal. A pusztá szex a hím részéről nem nagy befektetés. Azok az utódok, akikről gondoskodik, meg azok, akiket sorsukra hagy, nem okvetlenül ugyanannak a méhnek a gyümölcsei. Abból, hogy a *Homo sapiens* hímjét mély kötődés fúzi leszármazottaihoz és a párjához, még nem következik az, hogy a limbikus rendszer mélyén nem őrzi a hímringyók ősi stratégiáját. A kurválkodás minden spermagyártó működésének alapesete.

Az állatfajok többségének hímei „mennyiségi” stratégiát követnek: megtermékenyíteni a lehető legtöbb nőtényt, és az utódokat a véletlenre bízni. Ez általában kegyetlen versengést okoz a felnőtt hímek között.

Burney LeBoeuf zoológus és társai 115 hím elefántfókat tanulmányoztak; az öt legnagyobb testű, legvadabb harcostól származott az utódok 85 százaléka. A hím fókák 90 százaléka szűzen hal meg – és még azok is, akik a harcokban-orgiákban pünkösdi királyságot szereznek, a következő évben mind elpusztulnak a kurta dicsőség során szerzett súlyos sebekben.

A kacsacsőrű emlősöket ki lehet nevetni hülye külsejük miatt, de szemtől szemben ez mégsem ajánlatos. Náluk ugyanis egyforma számú hím és nőtény egyed születik, majd a hím ifjancok mérgezett tüskéikkel öldösni kezdik egymást. Mire a nemzedék eléri az ivarérett kort, minden hímre hat nőtény jut. A győztes, soknejű harcosok ezután látnak hozzá a kacsacsőrű kis rohadékok új generációjának előállításához.

Más állatfajok hímei „minőségi” stratégiát fejlesztettek ki: állíts elő néhány kiváló utódot, és maradj mellettük, hogy biztosan felnövekedjenek, és maguk is tovább szaporodjanak. Ez jelentékenyen lecsökkenti a hímek egymás közti versengését, mert az apaság lefoglalja őket. Általánosságban: minél több hím apaszkodik, annál kevesebb a viaskodás.

A vörös róka híme odaadó férj és apa. Hatóránként hazavisz egy döglött nyulat, és megtanítja a kölyköket cserkelni, vadászni. Képes elásni az ennivalót, hogy a kicsinyek megtanulják kiszimatolni. Arról még sincs szó, hogy ha arra billeg egy fiatal, tüzelő rókalány, a vörös róka híme nem veszi észre. A rókák, akárcsak mi magunk, többszörösen monogám természetűek.

A Mongóliából származó dzsungáriai törpehőrcsög elkötelezett apa. Learatja a környéket, a magvakat a pofazacskójába gyűjti, visszaszalad odújába, megáll a kölykök előtt, és két mancsával ütni kezdi a pofáját, hogy csak úgy záporoz-

nak a magvak a csemetékre – ahogy John Belushi csinálta az egyetemi kávézóban a *Party zóna* című filmben. A hörcsögapuka ugyanígy jár el, amikor bábaként működik közre párja születésénél: mellső mancsaival pofozgatja az asszonyt. Nem könnyű eldönteni, hogy az anya örül-e ennek, de az igyekezet az, ami számít. Ha viszont apuci üzleti úton járva megismerkedik egy másik nősténnyel, patkányként viselkedik.

A házastársi kapcsolatok szempontjából sajnálatos, de a túlsúlyban lévő „minőségi” stratégia sohasem lesz kizárólagos a „mennyiségi” stratégiával szemben, ha a szervezet milliószám termeli a spermiumokat. Akármennyit áldoz is energiáiból a hím, hogy utódai életben maradásáról és státusáról gondoskodjék, mindig lesz fölösleges spermája. Ha a szervezet úgy működik, mint a gejzír, nehéz húségesnek maradni. Chris Rock, a komikus azt mondja: „A férfi annyira húséges, amennyire a lehetőségei.”

Ez azt jelenti, hogy a férfiak kétféle nemi vágyat örökölnék, mert kétféle gyermeket nemzenek: olyat, akit fölnevelnek, és olyat, akit sorsára hagynak. A feleség gyerekeit és a szerető gyerekeit.

Vannak férfiak, akiket erősen sarkall a vágy, hogy megtermékenyítsenek valakit, de később, amikor szívük mélyére néznek, meglepve tapasztalják, hogy egyetlen vágyuk van: menekülni. Ugyanezek a férfiak szerelemből is teherbe ejthetnek valakit, és egész életük munkáját annak a feleségnek, annak a családnak szentelhetik. Nem is biztos, hogy a férfinép ezt előre, cinikusan eltervezi. Nemünk reprodukciós történelme kétféle hajlamot hagyományozott ránk: a párkapcsolatban elköteleződő és a spermavető stratégiáját, így az evolúció két különböző érzelmi mintával látott el bennünket.

A nők kevésbé hajlamosak erre a kettősségre. A gyermek: test a testükből, és nem számít, hogy az apja szent vagy csirkefogó. Nincsenek szétszórni való, fölösleges peték, és a gyereket sem lehet az apja mellére fektetni, amíg a nő a cimboráival cselleng.

Egy kutató egy felmérésben megkérdezte az embereket, mi az a minimális intelligenciaszint, amit randevú esetén megkövetelnek a partnerüktől. A férfi és a női válaszadók egyaránt az átlagos intelligenciát jelölték kívánatosnak. Arra a kérdésre azonban, hogy milyen intelligens legyen az illető akkor, ha a randevú során le is fekszenek egymással, a nők azt válaszolták, hogy ahhoz bizony átlagon felüli intelligenciára lenne szükség. A férfiak válasza: hát, ahhoz inkább átlag alatti intelligenciára lenne szükség.

A hosszú gyermekkorú *Homo sapiens* hímjének érzései is úgy állnak össze, hogy szereti ugyan az első számú párját és tőle való gyermekeit, de attól még képes érzelmi elkötelezettség nélküli, kiegészítő szexre. Az évezredek során a hímnemű *Homo sapiens* úgy fejlődött, hogy bizonyos nőneműekre potenciális feleségként, másokra potenciális szeretőként tekint. A jellegzetes női aggodalom, miszerint a szex után is „tisztelni” fogják-e őket, hirtelen úgy hangzik, mintha a női gének firtatnák: „Potenciális feleség vagy szerető vagyok?”

Ez a nőnem nagy dilemmája. A nők tudják, hogy a férfiak elbűvöléséhez erotikus viselkedés szükségeltetik. Azt is tudják azonban, hogy ha a férfiak csapodárnak tekintik, akkor könnyen a szerető kategóriájába sorolhatják őket, nem a

feleség kategóriájába. A férfi arra vágyik, hogy apasága bizonyos legyen, ezért kevésbé hajlamos a javait promiszkuus nőre fordítani.

Freud imígyen elemezte a férfiak madonna/ringyó komplexusát: „Ahol szeretnek, ott nincs vágy, ahol vágyakoznak, ott nem képesek szerelemre.”

Hát *ennyire* azért nem vészes a helyzet, Sigmund. A férfiak képesek egyszerre szeretni és kívánni ugyanazt a nőt, de csak akkor, ha az a nő megtestesíti a férfi két szaporodási célját: a gyerekcsinálásra való testet és a gyereknevelésre alkalmas viselkedést. A jó test és a jó anya nem mindig esik egybe, ezért van az, hogy minden férfi a playboyt és az apát is a génjeiben hordozza. A jó gének és a jó apák sem mindig esnek egybe, ezért van az, hogy minden nő a szeretőt és a feleséget is a génjeiben hordozza. Sok nő a szerető stratégiájával hoz a világra egészséges gyerekeket, de mégis a feleség stratégiája bizonyult sikeresebbnek. Különben a nők nem törekednének inkább a feleség státusába.

De hát ez itt a 21. század! – mondod erre. A nők már bebizonyították, hogy képesek a leghatalmasabb férfiakéval egyenértékű presztízszre szert tenni! Mi a fenét érdekelné a modern kor nagyjövedelmű, nagymenő csajait, hogy mennyit képes egy pasi megkeresni?

Buss több felmérést is idéz, amelyek egymástól függetlenül ugyanazt a meglepő tényt igazolják: az Egyesült Államokban a magas jövedelmű nők sokkal határozottabban követelik meg a férfit partner magas státusát. A milliomosnők milliárdos férfiakat akarnak. B. J. Ellis kimutatta, hogy még a feminista szervezetek vezetőinek párválasztásában is a gazdag férfiak vannak előnyben. Az elnöki-uralkodói családból kikerülve Jackie Kennedy és Diana hercegnő is milliárdossal bújtt össze. Kleopátra is köztudomásúlag nehezen talált magának elfogadható pasit. Ha a szó szoros értelmében istennek tartanak valakit, akkor császárnál alább nem adhatja – és már az is egy lépés lefelé. A csúcson lévő nők számára nehéz fölfelé házasodni, de a csúcson lévő nők mégis erre töreksenek.

Minden ragadozó kedvenc prédája a kiszolgáltatott, fiatal egyed. A mi gyerekeink sokáig maradnak gyámoltalanok. Legősibb érzelmeink akkor alakultak ki, amikor a férfiak és a nők nagyon is szem előtt tartották ezt a ténytet. Ezért aztán nem számít, hogy logikusan megállapítható: a mai, magas jövedelmű, modern fogamzásgátlókkal fölszerelt nőknek nincs szükségük a férfi segítségére; a mélyen gyökerező, pleisztocén kori igény a társra mindig is része lesz az ember természetének. Akár szükségünk van egymásra gyakorlatilag, akár nem, érzelmileg mindenképpen egymásra vagyunk utalva.

Tudom, hogy van elég ennivaló. Te is tudod, hogy van elég ennivaló. Az emlősök limbikus rendszere azonban, amely a vágyainkat irányítja, visszaemlékszik arra, hogy ha beüt az éhínség, a fiatalok halnak meg először, miközben a hatalmasok begereblyézik a szajrét.

És bármelyik nem, akár a hím, akár a nőstény gereblyézi be a szajrét, a másik nem kedvéért teszi.

Amikor a társadalomban férfiak döntenek a javakról és az erkölcsi normákról, mindig háremet szerveznek: extra anyaméhekkal veszik körül magukat. És mi van, ha nők szerzik meg a hatalmat? Skacok, képzeljétek el a pornón edzett fantáziáitok pontos ellentétét, aztán látogassatok el a Kamerunban élő bakweri törzshöz, és vessétek össze, mennyire hasonlít a kettő.

A nyugat-afrikai bakweri törzsben a csajok valóságos feminista utópiát valósítottak meg, amely a férfiak számára egyáltalán nem hasonlít semmiféle piára. A társadalmak nemi egyensúlyát a tömeges ki- vagy bevándorlás teljesen felboríthatja. A bakweri törzsben minden nőre 2,5 férfi jut. Az ültetvényeket a nők birtokolják, a pénzt is mind ők zsebelik be. A nők mégsem tartanak fiatal, nemzőképes férfiaktól álló istállót, hogy szexuális szeszélyeiket kielégítsék. Nem alkotnak Jóságos Földanya társadalmat sem a szocialista vagyonmegosztás jegyében. Ehelyett eldobható férjeket szednek maguknak a tulajdonnal rendelkező férfiak csekély számarányú csoportjából, kifacsarják őket, aztán kidobják, amint egy gazdagabb pasi hozzáférhetővé válik. A bakweri nők igáslóként bánnak a férfiakkal, és az anyagi szűkölködést szégyentelen módon válóoknak tekintik.

Ötven olyan kultúra közül, ahol a jövedelem elégtelensége válóoknak számít, negyvenkilencben csak a nő kezdeményezheti a válást. Az ötvenedikben a férj és a feleség egyaránt indíthat válópert anyagi elégtelenség jogcímén. Olyan kultúra nem létezik, amely csak a férfinak engedné meg, hogy elváljon a feleségétől, mert az nem gondoskodik róla megfelelően. Ezzel szemben általános emberi jelenség, hogy a férfiak megosztják javaikat a nőkkel.

A *News Digest*ben, Nancy Etcoff cikkében olvastam: Suzanne Frayser antropológus 48 hagyományos kultúrában végzett felmérést elvált emberek körében. A nők által említett két fő válóok közül az egyik az volt, hogy a férfi nem gondoskodott kellőképpen a családjáról. A férfiak által említett első számú válóok a terméketlenség (amiért jellemzően a nőket teszik felelőssé).

Érdekes: a bakweri nők gazdasági hatalma nem mentesíti őket a prostitúció alól. Hahó, Kamerunban kínálati piac működik! Sok egyedülálló bakweri nő tekintélyes vagyont halmoz fel magának azáltal, hogy szédületes összegeket kér szexuális szolgáltatásokért a rászoruló férfiaktól. Mire ezek a női vállalkozók házasulandó korba kerülnek, tengernyi pénzüik, óriási birtokuk van, készen állnak arra, hogy magukhoz vegyék az első férjüket, és a vérét is kiszívják, mint megannyi fekete özvegy. Szerencsére odáig azért nem mennek el, hogy a férj temetét fölvetnék az utódokkal – bár a barátnőm néha olyan szemekkel néz rám, mintha képes lenne ezt is fontolóra venni.

Magamtól itt most szünetet tartanék, pihennék egy keveset, de jobb, ha folytatom az írást: őriznem kell a versenytársakkal szemben megszerzett előnyömet. Délelőtt ezen a könyvön dolgozom, de éjszakánként váltok, és nagy irodalmi művemet alkotom. Munkál bennem bizonyos belső elhivatottság...

10.

A lugasépítő madár példája: a művészet szerepe a csajozásban

Miért vágnak a művészek a művészetre? Miért fölösleges a művészet, és miért tartjuk mégis szent dolognak? Az evolúciós biológusok szerint a művészet az udvarlás egyik fajtájaként fejlődött ki. Vegyük szemügyre a művészvilág nagy hódítóját, a lugasépítő madár hímjét.

Minden hím lugasépítő óriási Tádzs Mahalt épít, több százszor akkorát, mint a saját testsúlya, és nem egyéb célból, mint azért, hogy a létesítmény belsejébe csalogassa a tojót a három másodpercig tartó nemi aktusra. A „lugas” néha akkora, hogy akár egy ember is beléphet, anyagának sokszínűségét virágszirmok, pillangószárnyak, bogyók adják; ezek az építmények, a madár szötte katedrálisok látomásként merednek az arra járó elé az erdő egyhangúságában, teljesen új értelmet adva a „szerelmi fészkek” kifejezésnek. Némelyik faj zöld mohából még gyepet is készít, vagy a palota kapujához vezető sétányt, országutat. A hím madarak büszkén parádézhatnak, énekelnek, szteppelnek elkészült remekművük körül, viszont vandál módon igyekeznek kárt tenni egymás lugasaiban, akár valami romantikus komédia szereplői.

A tojók meg eljártsszák a műkritikust. A szimmetriát és a színharmoniót nagyon fontosnak tartják, aminthogy a hím madár násztánca esetében is a szimmetriának és a testrészek koordinációjának van igen nagy esztétikai szerepe. A tojók meghozzák esztétikai ítéletüket, és belépnek a lugasba.

Puff! Ezzel vége is az előjátéknak. Semmi kedveskedés, dédelgetés. A hím a párosodás után azonnal nekiindul, hogy felhajtsa a következő rajongót, a tojót meg elsiet, hogy összeeszkábáljon egy teáscsésze nagyságú, alkalmas fészket, hogy abban ülhessen a tojásain, majd egyedülálló anyaként fölnevelje fiókáit.

Lehetséges, hogy fejlett művészi érzékünk ugyanilyen alantas célra fejlődött ki? Sok evolúciós biológus így gondolja. A remekművek megalkotására sarkalló gének az őskori környezetben előnyt élvezhettek, ha az emberek szexuálisan vonzóknak tekintették a művészeket. A szexuális kiválogatódás elmélete azt mondja ki, hogy az őskori emberek és asszonyok előszeretettel párosodtak kreatív emberekkel, mert a kreativitás jó genetikai adottságokra mutat.

Ez az evolúció legszexibb mozzanata. A legnagyobb evolúciós hajtóerő az, amitől beindulunk. Az antilopvadászatra, a bogyók gyűjtögetésére irányuló szükségletünk sokkal lassabban mozdít előre bennünket az evolúcióban, mint az a döntésünk, hogy kivel fekszünk le. A környezet hatására váltunk képessé arra, hogy fussunk, lélegezzünk, együnk, leguggoljunk, tárgyakat elhajítsunk, gumókat, gyökereket ássunk ki, menedéket keressünk. A nő és a férfi azonban egymás hatására lett okos, kreatív, szellemes, hűséges és szép. Évezredek során át a párválasztásunk alakította testünket, elménket. Az organizmusok önmagukat alakítják. Amikor legközelebb úgy döntesz, hogy lefekszel valakivel, jusson eszedbe: az egész faj forog kockán. Ha idiótával szexelsz, az idióta génekre szavazol.

Hogy megértsük, miért gyorsítja meg a párválasztás az evolúciót (a természetes kiválogatódáshoz képest), előbb fel kell ismernünk a természetes és a szexuális kiválogatódás közötti különbséget.

A természetes kiválogatódás általi evolúció teszi lehetővé, hogy az organizmusok megoldják a természetben előforduló problémákat. A szexuális döntések általi evolúció teszi lehetővé, hogy az organizmusok vonzást gyakoroljanak a másik nemre. A kettőt nem nehéz megkülönböztetni egymástól.

Előbb a természetes kiválogatódásról. A természetes kiválogatódás által létrejött alkalmazkodási módszereknek a természetben előforduló problémákat kevés energiaráfordítással, hatékonyan és nagyon specializáltan kell megoldaniuk. Az azonos fajhoz tartozó egyedek csekély változatosságot mutatnak, mert a kevésbé hatékony alkalmazkodást a természetes kiválogatódás kirotálja. A természetes kiválogatódás arra törekszik, hogy a dolgok optimális hatékonysággal működjenek: különösebb fakszni nélkül minden el legyen intézve. Ennek köszönhető az organizmusok spártai szépsége: a gepárd alakja, a béka ujjai, a sas szárnya, a szúnyog agya, a kenguru tökéletes veséje.

A természetes kiválogatódás hatása megmutatkozik az organizmusok működésében is: a táplálkozásban, az alvásban, a helyváltoztatásban, a gázok kiválasztásában.

A szexuális kiválogatódással más a helyzet. Az általa létrehozott alkalmazkodási módok lényege, hogy látványosak, nagyszabásúak legyenek, minél pazarlóbbak, annál jobb, és a partner lenyűgözésén kívül más céljuk nincs is. Ebben a fajokon belül is nagy a változatosság, mert minden egyed meg akarja különböztetni magát szaporodási versenytársaitól. Innen ered az organizmusok barokkosan magamutogató szépsége: az oroszlán sörénye, a tukán színei, a nárcisz szirmai, a varacskos disznó varacskja, az ember szükségtelenül megnövekedett emlője és pénisz.

A szexuális kiválogatódás hatása is megfigyelhető az organizmus viselkedésében: a kakas peckes léptei, a lugasépítő madár alkotásai, a béka kuruttyolása, az amatőr tudós biológiáról szóló könyve...

Ha gnúra vadászó oroszlánt látsz, a természetes kiválogatódás által kitermelt minőséget és viselkedést látod. Ha észreveszed, hogy a hím oroszlán felborzolja sörényét, kidüleszti mellkasát, vagy a nőstény oroszlán a hátára hemperedik, és farkát szemérmesen a levegőbe emeli, a szexuális kiválogatódás által kitermelt minőséget és viselkedést látod.

A szexuális kiválogatódás sokkal gyorsabban változtatja meg az organizmusokat, mint a természetes szelekció, mert az élettelen környezet nem törődik azal, hogy kit választ, a párzásra kész állatot viszont nagyon is érdekli, hogy kit választ. A kegyetlen természet által támasztott megpróbáltatások és viszontagságok sokkal lassabban formálnak bennünket, mint azok a megpróbáltatások és viszontagságok, amelyeket egy-egy randi érdekében kell végigszenvednünk.

Most már tudjuk, miért volt Picassónak annyi csaja. Láttál már fotót Picassóról? Nem volt egy Robert Redford. Nem is járt valami örült elegánsan. De baromi klassz lugast tudott építeni, és ahhoz is értett, hogyan lépdeljen-táncoljon körülötte. Értette a dürgést. A művészetet nem találni kell, hanem tálalni.

Hölgyek, ha a pasi legközelebb zsörtölődni kezd, mert egy menő étterembe vitetitek magatokat, emlékeztessétek, hogy ha nem ember lenne, hanem ausztráliai arany lugasépítő madár, akkor húsz méter magas, többtonnás építményt kéne emelnie a kedvetekért, kizárólag csak a lába meg a csőre használatával.

Ha viszont a pasi tényleg összehozza a húszméteres építményt – amelyet orchideákból, csigahéjakból, felöklendezett gyümölcsökből és a szomszéd házáról lopott zsindelyből rak össze –, akkor kezdhetsz aggódni, mert a pasi utánanézett a lugasmadárnak, és azt is tudja, hogy a hímnek a kotlás első percétől kezdve egy szalmaszálat sem kell keresztbe tennie többé.

Mindjárt más szemmel néz az ember a Trump-felhőkarcolóra, hát nem?

A művészet olyan, mint a cinege füttyszava: a szellemi épség tanújele, a szexuális célú cifrázkodás egyik formája. A rajongócskák a jó énekesekre buknak, legyenek bár hímek vagy nőtények. A zene és a tolldísz hozzásegít a szexhez. Nem csoda, hogy Gene Simmons neve éppen génnel kezdődik.

A nőtények szexuális díszelgése a természetben ritka, de két esetben előfordul: ha a promiszkuus nőtényeknek meg kell küzdeniük a hímekért, vagy ha a faj monogám, ezért a hímnek és a nőténynek egyaránt el kell kápráztatnia a másik nemet. Amelyiknek nincs szüksége arra, hogy elkápráztassa a párját, az szürke és feltűnésmentes lesz. Amelyiknek versengenie kell a párjáért, az lesz pompázatos. Egy monogám tengeri madárfaj, a bóbitás alka tojója jókora tollfedtséget visel, ezzel jelzi a hímeknek, hogy egészséges.

A mi fajunkban az az izgalmas, hogy a nők ugyanúgy kifejlesztették a szexuális önreklám technikáit, ahogy a férfiak, a művészi kreativitást is beleértve. Ez azt mutatja, hogy a pleisztocén korban a hím- és nőnemű hominidáknak egyaránt versengeniük kellett a párjukért. Azonos nemű riválisok között folyó verseny nélkül nem lenne értelme formás melleket, szakállt fejleszteni, kanásztáncot járni vagy nyerni a kanasztában.

Hoppá, várjunk csak, hiszen én is szeretek művészkedni, csak úgy, a művészet kedvéért. Ilyenkor az ember nem azért strapálja magát, hogy több gyereket csinálhasson, de öröklött génjei sikerekre ösztönzik, ugyanis volt idő, amikor ez tette lehetővé, hogy valaki több gyereket csináljon. Az ember valutája a szaporodás lehetősége – ezért dolgozik, akár tisztában van vele, akár nem. Miért, mit gondoltál, talán a tudomány előmozdítása érdekében írom ezt a könyvet? Korán megtanultam, hogy ha a férfiak egyáltalán csinálnak valamit, annak csakis egyetlen oka lehet: a nők.

Tizenkét éves koromban cserkészcsapatom egyhetes táborozást szervezett egy kanadai szigetre. Nők nem jöhettek velünk. A srácok többségének szigorú apja volt. Azért támogatták a cserkészkedésünket, mert, úgymond, az majd fegyelemre szoktat bennünket. Ám abban a pillanatban, amint a lakatlan szigetre tettük a lábunkat, az apák egy egész hétre felhagytak a tisztálkodással, a borotválkozással, a gyerekneveléssel, izmaik mozgatásával, mi, srácok pedig szabadon megalakíthattuk a magunk kis Legyek ura-társadalmát, beleértve az arcfestést és a kövér kisfiúk zrikálását is. Elképedtem: ezek az egykor oly tekintélyes pátriárkák annyi energiát sem képesek mozgósítani, hogy kiszálljanak a függőágyból, vagy lesöpörjék a morzsát a hasukról! Utasításaik abból álltak, hogy enivalót, piát és vizet rendeltek tőlünk, ebben a sorrendben. Egyikük kikövetelte,

hogy ássunk latrinát részeg botorkálási távolságban a függőágyától. Fel nem foghatom, miért nem volt képes közelebb vinni a függőágyát ahhoz a latrinához, amelyet már kiástunk. Otthon az apám azért is megbüntetett, ha nem tartottam tisztán a körmömet, itt, a szigeten viszont mindent szabad volt: felgyújtani az aljnövényzetet; benzinnel felrobbantani a vadméhek fészket; baltával fákat irtani; motorcsónakkal gyáva nyulat játszani; éjnek évadján embervadászatot rendezni mezítláb, a mérges szömörcebe hajszolva a menekülő zsákmányt; húszméteres szikláról sekély vízbe ugrálni; Jack Daniel'st inni; kihányni; hagyni, hogy a bicskámmal okozott sérüléseim elgennyesedjenek. Aztán a hatodik napon, amikor eljött az ideje, hogy visszatérjünk a nők világába, apáink kikaszálódtak a függőágyból, némi szappanhasználatra vették rá magukat, tiszta inget húztak, kijózanodtak, és kiadták az utasítást, hogy a főzőedényekről sikáljuk le a hat nap alatt lerakódott, legyektől sűrűn látogatott mocskot. Aztán majd leszedjük a piócákat is a hátadról, anyád meg ne lássa.

Lehet, hogy a férfi a ház ura, de a nő uralkodik benne. Öt éven keresztül hivatasos pesztonka voltam. (Ne röhögj, próbáld ki inkább, milyen kiadó nélküli, kezdő írónak lenni.) Több tucat családhoz fűzött bensőséges kapcsolat, és bár tudományos felmérést sosem végeztem, bizvást megengedhetek magamnak egy általánosítást az apukákról és az anyukákról, amely alól egyetlen kivételt sem tapasztaltam soha. Ha a gyerekekről van szó, a nők vaskézzel uralkodnak. Az apáknak csak annyi fogalmuk van a dolgok állásáról, mint akkor volt, amikor még csak udvaroltak az asszonynak.

Ilyenek történtek, ha apuka vette fel a telefont.

– Halló!

– Hahó, itt Joe beszél. Azt akartam volna megkérdezni... Hánykor kell Maurice-nak bevenni az orvosságot?

– Ööö... Hát... a feleségem most nincs itt, úgyhogy...

– Tudja véletlenül, hogy reggeli után bevette-e? Mert az üvegre az van ráírva, hogy négyóránként...

– Hát izé, az a helyzet, hogy mi mindig mindenben közösen döntünk, és én nem akarok bajt okozni.

– Hát jó. És azt meg tudná mondani, hogy el kell-e ma mennem Clarice-ért az oviba? Mert ha igen, akkor addig önnek kell idejőnnie vigyázni Maurice-ra. És hozza magával Zeldát is, különben balhét csinál.

– Mi az, már Zelda nevű gyerekem is van?

– Maurice kedvenc plüssállatát hívják Zeldának. Meg tudja tenni?

– Ööömm... Hát... addig nem mozdulhatok innen, amíg a feleségem nem jön meg, úgyhogy...

– Oké, de elárulná, hogy mikorra várja vissza?

– Nem mondott részleteket.

– Akkor átadna neki egy üzenetet?

– Ööö... nem biztos.

– Hogyhogy nem biztos?

– Nem talállok tollat.

Ezzel szemben mi történt, ha anyucit sikerült telefonvégre kapnom?

- Itt az anyuka beszél.

- Halló, itt...

- De jó, hogy hívott! Maurice-nak a kocsiban 8.20-kor beadtam a gyógyszerét, hogy a következő adag 12.20-kor legyen esedékes, miután megebédelt. Rákapcsoltam egy automata csipogót az uzsonnatáskájára, hogy el ne felejtsek. A kocsit majd akkor tankolja meg, ha már Maurice-t letette, ne előtte. Délben felhősödés várható, úgyhogy a szünetben szükség lesz a kék dzsekijére, a karateedzéshez a karateruhájára is. Clarice még mindig ki van borulva attól, amit a barátnője, Jane mondott Jillnek Joannáról meg a fiúról, aki tetszik neki, úgyhogy Joe, legyen szíves, dicsérje majd meg, hogy milyen csinos, amikor negyed 4-kor a zenekari próbára viszi, mert ott találkozni fog Joannával. A kocsi műszerfalán beállítottam a csipogót, hogy el ne felejtse.

- Azt hiszem, ezt azért föl kell írnom.

- Már felírtam. Öntapival rányomtam a telefonra, ott van a kezében.

Az anyukák sosem beszélnek meg az apukákkal, mielőtt kibocsátanak egy rendeletet.

Az anyukák ötperces bontásban ismerik a gyerekeik időbeosztását, és tudják az összes barátjuk nevét, akár képzeltek, akár valóságosak. Az apukák még az aranyhalat sem képesek rendesen ellátni. Az anyukák annyira képben vannak, hogy az apukák meg sem próbálnak versenyre kelni velük, örülnek, ha az utasításoknak eleget tudnak tenni.

Miért rosszabb anyák a férfiak, mint a nők? Mert a spermagyártók a szexhez és az erőszakhoz értenek.

11.

A férfipromiszkuitás határozza meg a testméreteket

Poligünia: több nővel folytatott szex. Poliandria: több férfival folytatott szex. Poligámia: extra szex, úgy általában.

Az emlősök esetében minél nagyobb a különbség a hímek és a nőstények testmérete között a hímek javára, annál gyakoribb a poligünia.

A gibbonok a leginkább monogám természetű majmok, a hímek és a nőstények nagyjából ugyanakkorák.

A gorillák alfa hímjei akár hat nőstényből álló háremmel is rendelkezhetnek, és testtömegük kétszerese egy-egy nőstényének.

A déli elefántfóka hímje átlagosan ötven nőstényt gyűjt háremébe, és vagy kilencszer akkora, mint a filigrán, alig háromszáz kilós nőstények.

Az összefüggés kézenfekvő: a nagy testű hím alkalmas az erőszakra.

Minél több nőstényt képes egyetlen hím kisajátítani magának, annál több más hím él és hal cölibátusban, tehát annál ádázabb az anyaméhekért folytatott küzdelem. Mivel mindig a legnagyobb és legerősebb szaporodik, a testméret és az erő folyamatosan előnybe kerül a populációban, míg végül gigantikus méretű elefántfókák állnak elő.

Emlős hölgyek, ne feledjék: minél nagyobb a hím, annál nagyobb a hárem.

Hölgyolvasóimban mostanra talán már annyira kifejlődött a tudományos érdeklődés, hogy feltegyék a kérdést: Vajon hol helyezkedik el a *Homo sapiens* hímje a kurválkodási skálán?

A *Homo sapiens* hímje átlagosan 8 százalékkal magasabb és 20 százalékkal súlyosabb, mint a nőstény. A biológus ekkora különbség láttán arra a végkövetkeztetésre jutna, hogy ennek a fajnak a hímje alapvetően monogám, de enyhén hajlamos a poligüniára.

Jaj, ne csinálj már úgy, mintha meglepődnél!

Az emlősökről szólva: a poligün hímek szinte kizárólag bunyós-birkózós játékokat játszanak. A kis hímek egymást agyabugyalják, így készülnek fel a jövőbeli, dominanciáért, nőstényekért folyó küzdelmekre.

A monogám emlősök hímjei, mint például a kaliforniai hörcsögé, nem sokat tépik egymást. Ők fölötté állnak az efféle ostobaságnak. Az emlősök nőstényei közül csak a húsevők szoktak összeverekedni. Minden más emlős közül, amelyeket tanulmányoztam, a poligün hím kölykök között zajlik a leghevesebb bunyó.

És a mi kis hímjeink tanúsítanak-e efféle háremalapítási szándékra utaló viselkedést?

Még emlékszem az óvodai „csendes pihenőkre”. A kislányok úgy tettek, mintha aludnának. A kisfiúk birkóztak. Hároméves koruk után a fiúk a lányoknál sokkal többet bunyóznak. Négyévesen ötször annyit ütnek, löknek, rúgnak, mint a lányok – és a durvulást így definiálják: „Csak játszunk.”

Aztán: megfigyelted valaha, milyen félszegen, sután táncolnak a tizenegy éves fiúk a tizenegy éves lányokkal? A kissrác arca pont a lány melle magasságában van, de még nem elég érett ahhoz, hogy ezt a helyzetet méltányolja.

Más emlősök esetében a hímek késői érése azzal függ össze, hogy mennyit kell párbajozniuk egymással a párosodásért. A poligün hímek később érnek, mert időre van szükségük, hogy kifejlesszék a hatalmas tollazatot, agancsot, agyarakat vagy izomzatot, amelyre a versengéshez szükségük van. Az ivarérettséget megelőzően a legtöbb faj hímjei és nőtényei eléggé egyformák – többnyire olyanok, mint a mamájuk. Amikor aztán beüt a serdülőkor, a hímek elkezdeneik csuda díszeket fejleszteni. Minél több küzdelemre van szükség a párosodás lehetőségéhez, annál tovább tart az érési folyamat.

Az északi elefántfóák nőténye háromévesen válik ivaréretté, a hím nyolcéves korára. A hím lugasépítő madár hétéves korában éri el az ivarérettséget, a tojónak ehhez feleannyi idő kell. Ez egészen komoly párbajokra utal a hímnemű ősök körében. A mi fajunk esetében a fiúk átlagosan csak két évvel a lányok után érik el a pubertáskort. A serdülőkori hirtelen növekedés ugyanazt a mintát követi, mint amit a többi nem monogám főemlős esetében megfigyelhetünk. Ez az evolúció korai szakaszáról regél, amikor egyes hímek több szexuális partner megszerzéséért folyattak küzdelmet, más hímeknek pedig egy sem jutott.

Bizonyos mértékű poligámia nélkül a nemek közötti különbségek nem fejlődnek ki. A teljes monogámiában élő fajok esetében a hímek és a nőtények többnyire azonos tulajdonságokat fejlesztenek ki. A monogámia bajnokait, a hím és nőtény gibbonokat alig lehet megkülönböztetni egymástól. Még az ornitológusok is csak nagy ügyel-bajjal tudják megállapítani, melyik a hím hatyú, melyik a tojó: azt a módszert alkalmazzák, hogy elkapják a madarakat, és nagyítóval megvizsgálják a lábuk közét.

A promiszkuitás az oka annak a jelenségnek, amelyet a biológusok „nemi dimorfizmusnak” neveznek, vagyis hogy a hímek és a nőtények különböznek egymástól. A feltűnő külső jegyeket általában a promiszkuus nem egyedei viselik. A hím récék azért olyan színesek, mert kicsapongóak. A hím gorillák sok nőtény fölött gyakorolják az uralmat, van is nekik jókora sörényük a fejük tetején, vannak hatalmas agyaraik, széles válluk, erőteljes homlokereszük. A legügyesebb hím gorilláknak, amelyeknek sikerül magas kort megérniük, ezüstszínűvé válik a szőr a hátukon.

Jegyezzük meg ezt a tudományos alapelvet: a hűséges nem külseje szimpla, a csapodár nem külseje cifra.

Képzeld el, hogy földön kívüli biológus vagy, aki a *Homo sapiens* szexuális díszítőelemeit tanulmányozza. A hímeknek szőr terem az arcán. A nőtényeknek nagyra nő a mellük. A hímeknek nagyra nő a péniszük. A nőtények esetében a derék és a csípő aránya erősen eltúlzott. Nagyon úgy fest, mintha őskori őseink közül valaki néhanap félrekettyintett volna. A meglepő tény, hogy mindkét nem büszkélkedhet szexuális díszekkel, elárulja, hogy mindkét nem egyedeinek versengeniük kell a párosodásért. És mindkét nemnek van döntési joga a párválasztásban.

A szexuális díszek közötti különbségek azonban csak az alapot adják meg. Meg kell vizsgálni a fő szexuális dísz is, azt, amelyet a biológusok úgy nevez-

nek: a faj „elsődleges fitnesszindikátora”. Ez a legszexibb tulajdonságunk. Ez a pávakakas farka, ez a tengeri túhal nőtényének világító hasa: az a kirívóan extravagáns tulajdonság, amely a legnyíltabban hirdeti az állat egészségét, és amely a leginkább rabul ejti a másik nemet. Jóllehet a férfiak és a nők másodlagos nemi jellegzetessége – a mellek, a szakáll, a tompor – erősen különbözik, az „elsődleges fitnesszindikátor” a két nem esetében szinte azonos.

A *Homo sapiens* „elsődleges fitnesszindikátora”: az agya. Ennek az az oka, hogy a mi fajunk esetében az elme ereje sokkal többet számít a szaporodásban, mint a testméret.

A *Homo sapiens* intelligenciája nem kizárólag a hím sajátja, ellentétben például a pávával, amelynek farka csak a kakast ékesíti. A férfiak és a nők szellemi működésének figyelemre méltó hasonlósága arra utal, hogy a hím- és nőnemű hominidáknak nagyjából egyenlő esélyük volt arra, hogy az intelligencia kedvéért párosodjanak egymással.

Akad azért egy-két különbség is az elméleti képességek között. A nők jobban tudják sok tárgy térbeli elhelyezkedését megjegyezni, nyomon követni. A férfiak jobban tudnak gondolatban elforgatni tárgyakat, és úgy is felismerni őket. Ennek az az oka, hogy a nők gyűjtögettek, a férfiak vadásztak. A nőténynek kellett emlékeznie arra, hol teremnek ehető növények, és számon tartania a kisgyerekek hollétét. A hímnek dombok, fák között kellett üldöznie a vadat, és fejben kellett tartania, hogyan találhat haza, miközben minden tereptárgyat a másik oldaláról lát, és ezek fordított sorrendben követik egymást. A férfiak az összpontosításban, a nők a figyelemmegosztásban erősek.

Ezek a különböző képességek megmutatkoznak a flörtben is. Amikor agyunkat az udvarlás szolgálatába állítjuk, a nők képesek egyszerre sok labdával zsonglörködni, a férfiak viszont képesek meglátni a fától az erdőt.

Rajzoljuk fel ezeket a változókat is a *Homo sapiens* grafikonjára. A hím és a nőtény testtömege között a különbség átlagosan 20%. A hímek körülbelül 20%-kal később válnak ivaréretté, mint a nőtények. Testi díszek feltűnően különböznek. A viselkedés jobbra egyforma (néhány említésre méltó statisztikai különbség azért megfigyelhető, elsősorban az agresszió mértékében). Az értelmi képességek nagyjából azonosak, bár adódik azért néhány különbség, amelyek a későbbi fejezetekben lenyűgöznek majd bennünket, és magyarázatot adnak minden kérdésre, amelyre a másik, kiismerhetetlen nemmel kapcsolatban kíváncsiak voltunk.

Helyezzük mellé a más főemlősökről rajzolt grafikont. A kurválkodási skála alapján megállapítható: a *Homo sapiens* hímje a körülmények hatására sokkal inkább monogám hajlamú, mint a csapodár hím gorillák, orangutánok és csimpánzok. Viszont sokkal kevésbé lettünk monogámok, mint távoli rokonaink, a gibbonok.

Talán nem lenne igazságos arra a következtetésre jutnunk, hogy a férfiak egytől egyig kutyálkodó senkiháziak. Poligün hajlamaink korábbi evolúciós szakaszok maradványai lehetnek, mint a vakbél, a mandula vagy a szemfogak. Talán az *australopithecus* hímjei voltak a nyomulós, erőszakos pasik, a *Homo sapiens* férfiak pedig az evolúció folyamán egyre zsugorodtak, ahogy az izomrostjaik szépen leutánozták az erkölcsi sorvadást. Végül is a családi értékek leg-

hangosabb csahosai éppen a férfiak, akiknek nyilvánosság előtti parádézása, szájtépése talán köszönő viszonyban sincs titkos vágyaikkal. A mai férfiak megítélésében nem abból kell kiindulni, hogy miként strukturálja a biológia a férfiakat, hanem abból, hogy miként strukturálják a férfiak a kultúrákat.

Egy 849 társadalomra kiterjedő etnográfiai felmérés kimutatta, hogy ezek 16 százaléka monogám, 83,5 százalékukban a férfiak többnejűek, vagyis poligüniában élnek, és kevesebb, mint fél százalék az, amelyben poliandria működik, vagyis a nőknek több férjük lehet. Az összes poligün kultúrában a férfiak tartják magukat az erkölcs letéteményeseinek.

A poligüniában élő társadalmakban sem kötelező azonban minden férfinak több feleséget tartania. Ehhez a nők nincsenek elegendőek. A házasságok 60 százaléka a többnejűséget rendszeresítő társadalmakban is monogám. A többi férfi többsége két feleséget engedhet meg magának. Három vagy még több feleségre csak a leggazdagabbaknak telik. Ez annyit jelent, hogy hat modern társadalmi berendezkedés közül ötben a feleségek többségét a gazdag férfiak sajátítják ki, az alacsony társadalmi állású férfiak aggregényként halnak meg.

Ha visszatekintünk az időben, a poligünia még sokkal hangsúlyosabb. Az összesen megvizsgált 1154 különféle múltbeli vagy jelenlegi társadalmi rendszer közül majdnem ezer megengedte, hogy egy férfinak több felesége legyen. Ez közel van a 90 százalékhoz.

Ráadásul a poligünia a nyugati társadalmaktól sem idegen. A zsidók is gyakorolták, amíg a középkorban a keresztények rájuk nem szóltak, hogy ne csinálják. A középkorban a keresztények is megtették, majdnem annyira, mint a papjaik. És miért ne tették volna? Az Ótestamentum csurig van poligüniával, olyan annyira, hogy alig lehet rendbe tenni a származási táblázatokat. Az országunkat alapító atyák a rabszolgáikkal űzték a poligüniát, ahogy az ótestamentumi királyok. Az Amerikai Egyesült Államokban a poligünia alig több, mint száz évvel ezelőttig legális volt, de néhány mormon a mai napig is ehhez tartja magát. Amikor ezt megtudtam, szóltam az első szembejövő mormonnak, hogy kész vagyok áttérni, de erre azt felelte, hogy minden feleséget és gyereket az írói jóvedelmemből kell majd eltartanom, és nekem is úgy kell majd öltözködnöm. Most már legalább tudjuk, miért hoznak a mormon férfiak annyi áldozatot a hitükért.

A hatalmasok poligüniája fajunk evolúciójának egész történetére rányomta bélyegét. Mindannyian a nagy hatalmú és többnejű férfiak leszármazottai vagyunk: azoké, akiknek több utód lett a jutalmuk; ez egyet jelent azzal, hogy minden férfi ambícióra és promiszkuitásra ösztönző géneket örökölt, a nők pedig az ambícióhoz és a promiszkuitáshoz való vonzódás génjeit hozták magukkal.

Donald Trump, Babe Ruth, Henry Kissinger. Egyik sem olyan pasi, aki modellként megállná a helyét Calvin Klein divatbemutatóján. Mégis híresek a csajozásaikról. Martha Stewart, Margaret Thatcher, Indira Gandhi és a többi nagy hatalmú nő olyan keveset pasizott, hogy angolul arra nincs is szó. Az evolúciónak hála a spermavetőknak és a méhvédelmeszőknek a vágyaik is eltérőek.

A hosszú távú párkapcsolat evolúciója ellenére bátran kijelenthetjük, hogy a *Homo sapiens* jobbra monogám hímje bizony alkalmanként félrekefélt. Mindannyian zabigyerek leszármazottai vagyunk.

Ilyenformán változatos szükségleteket örököltünk.

Ha legközelebb meztelen *Homo sapiensek* csoportját látod, nézd meg őket kivételesen a biológus szemével. Látni fogod, hogy a férfiak teste a párosodásra specializálódott, a nők teste a gyereknevelésre. A legtöbb faj testi jellemzőiben és viselkedésében is ugyanezt a szakosodást figyelhetjük meg. Vegyük szemügyre a hímek és nőstények között a legtöbb faj esetében fennálló hatalmas különbségeket.

A hímek csekély szülői befektetést eszközölnek, a nőstények sokkal nagyobb. A hímek elvileg utódok ezreit képesek létrehozni, a nőstények alig néhányat. A hímek nagy szexuális aktivitást tanúsítanak, a nőstények sokkal szerényebbet. A hímek végzik a versengés nagy részét. A nőstények a válogatásban jeleskednek. Minél több nőstény esik teherbe, annál jobb a hímek génjeinek. Minél jobban sikerül a hím kiválasztása, annál jobb a nőstények génjeinek.

Az anyaság sokkal ősi, mint az apaság. Az apaság lényegében abból áll, hogy a hím utánozza a nőstény ősi utódgondozási ösztönét. A legtöbb faj hímjei elsősorban a szexre hajtanak, az utódokra nemigen hederítenek – még akkor sem, ha tudják, hogy a sok közül melyik az övék. A spermatermelőnek nem könnyű szülőként viselkednie. Hogyan sikerült a nőstény hominidáknak ilyen atyáivá nevelni a hímeket?

Ha a hímek képesek érzékenységre, kötődésre, azért a menstruáció titokzatos jelenségét illeti köszönet.

12.

Miért tartózkodók a nők, miért tanácstalanok a férfiak?

A titkos ovuláció tehet róla. Ott kezdődött a zavar. A *Homo sapiens* hímje olyanná vált, mint általában a nőstény emlősök, és pedig abban a tekintetben, hogy hosszú távú kötődés fejlődött ki benne az utódok iránt.

A *Homo sapiens* nősténye olyanná vált, mint általában a hím emlősök, és pedig abban a tekintetben, hogy kanosabbá vált.

Úgy bizony: kanossá. A legtöbb nőstény emlős a ciklusa alatt mindvégig szűzies életet él. Aztán hirtelen, arra a néhány napra, amíg az ovuláció tart, a nőstény emlősök változáson mennek keresztül, dr. Jekyllből megannyi Mr. Hyde válik. Megkezdődik az ösztroz: az ivarzás. Ez annyit jelent, hogy a nőstény óriási reklámot növeszt, ezzel a felirattal: „Hű, de be vagyok gerjedve!” A majmok esetében ez óriási rózsaszín fenékben nyilvánul meg, vagy csábító illatban, vagy abban a szokásban, hogy a nőstény a hím orrához nyomja a micsodáját. Magas szintű logikai műveletek segítségével a hímek ebből képesek kikövetkeztetni, hogy a nőstény szexelni akar.

Az ivarzás alatti szexnek gyakran terhesség az eredménye.

Mi vagyunk az egyetlen olyan emlős, amelynek nincs ivarzási időszaka. Az ember nősténye egyedülálló abban a tekintetben, hogy a peteérése észrevehetetlen, és a ciklus teljes tartama alatt fogékony a szexre. Ahelyett, hogy a fogamzóképeség néhány napos időszakára nimfomániába zuhanna, mint a legtöbb emlős, a *Homo sapiens* nősténye állandóan felajzott állapotban van, csak nem annyira elszántan és végletesen. Fajunk hímjei nem tudják, hogy a nő szervezete éppen készen áll-e a fogamzásra, ezért az ivarzáshoz való vonzódás génjei nem maradtak fenn. Az ember hímjeinek túlnyomó többségét egyáltalán nem vonzza a kifordult, rózsaszínű fenék. A hominidák hímjeit a kiválogatódás kénysze-re inkább arra szorította, hogy egész hónapban vonzódjanak és szexeljenek, hát-ha sikerül kihúzniuk a nyerőszámot. Az ösztroz időszakán kívüli szex szinte sohasem vezet terhességhez.

Az ember esetében a legtöbb közösülés nem a megtermékenyítést szolgálja, hanem a kötődést erősíti. Az evolúciós biológusok szerint a *Homo sapiens* nősténye azért alakította ki ezt a szexuális titokzatosságot, hogy a hímeket izgalomban tartsa, és azok hajlamosak legyenek a tartós kapcsolatra.

A testünkbe kódolt működés az agyunkba is bele van kódolva, ez okozza a nők legendás tartózkodását és a férfiak tanácstalanságát. A férfiak szeretnék megtalálni, miként vehetnék rá a nőket a szexre, a nők meg azt szeretnék, hogy a férfiak folyamatosan találgassanak.

A titkolózás paranoiát szül. Nézd meg, hogy a *Homo sapiens* kultúráinak többsége miként kezeli a menstruációt. A hímek rémülten menekülnek tőle, és szigorú rendszabályokat alkotnak. A nők úgy rejtegetik a ciklusukat, mint valami szégyenletes dolgot, és titokzatos rituálékkal leplezik.

A páviánoknál bezzeg nincs ez a hülyeség. A nőstény pávián nyilvános előadás keretében vezeti elő menstruációs ciklusát. Minden áldott nap gondoskodik róla, hogy a csoport összes tagja pontosan tudja, hol tartózkodik éppen, és milyen érzések foglalkoztatják. A fenéke az ovuláció idején élénk rózsaszínű lesz, a fogamzás után kivörösödik, majd teljesen eltűnik, amikor az állat éppen nincs termékeny időszakban. A páviáncsoport esetleges vak tagjai kedvéért minden szakasznak megvan a jellegzetes szaga is. A hím páviánoknak nem sokat kell töprengeniük, hogy kiókumlálják, mikor párosodjanak bármelyik adott nősténnyel.

Ezért aztán a páviánhímeket egyáltalán nem ejti rabul a nőstény szaporodási lehetőségeinek titokzatossága. Minden percben pontosan tudják, hogy éppen mennyire termékeny, és ahhoz igazítják az időbeosztásukat. A premenstruációs szindróma első jelére már indul is a versengés a férfiak klubjában. Ez az oka annak, hogy a páviánoknál nincsenek gondoskodó apukák. A legcsekélyebb mértékben sem érdeklődnek a nők érzései iránt. Nincs is szükségük rá. Amit tudniuk kell, azt mind megmutatja az illatos, pszichedelikus színekben pompázó cucc.

Mi, *Homo sapiens* hímek színváltó fenékek híján honnan tudhatnánk, mi zajlik le odabent? A *Homo sapiens* hímjei mind a mai napig nem tudtak olyan készséget kifejleszteni, amelynek segítségével a fogamzás valószínűségét a hangulat változásából olvashatnák ki. A *Homo sapiens* nőstényeiben kialakult az a képesség, hogy ciklusukat összehangolják a törzs összes többi nőtagjával, így a hímeket valósággal fejbe kólintja a hormonok dagálya, de a férfiak számára még ez is túlságosan finom jelzés. Lehet ezért hibáztatni bennünket? Alig hétmillió évvel ezelőtt még rózsaszín fenékekről szólt az egész.

A férfiak tanácstalansága ráadásul nem is itt ér véget. Nemsokára megtudjuk, milyen trükkökkel hitetik el a nőstény majmok a hímekkel, hogy övék a döntés. Olyan ügyesen csinálják, hogy még az őket figyelő *Homo sapiens* hímet is sikerült rászedniük.

De előbb ki kell derítenünk, miért vagy ennyire perverz.

13.

Mitől vagy ennyire kanos?

Gondolj bele, milyen öngerjesztő folyamatba cselezték bele magukat őseink. A hominidák nőtényei az egész éven át tartó szexuális fogékonyságot tartották előnyösnek, aminek eredményeként az egész éven át kanos hímek kerültek kedvezményezett helyzetbe. Ez fokozta a nyomást a rejtett ovulációval működő nőtényeken, hogy mégjobban érdeklődjenek a szex iránt, ez aztán öngerjesztő visszacsatolási hurkot hozott létre a szexuális kiválogatódásban, s ezzel kialakultak a *Homo perverto* nevű majomfaj gondjai és örömei.

Mivel a szex a hominidáknál inkább a kötődés erősítését szolgálta, mint a szaporodást, a szexualitás hangsúlyozottabb lett, mint az aktus. A legtöbb majom számára kicsi a különbség a flört és az előjáték között. Más majmok csak azért flörtölnek, hogy párosodjanak. Saját csajozási kísérleteim tapasztalatainak összesítése szerint az emberi flörtölés 999 ezreléke nem párosodással végződik.

A viselkedésünket tanulmányozó tudós csimpánz azt mondaná: „Micsoda pazarlás ez a sok incselkedés! Minek?”

Testünk alapos vizsgálata feltárná, hogy nagy termetű, csupasz majmok vagyunk, akik kizárólag túlméretezett erogén zónákból állnak. Fityegő fülcimpák, megvastagodott, kifordult ajkak, kényelmetlenül megduzzadt emlők, óriási péniszek, infantilis módon szőrtelen bőr.

„Hmm” – mondaná a tudós csimpánz.

A szőrös bőr a vakargatást szereti. A szőrtelen bőr a simogatást. A majmokon a csupasz bőr általában csak a nemi szervekre korlátozódik. Nem így a *Homo perverto* esetében. A bőrünk egész ivarérett korunk folyamán szőrtelen marad, mint a csecsemőké. Testünkön mindenfelé szexuális idegek vezetnek érzékeny területekhez, a comb belső oldalához, a térdhajlathoz, a lábujjakhoz, a mellbimbókhoz, a nyakhoz. Ez mind jó messze esik a nemi szervektől. A *Homo sapiens* valójában egyetlen óriási nemi szerv. Ha megnézel egy meztelen nőt, lényegében egy hatalmas csiklót láatsz. A férfiak meg mind egy-egy hímtag – de a jó értelemben.

A tudós csimpánz azt mondaná erre: „Mennyi fölösleges szövet, és mind a szexualitás szolgálatában! Minek?”

Ha a hím csimpánz szexet akar, közszemlére teszi egyetlen szőrtelen testrészét. Ujjaival megpengeti, hogy mutassa a tartását. Ha választottja is feltárja egyetlen szőrtelen testrészét, hancúrozni kezdenek. A csókolózást rendszerint kihagyják.

Ha egy hím *Homo sapiens* akar szexet, sokkal nehezebb dolga van. Ha három méter távolságból büszkén felmutatja erekcióját, az a nőtény *Homo sapiens* esetén nem válik be. Az sem, ha egyből a szeméremajkaira veti rá magát. A *Homo sapiens* hímjének általában a nő nemi szervétől a lehető legnagyobb távolságban kell kezdenie. Szerencsére minden út a csiklóhoz vezet, mivel a nőtény *Homo sapiens* testének szinte minden porcikája a klitoris meghosszabbítása. Az út a lány nyakától a vulvájához hetekig is eltarthat. (Abban a kollégiumban, ahová

én jártam, hónapokig.) A hosszú, elnyújtott folyamatban, amelynek végén sikerül leadni egy kevés genetikai anyagot, rengeteg értékes kalória megy veszendőbe.

A tudós csimpánz így tanakodna: „Ennyi rengeteg udvarlás! Minek?”

Mindennapi viselkedésünk nagy része teljesen fölösleges. Működik bennünk a készítés arra, hogy testünket felékesítsük, festményeket alkossunk, énekeljünk, tornyokat emeljünk – ezek egyike sem segít közvetlenül a gyermeknevelésben, a gyűjtögetésben, a vadászatban. A sok udvarlási tevékenység nyilvánvaló energiapazarlás. Nincs olyan állat, amely annyit beszél, simogat, mosolyog, flörtöl, olyan sokféle divatot, olyan bonyolult fétisrendszert fejlesztett ki, mint a *Homo sapiens*. Szoros második a bonobo nevű majomfaj, amely változottság terén majdnem megközelít bennünket, de gyakoriságban túl is tesz rajtunk; genetikai szempontból egyébként – a csimpánzzal együtt – ez a faj hasonlít hozzánk a leginkább.

Ám még a bonobo sem romantikus. Mikor láttál legutóbb hím bonobót az imádott lány fája alatt gitározni? Az emberen kívül a többi majom nem fejlesztette ki a művészetet. Nem idealizálják a szexuális vágyat. Nem ismerik a szemérmet. Nem gördítenek akadályokat a szex elé mindenféle ruházkodással és hadműveleti előkészítéssel. Egyszerűen csak elintézik a dolgot.

A páviának párzása nyolc másodpercig tart. A gorilláké és a csimpánzoké körülbelül tizenötig. Ha összeadjuk az előjátékot, magát a paráználkodást és a tetőpontot, az emberi szex átlagban százszor annyi ideig tart, mint a majmoké. Az embertudósok, akik ezt a számítást végrehajtották, nem is adták hozzá az udvarlás és a közösülés utáni összebújás időtartamát. (Megjegyzés: valahol itt kell még egy bekezdés a tudósok gyakori cölibátusáról.)

Nem a te hibád, hogy ilyen szexmániás lettél. Szexmániás agy van a fejedben. Az agykéreg elsődleges érzékelő és motoros területeinek rettentő nagy részét az ajak, a nyelv, a nemi szervek és a kéz foglalja el. És mindez abban az agyban, amelyben már úgyis dúl a verseny a területekért. Ezek a rendkívül érzékeny, az érintéseket fogadó és érzékelő területek azért fejlődtek ki, mert az előjáték fontosabbnak bizonyult, mint a filozófia. A kíváncsiságnál csak azt szeretjük jobban, ha megérintünk valakit, vagy bennünket érintenek meg. Bírom én a tudományt, semmi gond, de van, amire a tudásnál is jobban vágyom.

A termékeny korban lévő *Homo sapiens* nőstények közösüléseinek legalább a háromnegyed része a fogamzás nulla százalékos esélyével megy végbe, és az esetek fennmaradó egynegyedében is aránylag csekély a teherbe esés valószínűsége, az ősztrusz időszakában lévő nőkkel folytatott szexszel összehasonlítva. Fajunk nőstényei teljesen egyediek abban a tekintetben, hogy szívesen párosodnak a terhesség alatt és a menopauza után, egészen idős korukig is.

„Mennyi rengeteg szex! Milyen óriási erogén zónák! Ez a sok fölösleges udvarlás! És ezek az előjátéokra fenntartott, remek agyi területek! Minek?”

A család megóvása érdekében. A túlméretezett pénisz és emlő meg a tengernyi perverzió mind azért fejlődött ki, hogy a hímek is foglalkozzanak a gyerekekkel. A páviánszex elsődleges célja a gyerekcsinálás. Az emberi szex elsődleges célja a gyerekek felnevelése. Az emberi párkapcsolat annyira fontos volt a gyerekkori fejlődés szempontjából, hogy a szexualitásra való összpontosítás

génjei a fejlődés során túltettek a következő éhínségre való energiatartalékolás génjein. A humán szex célja a szerelem gyakorlata.

Miért alakult ki ez a szövevényes szexualitás, ahelyett hogy egyszerűen csak az elkötelezett szülő állapotára való vágy fejlődött volna ki? Ennek oka a spermavetők és a petevédelmezők szaporodási érdekei közt fennálló, állandó feszültség. A mi fajunk számára a feszültség egyet jelent a szexszel.

Panaszkodunk, hogy a szex iránti megszállottság ma már a gyermekeinket veszélyezteti. Csakhogy a felnőttek szexuális megszállottsága éppen hogy a gyerekek miatt jött létre. A felnőttek rossz erkölcsiért a gyerekeket teszem felelőssé.

Amikor a vallási fundamentalisták elítélik az általuk „természetellenesnek” tekintett szexuális praktikákat, teljesen félreértik az egészet. Az emberi perverzióknak nem a szaporodás a célja, hanem a házasság fenntartása. A család megőrzésének legjobb módja a kreatív szexualitás gyakorlata.

Hát nincs más az életben, csak a szex? Minden napomnak csekély hányadát orgazmusra fordítom. De miért fektetek bele ennyi erőfeszítést? Hát nincs ezernyi más dolgom? Miért van mindenki ennyire belezavarodva a szexbe?

Több milliárd ősöd élt a Földön. Tudsz-e egyetlen olyan tényt mondani, amely kivétel nélkül mindegyikre alkalmazható? Nem mondhatod, hogy ők voltak a legéletképesebbek, mert sokan fiatalon meghaltak. Azt sem mondhatod, hogy mindannyian ismerték a szeretetet, vagy voltak gondolataik, szerveik vagy sejtmagjuk. Még csak azt sem mondhatod, hogy mindannyian tudatában voltak a létezésüknek.

Egyetlen olyan tény van, amely sokmilliárdnyi ősöd mindegyikére igaz, és pedig ez: mindannyian szaporodtak. Amelyiknek nem volt utódja, az senkinek sem vált az ősévé. A szaporodási versenyben minden nemzedékből csak a legjobbak győzhettek. Gondolj bele! Testünkben, agyunkban a leghatalmasabb hajtóerő minden elődünk koncentrált, lepárolt, kikristályosodott vágya, amely erősebb, mint bármi más, amit valaha fontosabbnak képzeltünk. Ez a szaporodásra sarkalló erő átjárja minden sejtünk legapróbb, mikroszkopikus részleteit, olyanmódra, hogy minden emberi szükségletet joggal tekinthetnénk a szaporodás iránti vágyat szolgáló alszükségletnek. Ide sorolható minden szeretetéttségünk, ambíciónk, kötődési kényszerünk; a szép dolgok létrehozására ösztökélő késztetésünk, beszélgetésre való igényünk, csillapíthatatlan kíváncsiságunk, halálfélelmünk, a transzcendencia iránti vágyakozásunk, a közösségért vállalt halálra való készségünk, Isten iránti sóvárgásunk. Mindezek a tulajdonságok abban a mértékben fejlődtek ki bennünk, amennyiben génjeink reprodukálását szolgálták, vagy hőn szeretett, habár bosszantó rokonainkét.

Mármost ha mindenki ennyire kanos, akkor miért olyan nehéz összehozni egy randit? Nyugi, a biológus srác el fogja magyarázni.

14.

Darwinizmus: az marad fenn, aki szexi

Hölgyeim, mit vállalnának szívesebben: elfutnának Párizsból Varsóba, vagy végigcsinálnának egy terhességet? Mindkettő körülbelül 80 ezer kalóriát emészt fel. Ha a nő elszánja magát a közösülésre, azt kockáztatja, hogy el kell futnia Párizsból Varsóba, és igazi megpróbáltatásai csak ott kezdődnek.

Skacok, mit vállalnátok szívesebben: végignéznétek egy focimeccset a kanapéról, vagy szexelnétek egy nővel? Kalória szempontjából ugyanaz. Ha a nőt is ki akarjátok elégíteni, adjátok hozzá a reklámokat a szünetben. És a kétféle tevékenység abban is hasonlít, hogy ha vége van, akkor vége van.

Dönts el, szerinted jó üzletnek tűnik-e a következő: a nő elfut Párizsból Varsóba, aztán felugrik egy pasi hátára, aki attól kezdve köteles végighurcolni őt a bolygón a teljes szoptatási időszak alatt, ami a gyűjtögető, mellszívót nem ismerő népek körében kettőtől négy évig tart. Ezután vagy tizenöt éven át a férfinak és a nőnek egymás mellett kell körülfutnia a Földet, amíg tíz-tizenhárom millió további kalóriát el nem égetnek. Egyébként: pihenés nincs. Ha megállsz pihenni, a gyerek éhezik. Azt pedig, ugye, nem akarjátok, skacok, mert eléggé biztosak vagytok benne, hogy a gyerek tőletek van. Hogy tetszik? Belemehet ebbe az alkuba egy nő vagy egy férfi?

Vajon miért nem akar a lány lefeküdni veled? Vajon miért nem képes a pasi elkötelezni magát?

A nőknek nem akaródzik elfutni Párizsból Varsóba. A férfiaknak nincs kedvük végigcipelni egy állapotos nőt a Föld körül.

Dögös csajok? Kamaszkorától az esküvőjéig a csaj nem jár egyedül. A pasik egymásnak adják nála a kilincset. Dögös csajjal randizni olyan, mint parkolóhelyet találni San Franciscóban. Szabad hely nem létezik. Az ember addig köröz, amíg pont az orra előtt üresedik meg egy hely. Ebben a városban nem te választod meg a parkolóhelyet. A parkolóhely választ téged. És minden percért meg fogsz fizetni.

Nézz körül a piacon. Egy kávéskanálnyi sperma, mintegy százmillió ondósejt ötven dollárt ér. Húszezer spermium kell ahhoz, hogy egyetlen centet megkeressen az ember. Egyetlen pete 50 ezer dollárt is hozhat a szabad piacon, és ez az anyaméh bérbeadását nem tartalmazza, mert ha igen, akkor az árak a sztratoszférában járnak.

A kapitalizmusban a piac diktál, és a piac kimondta a véleményét: a nőknek nem kell aggódniuk a spermahiány miatt. Őket a megbízható málhahordók hiánya aggasztja. A korlátozott számú pete miatt a férfiak aggódnak.

Ha a méhed színaranyból volna, nem érne annyit, mint ez a mostani. Nem csoda, hogy ha romantikus kapcsolatról van szó, a nők felsrőfolják az árat. Az élethosszig tartó rendszeres szexért a férfiaknak élethosszig tartó szeretetet és munkát kell ígérniük. A pleisztocén szavannán nem volt más módja annak, hogy magatehetetlen kis húsdarabokat fölényeskedő kamaszokká lehessen nevelni.

Nők számára szóba jöhető férfit találni olyan, mint gyémántgyűrűt keresni a vurstliban. Akinek méhe van, jól teszi, ha körültekintően üzletel. Aki az értéktelen sperma termelésére állt be, az akkor jár el helyesen, ha megkülönbözteti magát a tömegtől, és erre az a legjobb megoldás, ha fészekrakási képességére hívja fel a figyelmet.

Amikor angol szakosként diplomát szereztem, a szüleim nyaggatni kezdtek, hogy szerezzek állást, és kezdjek el pénzt keresni. De én fölötte álltam ennek. Talán a bankszámlájával mérjük az ember értékét? Egyéniségem végtelen lehetőségeit szorítsam be a gazdasági érték korlátaiba közé? Ugyan! Én költő leszek!

A mai napig nem fordult elő, hogy valamelyik versem randihoz segített volna. Volt néhány nagyon meghitt és mély pillanatom, az igaz, és némelyik nő még elismerését is kifejezte a metaforáim iránt. (Vagy a hasonlataimról beszélt? Sosem tudom, melyik melyik.) A szóbeli szavazatokat a versek kapják, nem vitás. A versek és a fizetési boríték között a nők mégis a vaginájukkal döntenek.

A férfiak nem csak azért viselnek nyakkendőt, mert az a ruhadarab egy óriási nyíl, amely a sliccükre mutat. Hanem azért is, mert a sikeresség jelképe. A fizetési boríték a fészket jeleníti meg. A versek az ígéretet.

Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a nők párválasztásai az evolúció során alakították, formálták a spermatermelőket. Gondoljunk csak a pávakakas farkára! Ha a nőstényeknek bármi csekély hatalmuk van a párválasztásban, akkor a női ízlés néhány nemzedék alatt megmutatkozik a hímek külsejében, viselkedésében is.

A Ruandában és Burundiban élő vatuszi törzs valóságos szépségversenyeket rendez, csak ott a férfiak a versenyzők és a nők a versenybírák. Az udvarlási rituálé egészen fantasztikus; aki nem látta, el sem hinné: felnőtt, házasulandó férfiak táncolnak és szökdécselnek egyetlen nő előtt, aztán várják a döntést. A vatuszi nők a nyurga termetű, nyílt tekintetű, hosszú orrú, egészséges fogsorú férfiakat kedvelik: azokat, akik – és ez a legfontosabb – a legmagasabbra tudnak ugrani. A női ízlés eredményeképpen a népcsoport férfitagjainak szeme kidülled, szemük fehérjének nagy része látható, orruk hosszú, mint a lovaké, termük langaléta és sovány. Akad köztük két és fél méter magas is. Mind úgy néznek ki, mint Manute Bol, a 215 centis kosárlabdázó, aki erről a vidékről, a dinka törzsből származik. Azok a fickók aztán úgy tudnak ugrani, mint a fene. Ha a vatuszik egyszer elindulnak az olimpián, nagy bajban leszünk.

A vatuszi törzs Közép-Afrika keleti részén él. Ezzel szemben a Közép-Afrika nyugati részén élő pigmeusok nem sokat adnak a testmagasságra. Nemzedékekkel ezelőtt e néptörzs férfi- és nőtagjai úgy döntöttek, hogy az egészség legpontosabb mérőeszköze az egészséges tompor. Ebből ered a biológusok által steatopygia néven ismert jelenség, magyarul: a nagy fenék (zsírfarúság). Ha alacsony termetű vagy, és steatopygiában szenvedsz, látogass el egy pigmeus faluba: nagy sikered lesz!

A ruandai vatuszik átlagos magassága 196 centiméter. A Kongóban élő mb-uti pigmeusoké 132 centi. A világ legmagasabb és legalacsonyabb népe alig pár száz kilométerre él egymástól, és ez mind azért van, mert a lányok arrafelé az ilyen pasikat bírják. Amire gerjedünk, az formálja a testünket is, agyunkat is.

Minden hím pávában megvannak a pazar farokdíszt kialakulásához szükséges gének, de csak azok a pávakakasok tudnak pompás farkat növesztetni, amelyek sok táplálékhoz jutnak. A páva farka olyan, mint az amerikai férfi esetében a tágas lakóház, a vatuszi esetében a magas termet, a pigmeusoknál a tömör tompor. Mind a bőséges fogyasztás közszemlére tétele. Azt közli a világgal: „Nézzétek, milyen hatalmas vagyok a pávák között! Térjünk a lényegre!”

Ez a nőknek isteni hatalmat ad, amivel a férfiak testalkatát formálhatják. Mi vagyunk az első faj, amelyik tud erről a hatalomról. A pleisztocén kor auralopithecusai, ergasterei, erectusai, habilisai és az ősi *Homo sapiensek* esetében is a nők párválasztása lett az emberi faj megmentője.

15.

Mitől lett szexi a gyengédség?

Az a majom, amelyik elsőként megszólalt, talán alkut ajánlott. Oroszlánokkal, tigrisekkel versengő, vadászó-gyűjtögető majmok lévén az életünk függött a hitelektől, az adósságok törlesztésétől. Aki minél több gyereket akart fölnevelni, az akkor járt el a lehető leghelyesebben, ha biztos kapcsolatokat létesített a közösségen belül. A közösségért viselt felelősség a „szaporodásra való alkalmasság” látható jelévé, szexuális vonzóerővé vált. Így nevezik a biológusok azt a tulajdonságot vagy magatartást, amitől valamit szexinek érzünk. Ez azt jelenti, hogy ez a vonás döntő szerepet játszhat a párválasztásban. Mivel a hominidák egyre ügyesebben ismerték fel a csalást, a hamis önzetlenség génjei nem maradtak fenn olyan mértékben, mint az őszinte önzetlenség génjei. A hím hominidák például különlegessé, egyedivé váltak, amennyiben valóban vágyat éreztek arra, hogy gondoskodjanak az utódokról és a törzs öregjeiről. Akkor már jöhettek a válogatós nőstények.

A nőstényekben merőben véletlenül kialakulhatnak olyan gének, amelyek hatására gyakorlatilag bármilyen tulajdonság iránt vonzódást érezhetnek, legyen bár az hosszú farok, aszimmetrikus mancs, óriási pénisz, értelmi fogyatékosság vagy éppen lugasépítés – de ezek közül csak azok a tulajdonságok fizetődnek ki, amelyek több utód életben maradását mozdtítják elő. Azok a nők, akik a megfelelő tulajdonságokhoz vonzódnak, többször örökítik tovább génállományukat, mint azok a nők, akik az utódok túlélését kevésbé szolgáló tulajdonságokhoz vonzódnak. A hülyeséghez való vonzódás génje a hominidákban hátrány volt az intelligenciához való vonzódás génjéhez képest, a fekete özvegy nőstényének vonzódása a hülyeséghez viszont a szaporodás szempontjából kifizetődik, mert a pókgének átörökítéséhez elengedhetetlenül szükséges, hogy a betépett apuka szex közben felfalásra kerüljön.

Hölgyeim, ne verjék fejüket a falba, ha esetleg egy ritka nagy barommal szűrték össze a levet. Biztos vagyok benne, hogy némelyik nőstény fekete özvegy is bokán rúgja magát mind a nyolc lábával, mert néhanap értelmes pókkal randizott. Elvégre nőstény; mindannyian tudjuk, hogy mit akar: megállapodni egy szexi, tökhülye, ízletes pók mellett, amelyik akkor sem lenne hajlandó gondoskodni az utódokról, ha az élete függne tőle – az asszonyka pedig gondoskodik arról, hogy ez szó szerint igaz legyen.

Az a cápa, legyen bár hím vagy nőstény, amelyik a párválasztás során az önzetlenséget és a szóképekhez való érzéket helyezi előtérbe, az utód életben maradása szempontjából ártalmas géneket választ, mert a cápa túléléséhez nincs életbevágóan nagy szükség altruizmusra, sem a szóképek iránti érzékre. Mivel a hominidák szaporodásához szükséges legnagyobb erény az együttműködésre és a kommunikációra való képesség, így azok a hominidák, akik altruizmusban és metaforákban erős párt választottak, több, életben maradt utódnak örvendhettek, mint azok a hominida hölgyek, akik párválasztásnál a hátságny alapján döntöttek volna, vagy annak alapján, hogy milyen porhanyós a partner agyveleje, ha szex közben elmajszolják.

Őseink akkor ütötték meg az evolúciós sorsjáték főnyereményét, amikor úgy döntöttek, hogy az „elsődleges fitneszindikátor” – biológusul így mondják a szívdöglesztő személyiségvonást – nem az izomzat, nem a gyorsaság, nem a homlokeresz, nem is a vadság, hanem az értelem. Más fajok egyéb kritériumok szerint választanak párt, például színpompás farktollak, szagok, ízletesség vagy táncbemutató. A mi esetünkben azzal lehetett párt szerezni, hogy mi volt a mondanivalónk. Mivel a szaporodáshoz együttműködésre van szükségünk, ezért az lett az elsődleges bűverőnk, hogy ki mennyire felelősségteljesen viselkedik.

Amelyik testrész az evolúció folyamán gyorsan elkorcsosul, azért korcsosul el, mert nem segít a szexhez való hozzájutásban. Amelyik testrész az evolúció folyamán hamar megnő, azért nő meg, mert azzal segít a szexhez való hozzájutásban.

Amelyik testrész az evolúció során lassan változik, vagy változatlan marad, az csak az életben maradásban játszik szerepet.

Pont akkortájt, kétmillió évvel ezelőtt, amikor a *Homo habilis*ből kifejlődött az *erectus*, azt lehetett megfigyelni, hogy a hímek nagy tépőfogai egyre kisebbekké válnak, a hímek és a nőstények testméreteinek különbsége egyre kevésbé hangsúlyos. Ez azt jelenti, hogy a hímek visszavettek a tetteges verekedésből, a nőstények pedig már nem kamatyoltak annyit szanaszét, viszont a párválasztásukban emelték az igény szintet. Ezzel egyidejűleg azt lehetett látni, hogy a hímeknek és a nőstényeknek egyre nagyobb az agyuk. Ez pedig azt jelenti, hogy a hímek és a nőstények a versengés egyre nagyobb részét szellemi szinten folytatták – bájjal, pletykával, poézissel, locsifecseléssel. A barátság és az apai gondoskodásra való készség már nagyobb szerepet játszott a gyerekek fölnevelésében, mint a verekedési és párzási képességek, így a nők párválasztásában egyre nagyobb hangsúlyt kapott. Már nem az számított a párosodásban, hogy kit agyabugyáltál el, hanem az, hogy milyen okos vagy, hány barátod van, milyen szülő lehet belőled. Dumával cseleztük be magunkat egymás ágyába.

Igaz: a nőstény hominidák egy ideig a hímek agyaráiért bomlottak. De utóbb a társas érintkezéshez szükséges készségek révén több gyerek maradt életben, mint amennyi az agyarak révén, így azok a nőstények, akik a szellemes társalgásra gerjedtek, több gént örököltettek tovább, mint azok a nők, akik még mindig az agyaras pasiktól indultak be. Az agyarból csakhamar hátrány lett: főlegesen használta el a kalciumot. Az ellenfelet meg lehet harapni vele, de ha az agyar nem segít abban, hogy nőt szerezzen magadnak, akkor mi értelme? Lehet, hogy a vadság agyarái közvetlenül is megküzdöttek a szellemes szavakkal, és azokat a hominidákat, akik agy helyett agyarral zárták le a vitát, nyersnek, durvának tartották; mondjuk ki: primitívnek.

Lehet, hogy az erőszakoskodókat kitiltották a szarvaspecsenyész lakomákról is. Az okosság és a gyengédség lett az a tulajdonság, amire gerjedtek a lányok.

A Michigani Egyetem munkatársa, Barbara Smuts bebizonyította, hogy a túlzottan agresszív hím páviánokat elutasítják a nőstények, és a simulékonyabb viselkedésű hímeket választják helyettük. Lehet, hogy ha így megy tovább, a nőstények kegyeiért folytatott versengésben nem telik bele egymillió év, és a hím páviánok készségesen ki fogják nyitni az ajtót imádott pávicájuk előtt.

A férfiaknak és a nőknek teljesen más mellük, fenekük, hajuk, válluk és derekuk van, mert a hím- és nőnemű hominidák a másféle tulajdonságokhoz vonzódtak egymásban.

Csak hogy a férfiak és nők értelmi képességének hasonlósága azt jelenti, hogy – miután az intelligencia váltotta fel a testi erőnlétet az „elsődleges fitnessindikátor” szerepében – hím és nőstény őseink egyaránt az empátiát és az intelligenciát találták vonzónak egymásban. Ez öngerjesztő folyamatot indított el. Valakinek az intelligenciaszintjét csak akkor tudod felbecsülni, ha te magad is intelligens vagy. Ahogy a hominidák egyre ügyesebben láttak át a megtévesztésen, a színlelt nagyvonalúság nem vált be annyira, mint a valódi önzetlenség. A hominidák agya és szíve is a párválasztások hosszú során át nőtt egyre nagyobbra.

Adj hozzá százezer nemzedéket ehhez a szaporodási bajnoksághoz, és olyan fajt kapsz végeredményként, amilyen a miénk: egy barátságos, kreatív, beszédes, riválisai eszén túljáró, manipuláló, szándékait nem mindig ismerő, őszintén kedves fajt. A férfiak és a nők ezekért a tulajdonságokért keresik egymást párosodási céllal. A szex mentett meg bennünket, az tett ilyen remekbe szabott faj tagjaivá, amilyenek vagyunk.

Harminchét kultúrában élő tízezer embert kértek fel arra, hogy fontosság szerint rangsorolja potenciális párjának tizenhárom tulajdonságát. Sok nemi különбözőség végigvonult az összes kultúrán, és megerősítette azt, amit az evolúció elmélete alapján vártak. Egy dologban azonban mindkét nem egyformának bizonyult. A tizenhárom megnevezett tulajdonság közül a gyengédséget minden kultúrában mindkét nem az első három közé sorolta. Sőt a harminchét kultúrából harminckettőben a férfiak és a nők pontosan ugyanarra a helyre szavazták a gyengédséget.

Legemberibb tulajdonságainkat mind a másik nemnek köszönhetjük. Minden, ami a másik nemben ellenedre van, a saját nemed párválasztásai következtében alakult ilyenné. Nézd meg a másik nem legközelebbi tagjait. Testestől-lelkestől a te nemed teremtményei ők. Mindazért, amiben tehetséges vagy, nekik tartozol köszönettel, és minden szexért is, amit tőlük kaptál. Amikor *Hamlet* a fajunkról filozofált – „Mily nemes az értelme! Mily határtalanok tehetségei!” (II. felvonás, 2. szín, Arany János fordítása) –, nem is gondolta volna, hogy az emberi lényt százhusz centis majmok hozták létre, párválasztási és szülői döntéseik révén. Mindig csak értelmes, empatikus *Homo sapiens* példányokkal szexelj. Ez a fajod iránti kötelességed.

16.

Miért elégedetlenkedünk?

Tudod, mi a pszichoterapeuták vágyálma? Egyszer az életben nagyon szeretnének kifakadni valahogy így:

– Mindig csak a nyafi, a nyafi, a nyafi. Mondja, maga mást se tud, csak panaszkodni?

Anyádra ne hivatkozz. Ő semmit sem tehetett az érdekedben. Nem ő a felelős azért, hogy *Homo sapiens*nek születettél.

Azért negatív gondolkodású mindenki, mert az ember problémamegoldó lény. Agyunk úgy van beállítva, hogy arra figyeljen, arra összpontosítson, ami nem stimmel.

Végül is a civilizációnkban rengeteg minden jól működik. Mostanáig nem tapasztaltam éhínséget, nem törtek rám martalócok, hogy megerőszakolják a lányomat, és elvigyék a cuccaimat. Van vízvezeték, az is tök rendben van. Ezt itt számítógépen írtam, kinyomtatták, megjelent, te meg most ebben a percben, a jövőben olvasod. Az ébresztőrádióm hangjára emeltem föl a fejem az ergonomikus párnáról, és a rádió még azt is tudatta velem, hogy milyen lesz az idő. Majdnem vakon ébredtem fel, de a látásomat varázslatosan helyreállította két kis olcsó műanyag izé, ami rátapad a szemgolyómra.

Emberek százai fektették munkaórák ezreit abba, amit reggelire megettem, az ennivaló nagy részét a világ távoli pontjairól szállították az asztalomra: a borsot, a sót, a lazacot, a tojást, a brokkolit, a növényvédő szereket, meg persze a vasat, a niacint, a riboflavint meg a többi mindenfélét, amit az az egyetlen szellet búzakenyér tartalmazott. Az a rengeteg szellemi teljesítmény, ami az ágyne-műmet meg a ruhámat tökéletesen lágyra szövő gépek megkonstruálásához kellett, mind hiba nélkül ott volt, működött. A védőoltások megóvtak a betegségek-től, a szappan eltávolította bőrömről a kórokozókat, egy csodálatos gépezet tisztára mosta az edényeimet. Miért nem vagyok mégsem feldobott hangulatban?

Hát azért, mert ez a rohadt kenyérpirító a kenyér egyik oldalát túlpirítja, a másik oldalát meg csak félig, és minden reggel ugyanazzal a traumával kell szembesülnöm: mitévő legyek, pirítsam-e túl a kenyér egyik oldalát, a másik oldalt meg csak félig, vagy állítsam a pirítót feleannyi időre, fordítsam meg a kenyeret, és még egyszer nyomjam meg a gombot? Különben sem fér a fejembe, hogy miért kellene elmennem a boltba új kenyérpirítóért, amikor az adott helyzetben minden józan ember csak arra az álláspontra juthat, hogy a kenyérpirító-gyártó ipar rászolgált a büntetésre: bojkotálnom kellene az egészet.

Az emberi agy nem az elismerésre van alkotva, hanem arra, hogy problémákat keressen, megoldásokat javasoljon, és elégedetlenkedjék, amíg a dolog el nem intéződik. Ha az ember részt vesz egy probléma megoldásában, a mirigyei kémiai örömananyag felszabadításával jutalmazza meg. Ez egyszersmind az önbecsülésünket is át szokta kalibrálni. A siker még az ember testtartásán is meg-látszik. Utána viszont azon nyomban célba vesszük a következő problémát, a

régi sikerek fölött napirendre térünk, és újból leeresztünk. Az emberi természet nem a megelégedettség, hanem a fejlődésre teremt. Nem a puszta életben maradás, hanem az erőfeszítés az, ami gyarapít.

Csak azért hoztam föl ezt az egészet, hogy elégedetlenkedhessek. Tőlem ugyan ne várja senki, hogy feldicsérjem a végemet. Nem érdekel, mennyi szerepe volt abban, hogy a civilizáció megmenekült a középkori kórságoktól és egyebektől. De miért nem képes kipucolni önmagát?

Murphy törvényét én így értelmezem: az emberek hajlamosak mindazt észrevenni, ami nem működik megfelelően. Hadd definiáljam most Quirk törvényét is: a civilizációban szinte mindig minden jól működik, és a kutya sem veszi észre.

Nézd meg ezt a bekezdést. Ezeket a szavakat le kellett írnom. Valakinek meg kellett szerkesztenie nyelvtani, helyesírási szempontból. Valakinek fáradtságosan be kellett tördelnie a szöveget. A tipográfia, a nyomás, a kötés, a marketing, amely megkereste a célközönséget, és végül a könyvet eljuttatta a kezébe – mindezeknek rendesen kellett működniük. Csillagászati számú apró részlet van, amelyeket el lehetett volna barmolni, de mégis, szinte mindent sínre tett a tehetséges együttműködés, amely spontán módon működik az emberek között, ha a szaporodás záloga, vagyis a pénz forog kockán. Ennek a bekezdésnek az előállítás, sokszorosítása és terjesztése titánokhoz méltó vállalkozás volt, és mi végrehajtottuk.

Tudod, mitől vagyok most kiborulva? A betűtípustól. Antique Gothicot szerettem volna, úgy tíz oldallal több lett volna a szöveg. Szerintem a könyvem témája van annyira fajsúlyos, hogy megérdemelje a nagyobb terjedelmet, a tágasságot. A kiadó viszont a Bembo betűtípus mellett döntött, és így tíz oldallal vékonyabb lett a könyv. Anyagi megfontolás.

De most olyan zsúfoltnak néz ki. Nem is értem, Carl Sagan, Mr. Nagymenő miért kaphat Antique Gothicot, amikor nekem be kell érnem a Bembóval. Ki fogom deríteni, ki tehet erről, és meghurcolom, meg én. Ez az egész könyv, úgy, ahogy van, el lett baltázva. Még hogy Bembo! Kikérem magamnak.

Es az a sok száz vagy ezer ember, aki részt vett ebben a folyamatban, boldog vajon? Dehogy. Mind szét vagyunk stresszelve, dühösek vagyunk egymásra, és számon tartunk minden gikszert, ami miatt az egész rohammunkában, csak az utolsó pillanatban készülhetett el.

A tanítók megtanítottak olvasni. A gyárak a papírról gondoskodtak. Az állatok a ragasztóról. A könyvet repülőgépek, teherautók szállították a boltokba. A raktárkészlet nyilvántartásához leltárt kellett vezetni. Mindenkit ki kellett fizetni. Le kellett vonni az adót. Az egészet már jó előre össze kellett adni, hogy a végén pozitív szaldóval zárjunk.

Van olyan ember, aki leül, hátradől, és gyönyörködik ebben? Nincs. Egyszerűen túl nagy macera észrevenni mindazt, ami jól működik. Túl sok ilyen van. Valahogy hatékonyabbnak tűnik a hibákra összpontosítani. Ha nem tennénk, nem lennénk az az ütőképes faj, ami vagyunk.

Morcos vagy ma? Hibáztasd a hüvelykujjadat.

Más állatok nem méregetik szűrös szemmel a világot, hogy javításra váró hiányosságokat fedezzenek fel. Miután a *Homo habilis* kifejlesztette a szembe for-

dítható hüvelykujjat, amelynek segítségével alkalmassá vált a szerszámok használatára, erős verseny indult azon a téren is, hogy a világot megoldásra szoruló problémahalmaznak tekintse. Az elégedetlenség: a szerszámhasználó módszere a problémák felkutatására. Az állandó hibakeresés valóban segít, hogy megtaláld a problémákat. Rengeteg állat szenved a hidegtől, a sötétségtől, az éhségtől. Ennek ellenére egyedül a problémamegoldó szerszámhasználó volt képes felfedezni a tűzgyújtást, a kereket és a mezőgazdaságot – mégis elégedetlenkedik, ha huzat van a vendéglőben.

Génkészleted mélyén ott lapul az elégedetlenkedés génje. Évezredek alatt válogatódott ki a szerszámhasználó majmok által, akik problémák felkutatásában és megoldásában versenyeztek. Aki nem akadékoskodott, az nem is oldotta meg a legnagyobb problémát: a gyerek életben maradását.

A gyíkok nem elégedetlenkednek. A zebrák sem. A halak is eléggé sztoikus természetűek. De hozz csak a világra egy emberi lényt, mi lesz az első dolga? Elégedetlenkedik. Fennhangon. Mihelyt kikerülünk az anyaméhből, azonnal észleljük, hogy valami nincs rendben, és erre mindenkinek a figyelmét fel akarjuk hívni.

– Baj van! Itt van ez a száj rajtam, és nincs benne cici. Feszítenek a gázok. Valakinek tenni kellene valamit ez ellen. A hőmérséklet igen rosszul érinti az érzékenységet. Miért nem lehet mindent komfortilag ideális szinten tartani? Ha valaki előre kitalálná a szükségleteimet, még mielőtt felmerülnek, nem lenne ez a probléma. Lehet, hogy azt akarom, valamilyen ingerkeltő dolgot rázogassatok az orrom előtt, vagy azt, hogy vigyetek el autózni. Nem vagyok biztos benne. Találgassatok, amíg rá nem jöttök. Ne etessetek tovább, aludni akarok. Nem fogtok belehalni, ha ringatjátok a bölcsőmet. Gyerünk már, emberek! Ügyetlenkedés, szerencsétlenkedés, amerre csak nézek! Hülyékkel vagyok körülvéve!

Ilyenek az ember legelső gondolatai. A humán csecsemő, aki még a szemét sem képes fókuszálni, meglepő módon máris rendelkezik a felháborodott bosszúság kifejezésére való képességgel. A kisgyerekek arroganciáját szerintem a szerzett tapasztalataik egyáltalán nem igazolják. Az unokatesóm négyéves kislánya királynői rendeleteket osztogat; alig hiszem, hogy az erszéyes medve vagy a tengeri uborka képes lenne ilyesmire.

Az újszülött tehén, az újszülött csikóhal, az újszülött teknőc úgy jön a világra, hogy nem vár el sokat. Az újszülött ember úgy jön a világra, hogy elvárja az egész világot. Onnantól kezdve egyetlen nagy csalódás az egész. Mindenkit, akivel csak megismerkedik, panaszírodának tekint. A panaszkodás: a kötődés erősítése. Kevés dolog van, ami annyira összekovácsolja az embereket, mint a közös bosszúság.

Találkoztál már olyan genetikai mutánssal, aki folyton viháncol a boldogságtól? És ugye neked is eszedbe jutott, hogy jól orrba kellene gyúrni az illetőt? Tudod-e, miért akarod orrba gyúrni? Hogy legyen valami, ami miatt ő is elégedetlenkedni kezd. Akkor aztán létrejöhet közöttetek a kötődés alapja.

Ne hidd, hogy nem tudom: a civilizáció áldásainak iménti felsorolása miatt te is szeretnél most orrba gyúrni engem. Ezért írom le ezt itt, a könyvemben, ahelyett hogy élőszóban adnám elő a barátaimnak. Nem akarom, hogy megtudják: optimizmusban szenvedek.

- Hagyd már abba a lelkenedezést, ember! - mondanák. - Hát nem olvasol újságot?

Mi bajuk lett az újságoknak? Nem is hírlapoknak kellene nevezni őket, hanem roszhír-lapoknak. Tegnap is egy csomó csodálatos dolog történt: gyerekek születtek, barátságok szövődtek, az emberek pénzt kerestek, szerelmeskedtek... De ki a franc akar ilyen szir-szart olvasni az újságban? A hírmédia egyetlen óriási gépezet, amely végigfürkészi a földgolyót, felkutat minden rossz hírt, és bezúdíttja a lakásunkba, hogy kielégítse a problémák iránti, csillapíthatatlan vágyunkat.

A költők mély, örök sóvárgásokat fogalmaznak meg. A versek nagy része a legmélyebb, legörökebb sóvárgást elégíti ki: a siránkozás utáni vágyat. Hála az égnek, hogy Keats még az antidepresszánsok feltalálása előtt élt. Az ő melankóliájával egyszerűen nem tudok betelni. Ha nem sóvárgott, nem ácsingózott volna, nem is tudna olyan mélyen megérinteni. Akkor úgy hangzanának a költeményei, mint a gyerekversek. A boldog művészet sekélyes. A szomorú művészet mély. Depressziós filmek, tragikus regények, komor festmények, bánatos dalok: ezekből áll a legmélyebb művészet. Vidám filmek, humoros regények, romantikus festmények, örömteli szerelmes dalok: ezek olcsók, banálisak. Mazochista művészi ízlésünkért is az elégedetlenkedés génje a felelős.

Az elégedetlenkedés génje nélkül sohasem lettünk volna képesek meghódítani a Földet, és élhetetlenné tenni a többi nagy testű faj számára. Csak néhány ezren lennének, és még az ábécét sem találta volna fel senki. Az olyan problémamegoldó hominidafajok, amelyek csak üldögélnek a fenekükön, és mindenben örvendeznek, nem vetik latba teljes szellemi erejüket az újonnan fölmerült problémák megoldására. Nem is örökítenek tovább akkora génkészletet, mint azok a problémamegoldó fajok, amelyek kizárólag csak a problémákra koncentrálnak.

Amikor, mint *Homo sapiens*, a Neander-völgybe tévedtünk, már egy egész csomó, a csúcstechnikát képviselő eszközt vittünk magunkkal, amelyeket azért találtunk fel, mert hajlamosak voltunk mindent megoldásra váró problémának tekinteni. Ránéztünk az izmos, hatalmas agyvelejű Neander-völgyiekre, és megláttuk bennük a problémát. Íziben meg is oldottuk.

Így válogatódott ki az elégedetlenkedés génje. Miután a problémamegoldás a szaporodásunk szempontjából létfontosságú lett, elkerülhetetlenné vált, hogy a hominidák összes faja közül a legkevésbé elégedett végezzen a versenyben a többi előtt, beleértve a fejlettebb izomzattal, nagyobb aggyal felvértezett pályatársakat is. Ezt a könyvet azzal a felemelő gondolattal fogom befejezni, hogy genetikailag az egész emberiség egyetlen nagy család. De ez csak azért van így, mert a többi családot már mind kiirtottuk.

Kimondhatjuk: minden fajban, amelyikben a problémamegoldó képesség a szaporodás szempontjából kedvező, a problémák érzékelését elősegítő gén előnyben részesül a természetes kiválogatódás során. Ha olyan organizmust akarsz létrehozni, amelyik a legjobb problémamegoldó a világon, akkor tedd vakká mindenre, ami jól működik. Sőt: ez az organizmus csak annyiban emlékezzék arra, hogy mi működik jól, amennyire a következő tennivalója meghatá-

rozásához szüksége van. Ezt a szokást így hívják: eleve adottnak venni a dolgokat.

Vegyünk példának téged. Luxus körülmények között élsz, pleisztocén őseid életkörülményeitől annyira távol, amennyire csak lehet. A modern civilizáció a pleisztocén hominidák minden álmát valóra váltotta, aztán új álmokat talált ki, és valóra váltotta azokat is. A fejedben mégis a pleisztocén kori, elégedetlenkedő agyat hordozod.

Az elmúlt korok civilizációi tejjel-mézzel folyó országról ábrándoztak, ahol bor csörgedezik a patakokban, és magától repül szánkba a sült galamb. Ma simán megvehetjük a tejet és a mézet, amire szükségünk van. A söröskorsómat újratölthetem, míg el nem hülyülök, és az ajtóm elé repül a sült pizza.

Nem is olyan régen az emberek képesek voltak ölni, meghalni, kilométerek ezreit utazni a Selyemúton az olyan ritka különlegességekért, mint a só meg a bors. Szenvedéseik közepette olyan mennyországról álmodoztak, ahol ezek az egzotikus csodák ott lesznek majd a kezük ügyében.

A mennyország volt számukra az a hely, ahol majd nem kell orcájuk verejtékével munkálkodniuk. A kerges tenyerű ősi munkálkodók irigyelték az uralkodók puha kezét, domborodó hasát. Az ősi uralkodók saját kedvtelésükre mulattatókat hozattak birodalmuk távoli zugaiból.

Közülünk már kevesen izzadnak meg munka közben. Mikor törte föl valami legutóbb a tenyeredet? Több száz ingyenes szórakoztató csatorna között kapcsolgatunk a nap huszonnégy órájában, és elégedetlenkedünk, hogy sehol sincs semmi néznivaló.

Az őskoriak által elképzelt Paradicsomkertben élünk. Az Egyesült Államok a tejjel-mézzel folyó Kánaán földje. Azt hinnéd, hogy a Paradicsommal végre megelégszünk.

A fészkes fenét! A mai mindennapi élet legnagyobb problémája a problémák hiánya. Gondolj bele. Miért elégedetlenkednek ma a középosztálybeli amerikaiak? Ugyanaz a panaszkodásunk, mint a középkori uralkodóknak: unatkozunk! Ezért töltünk annyi időt a szórakozás hajszolásával, vagyis színleljük a konfliktust. „Nem lehetne egy kis drámát összehozni?” – kérdezzük. Nem is gondolunk arra, hogy a dráma a probléma szinonimája, a stressz forrása, az elégedetlenkedés génjének ösztönzője.

A parasztok nem unatkoztak, Bangladesben az éhezők sem unatkoznak, és a te pleisztocén ősnagymamád sem unatkozott. Az unalom a kihívások hiányából fakad. Csak a problémakereső faj képes unatkozni. A rohadék főnököd, a közlekedési dugó, a füvező kamasz gyereked, az ellopott kocsid – ezek nem igazi problémák. Kardfogú tigrisek, alutáplált csecsemők, fekete halál, az elpusztításodra szervezett zsoldos hadsereg – az agyad efféle problémák megoldására alakult ilyenné. Amíg ezekkel foglalkoztál, nem is volt semmi gond vele.

És nézz meg bennünket most. A hasfájás megoldására szerveződött agyunk bevásárlóközpontok, cyberszex és központi fűtés által meghatározott környezetbe csöppent. Egy *australopithecus* számára ez tuti buli lenne. Mi viszont még mindig a pleisztocén kori szemüvegen keresztül nézzük a világot. Mindenben, ami a szemünk elé kerül, problémát látunk, amit meg kell oldani.

Probléma például a gravitáció. Fel kell találnunk a repülést. A halandóság irtó kényelmetlen. Nem, a szalonnás hamburgerről nem akarok lemondani. Inkább találja fel valaki a háromszoros bypassműtétet!

Különben is, mi a fene folyik odalent az óceán fenekén? Ahhoz is közöm van! Találjatok már fel valamit!

Az a csillag meg csak ül ott fenn az égen, fogalmam sincs, mit keres ott, és ebbe beleőrülök. Mikor lesz már ez a probléma megoldva? Állítsatok rá egy csapatot, percenként jelentést kérek.

És, ha már itt tartunk, a génjeimmel sem vagyok nagyon megelégedve. Az evolúció szövege itt-ott szerkesztésre szorul. Indítsuk el a genom projektet! Egyébként semminek a génjeivel sem vagyok elégedett! A paprikára például okvetlenül ráfér a korszerűsítés. Gensebészek, ugorjatok rá a feladatra!

Miért kell rángatnom a csuklómat, amikor fogat mosok? Mi vagyok én, rab-szolga? Szereljetek villanymotort a fogkefémbe!

Nyafi, nyafi, nyafi. Őseinknek nagy csoportokat kellett alakítaniuk, hogy elvadásszák a zsákmányt az emberevő oroszlánok orra elől, elgyűjtögessék az ennivalót a hatalmas testű növényevők és a rovarok elől, képesek legyenek hazavonszolni az óriási vadkan tetemét, megsüssék, és elfogyasszák, méghozzá úgy, hogy senki más meg ne kaparinthassa előlük. Ez egész napos elfoglaltságot adott.

Most meg elővesszük a fagyasztott vacsorát a mélyhűtőből, aztán türelmetlenül toporgunk, azon dohogva, hogy öt teljes percig tart, mire a mikrohullámú sütő fölmelegíti! Ne áltasd magad azzal, hogy ha a fajunknak eggyel több vágya teljesül, akkor végre elégedett lesz.

Ha éppen nem találunk problémát, hát gyártunk magunknak. Régészek arra utaló nyomokra bukkantak, hogy már 110 ezer évvel ezelőtt használtak vörös okkerből készített testfestéket és talán illatszert is. Az ázsiai *Homo erectus* nem zavarta a saját szaga annyira, hogy eszébe jusson elfedni egy másik illattal. Túl-ságosan lefoglalta az a feladat, hogy eliszkoljon előlünk. Az ő számára mi, illatszerhasználó majmok jelentettük a legnagyobb problémát. Nem is sikerült megoldania. Mi oldottuk meg őt.

A problémamegoldás bődületes mennyiségű, ennivalóból kinyerhető energiát igényel. Az értelmesebb főemlősök agya a teljes elhasznált energia 8 százalékát emésztí fel. Mi a kalóriánk 20-25 százalékát fordítjuk az agyunkra, amely a testünk tömegének csupán 2 százalékát teszi ki.

Ezért van az, hogy többet agyalunk, mint amennyit szaladgálunk. Vidd le a kutyádat a parkba, meg fogod látni, mire gondolok. A kutya szaladgál. Te viszont különféle problémákon rágódsz, többek között azon, hogy vajon miért nem lehetsz gondtalanabb: például olyan, mint a kutyád.

Nézd meg azt a jószágot. Csak futkos, lohol, más kutyák fenekét szagolgatja, mintha az élet valami élvezetes dolog lenne. A kis hülye. Hát nem látja ezt a rengeteg gondot?

A hüvelykujjunkkal történt evolúciós baleset miatt a problémamegoldásra fordított irtózatossá mennyiségű energia a szaporodás területén végül is kifizetődött. A kutya roppant energiákat fordít futkározásra és fenékszaglászásra, és ez talán vadászati és társas érintkezésbeli ügyesség formájában térül meg neki. Az

ember esetében a természetes kiválogatódás feláldozta a szaladgálást az elme erejéért. A fenékszaglászás kutatására még nem állnak rendelkezésre a szükséges források, de láthatlanban lefogadhatjuk, hogy az az energia, amit kényszeres futkározásra és fenékszimatolásra fordítunk, ugyanannyi, mint amennyi energiát a kutyám az agyára spendíroz.

Minden alkalmazkodási folyamat e cserekereskedelem szabályai szerint megy végbe: energiát a szaporodás lehetőségéért. A kolibri mindenét odaadta azért a rendkívüli képességért, hogy egy helyben tudjon lebegni, mint a helikopter, viszont ennek rettenetes költségei vannak energiában: a kolibrinak fel kellett áldoznia érte a testméretét, és minden percben táplálkoznia kell, egész nap, mindennap, azután pedig hibernálja magát, úgyhogy az alvása inkább hasonlít halálra, mint kómára.

Az élő szervezetek minden egyes tulajdonságában érvényesül a költség/hason cserearány. A gének találomra, véletlenszerűen hoznak létre tulajdonságokat. Ha valamely tulajdonság haszna nagyobb, mint a ráfordítás költsége, akkor az a tulajdonság gyarapodni fog.

A páva farkának irtózatossági energiaköltségét – belegabalyodhat a növényzetbe, és ingyen étkezésként kínálja fel viselőjét a ragadozóknak – mindmáig ellensúlyozta a fantasztikus szexuális előny, amelyet az udvarlásnál jelent a pávatyúk szemében. Ameddig a fark energetikai költsége túl nem szárnyalja a szaporodásbeli hozamot, addig a fark egyre csak nagyobb lesz. Más szavakkal: amíg a fark több szexet hoz, mint halált, addig a páva farka egyre nő.

Ez minden organizmusra ugyanígy igaz. A problémák felkutatására és megoldására való képességünk olyan előnyöket hozott a szaporodás területén, hogy ez megérte az energiaráfordítást. Agyunk úgy van beszabályozva, hogy pontosan annyi eszünk legyen, amennyi az ősi környezetben szaporodásilag kifizetődött. Egyelőre még nem tudni, vajon az a képességünk, hogy olykor önmagunk eszén is túljárunk, jövedelmező lesz-e a következő egymillió évben. Semmi sem akadályozza a géneket abban, hogy a *Homo sapiens*-t butábbá tegyék, kevésbé *sapiens* homót hozzanak létre. Nem vagyok biztos abban, hogy egy kicsivel kevesebb ész és egy kicsivel több szaladgálás rosszat tenne. Lehet, hogy hosszú távon átalakulunk, és *Homo szaladgalus szimatoliensis* lesz belőlünk.

Addig viszont csak elégedetlenkedjünk. Gondoljunk arra, hogy a problémák és megoldásuk után való nemes kutatás miatt látjuk folyton a dolgok negatív oldalát. Ezt a rengeteg klassz dolgot mind annak köszönhetjük, hogy nem tudjuk őket értékelni. Legalább ezért tényleg hálásak lehetnénk.

17.

Miért hízunk el?

Ne tépd magad miatta. Ez a főemlősök közös baja. A kisportolt orangután, ha ennivaló után kajtatva naphosszat lendül egyik fáról a másikra, alig 70 kilót nyom. A hím orangután heteken át nagyon jól elvan egyedül, a főemlősök kutatói úgy szokták leírni a fajt, hogy szinte a zen buddhizmust követi, a méltóság megtestesítője.

És akkor vegyük szemügyre Dinnyét. (A nevet a személyiségjogok védelme céljából megváltoztattam.) Dinnye az atlantai állatkertben élt, és ő volt a társaság lelke. Tetszetős képeket festett. Százötven szót tanult meg kézjelekből leolvasni és elmutogatni. Elbűvölt minden gyereket, akivel csak találkozott. Igazi szórakoztató volt, vérbeli showman. Játékos, akár egy kölyökkutya.

Kölyökkutyának persze eléggé túlméretezett volt. A testsúlya majdnem 230 kilóra rúgott. A vad orangutánok fel sem ismerték volna fajtársukat az elhízott Dinnyében. Rengeteget evett; a főemlősszakértők aggódni kezdtek, hogy az elhíjasodástól levegőt se tud venni rendesen, és összeomlik a keringése. Fogyókúrára fogták.

Mármost, Dinnye nemcsak kövér volt, de dühös is. Emlékszel a legutóbbi fogyókúrádra? Hát akkor képzeld el, hogy azt a fogyókúrát valaki más kényszeríti rád, benned pedig nincs sem hiúság, sem illemtudás. Dinnye nem volt hajlandó festeni, felzabálta a zsírkrétát, a jelynyelven csak az ennivalóra utaló jeleket ismételgette, és ürüléket hajigált. Már nem ő volt az állatkert fő attrakciója.

Végül Dinnye megszervezte a szökését. Az ápolók pánikba estek. Egy kiéhezett, dühös, jól képzett orangután szabadon szaladgál! Dinnye könnyedén képes lett volna embert ölni, és bárhová fel tudott mászni. Azt sem tartották lehetetlennek, hogy járművet is tud vezetni. Benéztek az összes szekrénybe, átkutatták a környékbéli erdőt meg a háztetőket.

– Gondolkodj úgy, mint egy orangután! – kiáltoztak egymásnak az ápolók. – Hova mennél, ha diétára fogott, falánk orangután lennél?

Dinnyét a konyhában találták meg, négy kézzel tömte a fejét a kétszáz literes hordóban tárolt majomtáppal.

Dinnyét el kellett kábítani, és meg kellett kötni. Tömlővel lelocsolták. Kapálózott és ordított, ahogy visszavonszolták a játszóhelyére, narancsvörös lebernyegei nyikorogtak a kőpadlón. Ez nem a zen buddhista méltóság napja volt Dinnye számára.

Miért zúdíttam rád ezt a rémtörténetet? Azért, hogy megértessem veled az evolúciós biológia egyik alapelvét. A természetben kétféle táplálkozási stratégia van: az állatok vagy gyűjtögetők, vagy zabálok. Ez attól függ, hogy mennyire romlandó a táplálék.

Képzeld magad a szavannára. Pleisztocén cimboráiddal közösen most vadásztátok le Afrika utolsó rövid nyakú zsiráfját. Köveket hajigáltok a nyálcsorgatva köröző hiénák felé.

A párod egy nagy kosár bogyóval vár otthon. A jégkorszak nemcsak hogy évezredekre van, de sok ezer kilométerre is, úgyhogy az étel hűtéséről ne is álmodozz. A legyek viszont már gyűlnek.

Ha az étel hamar romlik, és ritkán, de akkor nagy mennyiségben érkezik, akkor az a leghelyesebb, ha jól telizabálsz magad, Dinnye módjára. Mindig előfordulhat, hogy a jövő héten kitör az éhínség. Az evés mindennél fontosabb célja a háj felhalmozása. A legtöbb emlős szervezete úgy van megkonstruálva, hogy mindent megegyen, amihez csak hozzájut. De mi van akkor, ha mindent meg tud szerezni, amire csak szüksége van?

Az elhízás a civilizáció találmánya. Mi, amerikaiak azért vagyunk kövérek, mert baromi jól el tudjuk raktározni az enivaló energiáját. Ha elzárnának bennünket minden élelmiszerforrástól, két hónap alatt fordulnánk fel, a szuperdagik három hónap alatt. Ezt nevezem raktározásnak.

Ha mókus lennél, tartalékolnál. A dió eláll. Miért spájzelnád az energiát a bőrd alatt, amikor a fa odvában is tartalékolhatod? Ha beáll a tél, a mókusok az elrejtett magvak több, mint 80 százalékát felhasználják. Éhínség, ugyan! A mókusok értenek a befektetéshez. A karcsú, ürge, kisportolt, szorgos mókusok szolgáltatják az evolúciós biológus számára a gyűjtögető, felhalmozó életmód iskolapéldáját.

Minden elismerésem az övék. Egyszer, amikor lelőttem, megnyúztam, megsütöttem és megettem egyet, elképedtem, hogy ez a helyes kis fickó milyen tömör és izmos volt. Sehol egy gramm zsírt nem találtam rajta.

Két mókustól már teljesen jól is laktam. Megettem hármat.

De ha esetleg te lennél a természet takarékoságának védőszentje, a civilizáció akkor is képes lenne megrontani, hiszen a genetikailag mértéktartásra programozott állatok is bűnbe esnek.

A Grand Canyon. Vén, akár a föld. A titánok katedrálisa és a kamikaze mókusok hazája.

Valahányszor megálltam ott falatozni, körülvettek. Bandákba verődött, elhízott, tokás, nyálcsorgató mókusok nyüzsögtek mindenütt. És ezek nem kéregetnek ám. Ezek rámennek a hamburgeredre, épp amikor beleharapnál. Bemásznak a hátizsákodba, amikor ott lóg a hátadon. Nem hiszem, hogy a turizmus történetében bárki bárhol bármikor megszívlelte volna a „ne etessük az állatokat!” feliratú táblák intelmét. Ezek a mókusok nemzedékek óta csokoládén és szendvicsen élnek, a diót akkor se ismernék meg, ha hozzájuk vágnád; onnan tudom, hogy jó néhányat hozzájuk vágtam. A nyomaimat követve ügyet sem vetettek a dióra, csak az M&M csokigolyókra hajtottak. Figyeltem az egyiket, ahogy elkacsázott egy darabka sült krumplival, és... hát... egyáltalán nem volt bájos látvány. Nincs lehangolóbb, mint amikor egy dagadt mókus rabolja ki az embert.

A Grand Canyonnak azon a vadregényes szakaszán a barátaim és én képviseltük az emberiségnek azon részét, amelyik nem németül beszél, és nem úrhajóskáját eszik tubusból. Ezenkívül csak mi voltunk testesek, elfúló lélegzetűek, csak mi álltunk meg ötszáz méterenként bekapni egy-egy hamburgert. Az jutott eszembe: vajon ezek a ürge járású überturisták észrevették-e, hogy itt még a mókusok is amerikaiak néznek ki?

Azért híznak el, mert a zabálok genetikailag úgy vannak beállítva, hogy többet egyenek, mint amennyire szükségük van. Helyezz egy zabálót olyan környezetbe, ahol az ennivalókészlet kimeríthetetlen, és a megszerzéséhez nem kell erőfeszítés – el fog hízni. Természetellenes étrendünk még a Grand Canyon genetikailag tartalékolásra beállított mókusait is képes volt elcsábítani!

Ha legközelebb elszégyelled magad evészeti túlkapásaid miatt, gondolj Dinnyére. Befaltál egy egész zacskó chipset, ám ez nem tűnik majd annyira súlyos kihágásnak, ha eszedbe jut Dinnye és a kétszáz literes hordó.

De még mielőtt elkeseredésedben betörnél a cukrászdába, nézd meg a hurkákat a derekadon, és köszönd meg nekik az emberiség fejlődését! Mint a következő fejezetben látni fogjuk, nagy fenekünk nélkül az agyunk sem nőhetett volna ekkorára. A fölös hāj nagyon jól jött, amikor úszni kellett.

18.

Vízimajom: a hiányzó láncszem?

Dobj egy csimpánzt a tóba, menten vége lesz. A majmok nem tudnak úszni, nem tudnak a vízben lebegni, nem tudják visszatartani a lélegzetüket. Vajon mi hol tanultunk meg úszni, a vízben lebegni, visszatartani a lélegzetünket?

A korai hominida települések nyomait szinte mindig vizek közelében talál-ták. Városaink többsége azóta is vizek mellé épült. Miért olyan értékesek a víz-parti ingatlanok? Mi az értelme annak, hogy az ember félmeztelenül hever a parton, és nem csinál semmit? Mit jelent ez a sok csónakázás, búvárkodás, vízi-póló, vízipisztolyos lövöldözés? Miért akarnak az emberek medencét a kertjük-be?

A régészeti leletekben hatalmas hézag tátong attól az időtől, amikor még fán ugrándozó gyümölcssevők voltunk, addig, amikor a szavannán nyargalásztunk, és nagy termetű vadakat ejtettünk el. Mi történt az *Orrorin tugenensis* és az *Ardi-pithecus ramidus* között eltelt másfél millió esztendőben, és miért nem bukkan-tunk mind a mai napig egy árva kövületre sem? Nagyon gyanús.

Mi és a csimpánzok durván hatmillió évvel ezelőtt váltunk el közös ősünk-től. Afrikában, ahol éltünk, abban a korszakban a tenger szintje gyakran megemel-kedett és ismét leapadt. Változott az éghajlat, és ez veszélyeztette a táplálék-készleteket. Majomőseink kezdtek kiszorulni az ennivalóért folytatott dzsungel-harcból. Tegyük fel, hogy ős-ősanyánk csábítóan csillogó tengeri hínárt pillan-tott meg a hullámok hátán vagy fickándozó halakat a mocsárban a fa alatt, ahol élt.

A csimpi megpróbált kicsit belegázolni a vízbe, ahogy manapság a makákók szoktak. Több ennivalóhoz jutott, mint a barátai. A víz közegéhez kötődő gének kezdtek előtérbe kerülni. Kezdett kialakulni a két lábon járás: így jobban lehet a vízben gázolni. Hamarosan megjelent az úszás és a búvárkodás. Gyarmatosítot-tunk egy birodalmat.

A vízimajom hipotézise a szakértők egyes köreiben erőteljes támogatást kap, míg más szakértők ezzel szemben eláztatják a vízimajom-elméletet. Felsorolom a bizonyítékokat. Döntsd el, hogy nálad a teória a felszínen marad-e vagy elme-rül.

Nagyon fura külsejű majmok vagyunk, az a helyzet. Csupasz a bőrünk. A szőrtelen emlősfajok legtöbbje azok közé tartozik, amelyek visszatértek a vízbe. A testünk áramvonalas, úszáshoz szinte tökéletes. A majmok között nincs még egy olyan, amelynek hátán a szőrszálak befelé, a gerinc felé tartanak, ami se-gíti a víz áramlását.

Ha legközelebb gorillát látsz, boríts rá egy vödör vizet. (Feltétlenül a rács túl-oldalán legyél.) A vödör víz nemcsak felbosszantja majd, de azt is meg fogod látni, hogy a szőre határozottan ellenáll a víz áramlásának. Aztán nézd meg a karodon a szőrt a zuhany alatt. És ugye, hogy a zuhany egyáltalán nem bossz-zant fel? Imádunk fürdeni, és a testünk felépítése elegánsan hidrodinamikus.

Természetesen nem vagyunk teljesen szőrtelenek. Jól megfigyelhető szőrzet borítja a fejünk tetejét.

Láttál már medencében játszadozó gyerekcsapatot? Nem maradnak olyan sokáig a víz alatt, mint a delfinek vagy a bálnák. Az emberek rendszerint a víz felszíne fölött tartják a fejüket. Lehet, hogy a hajunk azért maradt meg, mert kutyamód, feltartott fejjel evickéltünk a vízben. A haj elejét vette a napszúrásnak. A hő felfelé áramlik, és a fejünk tetején távozik, a haj pedig erősen lecsökkenti ezt. Figyeld meg, milyen gyakran játsszák a gyerekek azt, hogy lemerülnek a medence fenekén heverő tárgyakért.

Majommód járni, kézfeje támaszkodva, kurta lábakon – ez rendben van. Hosszú lábakon, fölegyenesedve járni – ez is rendben van. De a kettő közötti, görnyedt állapot rémesen ügyetlen, és csöppet sem hatékony. Körülbelül egymillió évre volt szükségünk, hogy a négykézlábalásból kialakítsuk mai, nemes testtartásunkat. Ez a görnyedt közlekedés olyan sokáig volt érvényben, hogy okvetlenül óriási előnyöket kellett hoznia, különben nem tudta volna ellensúlyozni a döcögve járó, vadászó majom létének minden hátrányát. Lehet, hogy egymillió éven át gázoltunk egyre mélyebb vizekben, hogy ízletes tengeri enni-valót szedjünk össze, és emiatt fokozatosan egyenesedtünk fel, hogy fejünk a víz fölött legyen: amíg meg nem tanultunk úszni, és a víz alá merülni. David Attenborough *Az emlősök élete* című sorozatában megdöbbentő felvételeket látni: fölegyenesedve járó csimpánzok gázolnak át a nyílt vízen.

Mi van, ha azért találtuk fel az eszközhasználatot, hogy ki tudjuk nyitni a kagylókat?

És mit keres rajtunk a bőrünk alatti zsírréteg? A többi majom, ahogy a szárazföldi állatokhoz illik, a veséje és az emésztőrendszere közé gyömöszöli a zsírt. Mi viszont végig az egész testünkön, közvetlenül a bőrünk alatt viseljük, puha zsírpárnaként – pontosan úgy, ahogy a víziemlősök, egytől egyig.

A zsír laza szövet, a vízben kitűnő hőszigetelő. Még a legsoványabb embernek is tízszer annyi zsírsejt van a szervezetében, mint a többi, hozzánk hasonló méretű szárazföldi állatnak.

Próbálg megtanítani úszni egy gorillát. Sosem lesz képes rá. Az ember viszont úgy születik, hogy azonnal tud úszni. Az embercsecsemők remekül lebegnek a vízen, és ha alámerülnek, ösztönösen visszatartják lélegzetüket. Manapság sok anya vízben hozza világra újszülöttjét: állítólag így egészséges.

Az emberek nem megtanulják az úszást, hanem elfelejtik. Bájosnak találjuk a guszta kis hurkákat a csecsemőkön; ezek talán azért vannak ott, hogy megóvják a csecsemőt, amikor a fáról belepottyan a vízbe.

Azt hiszed, viccelek? Merészebb szülők a szó szoros értelmében belehajítják újszülött gyermeküket a medencébe. A csecsemők nagyot csobbannak, ösztönösen visszatartják a lélegzetüket, amíg fel nem bukkannak a felszínre, aztán mosolyogva lebegnek a hátukon, vígan lélegeznek, kalimpálnak a lábukkal, és egy könnyet sem ejtenek.

Igaz is: a könnyek. Láttál valaha orangután sírni? Érzelmi alapon sós könnyeket csak a tengeri emlősök ontanak – meg az ember. A fókák és a tengeri vidrák megkönnyezik elpusztult kölykeiket. A szárazföldi állatok közül csak bennünk van meg a víziállatoknak ez a vonása.

A forró szavannán szaladgáló állatokhoz képest különben is sokat izzadunk, és sokat pisilünk. Ez bűnös pazarlása a víznek. Afrikában a többi szárazföldi ál-

lat sokkal kevesebbet iszik, és kevesebbet vizel. Olyan ez, mintha a szervezeteünk azt hinné: a környezetünkben mindig találunk elegendő vizet. A verítékünk is zsíros, mint a víziemlősöké: ezzel teszik vízhatlanná a szőrtüszőiket.

Tudunk beszélni. Ebben a képességünkben az is szerepet játszik, hogy akaratlagosan vissza tudjuk tartani a lélegzetvételünket. Más főemlősök nem tudnak beszélni, mert a légzésüket képtelenek szabályozni, és a szájon át való légzés nem erősségük. Nem is fulladnak meg egy csontszilánktól úgy, ahogy mi. Ugyanazt a csövet, a géget használni táplálkozásra és légzésre – ez veszélyes módosulás, különösen mivel légzés céljára egy tökéletesen megfelelő orr is rendelkezésre áll; s annál is inkább, mert a kisgyerekek minden apróbb tárgyat a szájukba vesznek. Miért alakult volna ki az evolúció során a lélegzet visszatartásának képessége?

Vegyük sorra azokat az állatokat, amelyek akaratlagosan képesek szabályozni a légzésüket: a fókák, a delfinek – és az ember.

A légzés szabályozásában segítségünkre van, hogy a gégénk alacsonyan helyezkedik el. Melyek azok az állatok, amelyekre ugyanez a vonás jellemző? Az oroszlánfóka, a rozmár és a lamantin.

A szájon át való légzés azt is lehetővé teszi, hogy az ember nagyon mély lélegzetet vegyen – például mielőtt a víz alá merülne. Az orrunk is ilyen félbevágott piramis alakú, ami vízbe ugrás közben védelmet nyújt az orrlyukaknak. Ha egy gorilla fejest ugrana a medencébe, az egyenesen előre néző orrlyukain betóduló víz nyomban megtöltené az orrüregét, és ő azonnal megfulladna.

A víziemlősökben működik az úgynevezett bűvárreflex. Amikor a vidra feje a víz alá merül, a szájában és az orrában erre szakosodott idegek elzárják a légutakat, a tüdőt, lelassítják a pulzusát, és a vért közvetlenül a létfontosságú szervekhez irányítják. Az emberekben is megvan ez a bűvárreflex. Más főemlősökben nincs. Ha az ember nyakig vízbe merül, az megnyugtató hatást gyakorol rá, a legtöbb emlős esetében viszont ugyanez pánikreakciót vált ki.

Nagy agyunk van: nagyobb, mint a többi főemlősé. Kinek van még nagy agya? A delfineknek. Meg a ceteknek. Van valami különlegesség a vízi környezetben, ami a nagy agy kifejlődését mozdítja elő? Hogyne lenne. A nagy tömegű agyszövet kialakulása az omega-3 zsírsavaktól függ, azok pedig a halakban fordulnak elő nagy mennyiségben.

Abban is egyedülállók vagyunk a majmok között, hogy az omega-3 halzsírok számunkra kifejezetten egészségesek. Hol találtunk volna halat a száraz szavannán? Nekünk, szavannai vadászoknak rosszat tesznek az állati és a növényi zsírok, viszont olyanná fejlődöttünk, hogy szervezetünk a halzsírokat optimális hatékonysággal hasznosítja. Átszoktunk volna a gnúról a halakra?

Nézd meg a fogazatodat! Afrikai vadászhoz képest eléggé gyatrák az agyaráid, különösen ha összehasonlítod a pávián fogsorával. Egyenes ági elődünk, a korai australopithecus fogai jobban hasonlítanak a tengeri vidra fogzatára. A nyers növényi rostokat és a nyers húst a Neander-völgyi unokatestvérünk tudta jól megrágni. A mi fogaink inkább lágyabb húsokra valók, meg arra, hogy kagylóhéjakat roppantsunk meg velük. A szárazföldi állatok húsát egy kis süttéssel-főzéssel meg szoktuk puhítani, ami az előemésztés egy fajtája. A tigrisnek nincs szüksége arra, hogy megpirítsa a húst. Nyersen is meg tudja emészteni. Ő

viszont a nyers szusit nem tudja megemésztetni, és a tengeri növényeket sem képes megrágni.

Nézd meg egy majom kezén a hüvelykujj és a mutatóujj elágazását: mintha hiányoznék onnan valami. A mi ujjaink között megfigyelhető bőrredő talán az elkorcsosult úszóhártya maradványa. Lehet, hogy meg fogsz döbbsenni, de az emberek 7 százalékának úszóhártya van a lábujjai között.

Ha jobban megnézzük: azoknak a tulajdonságoknak a többsége, amelyekben különbözünk a csimpánzoktól, lényegében a víziemlősökkel közös vonás.

Víztől viszolygó főemlősből vízkedvelő főemlőssé válni nem nehéz. Sőt annyira könnyű, hogy japán kutatók egyetlen nemzedék megfigyelése során lettek tanúi. A Kosima szigetén élő makákó majmok fölszedegették a parti homokban elszórt magvakat, de a vízbe sohasem mentek be. Egy kétéves makákó egyszer csak fölfedezte, hogy ha marékszám dobálja a homokot a tengerbe, a homok el-süllyed, a magvak viszont a felszínen maradnak. Kimarkolta az úszkáló eleséget, és gyorsabban evett, mint bárki más. Társai meglátták, leutánozták a találmányt, és ezek az ifjú lázadók hamarosan ott pancsoltak, játszadoztak a hullámok között – a faj történetében először. Az öregek helytelenítették ezt. A sok vén trotty kevesebb maghoz jutott, mint az ifjuncok. Ki is haltak végül, és magukkal vitték a megcsontosodott, régi kultúrát. Más öltőbeli nép, más ivadék nőtt fel, és a szigeti majomfaj viselkedésének azóta állandó velejárója a mezítlábas hullámlovaglás.

Lehetséges volna, hogy a megkeresztelés rítusa az őskori vízbe merítkezés, az eredeti baptizálás újrajátszása? A költők is gyakran írnak a tengerhez való visszatérésről. Nem hiszem, hogy a költő mûzsája arra az időre akart volna emlékeztetni, amikor még halak voltunk, és kimáztunk a partra, hogy lerakjuk tojásainkat. Senkinek sincs szüksége arra, hogy fölelevenítse a benne élő, belső halat.

Miért van meg minden egyes kultúrában az özönvíz mítosza? Lehet, hogy amikor álunkban repülünk, akkor valójában úszásról álmodunk! Gondolj csak bele: a szuperhőseink is repülnek, a testük teljesen áramvonalas! Az isteneink is súlytalanul lebegnek! Bizony lehetséges, hogy a tengeri sellőkről, hableányokról szóló legendáink valójában genetikai emlékek: abból az időből, amikor még mindannyian habmajmok voltunk!

Ez a baj a vízimajom elméletével. A spekuláció végeérhetetlen. Ha az ember ragaszkodik egy feltevéshez, egyre több és több érvet talál az alátámasztására. Olyan lesz az egész, mint a Kennedy elleni merénylet.

A vízimajom-elméletnek legfőbb, sőt egyetlen előnye, hogy óriási magyarázó ereje van. Nincs szükség semmiféle tudományos bizonyítékra, például csontmaradványra vagy megkövesedett lábnyomra, amely egy hominida úszóhártyás talpától származik, és amely bizonyítaná, hogy az a láb valóban úszásra specializálódott; nem úgy, mint amikor csak két lábujj között feszül úszóhártya.

A vízimajom elméletének hirdetői azt mondják: nem az ő hibájuk, hogy nincsenek bizonyítékok. A pleisztocén korban gleccserek nyomultak be és húzódtak vissza; a tenger szintjének magassága tág határok között változott. A dús vegetációjú partok és a sekély vizű tengeröblök helyén, ahol pleisztocén kori elődeink éltek világukat, később a mély óceán vize hullámozott, és elmosott min-

den régészeti emléket. Nem tudjuk, milyenek lehettek ezek a part menti ősök, de sokan hisznek abban, hogy csónakokat is használtak.

A vízimajomhívők antropológusokért kiáltanak, hogy kutassanak kövületek után a tenger fenekén, abban a reményben, hogy előkerül a legendás „hiányzó láncszem”. Azt mondják: a vízimajom-elmélet az egyetlen, amely magyarázatot ad a két lábon járásra, a lélegzet akaratlagos szabályozására, a testszőrzet korlátozottságára, a bőr alatti zsírrétegre.

Más szakértők más elmélettel álltak elő. Szerintük azért nem találtunk vízimajom-maradványokat, mert – cö-cö? – vízimajom nem is létezik!

Hát ez meg mi? Hogy lesz ebből szerelem, pláne szex?

Elnézést ezért a tudományos elméletek világába tett, érdekes kitérőért! Rendben van, vissza a szexhez!

Önjelölt antropológusi képzettségem felvértézhetett volna a felismeréssel, hogy inkább a szexről olvasnál még egy kicsit. A pleisztocén korból származó dinamika működtet mindent, amire ösztönösen reagálunk. Kit kedvelsz inkább: Shakespeare-t vagy Spielberget? A viselkedés megfigyelésére szakosodott önjelölt etológus vagyok, ezért nem érdekel, hogy *mit mondasz* arról, melyiket kedveled. Csak az érdekel, hogy melyiknek a *megtapasztalását* választod.

19.

Miért tetszik jobban Spielberg, mint T. S. Eliot?

Az evolúciós biológia rendelkezik a szappanoperák minden hatáselemével. Szerelem és szex! Erőszak és együttérzés! Csapatmunka és összeesküvés! Házasság és hűtlenség! Gyereknevelés és üldözések! Hűség és árulás! És: család, család, család! Bedobhatunk még egy pofonpárbajt is a házasságtörő asszonyok között. Nem számít, mekkora erővel igyekeznek a tudományos stréberek unalmassá tenni ezt a területet, az egész tele van élettel, mozgással: a *Maxim*, a *Cosmopolitan*, a *Seventeen* címlapjára való. Egyenesbe kell jönnünk vele, mielőtt Jerry Springer ráteszi a kezét.

Azért rezonálunk ösztönösen a szappanoperákra, mert ősi drámáinkat eleve-nítik meg. Azért érezzük ezt bűnös élvezetnek, mert neocortexünk, vagyis az agyunk legfiatalabb része elárulja nekünk, hogy a szappanoperák forgatókönyvírói cinikusan nyomogatóják rajtunk a pleisztocén korból itt maradt gombokat, amelyek működtetnek bennünket. Szinte hallani, ahogy megbeszélik a sztori következő részleteit:

– Rebecca feküdjön le a húga férjével, a húgával úgyis perben áll az örökség miatt, aztán a húga kapja rajta őket, és az epizód ott ér véget, hogy a két nővér tekintete találkozik. Ezt a fonalat majd öt epizóddal később fogjuk újra fölvenni. Most viszont vissza kell térnünk Alexandrához, aki beleszeret elrablójába...

Magas művészet, a nyavalyát! Ez a trágya magától, automatikusan drámai. Azt hiszem, először Arisztotelész írta le a poétikáról szóló tanulmányában: „A hülyeség mindig drámai.”

Mondjuk, egy kicsit átfogalmaztam, de érted, mire gondolok.

Az agyad tehet róla. Vagyis inkább a három agyad mindegyike tehet róla. Miért nem képesek kibékülni egymással?

Megvan benned az ősi hüllőagy, a hipotalamusz: ez szabályozza a táplálkozást, az agressziót, a menekülést, a csoportalkotást, a párosodást.

Megvan ezenkívül az emlősök limbikus rendszere, ez felel az olyan funkciókért, mint a remény, a szorongás, a szeretet, a düh, továbbá a kommunikáció, a babusgatás – szóval az ilyen csajos dolgokért.

És akkor itt van még ez a szerencsétlen neocortex, amelynek dolga a filozofálás, a biológiai könyvek írása, meg az ügyeskedés, hogy összehangolja a másik két agyat.

Az evolúció legutóbbi háromszázmillió évében három agyunkat csak átabotában sikerült összehuherálni, így aztán még soha, egyszer sem jutottak egyet-értésre semmiben.

Amikor Freud kidolgozta a felettes én, a reális én és az ösztön-én fogalmát; amikor Platón kitalálta a kétfogatú kocsit az ideák felé törekvő meg az érzéki világhoz húzó lóval, a bakon a kocsissal, az ésszel; amikor a katolikus egyház előjött az Atya, a Fiú és a Szentlélek hármasságával; amikor Clive Matson, az írástanár megkülönböztette a bennünk élő Szerzőt, Szerkesztőt és Vásott gyereket;

vagy amikor a rajzfilmekben a figura egyik vállán egy ördög ül, a másikon egy angyal, és középtűt a fej mindkettőre hallgat – ezek az elképzelések mind a trehány evolúciós tervezésből fakadó belső konfliktusainkat világítják meg. Így aztán most egy komplett triumvirátus tagjai balhéznak egymással a koponyánkban. Embernek lenni azt jelenti: ambivalensnek lenni. Gyíkoktól sosem fogod azt látni, hogy tépelődnek, kibe harapjanak bele, vagy kivel párosodjanak. Ám bár igaz, ami igaz; volt néhány randim olyanokkal, akik egyszerre csinálták a kettőt.

Idegélettannal foglalkozó összes barátom azt állítja, hogy a kollégájuk, Paul MacLean által felállított hármasagy-elmélet leegyszerűsítés. Való igaz, mondják, hogy az evolúció abból dolgozik, ami van, de képes módosítani az alkotóelemeket. Agyunk hüllői részét használjuk például akkor, ha színeket látunk, holott a hüllők nem látják olyan pontosan a színeket, ahogy a főemlősök. Az agy ősi részei módosulnak az új szükségletek szerint, ahogy a kéz is módosult, amikor már nem a fákon való kapaszkodásra használtuk a dzsungelben, hanem eszközhasználatra a szavannán.

És mégis: a kutyám riadalma, öröme, dühe, bánata azonnal felismerhető az agyam emlősi része számára, amely ösztönösen azonosítja ezeket az érzelmeket. Nem azért kötődöm a kutyámhoz, mert érdekes tudományos vitákat folytatunk egymással. Azért kötődöm hozzá, mert vannak közös agyi területeink. Mindannyiunk számára a kötődés alapja az, hogy mi közös bennünk. Az evolúció a testemet úgy módosította, hogy nem tudom megnyalogatni a nemi szervemet. Van azonban az agyamnak olyan része, amely észleli ennek előnyeit.

De miért szórakozunk olyasmin, amiről tudjuk, hogy hülyeség? Vizsgáljuk meg a távirányítós kapcsolgatást a neurobiológia fogalmai szerint. A hirdetőök jól tudják, hogy az ősi hüllőagy, a hipotalamusz utasításai sokkal erősebb kényszerítő erővel rendelkeznek, mint az emlősapgy, vagyis a limbikus rendszer, és még az is sokkal erősebb parancsot ad, mint a legutóbb kifejlődött neocortex.

Képzeld el, hogy hirdető vagy. Kifizetted egy perc sugárzási időt, hogy nem tervezett vásárlásra beszéld rá az embereket. Mire akarsz hatni elsősorban? A) a hatalom és a szex iránti vonzódásukra; B) az érzelmi kötődések iránti vágyukra, vagy C) észérvekkkel győznéd meg őket?

A tévécsatornák vezetői, a hollywoodi filmmogulok, a rocksztárok menedzserei – mind-mind fel akarják kelteni a figyelmedet. A tömeg figyelmének megragadásáért folyó harcban csak azok maradhatnak életben, akik a hipotalamuszt veszik célba.

Azt hiszem, a maga módján Kant is képes erős hatást kiváltani. De nem annyira erősét, mint amilyet Jerry Springer, amikor a műsorában olyanokat mutat be, akik pénzért lefekszenek a nevelőapjukkal. A Kant-féle kategorikus imperatívusszal majd később foglalkozom. De előbb még ki akarom skubizni, hogy képzelik má azok a csajszi ezet.

Az evolúciós pszichológia arra tanít, hogy azok a dolgok, amelyeket sekélyesnek gondolunk, valójában a legmélyebben emberi vonásaink: a bujaság, a hatalom iránti vágy, a hiúság, az irigység, a kapzsiság, a gyilkos düh; csakúgy, mint azok, amelyeket a legmélyebbnek, legtöbbet jelentőnek érzünk, mint például a gyermekeink szeretete, a barátainkhoz való hűség, a tisztességes ügylet-

ből fakadó öröm, az igazságra való törekvés, a közösségi érzés, az idők tisztelete, a közös eszmények megvalósításában való együttműködés.

Ha ez színpadiasnak hangzik, akkor is benne van a génjeinkben. Ha zsigerből reagálsz, azért teszed, mert beléd van programozva a zsigeri reakció. Ha egy leküzdhetetlennek látszó akadály fölött aratott győzelem lelkesedéssel tölt el, ez azért van, mert az őseid újra meg újra arra szövetkeztek, hogy felülkerekedjenek a leküzdhetetlennek látszó akadályokon. Azok, akik nem tudtak élni a lehetőségeikkel, nem adták tovább a génjeiket.

Izgalmasnak találod, ha valaki hajsza híján megmenekül? Hát az üldözést, amelyben az üldözött végül egérutat nyer? Mit szólsz ahhoz, ha valaki hosszú utazás után végre hazatér? És ahhoz, ha az elrabolt gyermek hősie erőfeszítések árán végül hazajut? Kivált-e belőled valamilyen reakciót a jóképű idegen, aki elszereti a feleséget? És hogy tetszik az, amikor a falu elnyomott népe összefog, és legyőzi a gonosz zsarnokot? Hát az, amikor a szerelmeseket elszakítja egymástól a háború vihara? Nézz meg egy filmkatalógust. Mind benne van.

Lehetséges, hogy a gyerekek is hatáselemmé válnak? Mindegy, hogy Dickensről vagy egy tévésorozatról van szó. Ha pláne árva gyereket vetnek be, már sírok, mint egy vénasszony. Amikor valamelyik szereplő bántja azt az árvát, öltni tudnék. Tudom, hogy manipuláció, tudom, hogy primitív. De nem érdekel. Látni akarom, hogy az a csirkefogó megkapja, ami jár neki, és az árva gyerek otthonra talál.

A francba! Amikor leírtam, hogy „otthonra talál”, elhomályosodott a látásom. Várj egy kicsit, amíg megtörlöm a szememet.

Több millió év van már ilyenekkel megrakodva a hátunk mögött. Testedet, agyadat ezek dinamikája formálta. Limbikus rendszerünk már rég demonizálta az ellenséges törzset, mire a neocortexünk felfogott volna egy ideülő idézetet Martin Luther Kingtől. A düh ősi és egyszerű dolog. A családhoz nem tartozók iránti empátia új keletű és nehéz, de látványos sikerünknek mégis ez a titka.

Azt hiszem, E. E. Cummingsnak és a többi, a tömegek által kevésbé ismert költőnek is megvan a maguk helye. Semmi kétség, a költészet be van drótozva az agyunkba. Az írástudatlan törzsek körében a kultúra terjesztésének legősibb módja az élőbeszéd zenei célú felhasználása volt.

Ha T. S. Eliot ugyanúgy szólítaná meg a génjeidet, ahogy a televíziós túlélőshow, akkor nem lenne szükség kötelező olvasmányként előírni az olvasását a tizenegyedik osztályban. Ha a mű a génjeidhez beszél, önszántadból mégy el megnézni. Akár tíz dollárt is fizetsz azért, hogy megtapasztald. Ha Spielberg üldözési jelenetet rendez, újraélheted a ragadozók és a zsákmányállatok évmilliókon át tartó viszonyát, amely létrehozta endokrin rendszeredet. Azért lehetsz itt egyáltalán, mert őseid győztesként kerültek ki az üldözési jelenetekből. Spielberg az évszázad legsikeresebb szórakoztatója, mert tudja, hogyan ébressze fel azt, ami egyetemesen emberi. Még sohasem találkoztam olyan emberrel, aki osztorozza a popkultúrát, és több időt tölt múzeumban, mint moziban.

Mi, a kulturális elit tagjai természetesen kifinomult ízléssel rendelkezünk a filmdráma területén. Ezért is tetszik nekünk *A burzsoázia diszkrét bája*. De az sem véletlen, hogy a *Titanic*nak még Szingapúrban is sikere van.

Szeretjük hangoztatni, hogy a művészi ízlés szubjektív. Más embereknek más sztori tetszik. A művész azonban az emberi lét egyetemes tapasztalataira épít. Hát akkor, biológiai szempontból, mi az egyetemes emberi tapasztalat? Melyek azok a viselkedésformák, amelyekben a bolygón élő minden ember osztozik, kivétel nélkül?

A feltétlen reflexek.

Mi az a nyolc feltétlen reflex, amely az emberi kommunikációban megkülönböztethető? Mi a tömegszórakoztatás nyolc alpműfaja? Rá van írva valamire, ami fölött nincs hatalmad. Az arcodra.

20.

Arccal az arcunk felé

Nevetés. Sírás. Felhördülés. Öklendezés. Sikoly. Morgás. Sóhaj. Az ámulat óóó-ja. Ezeket csak annyira képes akarattal szabályozni az ember, amennyire a tüsszentést. E nyolc önkéntelen hanghoz nyolc arckifejezés társítható.

A mosoly, a szomorú arc, a megdöbben arc, az undorodó arc, a rémült arc, az összevont szemöldök, a rajongó tekintet, a leesett áll mindenütt érvényes jelzés, még a gyerekek is értik. Ez a nyolc reflexszerű arckifejezés nyolc ősi érzelmet közöl, éspedig: öröm, bánat, meglepetés, viszolygás, félelem, düh, szeretet, félelemmel vegyes tisztelet. Ezt a nyolcat süketnémán született gyerekek is megjelenítik. Az arcunk olyan, mint kutyanak a farka: reflex, amely akkor is működik, ha elhatározod, hogy titkolózni fogsz: érzelmi jelzéseket küld a farkatársaknak.

Utazz el velem Pápua Új-Guineába, és ismerkedj meg a vadászó-gyűjtögető fore néppel. Kultúrájukban olyan bizarr praktikákat figyelhetsz meg, hogy olyat még életedben nem láttál (kivéve, ha Berkeley-ben laksz, ahol én). De még náluk is tudni fogod, mit jelent a mosoly, mit jelent a homlokráncolás, milyen arckifejezés jelzi a meglepetést, a rémületet, a haragot vagy a félelmet. Akármerre jársz a világban, érteni fogod, mit jelent a sírás, a nevetés, és minden anya játszik kukucskálást a kisgyerekével.

Most pedig keresd fel a helyi könyvkereskedést. Meg fogod találni a nyolc univerzális arckifejezésnek megfelelő műfajokat.

Ősi érzelem	Arckifejezés	Önkéntelen hang	Szórakoz- tató műfaj
Öröm	Mosoly	Nevetés	Vígjáték
Bánat	Legörbülő száj	Sírás	Tragédia
Meglepetés	Tágra nyílt szem	Felhördülés	Krimi
Viszolygás	Fintor	Öklendezés	Horror
Félelem	Felvont szemöldök	Sikoly	Kísértethistória
Düh	Homlokráncolás	Morgás	Bosszú-fantasy
Szeretet	Olvatag tekintet	Sóhaj	Szerelmi történet
Félelemmel vegyes tisztelet	Leesett áll	„Óóó...”	Mágikus-vallásos mű

A műfajok megjelenítik a viselkedést szabályozó gének palettáját. Tervem az, hogy új irodalmi műfajt teremtek apám kedvenc arckifejezése, a görbe szemmel nézés alapján.

A könyvesboltok krimirészlege kielégíti bennünk a főemlősök rejtvénymegoldó kíváncsiságát. A sci-firészleg az új eszközök iránti, velünk született érdeklődésre apellál. A várakozásra való ráhangolódásunkat, azt az állapotot, amikor minden érzékünk egy bekövetkezésre váró eseményre van kihegyezve, a rejtlemes történetek aknázzák ki.

Végső soron mi is hát az „irodalom”? A kánon őrzőitől azt a benyomást szerezzük, hogy a közkedvelt, népszerű műfajok valami okból olcsók, silányak, és létezik egy „magasabb” művészi élmény, amely felette áll mindennek, ami csupán „zsigeri”.

William Faulkner az irodalmi Nobel-díj átvétele alkalmából mondott beszédében felszólította a jövő írónemzedékeket, hogy ne csupán „a zsigereknek” írjanak. Pedig épp abban a pillanatban azért kapta meg a legnagyobb irodalmi elismerést, mert ő volt a legnagyobb zsigeri író, akit valaha látott ez az ország. Vérfertőzés, sorozatgyilkosság, elmebaj, faji háború, kasztráció, temetetlen holtak, bibliai özönvíz, ragadozó medve, kukoricacsővel végrehajtott nemi erőszak... Faulknernél minden megvan. A pasi úgy játszott a génjeinken, mint a xilofonon. Egy váratlan, emelkedett pillanatban felszólította a hozzám hasonló írókat, hogy lépjenek túl az endokrin rendszeren. De ehhez nem mutatott jó példát. Mégis, mit akart mondani? Ha nem a zsigereknek, akkor miknek?

Kérdezzük meg a tudományt.

21. Szerelemszag

Tudatomat láthatatlan erők irányítják. A roppant hajtóerő, amely oly sok állat késztetéseit meghatározza, körülöttünk száll a levegőben. Az emlősöket, a hangyákat, a lepkéket egyaránt dróton rángatják a feromonok. Egyébként téged is.

A feromonoknak nincs szaguk. A verejték szexi illatában nem a feromonokat érezzük, hanem a baktériumok szellentéseit. Mi, a *Homo sapiens* faj egyedei tudattalanul érzékeljük a feromonokat. A nőkre erősebb (és ütősebb) hatást gyakorolnak, mint a férfiakra, és a nők szaglóérzéke az ovuláció idején még érzékenyebbé válik. Ezért van az, hogy ellenállhatatlanul vonzódasz ahhoz a hülyéhez. Tudod, hogy hülye. A barátaid is tudják. A szaga olyan, akár sok millió mikroszkopikus fing. De mégis van benne valami...

Ez a titokzatos valami: ellenállás a kórokozókkal szemben. A feromonok az immunrendszerünket reklámozzák.

A svájci Claus Wedekind, a Berni Egyetem zoológusa ki akarta deríteni, hogyan választanak maguknak párt a halak. Figyelte a viselkedésüket, de ezzel nem érte be. Azt is tudni akarta, hogy a halak mit éreznek. Bosszantotta, hogy a halak nem tudnak beszélni. Csak egy olyan állatot ismert, amely beszélni képes. Az állatokat arra használjuk, hogy jobban megértsük az emberi viselkedést, akkor hát miért ne használnánk az emberi viselkedést arra, hogy megértsük a halakat?

Így hát annak érdekében, hogy a halszex rejtelseire fényt derítsen, Wedekind megkért negyvennégy *Homo sapiens* hímet: néhány éjszakán át viseljük ugyanazt a pólót. A férfiak ezt a feladatot egészen természetesnek tekintették. Wedekind ezután a pólókat egy-egy zacskóban helyezte el. Megkért néhány nőt, hogy szagoljanak bele a zacskókba, és mondják el, mit éreznek. Minden nő úgy reagált, hogy némelyik zsák szaga taszította, némelyik iránt vonzódást érzett. Különösen nyugtalanító, hogy milyen jelzőkkel jellemezték a zacskókat. Legközelebb, ha úgy érzed, hogy mély és őszinte vonzalmat táplálsz az iránt a pasi iránt, jusson eszedbe, hogy azok a nők *zacskókhoz* vonzódtak.

Wedekind halai egyszeriben senkit sem érdekeltek. Nőtlen tudósok ezreit furdalta a kíváncsiság: mi lelte ezeket a nőket?

Egy pszichológus nyilván kifaggatta volna őket a gyerekkorukról, Wedekind azonban vért vett tőlük, és leült a mikroszkópjához. Kiderült: ha a nők a sajátjukhoz túlságosan hasonló immunrendszert szimatoltak, megundorodtak. Ha viszont olyan immunrendszert orrontottak, amely más volt, mint a sajátjuk (de nem nagyon más), az vigyorgást és villogást váltott ki belőlük.

Az úgynevezett nagy szöveti egyezést (major hisztokompatibilitás, MHC) mutató gének fontos szerepet játszanak az emlősök immunrendszerében. A nőtény egerek nagy valószínűséggel azokkal a hímekkel értik meg egymást a legjobban, akiknek az MHC génjei a leginkább különböznek a sajátjaiktól. Ezt úgy állapítják meg, hogy megszaglásszák a hím vizeletét.

A Darwin-féle versenyt úgy szoktuk elképzelni, hogy látható élőlények: gepárdok, antilopok, emberek között zajlik. Az igazi háború azonban a testünkben dúl. Szervezetünkben a sejteknek körülbelül a fele idegen. Mindannyian két lábon járó ökoszisztémák vagyunk. A kórokozók, az élősködők sokkal gyorsabban szaporodnak, mint a nagyobb élőlények, így közöttük sokkal hamarabb fejlődik ki a gyilkos háború. De akkor miért nem nyírnak ki bennünket, és lépnek túl rajtunk a fejlődésben, ahogy oly sok kórokozó és parazita?

Az említettek gyors szaporodásával szemben számunkra a szex nyújt védelmet. Az ivartalanul szaporodó szárazföldi állatok a hazátlan csigánál nagyobbra nem nőhetnek. (Igaz, létezik egy bizarr, sivatagi nőnemű gyík, az *Aspidoscelis uniparens*, de az más tézta.) A köztünk, nagy testű állatok és parazitáink közötti fegyverkezési versenyben a változékony immunrendszer létfontosságú. Ezért van az, hogy a férfiakban a fehérvérsejtek a legvonzóbbak. A férfiak termékeny testeket szeretnek nézegetni. A nők a férfiak vérének szagát szeretik. (A kapcsolataim felére ez már önmagában is magyarázatot ad.) Ez *valóban*, a szó szoros értelmében kémia. A férfiak meg tudják mondani, mi tetszik nekik a másik nemből, a nők nem. Ezért hiszik azt a nők, hogy az ő vonzódásaik sokkal mélyebbek, mint a mieink. Hogy úgy mondjam: ha-ha!

Tucatnyi tanulmány bizonyítja, hogy ha egy nőnek szabálytalan a menstruációs ciklusa, ezt úgy orvosolhatja a legjobban, ha egy férfi hóna alá hajtja a fejét éjszakára. A módszer hatékonyabb, mint a tabletták. A sajátját kiegészítő immunrendszerjeleket küld a nő menstruációs ciklusának, hogy ideje felkészülni, mert a génjei egészséges babát szimatolnak. A szerelem szagos verem.

A pólókkal végrehajtott kísérletben az volt a hátborzongató, hogy azok a nők, akik rendszeresen szedtek fogamzásgátló tablettát, azt tapasztalták, hogy vonzódásuk és viszolygásuk *megfordult*. A fogamzásgátlót szedő nők olyan immunrendszerekhez vonzódtak, amelyek hasonlítottak a sajátjukhoz, és taszították őket az az immunrendszer, amelyhez vonzódtak volna, ha nem szedik a tablettát.

Miért? Mert a fogamzásgátló úgy veszi elejét a terhességnek, hogy a terhesség élettani tüneteit szimulálja.

Rajtuk kívül csak a terhes nők tanúsítják ezt a fordított reakciót. A terhes nők a sajátjukhoz hasonló immunrendszerek szagához vonzódnak, mert a terhesség alatt segítségre szorulnak, és valószínűbb, hogy azt a rokonoktól kapják meg. Aki állapotos, családi körben szeret tartózkodni. Amikor ismét fogamzóképes, inkább a barátok társaságát keresi. Ha másállapotban vagy, a szagpreferenciád arra utasít, hogy támogatást, ellátást keress. Amikor termékeny időszakban vagy, a szagpreferenciád arra indít, hogy szexet, géneket keress. Megint csak a nők érzésvilágának két különválasztható evolúciós céljával találkozunk.

Pasik, ti is ellenőrizhetitek a naptármódszert. Ha a csajotok fölveszi a pólókat, és a ti párnátokon hempereg, mint a macska, az azt jelenti, hogy itt az ovulációja. Ilyenkor ne közelítsetek hozzá, mert teherbe esik. Amikor kihajítja az ázott zoknidat, amit a szórakoztatására hagytaál kint, a fejedre olvassa, hogy gusztustalan vagy, és meghívja a rokonait, akkor biztonságos szexelni vele. Ha neki van kedve hozzá, ne csináld. Ha nincs hangulatban, akkor biztonságos.

Ez a baj a fogamzásgátlással. Arra vagyunk teremtve, hogy önmagunkat sokszorosítsuk, és minden, ami belezavar ebbe a folyamatba, az belezavar a bennünk működő alapvető rendszerekbe is. Akármilyen kitartóan győzködöm, képtelen vagyok rávenni a hímvesszőmet, hogy szeresse az óvszert. A farkunkat arra találták ki, hogy legyőzzön minden akadályt, ami a szaporodás útjában áll. Ez mindegyikre érvényes. Minden mozgólódás, ami odalent, azon a tájékon történik, összeesküszik ellenünk. Azok a nők, akik a naptármódszerhez akarják tartani magukat, a férfi orgazmusának tetőpontján mégis mélyen magukba rántják a péniszt, és a saját orgazmusuk közben az ondót felcuppantja a méhszáj. A feromonoknál jobban semmi sem képes romba dönteni az emberek karrierjét.

De katonák, azt se feledjétek, hogy a szex a faj fenntartásának eszköze. Ha felhagynánk a szexszel, és elkezdenénk ivartalanul szaporodni, mint az amőbák, a baktériumok néhány nemzedék alatt a kihalás sorsára juttatnának bennünket. A kórokozók hamar kiókumlálnák, hogyan törjék fel az immunrendszerünk zárait, és belülről zabálnának fel bennünket. A szexnek az az értelme, hogy megkeverjük vele a gének kártyapakliját: azért van szükség a paráználkodásra, hogy állandó találgatásra kényszerítsük azokat a kis mikroszkopikus rohadékokat. Ha nem lennétek máris megszállottjai ennek a tevékenységnek, orvosi és katonai tanácsadóként is azt mondanám az emberiségnek: Keféljétek! A kórokozók már itt vannak az ajtó előtt!

Hölgyeim, ha a pasinak jó az immunrendszere, nem muszáj, hogy állása is legyen. Ellátást, támogatást a feleség stratégiája igényel. A szerető stratégiája egészséges géneket követel meg. Úgyhogy hajrá. Katona, tegye a kötelességét. Feküdjön le azzal az idiótával.

Erről jut eszembe a hónom alja.

Gondolkodtál már azon, vajon mi értelme lehet a hónaljszőrnek? Ha az ember amatőr biológus, ilyeneken szokta törni a fejét. Szőrtelen majom számára a hónaljszőr teljesen haszontalan. Nem ad védelmet a nap tüze ellen, nem melegít, sőt nem is nagyon látszik.

Áttanulmányoztam két hónaljológus, Cowley és Brooksbank munkásságát. Megtudtam, mi a hónaljszőr célja. Az, hogy bűdös legyen. Hogy megtartsa a szagokat. Most már tudjuk, miért olyan szexik a franciák.

Egy csomó tudományos kifejezés valójában csak egymás hegyére-hátára pakolt görög és latin előtagból áll. Kutatásaim során olvastam például egy folyóiratot, amelynek ez volt a címe: *Psychoneuroendocrinology*. A tudósok képtelenek önmaguk menedzselésére. Pszichoneuroendokrinológia helyett így kellett volna elnevezniük: „Mit változtat meg az agyadban a szex szaga?” Merthogy az a szó ezt a folyamatot fejezi ki.

Az androsztenol afrodiziákum, vágykeltő anyag. Bomlanak érte a csajok. Hetvenhat egyetemi hallgatót felkértek, hogy egy napig viseljenek egy bizonyos nyakláncot, utána pedig kitöltettek velük egy kérdőívet arról, hogy ki mindenkivel kommunikáltak aznap. A diákok mit sem sejtettek (mi, írók imádjuk ezt a kifejezést, hogy „mit sem sejt”) arról, hogy az a nyaklánc androsztenollal volt átítatva.

Az androsztenolos nyakláncok a férfiakra nem hatottak. Nem hatottak a nők egymás közti kommunikációjában sem. A nyaklánc nélkülihez képest kétszerezére nőtt azonban a nők férfiakkal való kommunikációjának gyakorisága, a „mély” és „személyes jellegű” beszélgetések száma pedig megháromszorozódott. Szegény lányok igyekeztek párkapcsolatot alapozni minden szembejövő pasira, és fűvel-fával mély, jelentőségteljes beszélgetésekbe bonyolódtak. Annak valószínűsége, hogy ez véletlenül történt így, nulla egész egynegyed százalék.

Srácok, jó hírem van: annyi androsztenolmirigyünk van, ahány szőrszál a testünkön. A férfiak minden szőrtüszőjének tövénél androsztenolmirigyek helyezkednek el, különösen a hónaljban és a szeméremtájékon. Az androsztenol pézsmaillatot áraszt. Sok van belőle a férfiak vizeletében.

Ez nagyon jól tud jönni. Az alpesi kőszáli kecske bakja, miután összes ellenfelét elbakolta a közelből, és megszilárdította alfa hím státusát, bepamacsolja magát egy kis sárga illatszerrel, mielőtt elindulna, hogy a hölgyeknek tegye a szepet. A választékos ízlésű anyakecske rá sem nézne, ha nem lenne diadalmas hűgyszaga.

Skacok, ha vizelettel locsoljátok be magatokat, nagyon vigyázzatok. Előfordulhat, hogy a szag disznókat is elcsábít. Az androsztenol szagától a kocák párzási testtartásba helyezkednek. Nem azért mondom, mintha bármi kifogásom lenne ez ellen. Ha egy koca üzekedni akarna veled, lehet, hogy el kell fedned a szagodat. Sok emlős ezt úgy valósítja meg, hogy meghempereg egy másik faj ürülékében. Ettől viszont a saját fajod nőstényei fognak kevésbé vonzódni hozzád. Több androsztenolra lesz szükséged. Így aztán végtelen hurok keletkezik, amelyből nagyon nehéz kikeveredni anélkül, hogy vastagon elborítana a trágya, vagy disznót kellene deflorálnod, ezért a *Homo sapiens* hímjeinek – kivéve az irodalomkritikusokat – nem is javaslom a vizeletes módszert.

Ráadásul, srácok, ha mégis az androsztenolmódszert alkalmazzátok, akkor se fogjátok azt a hatást kiváltani, amit reméltek. A nők nem lepkék. A feromonok nagy távolságból nem hatnak rájuk. Közel kell kerülni hozzájuk. Közel kell maradni egymáshoz. A feromonok arra valók, hogy megalapozzák a párkapcsolatot, felkészítsék a nőket a közösülésre és az ovulációra. Az összebújás egyik evolúciós célja, hogy a nő arca a férfi hóna alá kerüljön. De ezt az ágyban ne hozd szóba.

Valahányszor egy nővel beszélgetek, és azt látom, hogy folyton az óráját nézi, vagy a barátait keresi könyörgő pillantással: „Mentsetek meg!”, mindig arra gondolok: *Ha valahogy a hónom alá kaphatnám az orrát, és egy darabig ott tart-hatnám, mindjárt mélyebbnek éreznék a beszélgetésünket.*

Aztán fantáziálni kezdek. Gyertyafényes vacsora. Filozófiai eszmefuttatást adok elő, ahogy szoktam. Kissé fojtottan felbúg a lány hangja a hónom alól: „Mélyebben! Mélyebben!”

Tudom, mi lesz a legközelebbi ajándékom annak a csinos laboros lánynak, akitől megkapok minden adatot, a telefonszámát kivéve: egy androsztenolos nyaklánc. Aztán majd meglátjuk, a zuhanyozás fontosabb-e neki, vagy az állása.

Valahányszor megemlíti az úgynevezett vőlegényét, azzal hengerem le, hogy ebből a könyvből olvasok fel neki. A *Cosmopolitant* olvasó nők fele elisme-

ri, hogy hűtlenkedik. Ez a laboros lány vajon nem éppen a *Cosmopolitan*-t olvasta egy perccel ezelőtt?

De persze mégsem megyek ezzel semmire. A további kutatások megtanítottak arra, hogy a házasságtörésnek a felszínen nincs sok értelme. Aki kicsapongó életet él, élete folyamán túlnyomórészt akkor is a házastársával szexel. Általánosságban szólva a házasságban élőknek sokkal több szexben van részük, mint az egyedülállóknak.

Figyelj, te kollégiumi csajozóbajnok! Nézd meg a szüleidet. Többet szexelnek, mint te!

És még az egyedülállóknak is több szexben van részük egymással, mint amennyihez a házasságtörők hozzájuthatnak a titkos szeretőjükkel.

Ha a szex legnagyobb részét házastársak között zajlik, akkor miért fáznak a férfiak attól, hogy elkötelezzék magukat? Egyszerű. Mert könnyebb úgy gondoskodni a genetikai diverzitásról, ha magad állítod elő a spermát, és szórod szanaszét, ahol csak bírod.

Jól van, de ha a nőknek stabil fészekre van szükségük, akkor miért hülyéskednek házasságon kívüli viszonyokkal?

Hölgyek, ez az egész a kegyedék orgazmusához vezethető vissza. Az ugyanis csak becsapásra van kitalálva.

22.

A kamu orgazmus a férfiakat csapja be, a valódi viszont a nőket

Itt van. Megjött a motorral közlekedő pasi, aki az eldugult ereszcsonát szokta kitisztítani. Tudod róla, hogy öntelt, link, hogy rossz apa. Azt is tudod, hogy a férjed a legmegbízhatóbb, legönzetlenebb férfi, akivel valaha találkoztl. És mégis: csak akkor mégy ki az újságért a fürdőköntösödben, amikor a csatornatisztító megérkezik. Az a pasi élettársként kész katasztrófa lenne. De akkor miért fantáziálsz róla újra meg újra?

Az orgazmusod a ludas. Saját, titkos működési elve van neki.

A többi állat nőténye nem ismeri az orgazmust. Igaz, van némi vita abban, hogy a nyúl és a vadászgörey nőtényének lehet-e orgazmusa, rajtuk kívül néhány majom, például a colobus, a rövid farkú makákó és a bonobo is érez némi örömet. A humán női orgazmus azonban még a bonobót is elhomályosítja. A szaporodáshoz a nőtény részéről nincs szükség a gének kilövellésének nagy pillanatára, akkor meg minek ez a felhajtás a csúcspont körül? Miért van a *Homo sapiens* nőtényének ugyanúgy orgazmusa, mint a hímnek?

Hogy ezt kiderítsük, vegyük szemügyre a házasságtörő nőket, a here ravaszdi formálóit.

Ha a jó géneket és a kellő gondoskodást ugyanaz a hím szállítja, az a legjobb. Ez a feleség stratégiája, faltól falig. Ha a gének az egyik hímtől jönnek, az ellátmány meg egy másiktól, akkor a javakra koncentráló feleségi stratégia összekapcsolódhat a szeretői stratégiával, amely a génekre hajt. Ezt nevezzük így: házasságtörő stratégia.

Számoljuk össze egy átlagos *Homo sapiens* nőtény életének összes közöszülését. A legtöbb a férjéhez kötődik. Szexuális élményeinek nagyon csekély hányada fűződik titkos szeretőhöz. És mégis, egy brit kórház újszülöttjeinek vércsoportvizsgálata során véletlenül kiderült, hogy a csecsemők 10 százalékának apja nem az anya férje! Soha többé nem tudok már úgy ránézni az óvodai ágyacskákra, ahogy azelőtt. A brit lakosság szélesebb körében végzett genetikai mintavétel a tejesember-effektus mértékét inkább az 1 százalék közelében határozta meg, de én mégsem vagyok nyugodt. Hogy fordulhat elő ilyesmi?

A tudomány megtalálta a vétkest. A női orgazmus az. Hölgyek, az evolúció azért találta ki a kegyedék orgazmusát, hogy ésszerű terveiket megtorpedózza!

Jól van, tudom, ez a tudományos felfedezés némelyik olvasó számára talán nem jelent olyan nagy meglepetést. De akkor mit szóltok a következőhöz? Az orgazmusod valójában spermaosztályozó rendszer. Az orgazmus némelyik férfi spermáját kicsit oldalvást sorolja, félreteszi, hogy szükség esetén felhasználható legyen, más férfiakét meg előbbre veszi, azonnali felhasználásra, kézbesítésre a petefészkekhez, elsőbbséggel. A szortírozórendszer gyakran ellentmond a nők tudatos spermahasználati döntéseinek. Ne feledjétek, lányok, ha több szeretőt választotok, az orgazmusnak vétőjoga van.

Hogy merészeli az orgazmusod felülbírálni a döntéseidet? Honnan veszi a bátorságot?

Akárhonnan.

A természetben aránylag ritka a monogámia. Az emlősök 5 százaléka monogám. Ezek többsége kutya vagy majom. A madárfajoknak azonban hivatalosan 92 százaléka monogám. Talán róluk vehetnénk példát.

Nézzük meg őket. A kedves kis madárcák együtt nevelgetik fiókáikat, egy másik boldog madárpár tőszomszédságában, íme a családi értékek! Szeretnénk, ha egészségesek maradnának, ugye? Végezzünk a vérükön laborvizsgálatot.

Egy német ornitológus, Wolfgang Forstmeier lefuttatott néhány rutinszerű DNS-vizsgálatot a tojásból frissen kikelt barnafüzike-fiókákkal, és kiderítette, hogy azok 45 százalékanak apja nem a tojó párja, hanem a szomszéd.

A kis feslettek! Hogy tehettek ilyet? Kérdezd a női géneket. A fiókák hosszú gyerekkora azt jelenti, hogy az evolúció során a hímek megtanultak gondoskodni a tojók fészkeről, így a tojók rájöttek, hogy nem feltétlenül fontos a jó géneket és a megfelelő ellátást ugyanattól a hímtől megkapniuk. Megtehetik, hogy a jó fészkelő- és etetőképességgel rendelkező hímmel lépnek „házasságra”, de titokban egy szexi, tarkább farkú rosszfíúval csináltatják fel magukat. Amíg az apa otthon ül, és vigyáz a gyerekekre, az asszonyka kirepül, és felszarvazza. A tojók annyira ügyesen űzik üzelmeiket, hogy rászédtek az ornitológusokat is – a DNS-vizsgálatokig ők sem sejtették, hogy félrekettyintés zajlik.

E lotyós stratégia vezetett el a hímek ezzel versengő stratégiájához: a paranoiához. Ha a férj nem éppen a tojásokat vagy a fiókákat bébiszetteli, akkor a párja után kémkedik, hazafelé terelgeti, vijjogással jelöli a területe határait, és zuhanó bombázóként intéz támadásokat a flörtölési távolságon belülre tévedő szerencsétlen hímek ellen. És valahányszor a sorsüldözött, felszarvazott férj egy kicsit megpihen, a tojó már iszkol is egy bokor mögé, hogy lezavarjon egy gyors numerát valamelyik hosszú farkú hímmel. Ez felháborító, de neki végül is a jövőd fiókákra kell tekintettel lennie. A javakról már gondoskodott, most a legjobb géneket kell beszereznie.

A biológusok ezt úgy nevezik: „a szexi fiúgyermek stratégiaja”. Ha valamely véletlenszerűen kiválasztott tulajdonság, például a színes fark, szexi tulajdonságnak minősül, a szexi hímekkel való párosodás további szexi hímek világrajöttét mozditja elő, és a szexi külső a következő nemzedékekben jót tesz a géneknek. Ez a jelenség önmagát táplálja, és rosszfíú-madarakat hoz a világra, amelyek az eldugult ereszcatornákat tisztogatják, mialatt a férj dolgozik, gyűjti a gilisztákat.

A „szexi fiúgyermek stratégiaja” nagyon gyakori a természetben. A foltos oldalú sivatagi gyík nőténye, ha a jó test és a jó menedék között kell választania, akkor hajlamos a kisebb testű párra szavazni, ha annak nagyobb a területe, és ott több szikla található, amely menedéket szolgáltat az utódoknak.

Ez a feleség stratégiaja: a javak szem előtt tartása. A legjobb gének érdekében viszont a szerető stratégiájának veheti hasznát. A foltos oldalú hímek egy része úgy teszi a szépet, hogy a nőténynek megmutatja tágas otthonát. A másik csoport fekvőtámaszok bemutatásával udvarol. Habár a nőtény foltos oldalúak a vagonos hímekkel lépnek házasságra, titokban a sportos hímekkel párosod-

nak. Ezeknek a nőtényeknek különleges tehetségük van a sperma tartósítására, de ezt mindenféle orgazmusos hókuszpókusz nélkül teszik. A rosszfiúktól szerzett spermából újabb rosszfiú hímeस्कék lesznek. A birtokos hímeكتől szerzett spermából lánygyíkok születnek.

Miért? Mert a párkapcsolatra lépő tojók általában tágas területeket követelnek meg, ahol bőséges a táplálék a fiókák számára. A „szexi fiúgyermek stratégiaja” azonban sok fajban felbukkan. A szexi hímeكتel folytatott titkos szex újabb szexi hímeكت világrajöttét eredményezi, s azok majd további nőtényeket fognak elcsábítani. Hímeكتet világra hozni kockázatos. A hím leszármazottak sok utódot nemzhetnek, de az is lehet, hogy egyet sem. A nőtények nem tudják olyan mértékben szaporítani a génjeiket, mint a hímeكت, de a fiaikon keresztül mégis megtehetik; ezért van, hogy a nőtények időnként magukra öltik a hímeكت nagyobb kockázattal járó viselkedésformáját, és viszonyt folytatnak egy-egy szexi hímmel. A párkapcsolatra lépett nőtények számára állandó a feszültség: felelősségteljes, gondoskodó hím vagy szexi rosszfiú?

A sperma preferenciális ügykezelése sok, párkapcsolatban élő faj esetében a kicsapongó nőtények szervezetében megy végbe. Természetesen a kultúra is számít. A piros vállú csirőge (más néven vörös szárnyú gulyamadár) erkölcsileg lezüllött társadalmi közegében a tojók közösüléseinek 18 százaléka a házassági köteléken kívül megy végbe, és a fiókák 48 százaléka házasságtörő kapcsolat gyümölcse. A szilárdabb morális tartású csirőgék esetében a tojók közösüléseinek 6 százaléka házasságon kívüli, és a fiókák 23 százaléka származik ilyen kapcsolatból.

Még azok a piros vállú csirőge tojók is, amelyeknek házastársán vasectomia-műtétet hajtottak végre, vagyis elkötötték az ondózsínóráját, csodával határos módon képesek megfoganni! (Azért megnézném magamnak azt az egyetemi hallgatót, aki madarakon végez vasectomiát. Ezért küldte egyetemre a mamája?)

Az engedékenyebb és a tartózkodóbb madárfeleségek egyaránt megtalálják a módját, hogy házasságtörő géneket szerezzenek be. Azt nem tudjuk, hogyan csinálják, de azt igen, hogy miért.

Emlékszel a pólós kísérletre? A kékbegy tojók többnyire monogám életűek, de a szeretőktől fogant fiókák immunrendszere aktívabb, mint a férjektől származóké. (Talán kékbegy tojókon is le kellene folytatni a pólós vizsgálatot – feltéve hogy a hímeكت hajlandók apró kis pólókat hordani.) Megint ugyanazt a mintát látjuk: házasodj a vagyoneért, párosodj a génekért.

De mindenki tudja, hogy a madárkák szívesen csaponganak, és a gyíkok rajonganak a szűk résekért. Mi, fejlett majmok bezzeg nem hárítjuk el a férjek által leadott spermát a titkos szeretők spermája kedvéért! De vajon igaz ez?

A nőtény csimpánzok büszkén vállalják a szerető szerepét. Úgy párosodnak, ahogy csimpánzhölgyekhez illik: sokfelé és nyilvánosan. Van azonban kevésbé nyilvános párzási stratégia is: a pásztoróraké. A nőtény sok hímmel párosodik, és a domináns hímmel még különjuttatást is biztosít, de néha kivételt tesz egy bizonyos, alacsony státusú hímmel: ezzel kisurran valahová, és kettesben szexel vele. Az ezt követő felháborodásból arra lehet következtetni, hogy az efféle magánjellegű szexet sok csimpánz Isten ellen való vétkeknek tartja. Nehéz nem ész-

revenni ebben az eljárásban a romantikát, nehéz kettejüket nem szeretőknek tekinteni. Ezek a kapcsolatok, bár ritkák, mégis eredményeznek terhességet. Sőt, egy felmérés szerint a csimpánzok titkos viszonyai a kufircok teljes mennyiségének alig 2 százalékát teszik ki, de a DNS-vizsgálatok feltárták, hogy az utódok 50 százaléka ezekből származik!

Így tehát, jóllehet a nőstények huszonötször annyi közösülést bonyolítanak le számos „férjükkel”, az újszülöttek felét az a néhány titkos szerető nemzi.

Ha a hím csimpánzok hozzájutnának ezekhez az adatokhoz, új távlatok nyílnának meg előttük, ami bőven rájuk is férne. Akármilyen ádáz versengés folyik a hím csimpánzok között egy kis pluszszexért, a nőstények akkor is megtalálják a módját, hogy olyan génekre tegyenek szert, amilyenekre szükségük van. Lehet, hogy a hímeknek kevesebbet kellene hadakozniuk egymással, és akkor többet udvarolhatnának a hölgyeknek.

És ez még nem minden. Habár az összes szex negyedrésze domináns hímeknek jut, akik őrzik a párjukat, és elpáholják a betolakodókat, a szex háromnegyed része mégis szabadon, jószerevével bárki más által zajlik. Ennek ellenére az utódok fennmaradó 50 százaléka domináns hímeiktől származik. Tekintsük át a statisztikát.

A szex 73 százaléka mindenki számára szabad, és nagyon kevés utódot eredményez.

A szex 25 százaléka a domináns hímmel zajlik, és az utódok majdnem fele ebből származik.

A szex 2 százaléka titkos, romantikus, és az utódok másik fele származik belőle.

Ez annyit jelent, hogy a csimpánzcajok valamiféle fogamzásgátló módszert alkalmaznak. Hogy ez a naptármódszer-e, vagy valami más befolyásolja a hormonjait, például olyasmi, mint az orgazmus, vagy az érzelmi állapota szex közben – akármi legyen is, a nőstény csimpánz képes a párosodásai háromnegyed részében megakadályozni a teherbe esést.

Kettős kivételezésnek vagyunk itt tanúi. A nőstény csimpánzok a nagy hatalmú hímek spermáját akarják megszerezni. Meg akarják szerezni azonban az olyan hímek spermáját is, akikkel bizalmas viszonyban vannak. Csak úgy akárcinek a spermájából azonban nem kérnek.

Ez azt jelenti, hogy a nőstények szexuális tevékenységük 75 százalékát szociális manipulációra használják. A hím orgiázók mit sem sejtene erről, de ez a teljesen kötetlen szex nem a szaporodást szolgálja. A nő szabadossága társadalmi stratégia. Lehet ezért hibáztatni? Nincs egy kitüntetett hím megbízva az apasággal, de az összes együttvéve elegendő védelmet és játékot biztosít az utódoknak. Ráadásul az a kellemetlen szokásuk is megvan, hogy az ismeretlen kölyköket megölik. Egy csomó hím csimpánz kiad egy jóra való apát, ezért sze-xel a nőstény mindegyikükkel. Így azoknak a nőstényeknek a kölykeit, akikkel viszonya volt, minden hím a sajátjának tekintheti, és feltámad benne valami megfoghatatlan, atyai védelmezési ösztön.

Az átlagos, tököcs csimpánzhím ondótermelése nem elhanyagolható. A nőstények testsúlyának nem csekély részét a bennük lévő sperma teszi ki. Amikor a spermiumok osztályozására kerül sor, a nőstény csimpánzoknak komoly bü-

rokratikus rendszerük működik odabent. A kurválkodás a nőstények érdekeit leginkább szolgáló stratégia: a hímeket versenyeztetni, mindegyikkel szexuális kapcsolatra lépni, csak a legjobb spermát hasznosítani, minden hímét befogni bétiszitternek. Ha többférjű csimpánzanya vagy, a szex egész napos elfoglaltság. Sose becsüljük le a nők hatalmát. Nincs az az alfa hím, aki egyszerre ennyi majmot tudna manipulálni.

De magatokról se képzeljétek túl sokat, nőstény főemlősök. Nem kell nagyon dörzsölni lenni ahhoz, hogy a szex segítségével túljárjatok a hím eszén. Nem hinném, hogy a lemmingeket nagyon értelmesnek gondolnátok. A nőstény lemmingek mégis annyi hímekkel párosodnak, ahánnyal csak bírnak. És nem is a spermájuk miatt. A szex nemcsak létrehozza az utódokat: meg is óvja őket. Egy hím lemming 42 százalékot megölt azoknak a nőstényeknek a kölykeiből, akik nem szexeltek vele. Így a nőstények minden hímekkel párosodnak, és minden hím azt hiheti, hogy az összes gyerek az övé. Még szép.

De ugye mi, emberek, nem úgy kavargatjuk a spermát a medencénkben, mint a hastáncosok? Ugye mi ésszerű döntéseket hozunk?

Ugye?

Hölgyeim, használjuk most az evolúciós biológia eszközét arra, hogy kiderítsük, miféle párvalasztásokba cselezi be kegyedéket a tudattalanjuk.

23.

Nem neked van orgazmusod, hanem megfordítva

Egy kutatás felmérte, mennyi csupasz bőrt mutatnak magukból a diszkóba táncolni járó nők. (Egyébként valamennyien a *Homo sapiens* nőstényei.) A kutatók érzékelték, hogy a közszemlére tett testfelület nagysága ciklikusan változik. A hónap bizonyos időszakában kevesebbet mutattak meg magukból, a hónap más szakaszában sokat. A kutatók megkérdezték a nőket, hogy mikor van a menstruációjuk. Kiderült: a nők tudattalanul bár, de az ovuláció idején választottak ledérebb öltözéket.

Jaj, kedves női emlősök, ne adjátok az ártatlant. Ovuláció idején a nőstény patkányok az áramütést is elviselve másznak át a drótkerítésen, hogy a hímhez eljussanak. Ismerem a *Homo sapiens* néhány nőnemű példányát, akik képesek ennél nagyobb fájdalomnak is kitenni magukat, csak hogy hímet kaparintsanak a markukba.

Ha azt hiszed, ravasz női tudattalanod csak a ruházatot megválasztásába szól bele, jól meg fogsz lepődni.

Ha olyan pasi vagy, mint én, és meglátsz egy könyvet ezzel a címmel: *Emberi spermiumok versenye: Közösülés, maszturbáció, hűtlenség*, akkor azt a könyvet kézbe fogod venni. A cím a három kedvenc témámat és az egyik kedvenc hobbit foglalta magában. A könyv csak még nagyobb zavart támasztott bennem. Hogy ismerhetném ki jobban a nőket, ha egyszer ők maguk sem ismerik magukat? Némelyik nő azt sem tudja, hol a csiklója. Másoknak arról nincs fogalmuk, hogy mikor van az ovulációjuk.

Persze nem is kell tudniuk. A hűtlen feleségek ovuláció idején tudattalanul fordulnak a szeretőjük felé. Nagy-Britanniában egy 3679 főre kiterjedő felmérés feltárta, hogy a nők a legtermékenyebb négy nap alatt hűtlenkednek a legszívesebben, és az egyidejű orgazmusnak is a félrekettyintéskor a legnagyobb a valószínűsége. Ez a felfedezés aztán tényleg felnyitotta a zsilipeket a vaginakutatás előtt.

Ha a nőstény gyíkok, madarak, csimpánzok ki tudták fejleszteni a maguk spermaszortírozó módszerét, mi vajon miért ne tudtuk volna? Létezik is, és a neve: női orgazmus.

Elmondom, hogyan működik. A női orgazmus vagy elzárja a sperma előtt az utat, vagy mélyebbre szippantja a spermát. Hogy mikor melyik történik, az időzítéstől függ. Ha a nő orgazmusa több, mint egy perccel a férfi ejakulációja előtt következik be, akkor elzárja a sperma útját. Ha kevéssel vagy közvetlenül az ejakuláció előtt, akkor a méhszáj beszívja, és továbbítja az ondót a petefészek felé.

Csak hogy a férfiak orgazmusa rendszerint hamarabb következik be, vagy még annál is hamarabb. Ki tudja ezt megjósolni? Ne aggódjatok, lányok, nem kell jósnővé válnotok. Az anyatermészet B-tervről is gondoskodott. Ha a férfi előbb megy el, nektek negyvenöt percen belül kell elérni az orgazmust, hogy a

szervezet beszippantssa a spermát. Ha kivárjátok a negyvenöt percet, és csak utána élveztek, akkor megint elzárjátok a sperma útját.

Skacok, vigyetek magatokkal stoppert az ágyba, és derítsétek ki, mennyire szeret benneteket a lány. Az egyidejű orgazmus azt jelenti, hogy nemcsak jó vagy a nősténynél, de még az orgazmusotok is hasonlít. A két orgazmust nehéz összehangolni, de a fogamzás valószínűbb akkor, ha ez történik. Ha a lány túl hamar vagy túl későn jut el az orgazmushoz, akkor nem a spermát akarja, hanem a támogatásodat.

Hát jól van, kedves férjek. Kapjátok össze magatokat, mert megrázó tudományos felfedezés következik. Előbb üljetek le. Helyes.

A nők orgazmusa általában háromszor annyi spermát tart meg a házasságon kívüli kapcsolatból, mint a férjükkal elért orgazmusból. Ez talán összefügg az a tényvel, hogy ha az ember néhány napon át nem látja a feleségét, háromszor annyi spermát ejakulál, mint általában. A férjjel való szex elsősorban a kapcsolat fenntartásának eszköze. A titkos szeretővel való szex elsősorban a gének megszerzését szolgálja, és csak másodsorban az esetleges következő, jövődöbeli férjjel való kapcsolat megalapozását.

Hahó, te férj, nem kellene itt felfüggeszteni az olvasást, és paranoiásan kirohanni, hogy megnézd, mit csinál az asszony?

Visszajöttél? Helyes. Pánikra semmi ok. A nők azért monogámiapártiak, mert különlegesnek akarják érezni magukat. A női orgazmus gyakorisága monogám kapcsolatban kétszerese a nyitott kapcsolatban mért gyakoriságnak, és a férjjel folytatott szeretkezés révén elért orgazmus gyakorisága négyszerese az egyedülálló nők orgazmussűrűségének. Ovuláció idején azonban a feleségek félrelépésének nagyobb a valószínűsége, és a félrelépésből származó spermát nagyobb valószínűséggel tartják meg, mint a házastársét. Így tehát az orgazmó méter alapján megállapítható, hogy a nők akkor a legkevésbé orgazmékonyak, amikor nem éreztetik velük a különlegességüket, monogám kapcsolatban orgazmatívabban, legkivált akkor, ha házasságban élnek – habár szaporodás szempontjából az orgazmusuk akkor bizonyul a leghatékonyabbnak, amikor házasságot törnek.

És van még valami, amiről nem feledkezhetünk meg: hogy a nőnek milyen gyakran van orgazmusa, ha szexel, annak semmi köze sincs ahhoz, hogy milyen gyakran akar szexelni. Egyes nők több szexet kívánnak a házasságkötés előtt, mint utána, és a legtöbb nő az ötvenhez közeledve több szexet akar; az azonban, hogy a nők szexuális vágyai életük során és napról napra miként változnak, az külön történet, és több könyvet lehetne írni róla. Hogy a férfi szexuális vágyai miként változnak élete folyamán, egyetlen haikuban összefoglalható:

Harmincöt előtt
farkam előttem ébredt.
Most meg bealszik.

A spermaversenyben, a nők ruhaválasztásában, orgazmusának időzítésében van egy fontos, közös vonás: az, hogy mindez tudatosság nélkül megy végbe. Csak úgy megtörténik. A férj spermiumainak száma megszorozható, és ezek

versenyre kelhetnek a szerető spermiumaival anélkül, hogy a férj egyáltalán tudna a szerető létezéséről. A nők azért választják azt a bizonyos ruhát, mert aznap épp olyan kedvük van, nem pedig azért, mert tudatosan teherbe akarnak esni egy idegentől a tüszőrepedés éjszakáján. Mindannyian tanakodtunk már, hogy miért történik az orgazmus és miért nem, és mindannyian igyekeztünk már valami módon kontrollálni, több-kevesebb sikerrel. De valójában nem tőlünk függ. Ha a génjeink szaporodási ütemtervéről van szó, mindaz, ami számunkra tudatos döntésnek tűnik, valójában talán csak a biológiai marionett zsinórja.

A férfiaknak hasonló problémájuk adódhat az orgazmus elodázásával. Em-lősgyuk ütemterve azt írja elő: tartsd még egy kicsit, hogy kielégítsd ezt a nőt, és szorosabbra fűzd a párkapcsolatot. A hüllőagy ütemterve ezzel szemben a következő: párkapcsolat, oda ne rohanjak; nyomás, add le hamar azt a spermát.

A férfiorgazmus jóval hosszabb múltra tekint vissza, mint a mély párkapcsolatok. A férfi- és a női orgazmus közötti feszültség annak a másik fajta feszültségnek felelhet meg, amely a férfi elköteleződéstől való félelme és a nő beteljesüléstől való óvakodása között áll fenn. Ezért van az, hogy az orgazmus elérése érdekében sok nőnek koncentrálásra van szüksége, sok férfinak pedig, hogy az orgazmust késleltesse, valami másra kell gondolnia. Az én módszerem az, hogy a Yankees baseballcsapat játékosainak ütésétáglát sorolom magamban. Abban a pillanatban, amint a férfi arra gondol, amit éppen művel, máris vége van. Hibáztathatsz-e azért, ha ezt a stratégiát a kapcsolatokra is kiterjesztjük?

Most már azt is tudjuk, miért hiszik az ösztöneink, hogy okosabbak, mint a józan eszünk. Mert régebb óta léteznek. Még a gekkók is ismerik a szexuális vonzódást, amelyet ősi környezetük formált ki; képesek párosodni és utódokat hozni a világra, miközben a leghalványabb sejtelmük sincs arról, hogy mit művelnek. Mindent azért csinálnak, mert csinálni akarják, nem azért, mert kigondolták, hogy mit kellene tenni. Párási viselkedésünk kitűnően működött mindaddig, amíg a számító neocortex meg nem jelent a színen. Nem szívesen mondom, de legalantasabb ösztöneink jóval hosszabb élettartamot tudnak felmutatni, mint legmagasztosabb eszméink. Hüllőagyunk még a neocortex installálása előtt megszerezte magának a vétőjogot.

Az egyik barátom éppen szerelmes. Nőnemű, és zseniális biokémikus. Az összes tudományos fejtágítót kitüntetéssel végezte el. Döbbenetesen okos; képes például úgy előadni a tudományos felfedezéseit, hogy egész idő alatt egyetlen érthető szót sem használ. Mégis, amikor a pasijáról beszél, ilyeneket mond: „Figyelted, hogy mustárt tesz a szendvicisére? Komolyan mondom: mustárt! Ez annyira rá vall!”

Az orgazmus beszél belőle. A zsenik is síkhülyén viselkednek, ha szerelemben esnek, mert a sajátjukat kiegészítő immunrendszert orrontanak. Hüllőagyuk eldöntötte, hogy Ez Ő, és az emberi neocortex mindent elkövet, ami csak lehetséges, hogy a mustárfogyasztást romantikusnak tüntesse fel. Ha a génjeid szaporodásra hajtanak, a legcsekélyebb szükségük sincs arra, hogy értelmesen gondolkodj.

A neocortex arra van teremtve, hogy társadalmi kapcsolatot ápolj mindazokkal, akikkel nem akarsz gyereket csinálni. Ha az orrod azt közli veled, hogy az

immunrendszered tökéletesen kiegészíti a falu bolondjának immunrendszerét, akkor a génjeid nem akarják, hogy az agyad rájöjjön: ez egyet jelent a társadalmi öngyilkossággal. A szerelem biológiai szerepe az, hogy szenvedélyes, impulzív és hülye legyél. Ezért olyan jó érzés. Figyeld meg: a gyíkok például sohasem lesznek szerelmesek. Nincs rá szükségük. Már eleve hülyék.

Jegyezzék meg, hölgyeim. A menő öltönytől indulnak be? Az a feleség vagyona irányuló stratégiája. Az immunrendszertől indulnak be? Az a szerető stratégiája, és a génekre hajt.

Így kellene a férfiak és nők kettős párosodási stratégiájáról gondolkodnunk. Nem azért akarunk megtenni ezt-azt, mert szaporítani kívánjuk a génjeinket. Azért akarunk megtenni ezt-azt, mert ezek a tettek szaporították az őseink génjeit. A nők nem tudatosan választják azt a stratégiát, hogy az egyik férfinak a javait, a másinak a genetikai anyagát szerzik meg. A nők érzéseit a biológia alakítja úgy, hogy az optimális sperma és az optimális fészkek megszerzéséhez igazítsa a stratégiáját. Ez a két különböző reprodukciós cél – az egyik az utódok létrehozása, a másik az utódok felnevelése – kétféle viselkedési stratégiát javall. Ha a vagyon és a jó gének ugyanabban a hímben találhatók, tiszta haszon. Ha nem, beindul a fantázia.

Sajnos hiába értjük, hogy honnan származnak a vágyaink, ez még nem jogosít fel arra, hogy nekilássunk mindet meg is valósítani. Találhatunk bármilyen biológiai magyarázatot, amely megmutatja, miként hozta létre a természetes kiválogatódás a gyilkosságra való késztetést, az sohasem fogja igazolni a gyilkosságot. Ha az őseink számára valamely cselekedet a szaporodás szempontjából kifizetődött, attól még nem vált erkölcsileg elfogadhatóvá.

Ami természetes, az nem biztos, hogy jó is. A betegség is természetes. A gyilkosság, az erőszak, a hazugság, a házasságtörés mind teljesen természetes, csak úgy, mint ahogy a szeretet, az együttérzés, a bizalom és a hűség is. A gének annyira amorálisak, hogy saját érdekeik szolgálatában az erkölcsöt és az erkölcstelenséget is megteremtették. A darwini kiválogatódás egy sor érzelemmel ruházott fel bennünket, többek között a gyilkos dühvel is. És nem mondta meg, milyen cselekedeteket válasszunk a lehetségesek közül.

Ki kopog? A csatornatisztító fazon az: a pénzért jött.

Madáragyad az imént rávett, hogy lazítsd meg a köntösödet, mielőtt ajtót nyitnál. Az emberi neocortex viszont azt mondja: állj ellent az ösztönnek, ne kockáztasd a becses párkapcsolatot.

Szabad gének várakoznak az ajtód előtt. A férjed heréinek mérete azt mondja, hogy némelyik nőnemű ősöd sikert ért el a házasságtörési stratégiával. A férfiak és a nők testméretének aránya azt mondja, hogy némelyik hímnemű ősöd sikerrel ölt és alázott meg más férfiakat.

A megvalósulásért sóvárgó orgazmus jajongása azt mondja, hogy a kurválkodás néha kifizetődött. Elszoruló szíved viszont így érvel: néha a hűség is kifizetődik.

Hogy döntesz?

24.

Miért nehéz megtalálni a klitoriszt?

Még egyetlen férfi sem keresett fel szexológust ezzel a panasszal: „Sohasem volt orgazmusom, azt sem tudom, hol a péniszem!”

Miért van a *Homo sapiens* nőtényének elrejtve a csiklója? De annyira, hogy némelyik *Homo sapiens* nőtény maga sem találja a sajátját? Miért nehezítette meg az anyatermészet a nők örömhöz jutását?

Ehhez az alábbi biológiai talányt kell megfejtenünk.

A pénisz és a férfi orgazmusa – mindkettő rendkívül fontos a szaporodás szempontjából. A péniszt könnyű megtalálni, a férfi orgazmusa könnyen elérhető.

A csikló és a női orgazmus – ezek sem fejlődtek volna ki, ha nem lennének fontosak a szaporodás szempontjából. A csikló mégis olyan, mint a Loch Ness-i szörny: legendák övezik, néhány elmosódott fényképen figyelhető meg, és néhány megszállott kutató állítja, hogy sikerült megpillantania, de a lényegét tekintve leginkább hinni kell benne. A női orgazmus elérése pedig olyan, mint eljutni a nirvánába.

Nem mintha a nemi szervek elrejtése rossz gondolat lenne.

A legtöbb afrikai ragadozó pénisze és heréje apró, és úgy el van rejtve, mint valami becses ékszer. A nemi szervek mindig védettségben vannak, az állat hasa alatt, hátul, ahol nem lehet leharapni.

A főlegyenese járó *Homo sapiens* pénisze azonban kérkedően exponált helyen van, a szőrzet még külön rá is irányítja a figyelmet, és a felszerelés éppen a hiéna fogainak magasságában helyezkedik el. Akár a páva farka, ez is olyan, mintha hangosan kiabálna: „Hahó, ragadozók! Ezt faljátok fel!”

Mi az oka annak, hogy a *Homo sapiens* hímek legérzékenyebb és a szaporodás szempontjából legfontosabb testrésze ilyen szabadon himbálózik a szélben?

A biológia megmondja, mi az oka: az, hogy a nőknek így tetszik. A nők párválasztásainak sorozata alakította a péniszt ilyenné: ugyanúgy, ahogy a pávatyúkok döntései nyomán alakult ki a pávakakas farka. Aminek a nők örülnek, azt a párjuk felépíti, hogy a nők kedvében járjon.

No most, én szeretem orgazmushoz juttatni a nőket. Vajon a hímek párválasztása miért nem hatott oda, hogy a klitoriszt feltűnőbb legyen? Ha jó akarok lenni egy nőnél, nincs kedvem keresgélni, ahogy a húsvéti tojást szokás. Miért van az, hogy a nőkkel kapcsolatban soha semmi sem egyszerű?

A pszichológiában ne keresd a választ. A férfiak mindig is annyira tanácstalanok voltak a csikló dolgában, hogy például Sigmund Freud, akit általában nagyon okos embernek szokás tartani, egész elméletet alapozott arra a nézetre, hogy a hüvelyi orgazmus miért magasabb rendű a csikló orgazmusnál. Sajnálom szegény Freudnét...

A nőkhez is hiába fordulsz válaszáért. Eveken át tartó kérdezősködéssel sem jutottam semmire. A barátnőim ingerülten reagáltak. Akiket a buszon kezdtem faggatni, kikérték maguknak. Tudományos felmérést folytatni nem könnyű. A

szó szoros értelmében kutatnom, könyvtáraznom kellett, mire megértettem, mi is a csikló, hol található, és hogyan működik. Külön köszönet illeti a *Hite-jelentést*.

Ez nem igazság. A nőknek nem kell anatómiai atlaszokat bújniuk, hogy megtalálják a péniszemet. Nekem meg, miután megvolt a mozi, a vacsora, miután úgy tettem, mintha érdekelné Oprah Winfrey, és miután sokáig üldögéltünk a kanapén, miért kell még felderítői tevékenységet is folytatnom egy labiális labirintusban?

Csak nőknek lehet annyira elvarázsolt örömszerzési helyük, hogy még a neve is ilyen: „G-pont”. Tudod, miért ez a neve? Mert végig kell próbálgatnod az összes pontot A-tól F-ig, H-tól Z-ig, mire megtalálod. Annyit jegyezz meg, hogy belül van, úgy 6-7 centiméternyire, és legfelül. Lehet, hogy a férfiaknak ezért jobb az irányérzékük. A kognitív térérzék vizsgálata kiderítette, hogy a férfiak elvontan, térképekben gondolkodnak, a nők viszont inkább toronyíránt közlekednek.

Képzeld el egy vadászó-gyűjtögető törzset New Yorkban: a férfiaknak tapogatóval kell megtalálniuk egy aknafedél alá rejtett tárgyat a Lincoln-alagút fölött, utána be kell mászniuk, hogy felkutassanak egy másik, láthatatlan, rejtett pontot egy sötét, föld alatti barlang mennyezetén. A nőknek viszont az Empire State Buildinget kell megtalálniuk. Felkészülni! Vigyázz! Rajt!

Szerintem nyugodtan ki lehet jelenteni, hogy ez a meccs meg van bundázva, és most már egészen biztos, hogy az anyatermészet nem pasi. A Grafenberg-pontot egy férfiről nevezték el, és mi, férfiak ezt a Grafenberget a barlangászat Kolumbuszának tekinthetjük.

Legközelebb, ha szexelsz egy nővel, tartsd magadnál ezt a könyvet útmutatónak. Kezdd azzal, hogy tenyérrel felfelé beilleszted az ujjadat, és csalogató-hívogató mozdulatokat végzel vele. Az izgalmi állapotban lévő G-pont olyan tapintású, mint egy szivacsos dió. A férfiak prosztatájának felel meg, tehát minden nőben megvan. A G-ponton könnyebb úgy elérni az orgazmust, ha szeretkezéskor a nő van felül, két kezével a sarka mögött megtámaszkodik, és egészen hátrahajol. (Ha még nem múltál el 18 éves, akkor ezt a bekezdést ugord át.)

A női orgazmus nem fejlődött volna ki, ha a női öröme nem lenne életbevágóan nagy szükség a terhesség létrejöttéhez és a párkapcsolat megszilárdításához. De akkor miért nem lett könnyebb a férfiak számára? A női öröm kezelőgombját fel lehetett volna szerelni egy rúd végére, amely büszkén kimeredhetne a nő testéből, hogy lássa ország-világ!

Jó, közben én is rájöttem, hogy az pénisz lenne, úgyhogy húzzuk ki az előzőeket. A hím nemi szervek előállításában a természet mindig is ezt a formatervet alkalmazta. A mandrillnak élénkpiros a pénisze, a csúcsa élénksárga, a herezacskója orgonalila. Hogyhogy a nők klitorisza nem foszforeszkál világoszöldben?

A cerkófmajom pénisze vörös, a szeméremszőrzete fehér, a herezacskója kék. Elfelejtethetjük a fehér fejű sast, mint nemzetijelképet: ez a majom az Egyesült Államok nemzeti színeit viseli, a piros-fehér-kék bemutató jól érzékelhetően hordozza az üzenetet, amelyet országunk a címerállat által közölni akar a világgal.

Ha felizgulok, nem tudom eltitkolni. Mi lenne, ha a nők felizgult állapotában egy zászlócska pattanna elő a vaginájukból, ezzel a felirattal: „Kész vagyok!” Vagy petárdák lövellnének ki az ágyékukból?

Az európai férfiak 450 évvel ezelőtt hímezett ágyékkupakba pakolták a cuccukat. A hulu törzs harcosai a főemlősök herezacskójának összes színére pingálják ki az arcukat: oldalt élénksárgára, a szem környékét vörösre, a szakállukat kék-re. Sok vadászó-gyűjtögető törzsben a férfiak óriási péniszhosszabbítókat viselnek. Új-guineai törzsfőnökök állandóan mereven felfelé álló pénisztokot hordanak, amely olyan hosszú, hogy felér a hasznavehetetlen mellbimbójukig. Arra az esetre, ha a nők mégsem vennék a lapot, időnként péniszparádéra is sor kerül. A férfiak ezt térítésmentesen végzik. Hogy van az, hogy a nők sosem rendeznek ilyet?

Ismerjük el: a nőknek valóban van egy tenyérszőrbozontjuk, amely felhívja a figyelmet a szaporodást szolgáló testtájra. Ez felkelti a férfiak figyelmét. Ó, ahhoz nagyon értenek, a férfiak figyelmének felkeltéséhez: dalmahodó kebel, kerek csípő, sima bőr, az ékességekhez való érzék, rebbenő szempillák, jellegzetes járás. De innentől már nem olyan egyértelmű a dolog. Miért van az, hogy a *Homo sapiens* nőtényének oly sok testrésze szolgálja a férfiak figyelmének felkeltését, olyan azonban igen kevés akad, amely eligazítja a férfit abban, hogy mit kezdjen vele?

Valójában, ha megfigyeljük a medencetájunk evolúcióját, a fejlődés iránya töretlenül az egyre mélyebb vagina felé halad, amihez persze hosszabb péniszre van szükség, ami még mélyebb vaginát eredményez, és ettől a pénisz még hosszabbá válik. Már nem sok híja van, hogy az embernek a saját erekciója vágjon a szeme közé. De miért menekül előlünk a petefészek? Talán a nők agyába akarja befészkelni magát? (Ez magyarázatot adna egy-két dologra.) Végül is: akarnak a nők gyereket, vagy nem akarnak? Mi a fenére jó ez a bújócska a női anatómiával?

Ha az ember tudományos elméletet akar felállítani a nőknek való örömszerzésről, a legkevesbé arra van szüksége, hogy nőket kérdezzen meg. Mi, férfi teoretikusok hagyományosan nem ezt az utat járjuk. Ha nem tudod, miért nem, veregesd meg a legközelebbi nő vállát, és mondd azt: „Elnézést, ön miként szereti legjobban a csiklója ingerlését? Tudományos felmérést végzek, úgyhogy szíveskedjék szemléltetni is.” Előzetes becslésem szerint az illető nem fog hozzájárulni a tudomány fejlődéséhez – addig legalábbis nem, amíg érvényben van a nők biológiai adottsága, a szemérem iránti igény. A Nők Nagy Rejtélyének felderítésében egyetlen szaktekintélyhez fordulhatsz: a hímnemű amatőr biológushoz.

Felkészültél? Akkor tessék.

A nők csiklója mindenestül rólunk, férfiokról szól. Nem azért mondom ezt, merthogy a csikló remekül beleillik az összes többi, szexualitással kapcsolatos teóriába, amit a férfiak valaha kiagyaltak. Nem, most biológusként beszélek.

A rejtett csikló funkciója: segítségével megítélhető, hogy a hím mennyire jó szerető.

Gondolj bele a női gének szemszögéből. Ha a csikló kívül csüngene, mint a pénisz, könnyű lenne megtalálni, ingerelni, és tulajdonosát, akárcsak a pénisz,

sűrű közösülésre hajtaná. A nők azonban testileg-lelkileg válogatósabbra vannak teremtve. A női gyönyör olyasmi, amit ki kell érdemelni. A klitoriszt megtalálni nem könnyű, az anyatermészet így gondoskodott arról, hogy a nők a legcsábítóbb férfiakat válasszák.

Ez mindenekelőtt a „szexi fiúgyermek stratégiaját” segíti. A legjobb szerep-
tőkkal való párosodás által a nő olyan fiakat hoz a világra, akik a legjobban érte-
nek a nők megörvendeztetéséhez, akik fölcseperedvén több nőt csábítanak el, és
több „jószerető-gént” adnak tovább. Amikor a nők párt választanak, a jövő asz-
zonyaira is tekintettel kell lenniük.

Segít ezen felül a „párkapcsolat megszilárdítása” nevű stratégiában is. A szex
a gyerekek előállítására való, a szexualitás célja azonban a gyerekek fölnevelése.
Az ovuláció, a csikló és a női érzelmek rejtelmes világa mind arra szolgál, hogy
a *Homo sapiens* hímet élethosszig tartó béisizittelésre és gondoskodásra sarkall-
ja. Valóban segíti a kötődést és az intuíciót, ha a nőket nehéz elcsábítani.

Ezért van az, hogy a nőknek fontos az előjáték, a közösülésre viszont nehe-
zen kaphatók, és ezért panaszkodnak a férfiak arról, hogy a nők csak játszanak
velük. A női érzelmek szerkezetileg olyanok, hogy próbára teszik a férfi képes-
ségeit: vajon mennyire képes kedvében járni a nőnek, mennyire hajlandó mun-
kát, gyengédséget befektetni, vadul védelmezni az utódokat? Látni akarják a
férfit működésben, egy kis gyengédséget akarnak megtapasztalni, és ha némi
gyilkos szenvedély is megvillan a megfelelő pillanatban, az sem árt. Magas az
igényszint, és a nő semmire sem jutna, ha nyakra-főre az orgazmust hajszolná.
A teste ki akarja próbálni, hogy a férfinban megvannak-e a megfelelő, a női
örömszerzésre való gének és a jó atyai gének. Végére is: nem ez a férfiak szere-
pe?

A Pénisz Elvének lényege könnyen felfogható: a pénisz nagy mennyiségű
spermát képes elhelyezni, továbbá tetszik a nőknek. Ilyenformán a természetes
kiválogatódás nyomása arra hajtotta, hogy egyre nagyobb és feltűnőbb legyen.

A Csikló Elve megköveteli, hogy kissé mélyebbre hatoljunk: a klitoris olyan
orgazmust segít elő, amely a bőséges spermát a ritka, becses pete felé tereli. A
ritka petének mindig az áll érdekében, hogy spermiumok serege versengjen
érte. A természetes kiválogatódás nyomása tehát azt követelte meg a csiklótól,
hogy legyen apró, maradjon rejtve, és jelentsen kihívást a hímek számára.

Nézz meg egy péniszt az erekció állapotában. Ha termékeny nő vagy, felte-
hetőleg akad egy a közeledben. Nem valami kifinomult jelenség, ugye? A hím
célja csak annyiban bonyolult, amennyiben a nő megbonyolítja. Ha a gyerekkor
hosszú, a természetnek az az érdeke, hogy a petetermelők egy kicsit mindig
megfoghatatlanok legyenek. Ha megőrzik titokzatosságukat, a nőtények na-
gyobb erőfeszítésre késztetik a hímeket, fokozzák a kiválogatódás nyomását
abba az irányba, hogy a hímek érzékenyebbé és jobb apákká váljanak.

A kiszámítható nő nem szexi. A titokzatos nő, az szexi. Ezért kergetik a nők
örületbe a férfiakat, jó és rossz értelemben egyaránt. A petetermelőnek nem ér-
deke, hogy „kiismerjék”. A csikló és a nő pszichológiája egyaránt arra való,
hogy éppen az elérhetőség határán legyen, éppen csak egy kicsit ingerlően,
hogy a férfit a szexualitás által odakösse, hogy szerelmessé tegye, hogy ott tart-

sa az utódok felnevelése érdekében. A mi fajunk esetében a nők párválasztása idézte elő azt, hogy a férfiak mélyen rezonálnak a nők érzéseire.

Berzenkednek, hölgyeim? Szívesebben szexelnének egy páviánhímmel? A páviánhímek nem töltik az időt olyasmivel, hogy „kiismerjék a nőket”. Szívesebben verekednek, mint atyáskodnak. Csak azért, mert a *Homo sapiens* hímnének empátiás képességei nem érik el a női mércét, még messze túltesznek nőieségben a hím páviánokon. Sok hím *Homo sapiens* meghízik, amikor a párja másállapotba kerül, szervezetük ösztrogénszintje megemelkedik, néhányan reggeli rosszulleteket, szülési fantomfájdalmakat is átélnek. Ez a nőies viselkedés is a kegyedék párválasztásai nyomán alakult ki, hölgyeim.

Ha a *Homo sapiens* nőtényén múlik, csengetés nélkül senki sem léphet a palotájába. A *Homo sapiens* nőténye az örömmel olyan magasságaiba képes eljutni, hogy már ebből is kiderül, milyen fontos volt a nők párválasztása a pleisztocén kori szavannán. Sok más bizonyíték is emellett szól: a pénisz kényelmetlen nagysága, a hímek és a nőtények testméretének aránylag csekély különbsége, a hímek kisméretű szemfogai, az agy hasonlósága, a mély kapcsolat, amely a férfiak és a párjuk meg az utódaik között kialakul – mindez a női párválasztás evolúciós erejéről beszél. A hominidák körében sokkal több udvarlás történt, mint amennyi nőrablás. A szerelem gyakoribb volt, mint az erőszak. A családapák többen voltak, mint a kalandorok. Az emberi evolúció szempontjából létfontosságú volt, hogy a férfiak a gyönyör tetőfokára juttassák az asszonyokat, az emberi férfiak evolúciója szempontjából pedig létfontosságú volt, hogy a nők kevésbé erőszakos, anyáskodóbb hímekeket válasszanak.

Forró szex. Béke. Szerelem. Ezt mind a rejtett csiklónak, a rejtett ovulációnak és a nők bonyolult érzelmi világának köszönhetjük.

Most így áll a helyzet, és nekünk, hímeknek ezzel kell szembenéznünk.

De van itt egy mélyebb rejtély is: miért van angolul a csiklónak rendhagyó többes száma? Egyedül clitoris, többedmagával: clitorides. Milyen körülmények között mondana valaki ilyesmit: „Hölgyeim, a klitorideszt itt szíveskedjenek elhelyezni?” Ha ezt a faramuci többes számot nők találták ki, miért nem használják sohasem olyankor, ha a közelben vagyok? Ha férfi találta ki, akkor mi a trükkje, és lehet-e tőle órákat venni? Szívesen kerülnék olyan élethelyzetbe, amelyben egyszerre több klitorisz emlegetése indokolt.

A nemekkel kapcsolatban sok más nyelvészeti rejtély is felmerül. Az egyiket amatőrbiológus-társam, George Carlin jóvoltából ismerem; részt vettem az egyetemen tartott előadásán. Több évtizedes antropológiai és lexikográfusi kutatómunka eredményeként Carlin a férfiak maszturbációjára használt szlengkifejezéseket ismertette. Csak mondta és mondta és mondta. A hallgatóság a tudomány iránti érdeklődéssel hallgatta. Húsz perc alatt ért a végére.

Aztán felsorolta a női maszturbációra használt szlengkifejezéseket. Kettő volt összesen. Az egyik így hangzik: „levesfőzés” (making soup). Carlin bizonygatta, hogy kutatása teljes körű, és felhívást tett közzé: ha valaki ismer egy harmadik szlengkifejezést is a női maszturbációra, azonnal értesítse.

Miért van szükségük a férfiaknak több ezer kifejezésre a csirkefojtogatásra, ha a nőknek elég kettő is a lélek csirkelevesének körülírásához?

Ez mélyrehatóbb elemzést kíván. Nietzsche cinikus akart lenni, amikor azt mondta: „A nő számára a férfi: eszköz. A cél a gyermek.” Persze maga se volt különb. Örülteként végezte, a szifilisz miatt, amit alighanem egy nyilvánosházban szerzett, amikor férfimódra személytelen szexet keresett, olyat, amelynek nem a gyermek a célja.

Különben is: ilyen emelkedett gondolkodású filozófus, mint Nietzsche, mit keresett egy kuplerájban? Hogyhogy nem a nők fizettek a szexért őneki?

25.

A pingvinprostik

A hím hominidák azt a tényt, hogy rengeteg spermiumot termelnek, és nem eshetnek teherbe, a javukra fordították. A női hominidák viszont azt a tényt fordították a maguk javára, hogy a hímek elszántan versengenek a ritka, becses petékért.

Ha méh- és kebeltulajdonos vagy, az versenyhátrányt jelent. Ha viszont a sperma értéktelen, a pete értékes, és a petével te rendelkezzel, az előnyt jelent a versenyben. A nők védtelenebbek, de a piaci előny náluk van.

Vegyük például a prostituált pingvineket. Az Adélie-pingvin hímje kavicssal fizet a szexért. Ne röhögj. Képzeld el, mit szólnának a pingvinek, ha azt látnák, hogy a *Homo sapiens* nőténye színes papírdarabkákért adja a szexet.

A kövek értékes valutát jelentenek az Adélie-pingvinek körében. Ezek a madarak iszapos területen költenek. Lehet, hogy ez a sárban való ketyintés neked izginek tűnik, de a fiókák nevelése szempontjából rettenetes. A kavics arrafelé ritkaság, a nőtényeknek mégis szükségük van rá, hogy magasított, száraz platformra építhessék a fészkeket. És mindannyian tudjuk, mi van akkor, ha valamely anyagi eszközre a nőténynek rendkívül nagy szüksége van. A hímek összevekszenek a kövekért, ellopkodják egymástól, felhalmozzák, hencegnek vele. A nők a jó kavicsszállítókkal létesítenek párkapcsolatot. Amikor a pingvinférj dolgozni megy, azon fáradozik, hogy kavicsokat gyűjtsön a fészkekhöz. Lehet, hogy ezért néznek ki úgy a pingvinek, mintha mindig öltönyben járnának, mint az üzletemberek?

Néha, amikor a férj éppen nem figyel, a feleség is kisurran a fészekből, hogy a legősbíbb módszerrel tegyen szert kövekre. Ahogy csak a pingvinek tudnak oldalogni, sasszézva megközelíti egy pingvinagglegény kőfészket. Amint az a hímeiktől kitelik, a fészek inkább csak kőkupac. A tojó a jól ismert fejbiccentéssel, szemérmesen, oldalvást odapilllog. Ha a hím a fickós hímekre általánosan jellemző kiguvadt szemmel néz vissza rá, akkor a nő belibben, hanyatt veti magát, és tappancsait széttárja. A biológusok elég bizonyítékot gyűjtöttek, elég sok számadatot dolgoztak fel ahhoz, hogy kijelenthessék: ez párzásra való felhívás. A hím megadja, amit a tojó kíván, s a tojó kap egy követ is. Fogja a követ, és Jani pingvin garzonjából visszatotyog vele a fészke. A férj hazatér a munkából, és semmit sem vesz észre az asszonyon. Szerencsére a pingvinek arcjátéka nem nagyon széles skálájú.

Az 1980-as években a Szexuális Viselkedést és Életmódot Kutató Országos Felmérés brit és francia embereket kérdezett meg arról, hogy életük során hány másnemű szexuális partnerük volt. Angliában a férfiak átlaga tízre jött ki, a nőké három és fél lett. Franciaországban a férfiak átlaga tizenegy, a nőké három és fél. Ez így nem stimmelhet, hiszen a heteroszexuális ketyintéshez férfira és nőre egyaránt szükség van, tehát az átlagoknak közel kellene járniuk egymáshoz. És mégis: a nem homoszexuális férfiak egy százaléka 100-nál is több partnert hangoztat! Mindenki hazudik?

Az európai felmérés nem vette számításba a prostitúciót. Az Amerikai Egyesült Államokban ötezer nő közül egy prostituált. A prostituáltak átlaga durván 600 ügyfél évenként, a nagyobb munkabírási lányok némelyike évente több, mint tízezer klienst fogad (ami kábé harmincra jön ki naponta!). Ez azt jelenti, hogy az USA-ban minden tízezer nő közül kettő szexel a prostitúciót támogató pasik többségével. Ha az amerikai prostitúció arányait összevetjük az európai számadatokkal, a férfiak és a nők szexuális partnereinek száma csodálatos módon sokkal kiegyenlítettebb lesz. A nők többsége háromnál kicsit több partnerrel van élete során, jóllehet a nők egy töredéke megközelíti az évenkénti ezret. Milyen következtetést vonunk le ebből? Azt, hogy a legtöbb Don Juan, aki száznál több hódítással kérkedik, az bizony fizet érte.

A *Homo sapiens* hímek minden kultúrában sokkal többet fizetnek prostitúcióért, mint a nőstények. A nőknek arra a statisztikailag sokkal kisebb hányadára, amelyik fizet a szexuális szolgáltatásokért, az jellemző, hogy mélyebb kapcsolatra vágnak a prostituáltjaikkal. A felmérések több beszélgetést, több együtt töltött időt, a magánélet nagyobb mértékű megosztását, több dédelgetést mutatnak. Egy férfi prostituált, akivel interjút készítettem, elmondta, hogy sok nő, számára érthetetlen módon, hajlandó több száz dollárt kifizetni csak azért, hogy meghallgassák. A férfiak azért fizetnek a prostituátnak, hogy ne beszéljen. Akár becses, ritka petékkel rendelkezel, akár a spermiumokat termeled bőségesen, a természetes kiválogatódás ennek megfelelően fogja meghatározni a vágyaidat is.

A nők általában, bár nem kizárólagosan, kevésbé képesek a szex és az érzelmi kötődés szétválasztására, míg a férfiak általában, de nem kizárólagosan képesek érzelmi kötődés nélkül, akár egyetlen kimondott szó nélkül is élvezni a szexet.

Nem feledkezve meg arról sem, hogy egyes férfiak a személytelen szex után magányosnak érzik magukat, a férfiak közül sokan az érzelmi telítettségű szexet és az érzelmektől független szexet két különálló, egymással nem rokon élményként írják le.

Vannak nők, akik azt állítják, hogy élvezik az ismeretlenekkel folytatott szexet, de sokkal jobban állítják azt, hogy a személytelen szex után „piszkosnak” érzik magukat, mint akit „kihasználtak”.

Hölgyeim, ne feledjék: a férfi azért képes személytelen, érzelemmentes szexre, mert a spermája értéktelen. A természet azért adott a nőknek a szexszel kapcsolatban mély érzelmeket, mert a pete sokat ér. A női érzelmek a pete védelmét szolgálják. A férfiak érzelmeit a sperma ingyenes osztogatása szabályozza.

De nem kell aggódniuk. Az anyatermészet erős érzelmekkel átkozta meg a férfiakat is: ők is védelmezik szaporodási érdekeiket. Ha tudni szeretnék, melyek azok, feküdjenek csak le a pasijuk legjobb barátjával.

26.

A szabad szerelemnek háború a vége

Szabados, nem monogám életet élő kaliforniai fickó voltam. Az idősebb George Bush valahogy úgy emlegetett bennünket: a jacuzzi népe. Tisztában voltam az eszményeimmel. A szerelem legyen szabad. A szerelem ne törekedjék kizárólagosságra. A „birtoklási vágy” szitokszónak minősült. Mielőtt pornóutópiáinknak csimpánzokhoz méltó visítózás és hajtépés közepette vége szakadt volna, egy gorilla alfa hím gondtalan életét éltem. Még vegetáriánus is lett belőlem.

Volt egy elsődleges kapcsolatom. A barátnőm nem bánta, hogy lefekszem a háremem tagjaival. Sőt, legbensőbb bizalmasom lévén az összes intim részletet hallani akarta. Hanem amint a kettőnkre vonatkozó intim részleteket is elkezdtem más nőkkel megbeszélni, óriási cirkuszt rendezett a konyhamban, az üvegholmi nagy részét elhajigálta, és olyan hangmagasságot ért el, amelyre, azt hittem, csak a feldühödött nőstény csimpánz képes.

Csalódott voltam. Mi baja lett egyszerűen? Hát nem tudja, hogy a birtoklás mennyire primitív? Csak nem gondolja azt, hogy a meghittség korlátozható, hogy kisajátíthatja a bizalmamat?

Végül is nem viseltem el nagyon rendesen, hogy bensőséges kapcsolatokat ápol sok hímnemű barátunkkal? Szerettem őt, hát természetesen nyitottan viszonyultam ahhoz, hogy még több szeretetre tegyen szert. Még azt sem bántam, ha megosztja az intim titkokat. Bátran hencegphetett a nagyszerűségemmel, amennyit csak akart! Idealisták vagyunk, kötelességünk tágítani a béke és a harmónia körét, így férfitársaim sem zárhatók ki belőle.

Csak amikor ténylegesen lefeküdt az egyikkel, akkor tört rám az ellenállhatatlan késztetés, hogy hippicimborám fejét bezúzzam valamilyen nagyobbfajta sportszerrel. Időt nem vesztegetve rárontottam riválisomra a saját területén, az előkertjében, szemfogaimat villogtattam, és dőngve püfölni kezdtem a mellkasomat. Üvöltöttünk, lökdösődtünk, lábunkkal a földet kapáltuk, és lófarkon ragadtuk egymást. Két érzékeny, New Age-es pasi összecsapása volt ez.

A teljes jacuzzis törzs spontán módon átváltotta eszményeit: a béke és a szeretet helyét háború és gyűlölség váltotta fel. Ronda kis titkok kerültek nyilvánosságra, teljes hangerővel. Hippicsibék rángatták egymás nyaklancát, azzal fojtogatták egymást. Az egyik pasit, aki egy másik nővel nemzett szerelemgyereket, jól fejbe suhintották az anyai ösztön boldogabbik végével. A kommunánk úgy járt, mint a kommunizmus. Kiborult a csernobili.

A szex, a bensőséges párkapcsolat nem valamiféle ajándék a világmindenségtől, amit azért kapunk, hogy örüljünk neki. A szex és a bensőséges párkapcsolat költséges felelősségvállalás, amelyet a pleisztocén szavannán zajló élethátlárc hozott létre, a mirigyeink pedig megannyi taposóaknaként viselkednek: akkor robbannak fel, ha valaki veszélyezteti a szaporodási érdekeinket. A hosszú gyerekkorú majmok már úgy születnek, hogy bennük van a párjuk iránti, tulajdonosi érdeklődés. Ha közönyös vagy valaki iránt, azt hagyd, hadd menjen. Ha szeretsz valakit, azt megpróbáld birtokolni.

A szóhasználatunk is elárulja valódi érzéseinket: a férjem, a feleségem, a gyerekeim. A genetikai érdekeim azonosak velem. A szerelem nem szabad, nem ingyenes. A szerelem drága.

A féltékeny hímek több utódot nemzenek, mint a toleráns hímek. A fajunkban azok a hímek, akik utálták, ha felszarvazták őket, akik ölték, ha valaki a párjukkal hált, több gént örökítettek tovább, mint azok, akik nem bánták, ha a párjuk más férfiaktól is elfogad spermaadományt. A hím majmok esetében a féltékenység gyanakvásban vagy erőszakban nyilvánul meg.

Ha ez nem lenne általánosan, mindig igaz a fajunkra, akkor a férfiak és a nők testmérete nem csak csekély mértékben különbözne egymástól, a férfiakban nem lenne ösztönös az ambíció, és a nőstények nem vonzódnának az ambícióhoz. És nem a férfibüszkeség legprimitívebb megsértése lenne az emberölési esetek leggyakoribb indítóoka. A férfibecsület nyilvános megsértése a státus csökkenését eredményezi, márpedig a pleisztocén férfi számára a státus hozta meg a szexet. A férfiak olykor a halálos kimenetelű erőszakot többre becsülik, mint a sértés elfogadását. Marvin Wolfgang elítélt bűnözőkkel készített interjúkat Philadelphiában, ezek alapján 12 féle kiváltó okot különböztetett meg, és számításai szerint az esetek majdnem 40 százalékát „valamilyen banális összeesés okozta: sértés, szidalom, lökdösődés stb.”.

Engedd kicsit jobban szabadjárá az őseinket. Ha a feje utána fordul egy ismeretlen, formás tompornak, ha azt képzei, hogy csorba esett a férfiasságán, és ezen felbőszül, olyankor a főemlősi agya szólal meg, mert emlékszik még arra az időre, amikor háremet tartott, amikor minden ismeretlen, formás tompor és a hímek hierarchiája is élet-halál kérdése volt. A büszkeség és a promiskuitás csak a modern társadalomban tűnik ostobaságnak. A büszkeség és a promiskuitás a hímek számára nagyon is hatékony stratégia volt, már jóval azelőtt, hogy őseink kimásztak volna a tengerből, elveszítették volna uszonyaikat, és megtanulták volna, hova érdemes beülni egy kávéra. Vadonatúj neocortexünk, amelyet nemrég alkotott számunkra a társadalom és a beszéd, csupán vékony bevonat az ősi, állati agyunkon. A neocortex célja: kordában tartani ösztöneinket, a társadalomban való hosszú távú tervezés érdekében. Csakhogy az ésszerűségnek is az a célja, hogy az ösztönöket szolgálja. Ösztönök nélkül a racionálnak nem lenne célja.

A Microsoft egyik legfelső vezetőjéről, Steve Ballmerről készült egy videófelvétel, amelyik bejárta a világhálót. Ezen beszédet tart az alárendeltjeinek. Aki fölöttette a netre, ezt a címet adta neki: Monkey Boy, majomfiú. Féltékenységi ösztönünk arra sarkall, hogy azokat, akiknek magasabb a társadalmi állásuk, mint a miénk, tehát a gazdag és híres embereket, megalázzuk, megszégyenítjük; foglalkozzunk hát egy kicsit ezzel a Ballmerrel. Ha elolvassuk a beszéd leírt szövegét, abban arról van szó, hogy egy vállalkozó arra buzdítja alárendeltjeit: őrizze a Microsoft eszményeit, a szorgalmat és az innovációt. Ha viszont hang nélkül nézzük végig a filmet, egy majomfaj alfa hímjének magamutogatását figyelhetjük meg. Ballmer végigszökdécsel a színpadon, hadonászik, és kifejezetten majomszerű pofákat vág. Agyában a nyelvért és az elemzőképességért felelős neocortex lelkesítő beszédet tart. A főemlősi limbikus rendszer által irányított testbeszéd ezalatt azt mondja: „Én vagyok az alfa hím! Meghágok min-

den nőt, akit csak akarok. Hú! Hú! Hú! Á! Á! Á!” Vannak pillanatok, amikor olyan benyomást kelt, mintha láthatatlan ürülékkel dobálózna.

Biztos, hogy én nem így viselkedtem. Én tudományos emberhez méltó érveléssel bebizonyítottam: nekem megvan a jogcímem ahhoz, hogy több partnerem legyen, míg viszont a barátnőmnek meg kell őriznie tisztaságát, kivéve az én esetemben. Nem mintha féltékeny lettem volna a cimboránkra, aki Holdfénynek nevezte magát, csak az zavart, hogy nem szólt nekem a köztük létrejött szexuális kapcsolatról, még mielőtt létrejött volna, ami ugyanolyan, mintha hazudozott volna, a szó heideggeri értelmében. Bonyolult filozófiai alaphelyzet, amelynek megértéséhez nagyméretű férfiagyra van szükség. Azt javasoltam a lánynak, hogy olvasson Foucault-t. Erre ő felhívta a figyelmemet arra, hogy körben járkálok, és úgy hadonászom a villával, mint törzsi harcos a lándzsájával, de ez nem jelenthetett cáfolatot a mély, ősi ösztönre, amely filozófiámat diktálta. Holdfény elárulta az ideológiát, ez itt a baj. Ezek után az a legésszerűbb reakció, ha rózsaszín fényű sólámpámmal szétzúzom Holdfény koponyáját, és a nőmet batikolt csadorba burkolom tetőtől talpig. Ez az ő védelmét szolgálja! Még ennyit sem képes felfogni?

A selyemmajmokban a kicsapongó hímek több élő utódot nemzenek, mint a monogámok, mert több spermát szórnak szerte. Azok a nőtények azonban, amelyek ezekkel a pernahajderekekkel párosodnak, kevesebb utódot nevelnek fel, mint a monogám hímekkel párosodók, mert a promiszkuus hímek kevésbé vesznek részt a gyerekgondozásban. Ez feszültséget jelent a hím és a nőtény érdekei között. Még ha a hosszú gyerekkor hasonlónak alakítja is a hímek és a nőtények viselkedését, a spermatermelők génjeinek szempontjából mindig jobb a poligünia (többnejűség), a petehordozók számára mindig jobb a monogámia. (Kivéve ha a nőtény némi rossziúgént akar becsempészni.)

Sok társadalomban a férfiak legálisan tarthatnak több feleséget; az ilyen házasságokból származó gyerekek életben maradásának valószínűsége csekélyebb, mint a monogám házasságból származóké, és a második-harmadik feleségek kevesebb életben maradó gyereket hoznak a világra, mint az első. A többnejű férfiaknak azonban együttvéve több gyerekük lesz. A sok feleség szaporodásilag előnyös a férfi számára. Sok feleség közül lenni egynek a nő számára hátrányos helyzet. Mondani sem kell: a társfeleségek nem mindig jönnek ki jól egymással, és a poligüniát megengedő társadalmakban a legtöbb válást a feleségek összeférhetetlensége okozza. (A poligüniában élő férfiak ugyanis, saját bevallásuk alapján, hiba nélkül való szentek.)

Különleges esetekben a nők örömmel osztoznak a gazdag férjen, és jó barát-nőkké válnak. Ezeket vajon miért nem ugrasztja egymásnak a féltékenység? A férj megosztása szaporodás szempontjából csak akkor előnyös a nőnek, ha a férfi vagyonának és a belőle élőknek az aránya alacsony, magyarul: ha a férfinak elég pénze van húsz nő és család eltartására is, de csak tízet tart. Így a férj vagyona nem oszlik túlságosan sokfelé. Ezek a jól ellátott nők (legyenek bár mormonok, pakisztániak vagy aleutok) gyakran szoros kapcsolatokat alakítanak ki egymással, és dróton rángatják az alfa hímet. Egységfrontba tömörülnek, és semmi jelét nem adják a féltékenységnek. Laura Betzig antropológus fogalmazta meg a legjobban, amikor ezt a kérdést tette fel a nőknek: „Mi lenne ön szíve-

sebben: John F. Kennedy harmadik felesége, vagy Bozo, a zenebohóc első felesége?”

Mi, kispénzű pasik is szerezhethünk pluszfeleségeket magunknak. Öregem, elegend van a tulajdonosi szemléletben megrögzött nyugati nőkből, akik szemel-lenzősen viszonyulnak ahhoz, ha lefekszel a húgukkal? Vannak még nyitott gondolkodású társadalmak, ahol a nincstelenek is kiélhetik minden fantáziájukat. Azokon a vidékeken számos fogamzóképes, pucér nő osztozik önként egyetlen férfi nemzőszer-vén, és még főznek is az illetőre. Ha ott akarsz élni, ahol a nők egymásnak ajánlgatják a péniszedet, menj olyan helyre, ahol sokféle halálos betegséget lehet összeszedni. Egy pornóasztár életét élheted, csak annyit kell tenned, hogy meztelenül járkálsz a cecelegyek sűrűjében, és olyan folyó vizét iszod, amelybe beteg gyerekek ürítenek. Ha torzulások, fekélyek és hirtelen halál nélkül megéred a felnőttkort, sok extra szexre számíthatsz.

A járványokkal, betegségekkel sújtott társadalmakban a nők néha a poligüniát választják, mert inkább osztoznak a legegészségesebb férfin, mint hogy kizárólagos joguk legyen a leghűségesebbre. Semmi sem imponál úgy a nőknek, mint a masszív immunrendszer. Mondd utánam: Patriarchális poliszokban, ahol patogén paraziták potyognak a plafonról, a példamutató parentális províziós politika poligüniát posztulál. Punktum.

27.

Csajszik és pasik: mi okozza a féltékenységet?

Azt hittem, hogy a szabados életstílus egy Don Juan szerelmi életét biztosítja. Ehelyett *A rózsaszín párdúc* Clouseau főfelügyelőjének szerelmi életében találtam magam. A barátnőm úgy viselkedett, mint Clouseau segédje, Cato, aki váratlan érzelmi kung-fu támadásokat intézett ellenem. Képzeld el, hogy Jim Carrey pornófilmben szerepel. Ez volt az életem. Ha film készülne a laza éveimről, azt a *Dumb és Dumber* cselekményére lehetne alapozni, és mindkét címszerepet én játszhatnám. Ugyanolyan méltatlan helyzeteket, ugyanolyan fizikai fájdalmakat kellett elszenvednem, ugyanannyi ketchup loccsant az arcomba.

A házasságtörő férfiak több, mint a fele azt állítja, hogy boldog a házassága. A férfiak nem azért lépnek félre, mert házassági problémáik vannak. Az extra szex jó! A férjek félrelépésének valószínűsége negyven- és hatvanéves koruk között a legvalószínűbb, amikor a legvagyonosabbak. Ezért van az, hogy azok a legerényesebb férfiak, akik számára nem nyílik lehetőség.

A házasságtörő nők többsége azt állítja, hogy a házassága boldogtalan, és háromnegyed részük azt mondja: hosszú távú elkötelezettséget remél a viszonytól; nekem ez úgy tűnik, mintha megfelelőbb társra akarnának szert tenni.

Egy nőnemű barátom egyszer azt mondta, hogy egy bizonyos közös ismerősünk nyilván azért fekszik le fűvel-fával, mert bizonytalan abban, hogy mennyire vonzó. Nem nevettem ki, de nem sok híja volt. Nagyon jól tudtam, miért csajjozik annyit az illető: azért, mert az jó! A nők azok, akik akkor hűtlenkednek, ha rosszul érzik magukat a bőrükben. A férfiak inkább olyankor lépnek félre, ha nagyon biztosak önmagukban.

A tudományos folyóiratokban megjelent összes tanulmány és vizsgálat eredménye egyszerűen összefoglalható: A férfiak azért csálnak, mert magabiztosak és kanosak, a nők inkább azért, mert úgy érzik, hogy szeretethiányuk van. A férfiak elismerésre vágnak. A nők dédelgetésre. A nők a szeretetért szeretkeznek. A férfiak azért, mert szeretik csinálni.

De mit éreznek a férfiak, és mit a nők akkor, ha megcsalják őket? David Buss pszichológus elektródákat erősített férfiak és nők bőrére, megkérte őket, hogy képzeljenek el különféle helyzeteket, amelyben a párjuk megcsalja őket, és mérte a verítékezésük, homlokráncolásuk és szívritmusuk egyenetlenségeit.

Képzeld el, hogy a házastársad lefekszik az újságkihordóval. Képzeld el, hogy a házastársad két éve rendszeresen találkozik hétvégeken az egyik munkatársával, de szexre sohasem került sor közöttük. Képzeld el, hogy a házastársad egy alkalommal összefeküdt valakivel, de soha többé nem is fogja látni az illetőt. Képzeld el, hogy a házastársad drága ékszert vesz egy közeli barátjának, akit te nem ismersz – és te tudod, hogy utál vásárolni.

Buss világosan, közérthetően kínaiul közli a férfiak és a nők reakciói közötti különbséget. „A bőr vezetőképességének emelkedése 1,4 mikroSiemens. A

homlokra helyezett elektróda a musculus corrugator 7,75 mikrovoltnak megfelelő értékű összehúzódását mutatta.”

Ezek a tudósok... folyton csak a szenzációt hajhásszák. Buss azt akarja mondani, hogy a férfiak és a nők egyaránt verítékezni kezdtek és a homlokukat ráncolták, a különböző forgatókönyvek esetében különböző mértékben. Ha a test reakcióit összehasonlítjuk az interjúkkal, világos képet kapunk.

A nők féltékenyebbek az érzelmi kötődés miatt, mint a szexuális hűtlenség miatt. A férfiak féltékenységének tárgya inkább a szexuális hűtlenség, mint az érzelmi kötődés. A nők attól tartanak, hogy párjuk titkos szexuális kapcsolata esetleg érzelmi kötődéshez vezethet. A férfiak viszont attól, hogy ha a párjuk érzelmileg kötődik egy férfihoz, az esetleg titkos szexuális kapcsolathoz vezethet. Párjuk hűtlenkedése esetén a nők inkább megalázottságot és elhagyatottságot éreznek, a férfiak inkább megalázottságot és dühöt. A legszélsőségesebb fiziológiai reakciót – amikor minden kis rezgő rajztű rémítő magasságban táncolt a grafikonon – akkor mérték a kísérlet során, amikor a férfiak azt képzeltek el, hogy a párjuk forró szexbe bonyolódik egy másik férfival.

Miért? Az apa sohasem lehet biztos abban, hogy a gyerek tőle van. Az anya sohasem lehet biztos abban, hogy a párja minden anyagi erejét a közös gyerekeikre fordítja.

Amikor a csecsemő kibújik a testedből, bizonyos lehetsz benne, hogy a te génjeidet hordozza. Ha viszont valaki másnak a testéből bújik elő, nem lehetsz biztos abban, hogy a te génjeid vannak benne. Az anyaméhetlenekben és az anyaméheseekben más-más érzelmek alakultak ki a szaporodási érdekvédelemmel kapcsolatban. A nő féltékenysége a javakat őrzi. A férfi féltékenysége a méhet.

Ez a tendencia persze nem univerzálisan, csak statisztikailag igaz. Minden kultúrában találni olyan asszonyokat, akik féltékenyebbek az egy éjszakás kalandokra, mint a titkár nő társaságában lebonyolított titkos kirándulásokra, és találni olyan férfit is, aki nem érzi különösebben fenyegetve magát, ha az asszony szexel az újsághordóval, ha közben őt szereti. A szexuális kiválogatódás az eltelt sok évezred alatt úgy intézte, hogy a férfiak és a nők viselkedésbeli különbségei olyanok legyenek, mint a testmagasságbeli különbségek. Vannak magas nők és vannak alacsony férfiak is. A kultúrákon átívelő tendencia azonban az, hogy a magasabb férfiak és az alacsonyabb nők statisztikai többsége túlnyomó.

Sok hím csimpánz bolondul a legkorosabb, ráncos nőtény csimpánzokért. Az idő kegyetlenül bánik a *Homo sapiens* nőtényével, mert az agyunk túlságosan nagy ahhoz, hogy könnyen szülessünk meg. Ez azt jelenti, hogy az életkor előrehaladtával növekszik a terhesség veszélyessége; ennek következtében a látásunk úgy alakult, hogy a szépséget a termékenységben találjuk meg, márpedig a termékenységet a fiatalság jelzi. Mivel a spermatermelés sokkal kevésbé veszélyes, mint egy embergyereket kihordani, a férfiak sokkal tovább maradnak termékenyek, a látásunk nem is alakult olyanná, hogy a középkorú férfiakat kevésbé találjuk vonzóknak. Sőt azt mondjuk rájuk: disztíngvált, ami azt jelenti: a férfi idősebb korára valószínűbben nyeri el a csoport többi tagjától való előnyös megkülönböztetést. A férfiak egyébként csak a hímnemű vesztesektől

különböztetik meg magukat – például az irodalomkritikusoktól. A legtöbb férfi számára egy élet munkája kell a sikerhez, recsegő-ropogó testük akkor egyszerűen szerfölött kelendővé válik, ők meg nekiállnak félredugni, ahogy csak bírnak, még mielőtt a prosztatamegnagyobbodás elkezdődik.

Sajnos minél kisebb a kereslet az ember iránt, annál kanosabb. A tizenhat éves fiúkat gyötri legjobban a vágy, ám a legtöbb nő sem férjet, sem az utódok apját nem közülük választja. A negyvenéves nőket is gyötri a vágy, ám a férfiak nagyobb érdeklődést tanúsítanak a húszévesek iránt, akik közül sokan még azt sem tudják, miként érhetik el az orgazmust. A természet szerint akkor erősebb bennünk a kívánság, amikor kevésbé vagyunk kíváncsiak.

Azok a pleisztocén kori férfiak, akik a negyvenéves nőkkel szemben előnyben részesítették a húszéveseket, több gyereket nemzettek. A fiatal nők előtt több termékeny esztendő állt, nagyobb esélyük volt arra, hogy egészséges csecsemőket hozzanak a világra. Azok a pleisztocén kori nők, akik a húszéves férfiaknál többre becsülték a negyvenöt éveseket, több gyereket neveltek föl. A pleisztocénban az a férfi, aki megérte a negyvenöt évet, nagy valószínűséggel hatalmat birtokolt a törzsben, és tisztelet övezte, szemben a húszéves suhancsal, aki esetleg soha nem viszi semmire. Sok evolúciós biológus szerint a házasfelek közötti átlagos korkülönbség – ami nagyon durván négy és fél évre tehető – a férfi és a női érdekek közötti kompromisszum. Csakhogy sokan messze kívül esnek ezen az átlagon. Ezek legtöbbször gyönyörű nő és dúsgazdag férfi.

Karl Grammer etológus egy német párkereső szolgálatnál 1000 férfi és 1500 női ügyfél adatait vizsgálta meg, és azt találta, hogy a férfi vagyonának emelkedésével párhuzamosan csökken az általa keresett nő életkora. Minél több a Deutsch Mark, annál jungabb a Frau.

A meleg és leszbikusok szerelmi élete is arról árulkodik, hogy mit akarnak valójában a nők és mit a férfiak. leszbikus ismerőseim vicce: „Első randi: kávé. Második randi: bútorszállítás.” Az elköteleződés hamarabb kialakul, mint ahogy a férfiak lefutnának az alapvonalig. A meleg férfiaknak is van egy viccük: „Első randi: szex. Második randi: bemutatkozás.” Van ehhez még egy poén. „Második randi? Mi is az?” Ismerős meleg meséli, hogy ha a frissen felcsípett idegen a kocsiban a nevük iránt érdeklődik, ez a rutinszerű válaszuk: „Dumálni akarsz, vagy szexelni?” Ettől általában becsukódnak a szájuk, és meglazul a ruházat. Még haza sem érnek, már elkezdődik a szex. Nem hinném, hogy ez a stílus nők esetében beválna.

Természetesen sok meleg férfi él elkötelezett párkapcsolatban, és vannak kicsapongó leszbikusok is. A San Francisco homoszexuális férfitársadalmát felölelő, még az AIDS elterjedése előtt készült Kinsey-jelentés szerint azonban a meleg férfiak 75 százaléka száznál több partnert strigulázott, 25 százalékuk pedig ezernél is többet. A legtöbb leszbikus viszont tíznél is kevesebb partnert ismert életében.

A heteroszexuális párkapcsolat és házasság a férfi- és női vágyak közötti kompromisszumot jeleníti meg. A nő akkor adja meg magát, amikor lefekszik. A férfi akkor, amikor megőszül. A megadás: kockázatvállalás, ezért csak annak adja meg magát az ember, akiben megbízik. Ezért van az, hogy a leszbikusoknak jut az elkötelezettség, a meleg férfiaknak meg a szex.

Megfigyelések szerint az Egyesült Államokban a férfi gazdagságát a felesége szépségén lehet a legjobban lemérni; a nő vonzerejét pedig azon, hogy mennyire vagyonos a férje.

Minél gazdagabb a férfi, annál tökösebbnek érzi magát, annál könnyebben indul rá a fiatalokra, szépekre. Minél szebb a nő, annál jogosabban formálhat igényt a vagyonra, a státusra. Mi, többiek pedig a szórakoztató műfajokban figyelhetjük, ahogy a gazdag és szép emberek megszerzik, amire vágnak. A *Dallas* című tévésorozat nagyon népszerű lett az olyan társadalmakban, mint például Pakisztán, ahol a házastársakat a család rendeli össze, és a nők fátylat viselnek, hogy a férfiakat megkíméljék bájaiktól. Amikor legutóbb megnéztem az adatokat, a *Baywatch* sorozat egymilliárd nézőt mondhatott a magáénak, ami azt jelenti, hogy öt év alatt annyi embert térített meg, mint az iszlám ezer év alatt. A *burzsoázia diszkrét bája* című művészfilmnek a legutóbbi vetítésen kilenc nézője volt, egytől egyig Berkeley lakosai. Ha a film címéből a legtöbb ember a szavak felét sem érti, abból már tudni lehet, hogy a filmet nem tömegfogyasztásra szánták. Hasonlítsd össze a *Baywatch* és a Biblia tömeghatását (mindkettőben nagy szerephez jut a szex és a társadalmi státus), és be fogod látni, hogy bizonyos emberi preferenciák univerzális érvényűek.

A férfiakat a termékenység és az egészség vonzza. A nőket a státus és a vagyon. Mindkét felet vonzza az intelligencia, a kedvesség, a jó mód. És mindkét felet vonzza a jó humorérzék. Lesz is rá szükségük.

Ahogy a nők idősödnek, fokozatosan egyre lejjebb adják a társ iránti igényüket. A férfiak gazdagodnak, és folyamatosan egyre magasabb igényekkel lépnek fel. Akkor házasodunk, amikor a lehetőségeink szűkülnek. Ha termékeny testű, bőséges tulajdonú társat nem tudunk szerezni, beérjük a rokonszenves személyiségjegyekkel. A legtöbb ember a harmadik-negyedik helyezettel lép házasságra.

„A szexet a világ minden kultúrájában a nők által a férfinak nyújtott szolgáltatásnak tekintik. A férfiak féltékenysége minden kultúrában erőszakosabb, mint a nőké. A férfiak a világon mindenütt könnyebben hozhatók gerjedelembé, mint a nők, és a vizuális ingerek minden kultúrában erősebben hatnak a férfiakra, mint a nőkre. Az átlagos férj mindenütt idősebb a feleségénél, és az átlagos férfi mindenütt agresszívabb az átlagos nőnél. A férfiak a világ minden kultúrájában a termékenységet tekintik a női vonzerő központi vonásának, a nők pedig a magas társadalmi helyzetet tekintik a férfi vonzerő legfontosabb mozzanatának.” (James Lett: *Science, Reason and Anthropology: The Principles of Rational Inquiry* [Tudomány, ész és antropológia – A racionális kutatás alapelvei]; 1997.)

A randizás játszmája révén beérett genetikai termés alapján ítélve az anyatermészet a következő sorrendben favorizál bennünket: a legelőnyösebb helyzetben a magas státusú férfiak vannak. A második helyen a szép, fiatal nők. A harmadik helyen a kevésbé vonzó, idősebb nők. A legkevésbé előnyös helyen az alacsony státusú férfiak – mondjuk, például, a szerkesztők. (Bizony, rólad beszélek, te piros filctollas számuráj.)

A hím elefántfókák 80 százaléka sohasem párosodik, de egy sikeres hímnek akár kilencven leszármazottja is születethet. A nőstény elefántfókák 60 százaléka még ivarérett kora előtt elpusztul, ám mindazok, amelyek megérik a felnőtt-

kort, óhatatlanul utódokat hoznak a világra. A legsikeresebb nőstényeknek tíz borjuk is születik.

Az anyatermészet gyakorlatilag az összes fajnál úgy állította be a dolgokat, hogy a legtöbb nőstény továbbadja a génjeit, a legtöbb hím viszont belepusztul a próbálkozásba, és néhány, nagyon csekély számú elit hím monopolizálja a nőstényeket. Akármilyen magas a tét a párkapcsolatért versengő nőstények között, a hímek számára még sokkal magasabb, ezért is van, hogy a hímek képesek meghalni is a szexért.

Több férfi hal meg párkapcsolat nélkül, mint ahány nő. Válás után több férfi házasodik újra és hoz létre újabb gyerekeket, mint ahány nő. Több férfi hal meg erőszak által, mint ahány nő.

A fiatalság elmúlik, a státus megmarad – legalábbis addig, amíg a fiatalabb majmok el nem hódítják. Az ifjú tesztoszteronbajnokok mindig ott ólálkodnak, lesve az alkalmat, hogy a kivénhedt vezetőt letaszítsák a piedesztálról. Az alfa hímeknek vannak szövetségeseik és ellenségeik, de barátjuk kevés. A hosszú gyerekkor hosszú párkapcsolatot követel, ami lejjebb srófolja a hímek harciasságát, de szinte minden faj spermatermelői össze szoktak kapni a petetulajdonosok miatt.

Az idő nem bánik tisztességesen a nőkkel. A státus a férfiakkal nem bánik rendesen. Csakhogy minden nőnek szükségszerűen van fiatalkora, és a legtöbben továbbörökítik génjeiket. Hatalomra kevés férfi jut, sok közülük fölös mennyiségben is továbbörökítheti a génjeit, sok hatalom nélküli férfi viszont nem adja tovább a magáéit.

Ennek a dinamikus folyamatnak a drámája nem csak kint a világban tombol. Ugyanez tombol benned is.

28.

Mire ez a kínlódás?

Lehet, hogy monogám párkapcsolatban élsz, és mégis vonzalmat érzel tilalmas személyek iránt. Lehet, hogy szingli vagy, és mégis az igaz szerelemre vágyakozol. Ha az ember választott egy szaporodási stratégiát, a másik miért nem hagyja békén? Miért kell az embereknek így kínlódniuk?

Az a mi bajunk, hogy a hominidák csoportjaiban nemzedékről nemzedékre képlékeny volt a hierarchia. Senki sem szeret almajom lenni, így a törzsi osztályszerkezet gyakran felborult. Alacsony helyzetű hominidák utódai fellázadva magas státust is elérhettek. Magasra rangsorolt embereknek alacsony sorúaktól születhetett utódjuk. Gondolom, már érted a problémát. Ez a két, egymással ellentétes szaporodási stratégia nem osztotta ketté, két külön fajra, mondjuk, *Homo promiscuus*ra és *Homo monogamus*ra. az emberiséget. Paráznák és prűdek párosodtak egymással. Ez okozta a titkos, tudathasadásos szexualitást, amely kivétel nélkül minden *Homo sapiens*ben benne van.

Bizony, az őseink annyit szexeltek keresztben és kasul, hogy mindannyiunkban jól összezavarták a rendes meg az aljas géneket. Ez egyet jelent azzal, hogy mindannyian ellenségesen viszonyulunk önmagunk elnyomott oldalához, és ez az, ami miatt ilyen sok terapeutának van rendszeres munkája. Hűségese feleségek gyűlölik a lotyót, aki a férjükkel flörtöl. Az alacsony státusú szeretők gyűlölik a vattában nevelt pipit, akinek jól szituált papája volt, és jól szituált férjet is szerez magának. Igen, a szerető feleség szeretne lenni, a feleség pedig arra vágyik, bárcsak egy kicsit vadabb lehetne, és jó vad géneket szerezhetne be. A férfiek egyetértenek a feleségükkel abban, hogy a laza erkölcsű, zabolátlan nők nem érdemelnek tiszteletet, de valójában pont olyanokkal szeretnének hancúrozni. És velük még a zabolátlan nők sem szexelnek az anyagi támogatás valamilyen kézzelfogható jele nélkül, amitől a feleség tényleg kiborulhat. Én is azok közé a szabadúszó agglegények közé tartoztam, akik lenézik az olyan férfiakat, akik lekötik magukat valami házsártos asszony mellé – engem ugyan egy nő se fog gúzsba kötni, öregem –, de később, amikor kezdtem őszbe csavarodni, és esténként csöndesen álomba sírtam magam, örökösökről álmodtam, meg egy kedves asszonykáról, aki gondomat viseli.

A mély vágyakkal akkor érdemes foglalkozni, amikor találunk egy ellenséget, aki megszemélyesíti őket. Szerencsére mindig akadnak *Homo sapiensek* a közelben.

Howard Bloom mesél el egy remek történetet *The Lucifer Principle: A Scientific Expedition into the Forces of History* (A Lucifer-elv – Tudományos expedíció a történelem erői között) című könyvében.

Nem sokkal azután, hogy Ronald Reagan először elnökké választották, a kaliforniai Orange megyében keresztény anyák egy csoportja gyanút fogott: a világi humanizmus perverzióra neveli gyermekeiket. Ezek a nők górcső alá vették a gyerekek általános iskolai olvasókönyveit, és valóban: az illusztrációk belsejében apró pornográf képecskéket találtak elrejtve. Keresztes hadjárat vette kez-

detét. Óriási ribilliót csaptak, az elemi iskolák új illusztrációkat rendeltek az olvasókönyvekbe, attól félve, hogy a keresztény szülők ellenségessé válnak.

Csak egy a bökkenő. Az olvasókönyv illusztrátorai egyáltalán nem rejtettek el semmiféle pikáns képi elemet, erekción vagy cicit a rajzok részletei között. Az Orange megyei keresztény feleségek teljesen ártatlan motívumokat, vonalakat nézegettek, és mint a Rorschach-tesztek ábráiba, ezekbe vetítették bele a saját titkos fantáziájukat. Orange megye vattában nevelt pipijei rátaláltak az ellenségre, és az ellenség ők maguk voltak. Minden prüd emberben ott lapul egy párázna, és csak az alkalomra vár, hogy kiszabadulhasson.

Ezért olvasnak a boldog családanyák pikáns regényeket, és ez az oka, hogy a boldog családapák tekintete is el-elkalandozik néha. Ez az oka annak, hogy a falu bikái és a feslett életű ribancok titokban magányosak.

Ezért szexi dolog a veszély. A társas szabályrendszer evolúciója azt a fejleményt hozta, hogy szexuális vonzalmat érzünk a veszély iránt. Hogy miért? A család arra törekszik, hogy meghatározza, kivel párosodhatsz. A gének viszont arra nógatnak, hogy idegenek génjeivel keverd őket. Ha a rokoni hálózat nem hagyja jóvá a szeretődöt, ebből biztosan tudhatod, hogy idegen génjei vannak. Márpedig semmi sem szexibb és semmi sem veszélyesebb, mint az idegen.

Ezért jelent reményt az emberiség számára a „fajkeveredés” – a rasszisták így nevezik a rasszok közötti nemi kapcsolatot. Akárhogy tanítjuk is meg gyermekeinknek, hogy gyűlöljék a másik fajta embert, azt mégsem akadályozhatjuk meg, hogy szexuális kapcsolatra lépjenek vele. Az azonos fajhoz tartozók mindig erre törekszenek: szex által genetikai sokféleséget teremteni. A főemlősök mindig azokkal az idegenekkel szűrik össze a levet, akik ellen atyáik még harcban álltak. Űk-ük-ükunokáink bőrszíne szükségszerűen bézs lesz.

Vizsgáld meg az utóbbi néhány ezer év népességvándorlásainak történetét. Minden nemzedék olyan embercsoportok keveréke, amelyek háborúztak egymással száz, tíz vagy két nemzedékkel azelőtt. Sok történész álmélkodott már a békevágys titokzatos működésén, amely folyamatos változásban nyilvánult meg, és belharcoktól tépett, néhány száz főt számláló törzsekből óriási, több százmilliós, belharcoktól tépett nemzetekké tett bennünket.

Pontosan meg tudom mondani, mi ez a béke felé hajtó erő. Bennünk, a *Homo sapiens* egyedeiben a szexre irányuló vágy erősebb, mint az ölés vágya. A történelem menete embertörzsek találkozása esetén rendszerint így alakul: háború, nemi erőszak, fosztogatás, kereskedelem, vegyes házasságok, félvér gyerekek.

Reagan és Stallone uralma alatt váltam nagykorúvá. Tesztoszteronban gazdag kamaszkorom abban telt el, hogy a harmadik világháborúra készültünk. A berlini fal ledöntése után is még három év telt el, mire először lefeküdtem egy orosz lánnyal. Nem sokkal azelőtt még fel voltam készülve arra, hogy fegyvert fogok ellene és a testvérei ellen. De volt valami a dogmatikus szocialista kiejtésében, amitől haptákba vágta magát a nemi szervem, az én dekadens nyugati kapzsiságom pedig arra sarkallta őt, hogy fölemelje a vasfüggönyt a tilalmas rosszfiú előtt. Ideológiai veszekedéseket folytattunk, komcsi rabszolgának és kapitalista disznónak neveztük egymást, aztán egymásnak estünk, mint a nyulak.

Az australopithecusoknál egész sereg utód fogant meg közvetlenül a párkapcsolati veszekedések után. Ezért szeretjük, ha a szórakoztató műfajokban együtt jár az erőszak és a szex: másodkézből megtapasztalhatjuk azokat a késztetéseket, amelyeket a valóságban nem mernénk, mert jobban szeretjük a biztonságot.

Ennek a játszmának nagy volt a tétje. Azok az őseink, akik idegennel folytattak kockázatos szexuális viszonyt, több gént örökítettek át, mint azok, akik a törzs tagjaival beltenyészetben párosodtak. Ám azokat, akik a köztisztelőben álló szomszédokkal szűrték össze a levet, ritkábban úzték el, ritkábban végezték ki, mint a közösség promiszkuus tagjait. Ha végigtekintünk szexuális tájképünkön, mindannyian érzékeljük a genetikai sokféleséghez fűződő kockázatok és a közösség támogatásának elnyeréséhez szükséges, számító viselkedés között fennálló feszültséget.

Ezért vagyunk mi, a *Homo sapiens* nevű faj egyedei ilyen tudathasadásos, prúd paráznák. Szívünkben a hűséges szerelem iránti vágyakozás él, ágyékunk viszont a csimpánzok orgiája után sóvárog. Platón hasonlata a szenvedélyek lovát féken tartó kocsisról neurológiai szempontból abszolúte megéri az árát. Azért fejlesztettünk magunknak neocortexet, hogy az korlátozza ösztöneinket a hosszú távú társas érintkezés érdekében, ám agyunk hüllői és emlősi része még mindig a beteljesülésért követelőzik. Egymásnak ellentmondó vágyaink összefeszülnek, meghányjuk-vetjük a közösségünkben várható kockázatokat és következményeket, görcsösen igyekszünk józan döntést hozni, azután pedig életünk hátralevő részét azzal töltjük, hogy fantáziálunk az útról, amelyre nem léptünk rá. A gének arra hajtanak, hogy hozd működésbe az összes szaporodási stratégiát, te ezzel szemben a szomszédaid körében fennálló erőviszonyokat, szokásjogot tartod szem előtt, és csak az egyik stratégiának adsz zöld utat. A gének nem azt akarják, hogy elégedett légy. Azt akarják, hogy csinálj és nevelj gyerekeket. Annak az élőlénynek, amelynek vágyai ellentmondásban állnak egymással, meggyűlik a baja, ha mindegyiket ki akarja elégíteni.

De mi nem akarunk konfliktust! Az organizmusok utálják a konfliktust! (Kivéve némelyik rokonomat, akik számára az élet értelmét jelenti.)

Ez is azt példázza, hogy a verseny nem lények, hanem gének között zajlik. A különböző organizmusokban lévő gének néha egymással való versengésre sarkallják őket. Néha pedig ugyanannak az organizmusnak a versengő génjei vesznek rá a gazdájukat, hogy önmagával viaskodjék. Olyanok vagyunk, mint a gének által vezetett, óriási tankok, de az összecsapások fele a tank belsejében zajlik. A konfliktusokat, legyenek bár külsők vagy belsők, a géneknek köszönhetjük.

Nyilvánvaló: minden génnek érdekében állna az együttműködés, ha a kis formás dezoxiribonukleinsavait át akarja örökíteni a következő nemzedékre, az pedig senkinek sem jó, ha a hasnyálmirigy összebalhézik a vastagbéllel. (Bár Louise nénikémnek pont ez volt a baja.) Ennek ellenére agyad különböző részei néha keresztbe tesznek egymásnak. Például amikor szerelmesek leszünk; amikor rákényszerítjük magunkat, hogy mégse együk meg azt a fánkot; amikor elálmosodunk, pedig koncentrálnunk kellene; amikor kijövünk a békétúrásból; amikor kényelmességből „elfelejtjük” felhívni az anyánkat; amikor gyúrni kezdünk a futópadon, pedig kialvatlanok vagyunk; amikor azt mondjuk, hogy nem

helyes vonzódni a férjünk öccséhez, de nem tudjuk levenni a szemünket a fenekéről. Az agy különböző részeinek különböző céljai vannak. Akkora agyban, mint a tiéd, jelen lehet egy csomó komplikált mellékcél is, együtt a megvalósításukra szakosodott agyi mechanizmusokkal. S mindez azért, hogy továbbadd a génjeidet. Mi, emberek mindent képesek vagyunk túlkomplikálni.

Ez az, ahol „te” bejössz a képbe. A szubjektív, éntudattal rendelkező „te” (vagyis a neocortex) olyanná fejlődött, hogy segítsen eligazodnod a társas körülmények közepette az egymással civakodó lehetőségek között – hogy a legjobb esélyeid legyenek, ha barátságot, státust, a szomszédokkal jó viszonyt, a családnak biztonságot, magadnak párkapcsolatot és extra szexet akarsz. A te dolgod az, hogy készíts működő modellt a többi agy számára, készíts önigazoló modellt önmagad számára, és alakítsd ki a stratégiádat.

Éppen a bensőnkben dúló küzdelmek jóvoltából jött létre bennünk ez az elképesztő alkalmazkodóképesség, rugalmasság. Bennünk, emberekben több ösztön működik, mint a kevésbé rugalmas (és kevésbé neurotikus) állatokban. A csörgőkígyó nem áll másból, mint egy csomó hatékony ösztönből, nem is szorul pszichoterápiára. Nincs éntudata, hiszen nem él társadalomban, nem is fejlődik úgy, hogy mintául szolgálhatna mindenki elméje számára, beleértve a magáét is. A racionális gondolat a versengő ösztönök közötti kompromisszumokból alakul ki. Csak társas lények képesek felülbírálni önmagukat, kétségbe vonni készítéseik jogosságát. Ha benned is minden simán menne – a párzás, a verekedés, a tojásrakás, az evés –, akkor nem lennének belső konfliktusaid, és nem lenne szükséged neurotikus neocortexre.

Még szép, hogy konfliktusaid vannak, te állandóan kanos kis majom. Az életben maradó csecsemők számából ítélve úgy látszik, hogy a hipotalamusz bűnei ugyanúgy kifizetődnek, mint a neocortex civilizált döntései.

Ebbe bele lehet örülni, bele is lehet halni.

29.

Szerelmi halál

Douglas Adams a *Vendéglő a világ végén* című regényében leír egy jövőbeli jelenetet, amelyben a földönkívüliek olyan teheneket tenyésztettek ki, amelyek nemcsak beszélni tudnak, de kifejezetten könyörögnek azért, hogy egyék meg őket. Mielőtt a sütőbe vonulnának, bemutatkoznak a vacsoravendégeknek, és felkérlik őket, hogy tapogassák meg a zaftos, puha hátszínjüket. Szórakozunk ezen, olyan nevetségesnek hangzik. Hiszen olyan géneket nem lehet kiválogatni, amelyek hatására az állat azt akarja, hogy megegyék. Vagy mégis?

A fekete özvegy hímje közösülés közben hátraszaltóval veti magát a nőtény rágói közé. A nőtény pedig felfalja, úgyhogy a párzás nekrofilában végződik.

Hülyeség? A hím öngyilkossága stratégiai lépés. Azok a hímek, amelyek lehetővé teszik, hogy az udvarlás kannibalizmussal végződjék, több gént örökítenek tovább, mint azok, amelyek túlélnek az aktust, mert ha a nőtény jóllakik, csökken az esélye annak, hogy újra párosodik, utat engedve a riválisok spermájának. Elmés öngyilkosság!

Valószínű, hogy a pók ezt nem számítja ki így. A gének hülyévé és impulzívává teszik. Arra nézve, hogy ez a hím szaporodási stratégia mennyire univerzális, még várom a beérkező adatokat.

A mérsékelt feministák kevés ideológiai támogatást találnak az állatvilágban. Szinte minden faj esetében a hímek agresszívabbak, dominánsabbak és érzékletlenebbek, a nőtények pedig többet törődnek az utódok nevelésével.

A radikális feministák azonban rengeteg kedvükre való példát találhatnak a rovarok birodalmában. A nőtény rovarok gyakran nagyobbak, agresszívabbak és okosabbak a hímeknél. A közösülés közben a nőtény imádkozó sáska leharapja a párja fejét, és nyakcsontjából issza a vért, ami éppenséggel *fokozza* a fej nélkül maradt hím teljesítményét. Ebből mindenféle metafora származtatható, de azok megtárgyalásától most eltekintek.

Az udvarlás könnyen kinyírhat. Sok állat mindent kockára tesz a szerelemért. A szentjánosbogár lámpáscskájában a szerelem világol, mint szemafor az éjszakában, ami könnyű prédává teszi őt a denevérek számára. A nőtény szünyog zümmögése zene a hím füleinek, de idegesíti azt az óriást, akinek vérére szüksége van az utódok táplálása céljából.

Az élő szervezetek megalkotása során az anyatermészet újra meg újra bebizonyítja, hogy a szex fontosabb, mint a túlélés. Ha a pillanatnyi örömeért az életet is feláldozó gének több eleven utódot eredményeznek, akkor az öngyilkos szexuális viselkedés válik uralkodóvá a populációban, egészen odáig, hogy a hím pókok önként hajtják magukat a nőtény halálos harapása alá. Micsoda napja lett volna Freudnak, ha kianalizálhat egy hím pókot!

A hímek azért hobbannak meg, mert a sperma értéktelen. A hímek számára a hencegés, a magamutogatás fontosabb a biztonságnál, mert a szex többet ér, mint az élet. Minden nemzedékben lesz néhány hím, aki több anyaméhet termékenyíthet meg, de sokkal többen szűzen halnak meg. A hímek közötti verseny

szinte mindig bősültebb, vadabb, mert a spermatermelők számára magasabb a tét.

Nézd meg, hogy ugrándozik a hím gazella, hogy magára vonja a figyelmet, amikor megpillantja a tigrist. Nem fog ebbe belepusztulni? Nézd meg a páva hatalmas, mindenbe beleakadó farktollait, amelyek miatt a ragadozók könnyűszerrel elkaphatják. Nem fog ebbe belepusztulni? Nézd meg a kamasz fiút, aki fölspecizett kocsiával száguldozik a lakóövezetben. Nem fog ebbe belepusztulni? Nézd meg azt a húsz oroszlánfókát, amint véres verekedésben döntik el, hogy melyik fog majd párosodni a nőstényekkel, ahelyett hogy demokratikusan megosztoznának rajtuk. Nem fognak ebbe belepusztulni?

A túlélés másodlagos. Minden a szex. A túlélési ösztön arra van kitalálva, hogy a szaporodási ösztönt szolgálja. Szerencsére van már neocortexünk, amely az információ tárolására és újrahasznosítására szolgál, így az emberek messze túlélhetik szaporodási életszakaszukat, hogy bölcsességüket továbbadják utódaiknak. Ezért van, hogy az elefántbika típusú férfiak többet adnak a saját biztonságukra, mint a hím elefántfókák.

Alan Rogers népeggenetikus a biztosítási statisztikákat tanulmányozva kiszámította, hogy a fiatal férfiaknak következetesen el kellene tekinteniük a jövőtől, majd pedig, idősebb korukban, egyre többet kellene foglalkozniuk a jövővel. Ha fiatal spermatermelő vagy, munkál benned a készítés, hogy nagy kockázatokat vállalj. Ha méhed van, a kockázatvállaló fiatal férfiakat bomlott elméjűnek látod. A fiatal spermatermelő számára azonban a méhekért folyó verseny megnyerése érdekében az a leginkább épelméjű eljárás, ha örültségét bebizonyítja a többi spermatermelő számára. A virtus: örültség. A tesztoszteron kockázatvállalásra hajtja az állatokat, mert a spermatermelők nagy tétekben játszanak: vagy sok utódod van, vagy egy sincs.

Ez nemcsak azt magyarázza meg, miért támad némelyik férfiban gyilkos féltékenység, ha valaki lefekszik a feleségével – megmagyarázza azt is, hogy más férfiak teljesen rendjén valónak tartják, ha valaki lefekszik a feleségükkel.

30.

Hogy van az, hogy a nejed lefekszik az öcséddel, de te nem bánod?

Poliandriának nevezik, ha egy nőnek kettő vagy több férje van. Világunkban, ahol a poligünia (többnejűség) uralkodik, ez a családmódel üdítö kivételt képez. Különösen akkor, ha számításba vesszük, hogy a poliandria kultúrája patriarchális társadalmakban működik. A férfiak megállapodnak egymással abban, hogy ketten fogják ellátni az asszonyt! Az egy asszonyon osztozó két férj szinte mindig testvére egymásnak. A kultúrák nem egészen 1 százaléka engedi meg, hogy egy nő két fivérrel házasodjék, és minden ilyen kultúrának van egy közös vonása: nincs elég területük.

Sétálj át ártatlanul a szomszédod előkertjén, és meg fogod látni, hogy a *Homo sapiens* területvédő állat. Jelöld meg a gyepet a háza előtt egy kevés ártalmatlan vizelettel, és szenvedélyes területvédő reakciónak lehetsz tanúja. A *Homo sapiens* utódai szeretnek új területeket meghódítani, új családokat létrehozni. Ezért terjeszkednek a városok. Ha a területfoglaló fajok hímje nem képes területet foglalni, a nőtények nem hajlandók párosodni vele. És mi van akkor, ha egy egész *Homo sapiens* törzs fog ki a területből, nincs hová terjeszkednie?

A legtöbb, poliandriában élő társadalom Ázsia déli részén, elszigetelt, zárt területeken található. Ha Tibetre gondolunk, a spiritualitás, a *satori* jut eszünkbe, pedig eszünkbejuthatnának a kétférjű asszonyok is. Gyanítom, hogy a barátom ezért érdeklődik annyira a megvilágosodás tibeti módozatai iránt.

Aztán ott van a nair nép, ők az indiai Malabár-parton laknak, és az uralkodó brahminok kis területekre szorították össze őket. Asszonyaik közül sokat elhurcoltak a külföldi szexipar martalócai, így a nők ott kisebbségben maradnak. Aztán ott vannak a Himalájában élő japán törzsek, a serpák, a bhutiák, a lepcsák. Meg az északkeleti khaszák, a tamil Naduban élő todák, a keralai naduk. Ezekben a kultúrákban két fivér passzolja egymásnak az asszonyt ide-oda.

Nem könnyű az embernek területi követelésekkel fellépnie, ha hegycsúcon él, vagy magas hegyek, esetleg óceánok veszik körül, vagy túlerőben lévő ellenség zárja el a külvilágtól, aki meghagyja neki az elszigetelt élőhelyet, mert az nem ér annyit, hogy harcoljon érte. Ha a föld nem eléggé termékeny, néha két férfi munkájára is szükség van egy asszony és a gyermekei eltartásához.

A hím ösztönei azonban arra teremtdtek, hogy óvják a családi géneket. Az ember nem osztaná meg a feleségét akárkivel. Ha nincs annyi földterület, hogy a fivérek rendesen osztozhassanak, két testvér ugyanazt a földet fogja művelni és ugyanazzal az asszonnyal hál. Néha azt szeretném, ha a poliandria rendszerét a Sri Lanka-i feministák találták volna ki, de nem. A poliandria: két fivérnek a családi birtok védelmére kötött megállapodása.

A poliandria társadalmában is a férfiak irányítják a nőket.

A nők belekényszerülnek a különféle élethelyzetekbe, például miközben az egyik férj dolgozik, hogy az asszony gyermekeinek legyen mit enniük, a másik a nő talpát masszírozza, vagy éppen szexuálisan elégíti ki. A férjek váltásban dol-

goznak, egymástól veszik át a feladatokat. Nem véletlen, ha a Sri Lanka-i nők nem nagyon törik magukat azért, hogy felszabaduljanak.

Képzeld el, hogy Sri Lanka-i szülő vagy, és egy kis darab, vacak földterület a birtokod. Két fiad van. Mitévő lehetsz? Oszd ketté a földet, hogy mindkét fiad feleolyan gazdag legyen, mint te vagy? Ha egyszerűen csak átadod a földet az idősebbik fiúnak, az egyet jelentene azzal, hogy a fiatalabbik éhezni fog, nőtlennül hal meg, vagy önként a bátyja rabszolgájául szegődik. (Nagy családban, legidősebb fiúként születtem, ezért nagy híve vagyok az elsőszülöttségi jognak.) Minek energiát pazarolni a második fiúra, aki úgysem szerezhethet saját birtokot, és sohasem fog unokákkal megajándékozni?

A vagyon felhígulásának megakadályozásában a mennyiségi stratégia átadta helyét az abszolút minőségi stratégiának. Minden családi spermát és vagyont egyetlen méhbe kell investálni: egyetlen, magas státusú gyermeket kell világra hozni. Egy unoka, akinek több apukája van, jobb, mint több unoka egyetlen apától. A meghódítható területek nélkül maradt kultúrákban a fivérek egyazon nővel lépnek frigyre, és az utódot mindegyik a sajátjaként neveli.

A poliandria elejét veszi a háborúnak. A népesség növekedését korlátozni kell, különben éhínség üti fel a fejét. A férfiak képesek háborút kirobbantani azért, hogy más férfi ne hálhasson a feleségükkel, a fivérek azonban megosztják egymással a feleségüket, hogy a háborút megakadályozzák. Érzelmünk általában kiprovokálja, hogy azt tegyük, ami a génjeink számára a legjobb.

Nem mi vagyunk az egyetlen területszerző faj, amelynek viselkedéséből megtudható, miként határozza meg a hím területének nagysága a hozzá tartozó nőstények számát.

A vörös homlokú jasszána hímjét el szokták csábítani a laza erkölcsű tojók, aztán ott hagyják, hogy egyedülálló szülőként nevelje fel a fiókákat. A fiókák gyakran még csak nem is tőle vannak. A kis repedtsarkúak meg ezalatt nyakrafőre kefének, egy költési időszakban átlagosan hatvanötször, gyakran a tojásokon kotló hím csőre előtt.

Ettől elképedtek a biológusok. Mivel lehet magyarázni a nemi szerepek szokatlan felcserélődését?

A válasz? A jasszána szűk területen élő területszerző madár.

A madarak erős versengésben élnek a sűrűn lakott területen, ahol kevés a fészkelőhely, és így sok hím aggregényként végzi életét. A jasszának evolúciója szűk területen zajlott. A hímek szerencsések, ha egyáltalán megtermékenyíthetik valamelyik nőstényt, ennél fogva a poliandria vált normává. A hím jasszána számára az a legjobb stratégia, ha spermája összekeveredik másokéval, és a legjobbakat remélve akár még odáig is elmegy, hogy fölneveli a fiókákat, hátha az ő utódai. Furcsa, hogy ha a szexet a nők irányítják, a hímekből kitör az úri viselkedés.

A taszmániai vízityúk nem valami szívdöglesztő teremtmény. Leginkább a pulykára hasonlít. Némelyiknek mégis sikerül két férjet is a keze ügyében tartania. Miért ne? A monogám tyúk átlagos utódszáma hat és fél. A poliandrikus tyúk átlagos utódszáma kilenc és fél.

De miért mennek bele ebbe a férjek? Kilenc és fél utód fele kevesebb, mint hat és fél utód mindenestül. Hímenként alig négy és háromnegyed utódra jön ki az átlag.

Mi a válasz? A feleségen csak fivérek osztoznak. A fivérek génjeinek a fele azonos, így a géneknek megfelel, ha ők ketten megfelelnek a tyúkot. Ily módon mindkét fivér génjei átlagosan hét és egynegyed utódban jelennek meg, ami jobb, mint a hat és feles átlag.

Igaznak bizonyul a régi közmondás: jobb ma egy veréb, mint holnap hat és fél taszmániai vízityúk fióka. Vagy mi.

Hát az igazi pulykákkal mi a helyzet? Alan H. Krakauer, a Berkeley Egyetem végzős hallgatója fedezte fel, hogy a pulykafivérek összefognak a legidősebb bátyjuk kiházásítása érdekében. Ki gondolta volna, hogy a pulykák ilyen tehetséges kerítők? Miközben a domináns testvér a szokásos előadást produkálja – színes tollait meresztgeti, peckesen lépdel, légzsákját pengeti –, a fivérei is meresztgetik a tollukat, de a lépdeléstől és a pengetéstől eltekintenek – kábé úgy viselkednek, ahogy Ricky Martin táncosai a színpad háttérében. Ráadásul kifelé fordulnak, hogy elriasszanak bárkit, aki a bratyo bemutatóját meg akarná zavarni. Krakauer tanulmányozta 51 hím, 75 tojó és 325 utód DNS-ét, és megállapította, hogy az altruista, nőtlenséget fogadó fivérek több gént örökítettek tovább. Hogyan? Hát úgy, hogy a magányos hímek által nemzett fiókákhoz képest a testvéri támogatással működő domináns hímek hétszer annyi fiókát nemzettek. Az önkéntes agglegényeknek így, a domináns fivér jóvoltából, több génje öröklődött tovább, mint ahányat bármelyikük képes lett volna előállítani.

Hajlamosak vagyunk megfélemezni arról, hogy nem az egyenes ági leszármazottak száma fontos, hanem a továbbörökített gének százalékaránya. Ha több gént tudsz továbbadni úgy, hogy a feleségedet megosztod a fivéreddel, akkor az evolúció át fog alakítani: kifejezetten feldobott leszel, ha a bratýód etyepetyél a nejeddel. Ha viszont van terület, ahová terjeszkedhetsz, és vannak meghódítható nők, akkor inkább elteszed láb alól a tesódat, mint hogy megengedd neki a nejeddel való etyepetyét.

Egyszer majdnem kinyírtam az öcsémet egy szelet szülinapi torta miatt, úgy, hogy jobban teszi, ha rá sem néz a barátnőmre. Ha viszont a családunknak egyáltalán nem lett volna területe, a szüleink ugyanazt mondták volna a barátnőmre is, amit a tortára mondtak annak idején:

– Adj belőle Öcsinek is!

Ő meg bezúdulna a hálósobámba, és azt visítaná:

– Ez nem ér! Én is akarok!

Az eszkimók nem a világ legjobb minőségű földterületeivel rendelkeznek. A férfiak néha meg is osztoznak a feleségeken. A férjtársak azonban lépten-nyomon kioltják egymás életét. Miért nem képesek az eszkimók normális poliandriában élni? Mert ők nem rokonokkal osztják meg az asszonyt. Láthatjuk, hogy a gének differenciált továbbélése érzelmeket gerjeszt, és előrevetíti a várható viselkedést. Ha a párkapcsolatban élő hím génjei megfelelő százalékarányban továbböröklődnek, akkor nincs gyilkos féltékenység. Ha csak csekély arányban öröklődnek, akkor a féltékenység felüti rút fejét.

A humán hímek büszkeségből ölnek, de a hím oroszlánok a háremért ölik egymást. Némelyik hím oroszlán számára a nőstények fölötti uralom megszerzésére az a legjobb módszer, ha csapatba tömörülnek, úgy riasztják el a többi hímeket. Hogyan állapodnak meg az oroszlánok a nőstények megosztásában? Az azonos alomban felnőtt oroszlánok között szinte mindig koalíció alakul ki: fivérek, féltestvérek, néha egy-egy unokatestvér, ritka esetekben még egy-egy kívülálló is. E stratégia olyan sikeres, hogy a kiválogatódás ereje arra szorította a nőstényeket: egyszerre több hímnemű kölyköt hozzanak a világra, hogy csapatát formálódva közösen irányíthassák a falkát.

Az evolúciós biológiában újra meg újra azt tapasztaljuk, hogy az állati viselkedésre ezek a genetikai egyenletek adnak magyarázatot. Állítsd be a paramétereket, futtasd le az egyenletet a számítógépeden, és megjósolhatod a viselkedést. Ami a génjeink számára a legkedvezőbb, az fogja megszabni az érzelmeinket. Az evolúciós biológusok már kidolgoztak néhány egyenletet, amelyek megjósolják az együttműködés, a versengés, az önfeláldozás, a rokoni szeretet, az ellenségesség különböző formáit.

Szerte a világon azok a férfiak, akik nagy területeket vagy nagy társadalmi presztízszt birtokolnak, pluszfeleségekre tehetnek szert, ha szerencséjük van, a kis területeket birtoklók viszont csak egy fél feleséghez jutnak, ha szerencséjük van. A domináns hímek nem kezdték el feleségek százait összeharácsolni, amíg a mezőgazdaságot fel nem találták. A vadászó-gyűjtögetők között a főnök általában maximum öt feleséget tart.

Tehát így fest a felosztás: ha sok a növényi táplálék, a férfiak vesznek több feleséget. Ha kevés a növényi táplálék, a nők tartanak több férjet.

Vegyes érzelmekkel számolok be e tényekről, mert ezek után a férfiak megfogják rohanni a veteményeskerteket, a nők meg a szűk, bezárt területekre loholnak; mindenki megérkezik majd a maga földi paradicsomába, és ott senkit se talál majd a másik nemből.

Úgyhogy ha le akarsz feküdni a férjed fivérével, körülzárt helyen kell élned, ahol nincs sok ennivaló, sem szabad földterület. Tudod, mit jelent a férfiaknak az ennivaló meg a terület. A férjed családja könyörögni fog, hogy törődj már kicsit a sógorral is.

Hölgyeim: nincs szükség tökéletes testre ahhoz, hogy több férfi strapálja magát a kegyedék eltartása érdekében. Untig elég, ha a meglévő testüket olyan helyre viszik, ahol a legnagyobb megbecsülésben részesül.

31.

Széles csípő, nagy fenék; széles váll, nagy duma

A tanzániai hadza törzs férfitagjai, akárcsak a mi őseink, szavannás-erdős, vegyes növényzetű területen élnek, és rajonganak a kövér asszonyokért. Minél kövérebb, annál jobb. Az olyan társadalmakban, ahol a női munka különösen energiaigényes, a terjedelmes női derékbőség annak a jele, hogy az illető jó gyűjtögető, és annyira népszerű az asszonyok között, hogy nem kell megerőltetnie magát a munkával. A kövérség ezen kívül a korai pubertás, a kései menopauza és a rendszeres ovuláció jele is. Mmm, ez igen! A bőséges tejelválasztás reményéről ne is beszéljünk. Ennyi hájat fenntartani: ahhoz státus kell.

A párizsi férfiak, őseinkkel ellentétben, olyan városban élnek, amely teli van kényelmes fotelekkel, és cukros süteményeket árulnak minden utcasarkon – ők viszont a sovány nőket szeretik. Minél soványabb, annál jobb. Azokban a társadalmakban, ahol mindenütt van mélyhűtött ennivaló, és a koszorúerek olyanok, mint a majonézes üveg belseje, a sovány nők tovább élnek; a tendencia az, hogy nagyobb vagyonnal is rendelkeznek, és így több időt fordíthatnak testedzésre. Zsírsegény étrendet tartani az iparosodott országokban kifejezetten költséges, a szerényebb körülmények között élők többnyire magas zsírtartalmú ennivalóval táplálkoznak. Ahhoz, hogy az ember kellően sovány legyen, státusra van szüksége.

Két kutató, név szerint Stunkard és Sobal, górcső alá vett 144 felmérést, amelyek a vagyon és a testsúly kölcsönhatását vizsgálták, és kiderült, hogy a grafikonon két erőteljes, egymással ellentétes irányú tendencia érvényesül. A nyugati országokban minél alacsonyabb az átlagos nő testsúlya, annál magasabb a társadalmi állása. Az ételmisszer-hiányos társadalmakban, szintén átlagosan, minél nagyobb a nő testsúlya, annál magasabb a státusa.

Beverly Hills-i esküvők előtt a menyasszonyok önkéntes száműzetésbe vonulnak „zsírregető farmokra”, vagy a Weight Watchers (Súlyfigyelők) mozgalomhoz csatlakoznak, hogy belefogyjanak a menyasszonyi ruhába. A nigériai annang népcsoportban a serdülő lányokat afféle hizlalószobákban különítik el, hogy megfelelően dundivá váljanak a szexhez. A személyi edzők szigorú figyelmet kényszerítenek rájuk. Semmiféle testmozgást nem engedélyeznek. Kötelező az állandó zabálás. Amikor az annang lányok eléggé testessé válnak az ovulációhoz és a párválasztáshoz, a többi lány irigykedve nézi átmenetileg gömbölyded idomaikat.

Azokban a kultúrákban, ahol jól tápláltak az emberek, a vékony nőket kedvelik, mert soványnak lenni nehezebb. Ahol alig van mit enni, a kövér nőket kedvelik, mert ott meghízni nehezebb. Bármerre vetődj a világban, a férfiak azt a formát kedvelik, amelynek elérése nagyobb erőfeszítést követel.

A történelem folyamán a legtöbb társadalomban a férfiak a testes nőkre buktak. Mégpedig azért, mert a legtöbb társadalom ágrólszakadt volt. Roberta Seid történész szerint mióta a mi társadalmunk túltáplálttá vált, a soványság a múlt

század fordulóján „preferencia” lett, az 1950-es években „előítélet”, az 1960-as években „mítosz”, az 1970-es években „megszállottság”, az 1980-as években pedig „vallás”. Vedd kézbe az *Ezek Mind Csinosabbak Nálad* című magazin bármelyik lapszámát, és meglátod, mire gondolok. Minél gazdagabbak vagyunk, annál girhesebbnek szeretjük látni az asszonyainkat. Van fogalmad róla, milyen nehéz Manhattan szívében úgy kinézni, mint egy koncentrációs tábor lakója? Nézd meg azt az illatszerplakátot: a nőnek sötét karikák vannak a szeme alatt, a bordái kibökik a bőrét, melle semmi, csípője semmi, a tekintete komor, a szája legörbed... Szexi, mi?

Amikor a parasztok a földeken dolgoztak, az urak meg a kastélyaikban hegyéltek, a fehér emberek a halvány bőrszínt tartották szépnek. Attól fogva, hogy az ipari forradalom a gyárakba, fedél alá kényszerítette a munkásságot, és csak a gazdagok engedhették meg maguknak, hogy egzotikus helyekre utazzanak, a fehér ember a napbarnított bőrszínt kezdte szépnek tartani. Ha egy népet leigáznak, az alávetettek következő nemzedéke már a hódítókat fogja szebbnek tartani. Csupáncsak azért, mert azoknak nagyobb a presztízszük.

A szépségesszmény a kultúrák között igen változékony, de egyvalami mégis állandó: a presztízsz szép. A státusszimbólumok változnak, de a státushoz való vonzódás nem, még akkor sem, ha gazdag kamaszok azt veszik a fejükbe, hogy az utca mocskával való érintkezés jelképezi a státusukat. A harmadik világbeli férfiak a testes szőkékért bomlanak. Az iparosodott kultúrákban a férfiak a karcsú napbarnítottakat bírják. Akármilyen legyen is a magas társadalmi állás jelképe, annak birtokosát igyekszünk a magunkévá tenni.

Van azonban a női szépségnek egy szabványa, amely olyan, mintha kőbe vésték volna – pedig csak csontba és húsba van írva. Ebben gyakorlatilag minden egyes kultúra egyetért, szinte nincs is helye engedménynek. Mindenhol minden férfinak ugyanaz a 0,70-es derék-csípő arány tetszik: tehát ha a derék-bőség éppen 70 százaléka a csípő méretének.

Ez a 0,70-es derék-csípő arány annyira egyértelmű, hogy mindenféle testalkat esetén érvényesül. A tanzániai hadza férfiak a 0,70-et duci formába öntve szeretik. Jamaicában az a jó, ha a 0,70-es alkat szikár, mint a joint. Az Európában és Ázsiában talált, őskori Vénusz-figurák mind irtózatosan kövérek, de a legtöbbjükön lemérhető a termékenység isteni aránya, a 0,70. Ha a történelem előtti szobrászok férfiak voltak, a jelek szerint ők is az univerzális derék-csípő arányban hittek, de ahhoz a részlethez nem ragaszkodtak csökönnyösen, hogy a nőknek fejük is legyen. A városi randivonalon előforduló nőktől ugyanezt a megjegyzést hallani.

Nézd meg az Egyesült Államok szépségkirálynőit az 1920-as évektől az 1980-as évekig. Van köztük telt alkat és van köztük sudár. De mind a nyolcvan esetben a derék-csípő arány 0,69 és 0,72 közé esik. És a híres, közismert szépségek? Sophia Loren, Audrey Hepburn és Marilyn Monroe egyaránt 0,70-es derék-csípő aránnyal rendelkezett – már attól kezdve, amikor a világ észrevette őket. És mi a helyzet a végletekkel, mint a kamasz lány alkatú Twiggy és a nagyszabású Elle MacPherson? Twiggy a fénykorában 0,73 volt, Elle pedig 0,69. Még az alacsony termetű Kate Moss is pont telibe trafálja a 0,70-es arányt.

Az utóbbi 500 évben számtalan tanulmány elemezte Egyiptom, Afrika, India és Görögország szobrászati, festészeti műalkotásait, és az derült ki, hogy a testalkat, a testsúly változott ugyan, de a derék-csípő arány változatlan maradt. Ugyanezt bizonyította a Playboy középső kihajtott fényképeinek tüzetes elemzése; e kutatás elvégzéséhez valami okból nem volt szükség anyagi támogatásra.

Egyetlen kivétel ismeretes: a Peru délkeleti részén, elszigetelten élő macsigenka törzsben a kíváncsú derék-csípő arány magas értékű. Ők a cső alakú asszonyokat szeretik. Egy férfi egy 0,70-es arányú nő körvonalai láttán azt a megjegyzést tette: ez olyan, mintha hascsikarása lenne.

Az eszkimó nők testén a zsír egyenletesebben oszlik el, hogy jobban védje őket a hidegtől, így a derék-csípő arány rajtuk nem annyira hangsúlyos.

Amerikai férfiak, amikor az esőerdőben élő yanomamo törzs asszonyait ábrázoló képeket mutattak nekik, ugyanazokat a nőket jelölték vonzónak, mint akiket a yanomamo férfiak. Amerikai és ázsiai férfiak egymástól függetlenül megegyező módon választották ki a legvonzóbb amerikai és ázsiai típusú nőket. Dél-afrikai és amerikai férfiak egyetértettek abban, hogy mely dél-afrikai és amerikai nőket döntenék meg a legszívesebben. Kínai, indiai és angol férfiak mind egybehangzóan bökték ki ugyanazokat a bombázókat. A női szépség mindig egyet jelent az egészség és a termékenység jeleivel. A férfiak éretten szeretik.

Az európai divat története azt mutatja, hogy a férfiak kitömték a vállukat meg az ágyékukat, a nők pedig mindenféle örökségeket követtek el a fűzőkkel, krinolinokkal, turnírral, miegymással. Még arra is képesek voltak, hogy műtétileg eltávolíttassák néhány bordájukat, hogy közelebb kerülhessenek a 0,70-es arányhoz, a termékenység jelképéhez. Rémes feladat kordában tartani a derék-bőséget.

A menopauza előtti életkorban a legtöbb egészséges nő derék-csípő aránya 0,67 és 0,80 között van, a legtöbb nem elhízott férfi esetében 0,85 és 0,95 között van ez a mérőszám. Ez jókora különbség. A derék-bőség karbantartása nehéz feladat. Miért, hogy a nők mégis rákényszerülnek?

Mi vagyunk az egyetlen faj, amelynek dereka van. A pubertáskor előtt a lányoknak nincs derekuk. A menopauza után az idősebb nőknek sincs derekuk. A nők azért fejlesztettek derekat, hogy megmutassák: képesek nagy fejű gyerekeket is a világra hozni. A férfiak vonzódni kezdtek a derék iránt, mert a keskeny derék szélesebbnek mutatja a csípőt, a széles csípő pedig nagy agyak megszülésére való képességet jelez. A nőknek az áll az érdekében, hogy fenékre hízzanak, s ezzel hangsúlyozzák a csípő méretét. A nők testsúlyának egynegyedét a combok teszik ki. Micsoda mázlisták!

Mindannyian mázlisták vagyunk. Az emberi evolúciót valójában a nők derekának köszönhetjük. A nőtény hominidák csípeje mind szélesebb és szélesebb lett, míg végül elérte azt a végső határt, amin túl már képtelenek lettek volna járni. Márpedig nomád faj esetén a járás elengedhetetlen. Ennél fogva a nagy agykoponyájú csecsemőknek egyre korábban kellett megszületniük, így az agy fejlődésének nagy része nem a méhen belül ment végbe, hanem már idekint, a közösségben; így lett belőlünk kulturálisan képlékeny, formálható állat, és így lett belőlünk génusz.

A csípő olyan lett, mint a páva farka: a másik nemnek tetszik, ezért aztán fejlődik, akár praktikus, akár nem. A csípő szélesebb már nem tud lenni, hát akkor a derék lesz karcsúbb. A nők azért fejlesztették ki a karcsú derekat, hogy átejtsek a férfiakat. A férfiak azt hiszik, hogy a csípő széles, pedig a derék karcsú. És még ezután is folyt a verseny a férfiakért. A termékeny nők az evolúció során eltávolították a hájat a hasukról, és a csípőtájékon meg a mellükön rakták le. Ha olyan fajban születél, amelyben versengened kell a párkapcsolatért, akkor a termékenységet nem lehet túlhangsúlyozni.

A majmok is hatalmas aggyal születnek, de az csak feleakkora, mint amekkorára később, a születés után megnő majd. Az ember ebben is kivételes. Mi akkor aggyal születünk, amely csak egyharmada a teljesen kifejlett agynak. Az embercsecsemő feje ennek ellenére is teljesen aránytalan a test többi részéhez képest. A fej olyan súlyos, hogy az újszülött föl sem tudja emelni. A kis poronty tíz-tizenkét hónapos koráig járni sem tud. A hosszú kisgyerekkor és a végtelenbe nyúló serdülőkor valójában maga a súlyos ár, amelyet az óriási agyért fizetünk.

Akár hasznát is vehetnénk. Tudományos bizonyítékom van arra, hogy amikor önmagunkat kritizáljuk a tükörben, hülyeséget csinálunk. Különösen kegyedék, hölgyeim. Jó, tudom, ha lehajolnak valamiért a strandon, az emberek azt hiszik, napfogyatkozás van. Na és? Az alábbiakban ismertetett tudományos felmérés tanúsága szerint a fenekük nem is olyan súlyponti kérdés, mint gondolnák.

Amerikai férfiaknak és nőknek különféle férfiakat és nőket ábrázoló rajzokat mutattak. Minden rajz hasonló volt, azzal a különbséggel, hogy az ábrázolt személyek testalkata a kövértől a soványig változott. A nőktől azt kérdezték: melyik rajzolt férfit találják a legvonzóbbnak? A legtöbbször kiválasztott pasi derék-csípő aránya igencsak szerény volt. Több nő választotta az enyhén testes pasit, mint a szuper atletikus macsót.

Azután felkérték a nőket, hogy válasszák ki, szerintük a férfiak melyik rajzolt nőt találják a legvonzóbbnak. A legtöbb nő a csontsoványakat jelölte meg.

Majd a férfiakat is megkérdezték, melyik rajzolt nőt találják a legvonzóbbnak. A férfiak szűkebb tartományban válogattak, mint a nők, de szinte mindegyik a mérsékelten karcsú, ám mégis kebles rajzot választotta. A csontsoványt nagyon kevesen jelölték meg.

Végül megkérdezték a férfiakat, hogy szerintük a nők melyik pasit tartják a legvonzóbbnak? A legtöbb férfi az atletikus macsóra tippelt.

Mind a férfiak, mind a nők túlbecsülik azt, hogy mit kíván a másik nem. A nők azt képzelik, hogy a férfiak a szupervékony nőket kedvelik, holott a legtöbb amerikai férfinak a teltkarcsú nők tetszenek. A férfiak azt hiszik, hogy a nők a kigyúrt izompacsirtákra buknak, de a nők inkább a zömökebb típust kedvelik, némelyik nőnek kifejezetten a köpcös, testes alkat a zsánere.

Más szóval: szexibb vagy, mint gondolod.

Ne feledd: Marilyn Monroe hihetetlenül nagy, 16-os méretű ruhákat hordott, de a derék-csípő aránya tökéletes 0,70 volt, és bizony fél évszázadon át a férfiorgazmusok nagy része hozzá kötődött.

De ez így nem igazságos. Ha némelyik nő a köpcös pasit választja, akkor az amerikai férfiak miért nem rajonganak a dundi nőkért? Hát rajonganak éppen, de csak annyiban, hogy a derék-csípő arány fontosabb számukra, mint a soványság jelei. A kutatók elkülönítették azokat a férfiakat, akik a sovány nőt ábrázoló rajzot választották. Ezeknek a férfiaknak megmutattak egy kövérré rajzolt nőt, akinek testén a derék-csípő arány 0,70 volt, meg egy sovány nőt, akinél ez az arány magasabb. A férfiak többsége a kövér, homokóra idomú nőt választotta, mert azon a varázslatos 0,70-es arányt érzékelték. A státusszimbólumok változékonyak. A derék-csípő arány örök.

De felejtse el a fart meg a pocakot. Megmondom, mi az, ami tényleg segít ágyba vinni valakit: a duma. Ha nem tudsz lyukat beszélni valakinek a hasába, szingliként halsz meg. Íme a tudományos bizonyíték.

Körülbelül 60 ezer szót ismersz, de csak mintegy 4 ezret használsz közülük rendszeresen. A maradék 56 ezer szó minden megszólalásod alig 2 százalékaiban kap szerepet.

Válassz ki egy szót abból a maradék 56 ezerből. Azt a szót körülbelül egymillió kimondott szavad között csak egyszer használod. Egymillió szó: az nagyjából hússzor annyi, mint ahányat beleírtam ebbe a könyvbe. Ahhoz, hogy a társadalom tagjaként működhess a világban, 1000 szónál is kevesebbre van szükséged. Ebből a 60 ezer szóból körülbelül 100 az, amelyből a beszélgetéseid 60 százaléka összeáll. Mi a nyavalyának tanultál meg 60 ezer szót?

Te pernahajder! Kinek akarsz imponálni?

A másik nem tagjainak.

Törzsi jellegű, pletykás fajhoz tartozol, ami azt jelenti, hogy ha imponálni akarsz a párodnak, mindenkinek imponálnod kell. Az emberi szóképzlet óriási tömege tisztán díszítő jellegű. Semmi értelme azt mondanod, hogy szeretnél közősülni, párosodni, párzani, kamatyolni, szeretkezni, kettyinteni, tekerni, fűrészelni, összebújni, ha tökéletesen megteszi egy ideülő, kifejező ige: dugni. A szókincsed ugyanaz, mint páván a díszes farok.

A szóképzlet egyénenként erősen változó, ami azt jelzi, hogy a szexuális kiválogatódás által létrehozott vonásról van szó. Hatalmas pazarlás nyilvánul meg benne, mint általában a szexhez kötődő vonások, szokások mindegyikében. A gyerekeknek tizenhét évesen keresztül minden áldott nap körülbelül tizenöt szót kell megtanulniuk, hogy a 60 ezres szókincszet egyáltalán megközelítsék. Mérhetetlen tékozlása ez a szellemi erőnek, amit mindenféle más, hasznos dolgra lehetne fordítani, például arra, hogy az ember miként termelje meg a saját ennivalóját, vagy hogyan amortizálja a szülei jelzáloghitelét. De nem, a kis nyavalyások inkább dumálnak. Persze kell is, ha flörtölésben túl akarnak tenni a vetélytársakon.

Skacok, hiába, hogy a gibbon esetében ez beválik, de ha ti is csak azt rikkantjátok: „Húúúú!”, amikor egy termékeny nő popsija kerül a szemetek elé, abból nem lesz szex. Nekünk az udvarláshoz szellem kell. A színes pávatoll a mi esetünkben a színes kifejezés. A szöveg megmutatja legszexibb szervünk egészségi állapotát: azt, hogy az agyunk mennyire okos, színes, kreatív. A szeméremstőten nagy szókincs valójában magamutogató vonás, amely azért fejlődött ki,

mert az őseink szexhez jutottak általa. Ezért van az, hogy én is olyan int-ranzen manifestálok a verbalitásomat.

Hoppá, lehet, hogy ezzel kitaláltam a következő csajozós dumámat.

Ácsi! Van egy másik csajozós dumám is, és az még jobb.

32.

Miért könnyű megtalálni a péniszedet?

Kezdjük egy tudományos ténnyel: bazi nagy péniszem van. Legalábbis a majmokéhoz képest. A legtöbb majommal összehasonlítva a leggyatrábban ellátott hím *Homo sapiens* is szuperméretű.

A „herebajnok”, a csimpánz pénisze teljesen merev állapotban (hihi) 75 mm. Az orangután pénisze a teljes merevedés állapotában (haha) 38 mm. Az izomkolosszus gorilla teljesen merev pénisze (bruhaha) 31,5 mm. Ha ezeknek a legényeknek a dákója nincs merevedésben, egyáltalán nem is látszik.

A *Homo sapiens* merev dákója átlagosan 127 mm hosszú, és használaton kívül is jól megfigyelhető. Egyes biológusok úgy vélik: azért járunk fölegyenesedve, hogy fitogtassuk.

Nézzük meg, milyen felismerésre jutott Andrea Dworkin!

„A pénisznek a hím erőszakosságát kell megtestesítenie, hogy valóban hím legyen. Az erőszakosság azonos a hímnemmel, a hímnem azonos a hímvesszővel, az erőszak tehát maga a pénisz, illetve a belőle kilövellt sperma. Amit a pénisz megtehet, azt a férfinak erőteljesen kell tennie, hogy valóban férfi legyen.” (Andrea Dworkin: *Pornography: Men Possessing Women* [Pornográfia – Nőket birtokló férfiak]; 1981.)

Óhatatlanul arra kell gondolnom, hogy engem ebben a bekezdésben farknak neveztek. Van valami, amit ezek az ultrafeministák egyáltalán nem értenek: azt, hogy a péniszt nem lehet csak úgy sértegetni. A férfierő jelképe egyszersmind a legérzékenyebb testrészünk is. E pénisz-paradoxonból származó patológia az a szegletkő, amelyre a civilizációnk épült. Kegyedéknek hogy tetszene, hölgyeim, ha valamelyik civilizáció a csiklójukat használná szegletkőnek? Képzeljék el, hogy a Washington-emlékmű olyan, mint egy nedves, duzzadt klitoris. Akkor talán a nők is fogalmat alkothatnának arról, hogy milyen nyomás alatt kell nekünk teljesítenünk. A pisai ferde toronytól mindig frászt is kapok. Úgy kellene nevezni: a pisai majdnem lekókadott torony. Nem is csoda, hogy az olaszok elvesztették a háborút.

A nők csak saját magukat okolhatják amiatt, hogy a férfiak oly megszállottan kényesek a hímtagjukra.

Íme a tudományos bizonyíték: emlékezz csak vissza arra, amikor megkülönböztettük a természetes kiválogatódás által előidézett vonásokat (amelyek a természeti erők miatt előállt problémákra adott válaszok) a szexuális kiválogatódás által létrehozott vonásoktól (amelyek a másik nem által támasztott problémára adnak választ).

A hímvessző nem old meg semmiféle problémát a természetben. Még soha senki nem lassózott meg egyetlen gnút sem a farkával. Ami a természetes kiválogatódást illeti, a pénisznek csak egy feladata van: lője ki a spermát. A goril-

la tömzsi, vézna kis csutakja a maximum, amit a természetes kiválogatódás hajlandó spendírozni erre a célra.

A természetes kiválogatódás minden tulajdonságot a leggazdaságosabb, minimalista megoldásig leegyszerűsít, és a faj minden egyede számára ugyanazt a szabásmintát használja. A gorilla incifinci pénisze tökéletes példája a természetes kiválogatódás által létrehozott tulajdonságnak.

A *Homo sapiens* pénisze minden vonásában azt mutatja, hogy a szexuális kiválogatódás alkotta meg. A nagysága például korfüggő, vagyis csak a pubertás után nyeri el teljes méretét. A pénisz ráadásul „udvarlásfüggő”, azaz teljes terjedelmében csak udvarlás idején mutatkozik. A különböző férfiak pénisze más és más. Ha merev, egészen szembeszökő. Akár a pávakakas farka, a hímtag is erős reakciót vált ki a nőstényekből, akár viszolygást, akár izgalmat, akár gyorsan hervadó érdektelenséget. Mindez azt árulja el nekünk, hogy a férfi péniszét a női párválasztások alkották ilyenre.

A természetes kiválogatódás szempontjából a túlméretezett dákónak nincs értelme. Ha hím állaton valami értelmetlenséget látsz, akármibe lefogadhatod, hogy a nők kedvéért, az ő döntésük nyomán keletkezett. A pénisz, mint az összes többi, szexuálisan kiválasztott tulajdonság, arra szolgál, hogy megmutassa: mennyi energia mehet itt veszendőbe.

Más főemlősöknek csont van a dorongjukban. Ha egy hím csimpánz ivarzó nőstényt észlel, ceruzavékony dákója úgy pattan fel, ahogy a *Penthouse* karikatúráin rajzolják. Testednek szinte minden mozgó alkatrészéhez csontokra van szükség. Még az olyan könnyű súlyú szerkezet, mint a füled, még az is merevítést igényel, hogy a helyén maradjon.

A nőstények párválasztásai nyomán a *Homo sapiens* hímjeinek csont nélküli rúdja lett. Az emberi pénisz felfújható vérballon. Nem is csoda, hogy eléggé viccesen néz ki. Főlemelni egy húsdarabot, és mereven tartani csont nélkül: ehhez komoly hidraulikai szerkezetre van szükség. A *Homo sapiens* hímje nem habozik energiát kölcsönözni immunrendszerétől, hogy megemelje szervezetében a tesztoszteron (a dákó-üzemanyag) szintjét, így megnő az esélye a megbetegedésre. Olyan ez, mintha elvágna a fronton harcoló mikroszkopikus hadsereg utánpótlásvonalait, mert fel akarsz pumpálni energiával valamilyen fejlődési dísz tárgyat. Még egy példa arra, hogy a hímek miként kockáztathatják életüket a szexért.

A férfiak a haláltól sem félnek annyira, mint az impotenciától. Különös bizonytalanságban élnek a péniszükkel kapcsolatban, mert ösztönösen tisztában vannak vele, hogy – akárcsak a páva farka – az erekció is nagyon pontosan jelzi, mennyire vagyunk egészségesek. Rengeteg apróság jöhet közbe, és az erekció máris károsodik. Ezt itt nem fogom részletezni, mert félek, hogy a magamét is elpechelem.

Ugyanígy van ez a lugasépítő madár lugasával, a tukán csőrével, a gibbon ordításával vagy a férfiaság bármely más megnyilvánulásával. Elég egy mikroszkopikus vírus, egy apró rákos elváltozás, a megfelelő táplálék hiánya, és a nőstények máris észreveszik az „elsődleges fitneszindikátor” jelzését, legyen bár agy, lugas vagy erekció. A hibátlan farkát mutogató pávakakas azt mondja:

- Nézd, mennyi energiát pazarolhatok el ezekre a tökéletesen szimmetrikus farktollakra! Semmi élősködő! Semmi kedvezőtlen genetikai mutáció! Gyere, szívem, csináljunk úgy, ahogy a *Discovery Channel*ben láttuk!

Minél több ősasszony választott ősembert az értelmetlen és céltalan pénisz-teljesítmény alapján, annál nehezebb mutatóványok irányába fejlődött a pénisz. „Most pedig – jelenti be a mutatóványos nemi szerv – tekintsék meg a függőleges erekciót, csont nélkül, a saját súlyom tízszeresét megemelve, és ehhez az agy vérellátásának felét fogom kikölcsönözni!”

A nők hüledezve azt mondják: „Óóóó!”, gyűjtik a nagy pénisz génjeit, és a következő generációban a lécs megint magasabbra kerül. Ez így megy néhány millió évig, és a vége ez a nevetségesen túlméretezett, csont nélküli izé.

A magukat inkább mozgással mutogató fajok hímeinek gyakran nincsenek mutogatói való díszük a nemi szervükön. A kócsagok például szökdecselnek, táncolnak, miközben a péniszük nem is látszik.

A díszes nemi szervű fajok hímei gyakran sokkal kevesebb mutatóvánnyal dicsekednek. A mandrill majomnak pszichedelikus színekben pompázik a herezacskója, neki semmit sem kell bizonyítania. Tudja, hogy eleve dögös.

A legtöbb faj hímeinek vagy nagy dákója, vagy nagy mutatóványa van. Végezz el egy antropológiai kísérletet: a helyi táncklubban meggyőződhetsz arról, hogy a *Homo sapiens* hímeinek többsége nem táncol valami ügyesen. Az én, zenére végrehajtott botladozásomban sincs meg az a csáberő, amit remélek tőle.

Azt hiszem, az agresszív viselkedés és a nagyméretű pénisz valahogy összefügg azzal, ahogy az emberek autót vezetnek. Én például nagyon nyugodtan vezetem a tömzsi kis fehér kocsimat.

A gorillák a mellüket döngetik. A csimpánzhímek személyes támadásokat mutatnak be. A nagy fehér kócsagok táncolnak. Nekünk, embereknek gigantikus péniszünk van. Akinek nincs, az jár óriási terepjáróval.

A nőket hibáztathatjuk a nagy heréink miatt, de nekik köszönhetjük az óriási péniszünket is. A nők úgy döntöttek, hogy nagyobb, a gravitációnak jobban ellenálló pénisszel felszerelt hímeiket tenyésztene ki. Következésképpen arról, hogy a férfiak megszállottan kényesek a péniszükre, a nők tehetnek. A bizonyítási eljárást ezennel befejeztem.

A házások számára van még egy rossz hírem. A monogám főemlősök pénisz-e általában apró. A hűségese természetű bolíviai éji majomé olyan pöttömnyi, mintha nem is lenne. A promiszkus főemlősök pénisz-e hagyományosan nagy, mert a versenynek része az is, hogy a spermát a cél közelébe kell juttatni. Legközelebb, ha a feleséged azt állítja, hogy hú hozzád, csak mutass a hímtagodra, és mondd azt:

- Igen? Akkor hogyhogy ilyen nagy a farkam?

Ha legközelebb a férjed megesküszik, hogy a srácokkal szórakozott valahol, ezzel vágj vissza:

- Bizonyítsd be! Mutasd azt a pinduri kis éjimajom-kukidat!

Ha meg akarod mérni a női párválasztás jelentőségét az emberi evolúcióban, a pénisz tökéletes mérőrúd lehet. A *Homo sapiens* dákójának formatervét, működési elvét, méretezését mind-mind női döntések alakították, az elképzelést nők nemzedékei adták kézről kézre, mindegyik a maga specifikációi szerint alakított

a péniszen, így állt elő az a sokféle különböző változat, amely a sokféle különböző férfin megfigyelhető. A lágy, elegáns vonalú, érzékeny pénisz női szobormű. Ezért is óvjuk annyira.

Miután a hím és nőtény hominidák a szaporodási képesség jeleként elkezdtek kiválasztani egymás erogén zónáit, a dolgok kicsúsztak a kezükből. A nők annak érdekében, hogy a férfiakat magukhoz vonzzák, céltalanul terjedelmes kebleket növesztettek, amelyek kifejezetten megnehezítik az utódok táplálását. A gyerekek és a felnőtt férfiak ugyanazért a ciciért versengenek egymással. A gyerekeknek az a jó, ha a cici kisméretű, és sok tejet ad. A férfiak azt szeretik, ha duzzad a zsírtól, és csak úgy néz ki, mintha sok tejet adna. A női mellek méret és forma tekintetében hatalmas változatosságot mutatnak, rengeteg energiát pazarolnak el, és viselésük kényelmetlen: tökéletes bizonyítéka ez annak, hogy a hímek választásai alapján váltak ilyenné.

A kezünk nem csak eszközöket és civilizációt hozott létre: jóval többet tett annál. A testünk fizikai formáját is megalkotta. A női testen kalandozó férfikéz valójában formálja a nőt. A férfiak párválasztásai hozták létre a kerekded melleket és a homokórához hasonlatos alakot; mindkettő erős túlzással hangsúlyozza a gyerekcsinálási képességet, ám valójában nem szolgál más célt, csak azt, hogy csábítsa a hímeket.

Egyes evolúciós biológusok felvetették a „péniszkiegészítés” elméletét. Lehetséges, hogy a pénisz mérete a korai, vadászó hominidák számára státuszjelkép volt. A szexuális kétalakúság jegyei gyakran az azonos nemű fajtársakra gyakorolt hatásuk miatt alakulnak ki. A cerkófmajmok, ha fenyegetést éreznek, pózolni kezdenek, ádáz képet vágnak, és vörös-fehér-kék nemi szervük erekciónál reagálnak.

Dr. R. H. Stubbs, egy hivatásos pénisznövelő (aki számomra hősies alak: eleven cáfolata a „nomen est omen” mondásnak, hiszen a neve kis rosszindulattal csonkot, csikket, csutkát jelent angolul) megjegyezte, hogy a férfiak többsége, akik beavatkozásért fordulnak hozzá, a sportöltözőbeli kínos helyzetekre hivatkozik, és csak egyharmaduk panaszkodik a hálósobai kínos helyzetekre. Ez nem is annyira bizarr, mint amilyennek hangzik. Nem vitás, hogy a duzzadó izmok a férfiak számára fontosabbak, mint a nők számára. Ennek az az oka, hogy az izmok a hímek megfélemlítését szolgálták, nem a nők elcsábítását. Ha a pénisz nagysága a hím hominidák körében státuszjelzőként szerepelt, a státusz pedig több eleven utódot jelentett, akkor a hímek párválasztásának szerepe lehetett a pénisz megformálásában is.

Vallási vezetők azt hangoztatják, hogy testünket Isten keze formálta, a biológia azonban arról tanúskodik, hogy a péniszt talán mégis inkább bizonyos nemű emberek keze alakította ki.

33.

Kétféle gén – kétféle meleg pasi

A homoszexualitás családi vonás. Meleg férfiaknak több a meleg fivérük. Lesbikus nőknek gyakrabban van lesbikus nővérük. A környezet teszi, vagy genetikai eredetű a dolog?

Egy öt genetikusból álló csoport felmérést készített, és a következőt találta: annak valószínűsége, hogy valakinek a fivére homoszexuális legyen, 2 százalék.

Ezután megvizsgálták 76 meleg férfit, és kiderítették, hogy ezek fivérei között 14 százalékban vannak melegek, anyai ágon a hímnemű unokatestvéreiknek körülbelül a 7 százaléka is meleg, valamint anyjuk fivérei között is 7 százaléknyi meleget találtak.

Ezzel szemben a többi férfi rokon körében a homoszexualitás előfordulása ugyanúgy 2 százalék, ahogy a népesség többi részében.

Ezután egy másik felméréssel kiderítették: annak valószínűsége, hogy valakinek a nőtestvére lesbikus legyen, 1 százalék.

Ugyanennek a 76 meleg férfinak a nőtestvérei között 5 százalék volt a lesbikusok aránya. Azt is kiderítették, hogy a lesbikusok fivérei között 5 százalék a meleg.

Ezzel szemben minden más nőrokon esetében a homoszexualitás aránya ugyanúgy 1 százalék, akárcsak a népesség többi részében.

Ha a homoszexualitást a neveltetés okozza, akkor miért nincs több homoszexuális az apukák rokonai között? Akárcsak a férfiak kopaszodása, a jelek szerint a férfi homoszexualitás is anyai ágon öröklődik.

Unod ezeket a statisztikákat? Sajnálom. Én is unom, pláne hogy az egész oldalon egyszer sem írtam le a „pénisz” szót. Kemény dolog a tudomány. Az olcsó fütyis poénok nem annyira kemények.

Mégis van valami furcsaság a számokban. Megfigyelheted: anyuka fivérei és hímnemű unokatestvérei között a melegek gyakorisága csak fele a testvérek közötti arálynak. Ha a homoszexualitás egyetlen génben öröklődik, akkor az anyuka fivérei és hímnemű unokatestvérei között magasabb arányúnak kellene lennie: a fivérek körében mért aránnyal azonos, vagy annak legalább 75 százaléka lehetne.

Azután: a nem anyai ági férfi rokonok között a melegek aránya 2 százalék, a lesbikusoké meg csupán 1 százalék. E 76 meleg férfi lesbikus nőtestvéreinek számaránya csak fele az anyai ági unokatestvérek között található melegek arányának, meleg fivérek arányának pedig csak egyharmada.

Biztos vagyok benne, hogy mostanra már fejben is megoldottad ezeket a röhejes egyenleteket. A kutatók csak úgy tudták összehozni a számokat, hogy a homoszexualitás kétféle típusát feltételezték: az egyik típus csak férfiakban fordul elő, és anyai ágon öröklődik, a másik típus pedig férfiakat és nőket egyaránt érinthet, és bármelyik szülőtől örökölhethető.

Ideje volt végrehajtani egy újabb kutatást. Megvizsgálták azt a 38 családot, ahol két homoszexuális fivér élt. Előzőleg megfogalmaztak egy feltevést. Ha a

homoszexualitásért két gén felelős, akkor ebben a csoportban a homoszexuális férfi anyjának rokonai között magasabb arányban, a fivéreknél mért gyakoriság háromnegyedéhez közeli mértékben kell előfordulnia homoszexualitásnak, míg az apa rokonai között a homoszexualitás arányának változatlanok kell maradnia.

Ezután elvégezték a vizsgálatot. A feltevés majdnem pontosan beigazolódott. Anyuka meleg fivéreinek és hímnemű unokatesóinak részaránya 50-től 75 százalékig terjedt. Az apai oldal rokonságában az arányok változatlanok maradtak.

A homoszexualitásért tehát nem egyetlen gén felelős. A hímneműekben két homoszexualitás-gén található, a genom más-más helyén, s mindkettőt a szaporodási stratégia részeként favorizálta a természetes kiválogatódás. A homokos *Homo sapiens*t nem is egyszer, hanem kétszer hozta létre az evolúció.

Miért?

Csak lassan a testtel, tudóska. Még hátravan egy adag unalmas labormunka. Szedd le a huzatot az elektronmikroszkópról, és kapsold be a centrifugát. Vedd föl a dögös narancssárga szemüveget.

Ezek a vizsgálatok végül is meghatároztak bizonyos géneket? A kutatók megnézték 40 hímnemű homoszexuális testvérpár DNS-ét, és azt állapították meg, hogy 82,5 százalékukban az anyjuktól örökölt X-kromoszómán megtalálható az immár legendásnak nevezhető Xq28. Annak valószínűsége, hogy ez véletlen, kisebb, mint egy a százhoz. Habár ezt az eredményt későbbi kísérlet nem igazolta, nyilvánvalóan fölkelte a figyelmet.

Lehet, hogy a tudomány megtalálta a melegéنت. Most az a feladat, hogy ki ne rekesszük.

Tehát az Xq28 okozza azt, hogy valaki meleg lesz? Nem éppen, mert a gének más génekkel együttműködve, a környezeti hatások által befolyásoltan fejtik ki hatásukat. Ha azonban egy férfiban megvan az Xq28 gén, akkor nagyobb az esélye arra, hogy meleg legyen.

Melegek, figyelem! Ha legközelebb lementek a klubba, nézzetek körül a teremben. Meg tudjátok különböztetni meleg társaitok két fajtáját?

Mi, laborteknikusok csak kettőt tudunk tudományosan igazolni, de a terepen kutatásokat végző homofilok szerint sokkal többféle létezik. Amatőr antropológusok annyi példányt fogtak be, jelöltek meg és engedtek szabadon, hogy abból már egy valóságos periódusos rendszer is kiállítható: berdácsok, biszexek, bőrösök, buccsok, csabik, effemináták, fammok, fegek, géjek, homok, inverzek, kempek, kenguruk, kvínek, kvírek, macik, langyosak, nyunyók, pánszexuálisok, símélek, titkosilonák, transzneműek, transzvesztik és tudós-kák. Jó lenne, ha ezek a kifejezések kicsit tudományosabbak lennének, ha például csupa latin szóból állnának... de hát ez van akkor, ha a *Homo* néven nyilvántartott genus alapkutatásait mindenestül amatőrök végzik. Az anyagi támogatás hiánya ellenére ezek a rendhagyó kutatók rábukkantak néhány titokzatos motivációs eszközre. Elegendő folyadékmintát gyűjtöttek ahhoz, hogy megállapítható legyen: az ember szexuális viselkedése kiszámíthatatlan és meghatározhatatlan skála mentén változik.

A homoszexualitás génje csak úgy juthatott ilyen nagy szerephez az emberiség családjában, ha valami módon óriási szaporítóerőt közvetített az oldalági le-

származottak, unokaöcsök és – húgok számára, még hozzá olyan óriásit, hogy az képes volt ellensúlyozni a szaporodásban való közvetlen részvétel hiányából fakadó hátrányt. Más szavakkal: a melegének csak a családi értékeken keresztül képesek önmaguk lemásolására. Ez viszont azt feltételezi, hogy a homoszexuálisoknak nem születik gyerekük, ami nem helytálló feltevés. Vajon a pleisztocén kori közösségekben a homoszexuális nők és férfiak létfontosságú szerepet játszottak a családról való gondoskodásban?

Senki sem támasztotta alá hitelt érdemlően azt, hogy a mai homoszexuális nagynénik és nagybácsik többet áldoznak unokaöccseikre és -húgaikra, mint a heteroszexuális nagynénik és nagybácsik. De ebből vajon következik-e az, hogy szükségszerűen így volt ez a távoli múltban is, minden faj esetén, amelyben homoszexuális egyedek fordulnak elő?

Ennek csak egyféleképpen nézhetünk utána: ha más fajokban is megvizsgáljuk a leszbikus nagynéniket és meleg nagybácsikat.

34.

Meleg szülők az állatvilágban

Az egész világ átment melegbe? Madarak és méhecskék, pillangók és polipok, delfinek és dámvadak, tücskök és bogarak, gorillák és galambok, bálnák és varacskos disznók, sünök és sülők, cetek és ludak... Lányos tengerimalac-fiúk. Leszbi pingvinlányok, amelyek elagyabugyálják a fiúkat. Meleg jégmadarak. Macis medvék. Nem is beszélve a kanadai vadjuhról, amely csoportos kosorgiáról ismert. Ezek tényleg rendesen be tudnak indulni akkor is, ha egyetlen nőstény sincs a láthatáron. Már amennyiben valaki látott már megvadult vadakat a vadonban. Ha legközelebb valaki azt merészeli állítani, hogy a homoszexualitás természetellenes, mutasd meg neki a természetet!

A heteró hím strucc visszafogott tánccal és romantikus dallal udvarol a tojónak. A másik hímnek bemutatott fantasztikus udvarlási ceremónia azonban messze túltesz ezen. A meleg struccok rajongásuk tárgyát úgy 40 kilométeres óránkénti sebességgel rohanják le, a becsapódás előtt csúszva fékeznek, piruetteznek, felfújják tollaikat, és nyakukat dugóhúzóvá csavarják. Dalolásra nem is veszik a fáradságot. A hím struccok 2 százaléka művel ilyet, és az udvarlás tárgyává lett hímek nem is nyilvánvalóan melegek, habár, ki tudja, az udvarlókban talán működik valamiféle hőradar, amellyel meg tudják állapítani, ki meleg, ki nem. Ilyen nekünk nincs.

Létezik egy olyan faj is, amelynek heteroszexuális párzását még sohasem sikerült megfigyelni. A megfigyelések kizárólag homoszexuális párzásokról számolnak be. Ennek a fajnak a neve jávai küllő; hovatartozását tekintve madár, és a hőcsikek, fakopáncsok, harkályok rokona. Mivel a faj továbbra is szaporodik, feltehetőleg titokban, rejtve még mindig áldoznak valahol a deviáns, heteroszexuális fellángolásoknak.

A melegekből jó szülő válik.

A hím rózsaszín flamingók egymással is szexelnek, fészket raknak, együtt nevelik fel az örökbe fogadott fiókákat. A rózsaszín tollazat a jelek szerint nem zavarja őket.

A nőstény grizzly medvék élethosszig tartó párkapcsolatot alakítanak ki egymással, együtt nevelik a bocsokat, olykor még a téli álmat is halogatják, hogy együtt időzzenek, mint amikor a kollégista lányok sokáig fennmaradnak dumcsizni.

A heteró palackorrú delfinek nem alkotnak élethosszig tartó párkapcsolatot, csak a homoszexuális palackorrú delfinek. Némelyik palackorrú delfin kizárólag meleg beállítottságú. Ez természetellenes eltévelyedés, mivel egyébként a legtöbb palackorrú delfin biszex. Az agyuk mellelleg nagyobb, mint a miénk.

Genetikailag a bonobo csimpánz áll az emberhez a legközelebb. Minden egyes bonobo biszexuális. Többet ölelgetik egymást, mint mi, kevesebbet verekszenek, feministák, és sokkal többet szexelnek.

Az ember talán képes volt izolálni a meleggént, de kiiktatni a jelek szerint nem sikerül. Ott üldögel kényelmesen a génkészletünkben, mintha szerepe lett volna a fajunk fennmaradásában. Talán nem az határozza meg minden gén si-

kerét, hogy hány példányban másolta le önmagát az utódokban? Hogyan szavazhat az evolúció olyan szexre, amelyből nem származik utód? Merő egy rejtély az egész – amíg meg nem ismerkedünk a fekete hattyú meleg nagybácsikájával.

A meleg fekete hattyúk állandó párkapcsolatban élnek, és mivel mindketten hímek, így sokkal nagyobb területet tudnak megvédeni, mint a különmű párok. A homoszexuális hattyúk örökbe fogadnak vagy lopnak tojásokat, fiókákat gondoznak, és átlagosan *kétszer annyi* utódot nevelnek fel az ivarérettségig, mint a heteró párok.

Ha heteró vagy, és a testvéred meleg, akkor nagy a valószínűsége annak, hogy recesszív formában te is hordozod a homoszexualitás génjét. A génjeidet úgy örökítheted tovább, ha egyik leszármazottadat segíted az életben maradásban; még ennél is több gén fennmaradását mozdíthatod elő, ha három unokaöcsédet vagy – húgodat segíted életben maradni. Ha a meleg hattyúk elég gyakran szereznek tojást a testvéreiktől, és kétszer annyi unokahúg és unokaöcs fölnevelkedését oldják meg, mint ahányat heteroszexuális testvéreik nevelnek, akkor egyszerű számtani művelettel megállapítható, hogy a populációban a meleggének fognak túlsúlyba kerülni.

A gyűrűscsőrű sirály és a kaliforniai sirály lesbikus párpai is javítják a gének szaporodását. A sirályfiókák fölnevelése érdekében két szülőre van szükség. Az egyik szállítja az enivalót, a másik őrzi a fészket. Ha a hímek száma megcsappan, a nőtények akár 5 százaléka is egy másik nőténnyel közösen neveli fiókáit. Hosszú udvarlás után közös fészket raknak.

Utána pedig bevetik a lesbikusok közismert trükkjét.

Körüldalolnak egy olyan hímet, amelyiknek már van párja. Egy izgi dupla randit helyeznek kilátásba, és ezzel a fészükbe csábítják a hímet, elnyerik a spermáját, azután kirúgják. A házasságtörő hím ettől gyakran bedühödik. A gyűrűscsőrű sirály hímje elszánt verekedő, és gyakran erősebb is a tojónál, de a két, fészket védelmező amazonnal szemben nincs esélye. A lesbikusok számára, úgy tűnik, sokat jelent a fészek.

A lesbikus sirálpárok felnőttkorig nevelik a fiókákat, úgy, ahogy egyedülálló anyaként egyikük sem lenne képes. A biológusok legalább két sirályfaj esetében már tudják, hogy a lesbikus orientáció génjei miként élveznek előnyt a kiválogatódásban.

Minden fajban, ahol a hímek kellő számban öldözik egymást, a lesbikus párkapcsolat elfogadott gyermeknevelési stratégia lehet. Kapd elő a legközelebbi történelemkönyvet, és nézd meg, találsz-e benne bizonyítékot arra, hogy a *Homo sapiens* hímjei területek, anyagi javak és nők miatt háborúzva apasztották létszámukat. Mit csinálhatnak ilyenkor a lányok? Pontosabban: ki csinálhatja fel ilyenkor a lányokat? Mivel a *Homo sapiens* szexuális tevékenységének nagy része inkább a kapcsolat erősítését, mint a szaporodást szolgálja, a lány-lány típusú párkapcsolat talán reprodukciós előnnyel járhatott az özvegyen maradt, egyedülálló anyákhoz képest. Menj el egy évfolyambulira a Wellesley lánykolégiumba, ha tudni akarod, mire képesek az igazán jó házból való, intelligens úrilányok, amikor nincs a közelben fiú. Csajozás szándékával soha életemben ennél rosszabb helyre nem mentem.

Ha a nők ezt a titkot a harcosok tudomására hoznák, véget vethetnének az emberi háborúskodásnak. „Mondja csak, Furioso kapitány, mit szeretne inkább, harcolni ezért a földdarabért, vagy lopva hazaosonni, és meglesni az asszonykát a szolgálólánnyal?” Ahhoz, hogy megvalósítsuk a világbékét, csak a férfiak motivációját kell megértenünk.

A libalányok néha olyanná válnak a meleg gúnárok szenvedélyes szerelmi életében, mint biciklin a harmadik kerék. Hölgylvasóim közül néhányan bizonyára ismerik a helyzetet: a meleg gúnár kedveli a társaságukat, de azonnal faképnél hagyja őket, amikor egy másik meleggel kerül látványos udvarlási viszonyba. A nők azonban mindig megtalálják a módját, hogy megszerezzék a meleggéneket. Amikor a fiúk között felforrósodik a hangulat, a hölgyike a szó szoros értelmében közibük veti magát, hogy elcsípje a fogamzás pillanatát, és ez a nagy izgalomban gyakran sikerül is. Ha megtermékenyül, a következő szezonban háromszülős családokat lehet látni: a mamát totyogó kislibáival – és a két papával.

Szarvasmarha-tenyésztők, akiknek ondómintára van szükségük, állandóan résen vannak, amikor a tehenek között forró lesbikus cselekményekre kerül sor. Miért? Mert ez gyakran erekciót idéz elő a bikáknál. A bikák egy darabig figyelik a tehenek intim kedveskedését, azután akcióba lép a gazda, és végigviszi a folyamatot. Az amerikai Középnugaton a marhatenyésztők a tehenek tehénrel való pároztatását elfogadható módszernek tekintik arra, hogy a bikáik borjak előállítására alkalmas hangulatba kerüljenek, ám ugyanezt a módszert a saját magánéletükben ritkán alkalmazzák.

A kardszárnyú delfinekről készült, nagy terjedelmű tanulmány tartalmaz néhány bekezdést a hímek közötti homoszexuális viselkedésről. Az Egyesült Államok Tengeri- és Biztonsági Bizottsága megvásárolta a tanulmányt, törölte belőle az összes bekezdést, ahol említés esik a homoszexualitásról, és kormányzati jelentésként hozta nyilvánosságra.

Ez kétségkívül a Nagy Heteroszexuális Összeesküvés műve. Ez a maffia irányítja a kormányt, az egyházakat, az iskolákat, és még a zoológiai tanulmányokat is propagandaanyaggá változtatja saját, titkos heteroszexuális célkitűzései érdekében.

Ha ezen nevetsz, akkor már te is a markukban vagy. Nem vicc. Bruce Bagemihl, az állatok homoszexualitásáról szóló könyv (*Biological Exuberance: Animál Homosexuality and Natural Diversity*, St. Martin's Press, 1999) szerzője leírja, hogy élvonalbeli biológusok milyen elszánt kitartással minősítik az állatfajokban megnyilvánuló homoszexuális szexet „üdvözlésnek”, „engesztelésnek” avagy „dominanciarítusnak”.

Hím rozmárok nagy csoportja összegyűlik, egyetlen hatalmas kupacban egymás hegyén-hátán hemperegnek, lelkesen dörgölőznek, nyöszörögnek, nyalogatóznak. „Üdvözlő magatartás” – mondja a biológus. Én nem tudom, hogy egy barátságos szevasztokhoz miért kell tocsogni az ejakulátumban, de az biztos, hogy meleg szex nem lehet, mert a hím oroszlánok is csinálják. Ne már, olyan nincs, hogy az állatok királya homokos legyen. Az, kérem, csak „engesztelés”.

Akadémiai nagydoktorok büszkén törekszenek arra, hogy tanulmányaikat a lehető legérthetlenebb módon fogalmazzák meg. Csimpánzherékről, rozmár-

orgiákról írni, emellett megőrizni az unalmasságot, ez olyan képesség, amelyhez sokéves tudományos előképzettségre van szükség. Tragikus, de a magam részéről sohasem tanultam a tudományos, narkoleptikus nyelvet. Sajnos kénytelen vagyok úgy megírni a szövegemet, mint egy normális ember. Be kell érniük velem.

A szavannai macsó páviánok úgy üdvözlnek egymást, hogy egymás mogyoróját cirógatják. Ezen kívül fel is hágnak egymásra, orral illetik egymás alfelét, csókkal a nemi szerveket. A gyakorlatlan tekintet számára ez „érzelmi megnyilvánulásnak” is festhet. A biológusok azonban tudják, hogy ez dominanciaviselkedés. Habár néhány meleg srác, akit ismerek, visszautasítja az efféle megkülönböztetést.

Az Egyesült Államok legnagyobb tekintélyű állatkutató intézményeiben a kosok óriási tömege meleg. A háziasított kosokról készült tanulmány megállapította, hogy 16 százalékuk a nászidőszakban nem volt hajlandó párosodni. Hat százalékukat egyáltalán nem érdekelte a szex. Tíz százalékukat a szex csak más hímekkel érdekelte. Megannyi titkos homokos kos.

Még a báránykák, a tisztaság mintapéldányai is rendelkeznek bizonyos hajlammal. Rex Wocknert idézem, akinek egy tanulmánya bekerült a Warner Books *Out in All Directions: The Almanac of Gay and Lesbian America* című, 1995-ös forrásmunkájába. „Az Egyesült Államok mezőgazdasági minisztériumának az idahói Duboisban működő kísérleti állomásán a kosok 8 százaléka homoszexuális.” Ezek a juhfiúk anális közösülést művelnek a nyilvánosság előtt! A meleg juhközösségben az jelenti a legnagyobb szociális problémát, hogy a legtöbb kos felül szeret lenni, és nehezen találni olyat, amelyiknek megfelel az alárendelt szerep. A meleg aljuhok rendkívül népszerűek a mezőgazdasági minisztériumban.

A biológusok megrendült, elcsukló hangon beszélnek az állatok eszközhasználatáról, de mi lehet az oka, hogy a dildót senki sem emlegeti? A főemlősök időt és fáradságot fektetnek a szexuális játékszerek kiformálásába. A makákók a természetvárok kiásásához vagy dió feltöréséhez szükséges eszközök megalkotásában nem járnak élen. Egyetlen nőtény makákó azonban öt különböző szexuális eszközt volt képes létrehozni, amelyeket kizárólag azért vett használatba, hogy önmagának örömet szerezzen. Megint csak meg kell érteni a nőtények motivációját: természetes vagy orgazmus?

Minek pasi annak, akinek saját farka van? A japán makákók nőtényei szeretik a saját farkukat, jóllehet így sokkal gyakrabban kell tisztogatniuk. A főemlősök kutatói a mai napig keresik a választ arra, hogy miért kezdtek egyáltalán szexuális játékszereket fabrikálni, amikor születésük óta rajtuk van, hozzájuk nőtt a saját külön vibrátoruk.

Akik kevésbé tehetséges farokkal születtek, innovációra kényszerülnek.

Nőtény sünök fenyőtobozt és gallyakat kefélnek. Azután a hím sünök ugyanazokon a beillatosított gallyakon maszturbálnak. Szerintem, ha valakit tüskék borítanak, attól csak kanosabb lesz.

Az agancs erogén zóna. Hím szarvasok agancsukat a fáknak dörzsölik, és így eljutnak a csúcsra. A delfinek a tenger vagy a medence fenekéhez dörzsölik nemi szervüket, esetleg teknőcökhöz, cápákhoz, angolnákhöz (nem az elektro-

mos fajhoz), meg az őket tanulmányozó emberekhez. A hím delfinek megdugják egymás orrnyílását. A nőstény delfinek a vaginájukat tárgyak fölemelésére is használják. Ha nőnemű őseink megtanulták volna ezt a trükköt, lehet, hogy a kezünk nem is fejlődött volna ki.

Képzeld el, hogy nem vagy képes tagolt beszédre. Egész nap a barátaiddal üldögélsz, meztelenül. Nincs se tévé, se újságok, nincs vallás, nincsenek falak, hogy elvonulhass, nincs semmi más, csak az ennivaló meg a test: a tiéd meg a többieké. Mivel tudnád elütni az időt?

Ha a kutyám bármiben iránymutató lehet: az állatok elképesztő tempóban képesek önmagukat és egymást kielégíteni.

Odajutottam, hogy szegényesnek ítélek minden természetfilmet, amit valaha láttam. A *vadvilág a Sziklás-hegység meredek lejtőin* című sorozat is lehetett volna sokkal vadabb és sokkal meredekebb. De hát hiába: ilyen az, amikor a természetfilmet egy nagy biztosítótársaság szponzorálja, mint ezt.

És nem ez volt az egyetlen tévéműsor, amelyre az ármányos Heteroszexuális Összeesküvés rátette a kezét. Nézd meg például a *Discovery Channel* műsorát. Azok a fickók szemrebbenés nélkül beszélnek a gyerekeink füle hallatára olyanokat, hogy a heteró hím medve kinyírja az ártatlan kis bocsokat, az anyjukat pedig megerőszakolja. Vajon a leszbikus szerelem és gyereknevelés ennyivel nagyobb veszélyt jelent a társadalomra?

Ha igaz, hogy a szex egyetlen természetes formája a szaporodást célzó szex, akkor is: ez egyszersmind a szex legritkább formája is. A mi fajunk szexuális tevékenységének túlnyomó része nem a szaporodást szolgálja. Van szex a menopauza után, van szex a menstruáció alatt, van szex a terhesség alatt, a szoptatás alatt; van orális szex, és van szex azonos nemű partnerrel. És mi a *Homo sapiens* szexuális tevékenységének leggyakoribb válfaja?

Hát az, amiben az imént volt részed. Tudod, miről beszélek: a kedvenc partnereiddel való szexről.

És ennek mi az oka? Miért támogat az evolúció olyan szexuális tevékenységet, amelyből nem származik utód? Az evolúció pizok jól tudja, hogy önmagadat nem termékenyítheted meg. Ez a lehetőség csak a csigának és a gabonának van fenntartva. Hol jön be az embernek az önörömszerzés?

Ideje feltárni egy szövevényes génelméleti fogalom lényegét. Ennek a finom absztrakciónak a megvilágításához alaposan meg kell vizsgálnunk egy kulcsfontosságú esettanulmányt: azt, hogy képtelen vagy felhagyni a maszturbációval.

Az evolúció sohasem tűz ki célokat. Véletlenül hozta létre az erogén zónákat is, mert azok véletlenül előmozdították a szaporodást. Ez nem jelenti azt, hogy minden teremtménynek, amely születésétől rendelkezik ezzel az örömszerzési mechanizmussal, feltétlenül kötelessége azt a szaporodásra használni. A természetes kiválogatódás létrehozta a nemi szerveidet. A nemi szerveidnek azonban nem muszáj a természetes kiválogatódást szolgálniuk, ha te nem akarod.

A kezemet az evolúció nem arra tervezte, hogy billentyűzeten gépeljek. Ennek ellenére ebben a pillanatban is billentyűket nyomogatok az ujjaimmal. Ez pedig jó dolog.

Az evolúció azért adott nekem kezet, mert a kéz valaha előmozdította a szaporodást. Ez nem jelenti azt, mintha az evolúció abból a célból adott volna kezet, hogy még jobban előmozdítsa a szaporodást. A természetes kiválogatódás vak tervező, akinek egyáltalán nincs is tervrajza. Cél nélkül tervez. A célt mi választjuk ki.

A katolikus iskolában azt tanultam, hogy a maszturbáció miatt a bűnös megvakulhat. A tudomány azóta bebizonyította, hogy a rendszeres szexuális kielégülés jó az egészségnek. Nézd meg a fényképemet a hátsó borítón: hetvenhárom éves vagyok.

A nemi szerveid azért jöttek létre, mert őseidet összekapcsolták más emberekkel, másodsorban pedig azért, mert újabb embereket hoztak létre. Különben meg csak úgy vannak, napi huszonnégy órában.

Te mivel szoktad elütni az időt? Fordítsuk figyelmünket a SZULÁKRA.

35. Szulák

Haha! Ezt a címet csak azért találtam ki ide, hogy a heteró férfiak és a leszbikus nők figyelmét fölkeltssem. Akár hiszed, akár nem, mindent el fogok mondani a szulákról, amit csak tudnod érdemes, de közben egyetlen nőt sem fogok emlegetni.

A kék lábú szulák, akárcsak a lugasépítő madarak, egyedül azzal a céllal építenek fészket, habár ők homokból, hogy a párjukat lenyűgözzék. Szex után a szulák többnyire lebontják a szerelmi találkahelyet, és másikat építenek, olyat, amely a fókáknak jobban megfelel majd. A szulák rengeteget parádéznak is egymás előtt, mutogatva magukat a csajoknak.

Az udvarlás úgy kezdődik, hogy az egyik szula körözni kezd egy fészek fölött. Ha a bentlakó érdeklődést mutat, akkor az udvarlójelölt leszáll, és megvillogtatja kék lábait. Ha a házigazda még mindig figyel, akkor a jövevény az ég felé emeli csőrét, begyét kidülszti, és fütyülni kezd. A fészek tulajdonosának jellemző reakciója erre az, hogy csőrét a tollai közé dugja. Ezután belépnek a fészekbe, ahonnan csakhamar nyögdecseles és füttyszó hangzik fel. A párzás többnyire hátulról történik.

Kutatói munkám során egyszemélyes szafarira indultam, hogy más, parádézó fajokat is bemutassak. Anyagi támogatást nem kaptam. Valami okból, ha az ember szépirodalommal foglalkozik, és nincs doktorátusa, nem tekintik tudományos tényezőnek. Expedícióm magam finanszíroztam. Teliraktam a kocsimat tudományos felszereléssel, és 8 kilométert hajtottam a San Franciscó-i Baker Beachbe.

A meleg férfiak, akár a lugasépítő madarak és a szulák, szintén csak párszerzés céljából építenek fészket a homokban. Baker Beach telis-tele van ennek a parádézó fajnak a különleges homokváraival. Az udvarlás azzal kezdődik, hogy az, aki körözni kezd, az autójából kivillantja valamelyik testrészét. Többnyire nem a lábát. Ha a homokvárban tartózkodó érdeklődést tanúsít, az érkező közelebbi szemügyre vétel céljából megközelíti a homokvárat. Közvetlenül mielőtt belépne a fészekbe, az érkező többnyire az ég felé emeli péniszét, és mellét kidülszti. Ez alkalommal inkább a fészek tulajdonosa fütyönt, és gyakran a tollai közé rejtje a csőrét. Belépnek a homokfészekbe, ahonnan csakhamar nyögdecseles és kuncogás hangzik fel, bár füttyszó ekkor már nem.

Tudományos érdeklődéstől hajtva közelebb kúsztam. Egy szempillantás múlva azonban távozni kényszerültem, mert a megfigyelt példányok nekem is bemutatták udvarlási rítusaikat. Kezdetben zavarba jöttem, bosszankodtam. Hát nem jöttek rá a trópusi sisakom láttán, hogy kutatási céllal vagyok itt? De végül is még sohasem fordult elő, hogy finom urak ilyen látványosan tegyék nekem a szépet, így hát csakhamar magam is megpróbálkoztam a szulatozó riszálásával. Felfújtam tollazatomat, és püspökfalamat billegtettem. Az udvarló hívogatás egyszeriben abbamaradt. Annyi baj legyen. Folytassuk az adatgyűjtést.

Miután a megfigyelt példányok túlestek a párosodáson, elhagyták a fészket, és az autóparkolóban elvegyültek a faj nőnemű egyedeivel. Megpróbáltam becsatlakozni a szellemes társalgásba, de a nőtényeket szemmel láthatóan jobban érdekelték a meleg férfiak, akik mindig mesterei a szónak, hogy a fene enne meg őket. Kémkedésem miatt a meleg férfiak szófukarrá váltak a jelenlétemben. Lassan elhátráltam, egy délutánt a néma megfigyelésnek szenteltem, és végül eljutottam a végkövetkeztetéshez.

Ha valaki olyan testalkattal rendelkezik, mint Rock Hudson, olyan ruhatárral, mint Elton John, annyira ápolts, mint Liberace, olyan szellemes, mint Oscar Wilde, ha tucatszám rajongják körül a nők, és ezeket az adottságait nem arra használja, hogy a nőket az ágyába csábítsa, az az én szememben nem normális. Erre már csak ráadás a homokban szexelni.

Amikor egyesek azt hangoztatják, hogy a homoszexualitás döntés kérdése, én azonnal azt hallom belőle, hogy az illetőnek homoszexuális hajlamai vannak. Én a magam részéről egyáltalán nem úgy éltem meg a heteroszexualitásomat, mintha döntés kérdése lenne. Nem az történt, hogy elértem a serdülőkort, számba vettem a lehetőségeket, és azt mondtam magamnak: „Aha, hát akkor én, asszem, heteró leszek.” Nem, én csak a dolgaimmal foglalkoztam, mint mindig, tologattam a kis teherautómat, amikor egyszer csak arra jött Suzie Plimpton, én meg azt mondtam: „Húúúú!” Tudtam, hogy utálnom kéne. Tegnap még utáltam is. Összes kortársamtól úgy értesültem, hogy a lányoknak vérszűrőagályuk van, és a környezetemben minden gyerek tudta, hogy az borzasztó fertőző. De mégis, minden logikus ok nélkül, hirtelen nagyon-nagyon szerettem volna Suzie-t megérinteni. Mi ütött belém? El akarom kapni a ragályt?

A felső tagozatban éveken keresztül úgy éltem meg nyiladozó heteroszexualitásomat, mint valami szégyenteljes titkot, amelyről senkinek sem szabad tudomást szereznie. A civilizáció történetében soha senki sem érzett még így, csak a nyámnyila nyikhajok. A péniszem spontán gimnasztikája is nyilvánvalóan olyan tünet, amely miatt muszáj lesz orvoshoz fordulnom. Küzdöttem ellene minden rendelkezésemre álló eszközzel, de végül is be kellett ismernem önmagam előtt: heteroszexuális vagyok. Évekig tartó szégyenkezés árán szedtem össze a bátorságot egy coming outhoz.

Nincs a világon olyan hatalom, amely rávett volna, hogy „döntés” nyomán vonzónak találjam a takonnyal lövöldöző Billyt. Pedig bámulatra méltó pontossággal tudott takonnyal célba találni. Irigyeltem tőle a felköpös, szájjal elkapós trükkjét is. Amikor megpróbáltam utána csinálni, a köpés mindig beterítette az arcomat. Sosem tudtam olyan koherens köpetet előállítani, amilyet Billy. Ő határozottan olyan karakter volt, akiről érdemes példát venni. Vele akartam lenni. Bírtam. Megérinteni azonban mégsem akartam. Ám feltett szándékunk, miszerint minden eszközzel undort keltünk a lányokban, egyszer csak váratlanul mégsem tűnt annyira jó ötletnek. Ez ellentmondott mindennek, amiben hittem, de mégis úgy tűnt, hogy a lányoknak volt igazuk. Mibennünk van a vérszűrőagály.

Felnőtt lettem. Ma már mindenütt a férfiakban van a ragály. Ha a cimborám térde hozzám ér az asztal alatt, úgy reagálok, mint amikor a másodikban egy

kislány ért hozzám „Júúúj!” Akármilyen legyen a vésztőragály ellentéte, az van a nőknek. Inverz ragály.

Jerry Springer show-műsorát antropológusként szoktam nézni. Amikor a cowboykalapos fazon azt mondja benne, hogy ő bizony eljár melegeket verni, mert a buzik rossz, bűnös döntést hoztak, én ezt már úgy hallgatom, hogy tudom: a tagnak homoszexuális érzései vannak, de ezt le akarja tagadni. Ezért dühös azokra, akik másként döntöttek. Nekem eszembe se jut bántani a melegeket – végül is annál több nő jut nekem –, de arra sem érzek indítást, hogy fedett helyen cowboykalapot viseljek.

Egyébként azt sem hagyhatom figyelmen kívül, hogy a Baker Beach-i homokfészekekben a cowboykalap jobban beválik, mint a trópusi sisak.

Nem kellene a heteróknak hálát érezni a melegek iránt? Lépten-nyomon kiderül, hogy a legjobban kinéző, legjobban öltözködő pasik melegek, és ez nagyon nagy dolog. Ez azt jelenti: a heteró nők nem tehetnek mást, mint hogy a hozzám hasonló pasikkal randizzanak. Minden erőmmel támogatom, hogy a lehető legtöbb férfi térjen be homoszexuálisnak, miáltal a heteró nők hatalmas tömegei fognak kétségbeesetten az anyagi csőd szélén álló prózaírók környékére özönlenni. Amikor az ajtószomszédaim elolvasták ezt a fejezetet, egyetértettek a közhellyel, miszerint a meleg férfiak jobb külsejűek és jobban öltözködnek és szellemesebbek, mint én, de alig győzték visszafojtani a nevetést, amikor Libe-race, Elton John és Rock Hudson nevét említettem. Ez a lista, jelentették ki, jellegzetesen olyan, amilyennek a heteró férfi a klassz meleg férfit elképze-li. „Miért? – kérdeztem. – Hát ki lenne klasszabb ezeknél?” Azt felelték: ha meg akarom érteni, miért vonják magukra minden nőnek a figyelmét, akivel randizni akarok, további kutatásokat kell végeznem.

Saját jól felfogott érdekemben is lefolytattam a tudományos kutatást azoknak a férfiaknak az ügyében, akik új értelmet adtak a homónak a *Homo sapiens* kifejezésben.

36.

A homo *Homo sapiens*

Sok transzszexuális ember számolt már be arról a mélyen felkavaró felismerésről, amely hatéves koruk óta kísérti őket: hogy tévedésből születtek a testükbe. Megrázó interjúikban gyakran úgy beszélnek a saját testükről, mint álarcról, amelyet kényszerűségből kell viselniük.

D. F. Swaab, az amszterdami ideggyógyászati továbbképző intézet munkatársa a hollandiai agykutató intézetben felboncolta férfiból nővé változtatott transzszexuálisok agyát, és úgy találta, hogy a hímnemű transzszexuálisok agya női szerkezetű.

A szexuális viselkedést a hüllőagy, a hipotalamusz szabályozza. Ha legközelebb nedvesedést vagy merevedést tapasztalsz magadon, ne felejtse el megköszönni a hipotalamusznak. A hipotalamuszban található a *stria terminalis* (BSTc), amelyet az utca embere BST nucleusnak hív, és amely körülbelül akkora, mint egy rizsszem. A hímneműek agyában a BST nucleus körülbelül 50 százalékkal nagyobb, mint a nőké. A nőké rövid szemű rizs, a férfiaké hosszú szemű. Ettől leszünk férfiak. Mindegy, hogy hetero- vagy homoszexuális vagy. A férfiak hipotalamuszában a BST rizsszeme átlagosan 50 százalékkal nagyobb, mint a nőké.

Kivéve a férfi transzszexuálisokat.

Egyes becslések szerint 350 ezer ember közül egy úgy érzi, hogy tévedésből született férfinak vagy nőnek. Swaab felboncolta tizenegy transzszexuális férfi agyát – vagyis olyanokét, akik gyerekkoruk óta nőnek érezték magukat –, és más agyakkal összehasonlítva megállapította, hogy a transzszexuálisok – és csakis a transzszexuálisok – agyában a BST nucleus mérete a nőkével egyezik meg. Tanulmányukban a kutatók kijelentették: „A BSTc nagyságát nem befolyásolták a felnőttkori nemi hormonok, és a szexuális irányultságtól független volt.”

Swaab hozzátette: „Eredményeink azt jelzik, hogy az agy egyéb struktúrái is szerepet játszhatnak”, és „ez valószínűleg csak a jéghegy csúcsa”. Swaab gyanítja, hogy „sejtek és az őket összekötő rostok egész hálózata lehet ott, és mi valószínűleg csak az elsőt találtuk meg”.

Agyunkban az a kis rizsszemnyi képződmény olyan lehet, mint az Anglia nevű kis sziget, amely valaha uralta az egész világot. Ha a tested férfinak néz ki, de te mégis nőnek érzed magad, ne ess kétségbe. Agyadban egy picinyke birodalom, amely a szexualitásodat uralja, éppen olyan, mint a nőké. A hipotalamuszod szerint nő vagy, pénisz ide vagy oda.

A férfiból nővé vált transzszexuálisoknak tehát jellegzetesen női agyszerkezetük van. Vajon a meleg férfiak agyának felépítése is ennyire jellemző a meleg férfiakra?

A kaliforniai La Jollában működő Salk Intézet munkatársa, dr. Simon LeVay neurobiológus akaratán kívül, egyik napról a másikra híres ember lett, amikor górcső alá vette a hipotalamusz egy másik képződményét, „a férfira jellem-

ző szexuális viselkedés” szabályozóját. Ennek mérete: 1 mm. Az agykutatók a férfierő központjának ezt a szexi nevet adták: INAH3.

A kutatások szerint heteroszexuális férfiakban az INAH3 *átlagosan* kétszer-háromszor akkora, mint a nőké. Homoszexuális férfiakban az INAH3 megint csak *átlagosan* ugyanakkora, mint a nőké.

LeVay, aki maga is meleg, kijelentette: „Állítom, hogy a meleg férfiak szervezetében női INAH3 található – azon a bizonyos területen női agyuk van.”

LeVay politikai viharok kellős közepében találta magát. Postaládája megtelt minden rendű és rangú gyűlölködő és rajongó levelekkel. A homofókok imádták. A melegek ajnározták. A homofókok gyűlölték. Gyűlölték a melegek is. Az emberek hálálkodtak neki, amiért tisztázta a homoszexuálisokat. Mások szidalmazták, mint öngyűlölő homoszexuálist. Volt, aki úgy érezte, hogy LeVay térdre kényszerítette a vallásos jobboldalt. Mások úgy értelmezték, hogy fegyvert adott a vallásos jobboldal kezébe.

Vedd észre, hogy a fentiekben az „átlagosan” szót kiemeltem. Ebben rejlik ugyanis LeVay felfedezésének tudományos kritikája. A kutató által a férfiak agyában talált INAH3-képződmények mérete bizonyos határok között váltakozott. A legnagyobb méretű INAH3-ok többsége heteroszexuális férfiaké volt. A legkisebbeket meleg férfiak agyában találta. A méretskálán azonban széles átfedést tapasztalt. Ha közép méretű INAH3 kerül a mikroszkóp alá, képtelenség megállapítani, hogy heteroszexuális vagy homoszexuális ember agyával van-e dolgunk.

Ez a bírálat azonban szintén meggyengül, ha figyelembe vesszük, hogy a szexuális beállítódásnak is vannak fokozatai.

Vajon a szexualitás is olyan, folyamatos skála, mint amelyet az INAH3 különböző méretadatai adnak ki?

No és vajon a leginkább gondolatébresztő kutatások miért férfiagyak tanulmányozásából származnak? Biztos vagyok benne, hogy a nőknek semmi kifogásuk a férfiagy módszeres kutatása ellen, de hol vannak a leszbikusokról szóló adatok? Már megint a nők húzzák a rövidebbet?

Ezekre a kérdésekre a válasz az ősi nőtényekben rejlik – ők ugyanis négyszer annyi ideje vannak jelen, mint a hímek. A hímnem alig több, mint egymilliárd évvel ezelőtt jelent meg a Földön. Az ősi nőivarú élőlények lassú, elhúzódozó folyamat során alakították ki a hímeket.

Ha jártál biológia szakkörbe, talán emlékszel még, hogy be kellett vágni Ernst Haeckel biológiai tételét: „Az ontogenézis a filogenézis rekapitulációja.”

Ez a tudományos halandzsaszöveg azt jelenti, hogy a magzati fejlődés megismétli az evolúciót. Mielőtt az emberi magzat emberi külsőt öltene, majomhoz hasonlít. Azelőtt olyan, mint egy kétéltű. Előtte kopoltyúja van és uszonyai. Azt megelőzően meg úgy fest, mint egy kis féreg. És a magzati fejlődés kezdetén minden organizmus nőténynek néz ki.

Ez nem jelenti azt, hogy a hímek az evolúció fejlettebb fokán állnak, mint a nőtények. Ez azt jelenti: a nőtények feltalálták a hímeket, hogy a szaporodást megkönnyítsék. A nőtények az első nem, a hímek a második. Isten nem a férfi oldalbordájából formálta ki a nőt. Az őskori csajok csapata formálta ki a női ribo(rda)szómákból.

A riboszómák a minden sejtben megtalálható molekuláris gépezetek, amelyek molekulánként építik fel az organizmusokat, alapanyagként csak 20 aminosavat használnak, a műveletet pedig a DNS-ben kódolt utasítások alapján hajtják végre.

Hallottad ezt? Épp most hegesztettek egy fehérjemolekulát a körmödhöz. A riboszómák a fizikai munkások, amelyek a testedben szünet nélkül zajló építkezésen dolgoznak. Körülbelül hárommilliárd éven keresztül ezt az egész ügyet nőneműek intézték.

Régente, amikor még mindenki nőnemű egysejtű volt, úgy hoztuk létre a lányainkat, hogy kettéhasadtunk. Amikor a szaporodás szempontjából előnyössé vált az egyének közötti géncsere, megkezdtük a szexet, ami változatosságot, sokféleséget eredményezett. Egyes leszármazottak kisebbek lettek, mások nagyobbak. Ez érdekesebbé tette a szexuális versengést. A nőtények kiadták az utasítást a riboszómagyárnak, hogy alkosson kisebb leszármazottakat, amelyek a mozgékonyág érdekében feláldoznak bizonyos mennyiségű tápanyagot. Ezek lettek a hímek. Az egysejtű nőneműek egyszeriben nem akartak többé szinglik maradni. A hímek génjeinek felhasználásával akartak utódokat létrehozni. Azért találták fel a hímeket, hogy legyen, aki a géneket hordozza egyiküktől a másikig.

Figyeld meg, hogy a kezdet kezdetétől a hímek mozgékonyabbak, agresszívak, éhesebbek, a nőtények stabilabbak, fogékonyabbak, tápanyagokkal jobban ellátottak. A férfinak az áll érdekében, hogy ne legyen finnyás, a nőnek viszont az az érdeke, hogy nagyon is válogasson.

Ez azt is jelenti, hogy minden hímet a nőtények testrészeinek tervrajzaiból kellett megalkotni. E fejlődési folyamat sok fokozatban ment végbe, és nem minden hím járta végig a hímséghez vezető összes szakaszt, a nők közül pedig néhányan tettek egy-egy lépést a hím állapot irányába.

37.

Miért nincsenek valójában hímek és nőtények?

Igazából nincs is olyan, hogy férfi- vagy női nem. Valójában hatmilliárd emberi nem létezik, mindenki behelyezhető valahová a skálán, amelynek női és férfi végén egyaránt statisztikai sűrűsödés tapasztalható. Ha ezt grafikonon kellene ábrázolni, amelynek egyik vége a Nő, a másik vége a Férfi, akkor a görbe egy nagy U betűre hasonlítana. A legtöbben a skála valamelyik végpontjának közelében helyezkednek el, az emberek jelentős kisebbsége pedig valahol a kettő között található, mint a cowboykalapos fickó Jerry Springernél. Mivel nincs olyan vendéglő, ahol hajlandóak lennének hatmilliárd mosdót építeni, így összesen kettőt írnak ki: „Férfiak” és „Nők”, aztán ránk bízák, hogy osszuk be.

Azt se tudod, fiú vagy-e vagy lány? A nemi szerveid csak részben adják meg a megfejtést. Ahhoz, hogy férfi vagy nő legyél, nem elég csak annyit mondani: „Fütyim van, engedjete föl a lombkunyhóba!”, vagy „Tessék, itt a puncim, gyerünk vásárolni!”

Lassíts. Ahhoz, hogy hímnemű vagy nőnemű légy, egy egész csomó testi és tudati cókókra van szükség. Sok férfinak nincsenek meg a szükséges alkatrészei, sok nőből hiányzik némelyik női alkatrész, sokunknak meg jutott a másik nem alkatrészeiből is, és ezek mind kölcsönhatásban állnak egymással az agyunkban.

Nekem például női alkatrészek vannak az agyamban.

Nézz rám. Úgy nézek ki, mint egy átlagos pasi. Úgy is viselkedem, mint egy átlagos pasi. Egész jó vagyok mindenféle pasis dologban. Tudok hajítani és elkapni. Jól tájékozodom. Úgy bújtam elő az anyaméhből, hogy értettem a kerti grillezéshez. De mit jelent az, hogy az egyik kockás minta „üti” a másikat, amikor majdnem egyformák? Különb is, mi a franc az, hogy „hangulat”? Egyébként pedig kikérem magamnak, hogy a barátnőm azt mondja: pofátlanság meccset nézni, amikor beszél hozzám. Pedig pont ő az, aki odajön, és beszélni kezd, amikor én meccset nézek.

Ám az evolúciós biológia terén folytatott kutatásaim során elvégeztem néhány olyan tesztet is, amely a férfiak és a nők kognitív különbségeit méri fel, és nyugtalanító felfedezést tettem.

Az agyam női agy.

Van péniszem! Becsszóra! Úgyhogy mondjuk ki kerek-perec, férfiasan: határozottan van péniszem. Elhiheted; többször is ellenőriztem, miközben a teszteket végeztem.

Az egész akkor kezdődött, amikor meguntam a tudományos irodalmat, és belevetettem magam egy népszerű, szórakoztató kiadványba, Ron Van der Meer és Ad Dudink könyvébe, amelynek címe: *The Brain Pack: An Interactive, Time-Dimensional Exploration of the Mysteries of the Mind* (Agycsomag – Interaktív, négydimenziós expedíció a tudat rejtélyének felderítésére; 1996). Tudtam, hogy

ez a könyv csak nagyon informatív lehet, mert Van der Meer korábban ki-hajthatós mesekönyvet publikált a *Muppet Show*-ból. (Várjál már, ez poén, fogtad?)

Először azt a tesztet végeztem el, amelyben elvileg a nők érnek el jó eredményeket. Lássuk csak, melyek azok a színminták, amelyek pontosan úgy olvadnak egymásba, ahogy a példa mutatja? Hát ez nyilvánvaló: ezen itt a búzavirág-kék finoman átolvad akvamarinba, abból türkizbe, majd nefelegcskékbe, a többi képen meg nem. Tuti, hogy elszúrtam, mert ez így túl egyszerű. Most egy egyenletet kell fejben megoldanom. Ez is túl könnyűnek tűnik. Azt akarjátok mondani, hogy a pasik többsége nem képes erre? Ezek közül a dolgok közül melyik illik a többihez? Nyilvánvaló! Melyik rajz különbözik egyetlen apró részletben a többitől? Ez is nudli!

Fél perc alatt a végére értem. Hátralapoztam a megfejtéshez. Hibátlan volt az eredményem. Ez is bizonyítja, hogy a férfiak felsőbbrendűek. Alig vártam, hogy megmutathassam a barátnőmnek. Íme a tudományos bizonyíték, hogy mindig nekem van igazam!

Akkor most elvégzem azt a tesztet is, amelyikben a férfiak villognak. Ez lesz a desszert. De várjunk csak. Ezek vajon ugyanazok a háromdimenziós alakzatok, csak elfordítva? Én úgy látom, hogy különbözőek. Tippelek: B. Ha ezt az összehajtogatott papírlapot így átlukasztom, vajon hol lesznek a lyukak, ha ki-simítom a papírt? Minek néznek ezek, origami-szakértőnek? Miért ennyivel nehezebb a férfiaknak szánt teszt? Hoppá, egy absztrakt betűszám-tan! Ezeket például mindig rémesen utáltam! Hány köből búzát kell eladnom a következő tizenkét nap alatt, hogy helyrehozzam a veszteséget, amely... Mi van? Tippelek: C.

Öt percig tartott. Megnéztem az eredményt. A kérdések egyharmadát elszúrtam. Egy másik harmadában mázlim volt a tippeléssel.

Nem tudom megoldani a férfiaknak szánt szellemi feladványokat!

És ami még rosszabb: a női feladványokban brillírozok. Nem szabad ennyi kertészeti műsort nézmem!

Próbáljuk a labirintust! Haha! Nem egészen egy perc alatt végigjártam az egészet! Ezt übereljétek, csajok! Helyreállt a szellemi férfiasságom!

Aztán megnéztem a megfejtést. A nők úgy haladnak végig az útvesztőn, hogy megjegyzik a feltűnő tereptárgyakat. A férfiak általában mértani okoskodás segítségével járják be a labirintust, és a tereptárgyakat észre sem veszik. Én viszont nem emlékszem az útvonal elvont formájára, ellenben a labirintus minden részletére igen.

Piros volt a fülem, amikor becsuktam a könyvet. Töketlen az agyam!

Hazanyargaltam a könyvtárból, felvettem a melegítőt és edzőcipőt húztam, súlyokat emelgettem, aztán vörös húst és sört rendeltem. Már nekiláttam szét-szerelni a kocsim motorját, amikor egyszer csak belém hasított: olyan dolgokra vagyok képes, amelyekre férfitársaim legtöbbje nem.

„Klassz! – gondoltam. – Női agyam van! Ezért van olyan sok nőnemű barátom, ezért vagyok képes éjszakákon át ébren maradni és beszélgetni! Ezért vagyok intuitív, érzékeny, ezért tudok olyan jól meghallgatni másokat! Lehet, hogy ez még a szexhez is hozzásegít!” (Azt nem állítottam, hogy agyam minden porcikájában női agy.)

Régen, a pleisztocén szavannán én voltam az a fickó, aki eltévedt vadászat közben, aki rémülten felordított, ha meghallotta a támadó vadkan csörtetését, és lándzsájával véletlenül megsebesítette a bátyját. Vadásztársaim úgy elpáholtak, hogy elbőgtem magam, akkor hazazavartak, ahol remek gyerekfelvigyázó lett belőlem, tetszetős mintákat varrtam, és érzékenyen tudtam másokat meghallgatni. Aztán amikor a macsók megint elmentek valami óriási, húsevő medvére vadászni, én a feleségekkel hetegtem; ettől a macsóknak megnőtt a heréjük, én meg továbbadtam a lányos fiúgénjeimet.

Nem a teszteredményeim ejtettek gondolkodóba. Azt találtam elképesztőnek, hogy a nőknek szánt kérdések bizonyultak könnyűnek, magától értődőnek. A férfias kérdések viszont nehezek voltak. Ettől szaladt ráncba a homlokom. Ettől kezdett főni a fejem.

Amit ezekről a férfiak és nők számára külön összeállított kognitív tesztekéről olvastam, abban az volt a legszórakoztatóbb, hogy az egyik nem miként reagál a másik teljesítményére. A férfiak és a nők is nagyon könnyűnek találták a saját tesztjüket, ráadásul képtelenek voltak felfogni, mi lehet ebben nehéz a másik nem számára!

Az ache törzsben a nőies férfi neve *panegi*. Hevenyészett fordításban ez gírnőt, anyámasszony katonáját jelent. A *panegi* nem vadászik, hanem szövésről és gyűjtögetésről foglalkozik, mint a lányok. A többi ache férfi gúnyt űz belőle, otromba tréfáik céltáblájává teszik. Ha az ache férfiak, nagy tekintélyű és ügyes vadászok lévén, több élő utódot mondhatnak magukénak, akkor hogy bukkannak felszínre újra meg újra a *panegi* génjei?

Ez bizony rejtély, és a bátor vadászoknak érdemes is elgondolkodniuk rajta, amikor üzleti útra indulnak, és a *panegit* meg az asszonyokat otthon hagyják.

Öt éven keresztül én voltam az egyetlen hímnemű bébiszitter a San Francisco-i-öböl környékén: pesztonka helyett például nevezzünk pesztonnak. Az anyukák és a gyerekek rajongtak értem. Az apukák is megtűrték. Minden száz szülőre, aki női pesztonkát akar, jut egy olyan kissrác, akinek tele van a hócipője ezekkel a némberekkel, és olyan felvigyázót akar, akivel bunyózhat egy jót. Én ezt a piacot céloztam meg, az anyukák elkezdtek ajánlgatni a többi anyukának, és a bébiszitteri pályafutásom nagyon meglódult, különösen azután, hogy ingyenes konzultációt nyújtottam ebben a tárgykörben: vajon a törtfehér miért nem válik be annyira, mint a pezsgőszínű, ha olyan folyosón alkalmazzuk, ahol sok a napfény?

Úgy látszik, a szabad szemmel is észlelhető testrészeim férfit mutatnak, sőt, megfigyelhető viselkedésem is jobbra férfira vall, de a mentális képességeim egy része alkalmasabb bogyók gyűjtögetésére és gyerekre való felvigyázásra.

A nők körülbelül 90 százalékanak agya női viselkedésre van behuzalozva. A nők körülbelül 10 százalékanak férfias az agya. És ennek a csoportnak mintegy 10 százaléka leszbikus.

Becslések szerint a férfiak 80-85 százalékanak az agya férfias viselkedésre van bedrótözva, 15-20 százaléka agya elnőiesedett. Némelyik ezek közül meleg.

Ezek erősen elnagyolt, különféle forrásokból összegereblyézett becslések, de ezek szerint a férfiak között kétszer olyan gyakori a nőies elhajlás, mint a nők körében a férfias.

Vajon az amerikaiaknak hány százaléka lehet meleg? Megint csak olyan felmérésekre kell hagyatkoznunk, mint az elnök támogatottságáról szóló közvélemény-kutatások: a legjobb esetben is csak durva becslésnek nevezhetők. Ezekből azt olvashatjuk ki, hogy a férfiak 4-5 százaléka, a nők 2-4 százaléka élete nagy részében túlnyomórészt homoszexuális. Az Egyesült Államokban a 2000-ben elvégzett népszámlálás megállapította, hogy hány meleg pár él együtt elkötözött párkapcsolatban; ebből extrapolálva az a végeredmény, hogy a férfiak között a homoszexuálisok aránya 2,5 százalék, a nők körében 1,2 százalék.

Ez a kétszeres arány számos más becslés szerint is fennáll, bár mindkét nembeli megkérdezettek 7,5 százaléka nyilatkozta azt, hogy érzett már vonzódást a saját neméhez. Gary J. Gates, a Meleg és Leszbikus Atlasz egyik szerzője szerint a nők felfogása saját szexualitásukról sokkal képlékenyebb, mint a férfiaké, így a nők kevésbé hajlamosak vágyaikat nemi identitásként felcímkézni. Érdekes, hogy a transzszexuálisok háromnegyed része férfi, aki legszívesebben átváltozna nővé (az Egyesült Államokban mintegy 60 ezer személy), és csak körülbelül egynegyed részük nő, aki férfi akarna lenni.

A Kaliforniai Egyetem kutatói ötvennégy génről állapították meg, hogy szerepe van az ember szexualitásának meghatározásában. Ezeknek a géneknek be- vagy kikapcsolt állapota sok-sok kombinációt ad, amelyek végül kiadják a te egyéni szexuális diszpozíciódat is.

Miként létezik, hogy a nemiségnek ez a szivárványa egyáltalán létrejöhetett? Hát nem arról van szó, hogy szaporodjunk? Miért nem úgy intézte a természet, hogy az emberek fele férfi, a fele nő legyen, és azzal kész?

Nos, kezdjük azzal, hogy már eleve mindenki nőneműként kezd.

38.

Minek mellbimbó a férfiaknak?

A csimpánzherék vizsgálatának agytompító hatásából kiindulva sok szakember úgy véli, hogy a humor és a szigor között fordított arányosság áll fenn. Tudós kollégáim összevont szemöldökkel méregetik a fejezet címét – Minek mellbimbó a férfiaknak? –, és azt mondják, inkább olyasféle címet kellett volna adnom: „A maszkulin bimbozítás szignifikanciája a filogenézis folyamatában.”

A biológia ősatya azonban, amennyire tudom, Arisztotelész, aki azt a tételt fogalmazta meg, hogy a biológiában mindennek oka van. Tanítványa, Theophraszosz a tudományosság szellemében mesterével szembeszegülve a férfiak mellbimbóját a haszontalanság mintapéldájának hozta fel.

Én az ilyen gondolkodókkal értek egyet, nem az úgynevezett tudományos fokozattal rendelkező biológus kollégákkal. Arisztotelésznek, Konfuciusznak nem volt doktorátusa. Nekem sincs. Véletlen ez? Konfucius érthető nyelvet használ, amit viszont a tudósok beszélnek, az számomra kínaiul van.

Minden organizmus alapszabásmintája nőnemű. Az emberi embrió a terhesség első hónapjában többé-kevésbé nőnemű egyedként fejlődik. Azután, a hetedik héttől kezdve, amikor már 1 centiméteresek vagyunk, az Y kromoszómát örökölt embriók hormonzuhanyok sorozatában részesülnek, s ezek mindegyike változtat valamit rajtuk, hogy hímneművé váljanak. Az ősi formát megjelenítő, eredetileg nőivarú embrió fokozatosan férfiasodik a hormonhullámok időzített sorozata által.

Az egyik hullám megváltoztat valamit a nemi szervekben és az agyban; egy másik valami mást igazít át az agyban, aztán jön a harmadik, meg a többi. Ezeknek a hormonfürdőknek a többsége a születés előtt megy végbe, és főként az agyra gyakorolnak hatást. A pubertás idején újabb hormonszököár sújt le, amely főként a testünket változtatja meg. Ha a méhen belüli hormonáradatok valamelyike nem megy végbe, vagy nem eléggé fejti ki hatását, akkor az embrió férfiasodásának az a bizonyos aspektusa nem változik meg kellőképpen.

Vagány csajok, most ti figyeljetek! Előfordul, hogy a lányokat a méhen belül férfi-hormonok zuhataga éri. Számos tanulmány (például a Columbia Egyetemen Anke Ehrhardt vezetésével végzett kutatás) azt bizonyítja, hogy azok a lányok, akik a méhben az átlagosnál több androgén hormonnak voltak kitéve, több agressziót tanúsítanak, mint nővéreik. Az S. A. Berenbaum és mások által végzett vizsgálatok kimutatták, hogy ezek a lányok következetesen a labdát választják a könyv helyett, babázás helyett rombolnak, papás-mamás helyett építenek. A kisautókkal ugyanannyit játszanak, mint a fiúk. Ezek a lányok a többi lánynál jobb eredményt érnek el a térérzéket vizsgáló tesztekben, a tárgyelforgatásos tesztekben, és könnyebben találnak meg bizonyos alakzatokat az összetett mintákban – az ilyen tesztekben általában a fiúk jobbak. Ügyesek a nagy mozgásos szem-kéz koordinációban, mint a labdadobást és – elkapást gyakorló fiúk, és gyengébbek a szem-kéz finomkoordinációban, ami a szépírást gyakorló vagy cernát befűző lányok erőssége.

Némelyik közülük képes lenne téged is pépesre verni. A méhen belül tesztoszteron hatásának kitett lányok több energiát használnak el játék közben, játszótársnak fiúkat választanak, többször kezdeményeznek verekedést, kevesebbet képzelegnek az anyaságról, a játék babák szinte egyáltalán nem érdeklik őket, nem vágnak csecsemők dajkálására, és a csinos ruhák helyett a praktikus öltözetet kedvelik.

Az a legérdekesebb, hogy ezek a kislányok sokszor a kultúrájukban szokásos női elvárásoknak sem tesznek eleget; nem hordanak ékszereket, nem használnak kozmetikumokat, nem sokat törődnek a hajviseletükkel. Sok kultúrában a legférfiasabb férfiak festik az arcukat, ők viselnek ékszereket, ők fonják be a hajukat, ők hordanak tarka ruházatot, a nők meg praktikusan öltözködnek. Ha a férfiak és a nők választásai kultúráról kultúrára változnak, akkor valószínűleg nem a biológia szabályozza őket. Ha a kulturális környezettől függetlenül egyetemeseek, akkor viszont valószínűleg biológiai jellegűek.

Ezeknek a lányoknak megmondták, hogy ők lányok, a nemi szerveik olyanok, amilyenek a lányoknak szoktak lenni, de mégis ösztönösen úgy érzik, hogy el kell utasítaniuk a hagyományosan lányokhoz társított kellékeket. És mindez egy méhen belüli kis tesztoszteronfürdő miatt.

Tragikus genetikai balfogás? Dehogy. Az emberi szexualitás skálája annyira folyamatos és következetes, hogy azokról az emberekről, akik valahol a közepe táján – a nemek közötti senki földjén – helyezkednek el, egy működőképes génp reprodukáló stratégia hordozóiként kell gondolkodnunk: ezt a stratégiát az anyatermészet sikeresnek ítélte. Mondhatnánk, hogy a fiús lányok és a lányos fiúk részei a természet tervének – ha a természetnek lennének tervei. Helyesebb úgy mondani, hogy a fennmaradásért és a szaporodásért folytatott versenyben a fiús lányok és a lányos fiúk nyertesek. Különben nem lennének jelen ilyen nagy számban.

A hormonhullámok időzített sorozata nincs mereven, óraműszerűen szabályozva. Új játékszabályok, tervek keletkeznek spontán módon, rögtönzéssel. Egyes, eredetileg nőnemű embriók teljes mértékben hímneművé változnak. Mások genetikai kódja olyan, hogy megállnak valahol félúton. Más esetekben az anyát érő környezeti hatások változtatnak a hormonok finom összetételén a méhen belül.

Az az embrió, aki megkapott néhány tesztoszteronzuhanyt, de valamelyik mégis kimaradt, az sok szempontból hímneművé válhat, de nem minden szempontból.

Lehet, hogy azt a tesztoszteronlöketet nem kapta meg, amely a nőkhöz való vonzódást plántálta volna belé, vagy azt a képességet, hogy képes legyen térbeli alakzatokat gondolatban elforgatni, és kizárt volna minden lehetőséget a lakberendezés iránti esetleges érdeklődésre. Katharine Hepburnben pedig van valami, amitől örülden dögös.

Az Y kromoszóma nélküli embrió, aki csak egyetlen tesztoszteronfürdőben részesül, a többi viszont kimarad az életéből, a legtöbb vonatkozásban nő marad, de nem mindegyikben. Lehet, hogy annak az egy tesztoszteronfürdőnek a hatására a lányokhoz fog vonzódni, és alpári vicceket fog mesélni nyilvánosan – vagy rájön, hogy a rögbiben van valami ellenállhatatlan.

A heteroszexuális nő, ha frusztráltnak érzi magát, mert a pasija képtelen felfogni, hogy ő mit érez, és ezért a meleg barátjához fordul vigaszért, lehet, hogy nem is a meleg és a heteró férfiak viselkedését megkülönböztetni rendelő kulturális szokáshoz igazodik. Lehet, hogy az egyik férfi megkapta azt a méhen belüli hormonfördőt, amely után kevésbé fogékony lett érzelmileg, viszont jobban megy neki a mértani feladatok megoldása. Egy másik meg talán nem kapta meg azt a méhen belüli hormonzuhanyt, így az érzelmi intuíció és a gépek iránti vonzódás tekintetében ő nőnemű maradt. A nők felismerik egymásban a női vonásokat – ugyanúgy, ahogy a heteró férfiak jól, fesztelenül érzik magukat más heteró férfiak társaságában, a meleg férfiak meleg férfiak társaságában felszabadultak, és a leszbikusok is népes csoportokat alkotnak. Intuitív érzéssel ismerjük fel azt, ha valaki valamiben azonos velünk. Hivatalosan azonban tagadjuk, a legtöbben így közlekedünk a világban.

A méhen belüli tartózkodásunk során számos hormondagály közül választhatunk. Egyeseknek olyan génjeik vannak, hogy az intrauterin lehetőségek között úgy válogatnak, mint a svédasztalnál: „Kérem ezt a péniszt, a mechanikai érzéket meg a szakállt, de az agresszivitást nem, ha lehet.” – És *voilà!* Megszületett az érzékeny New Age-es pasi.

Egy másik magzat meg azt mondja: „Az Y kromoszóma nem kell, kérem viszont a vaginát, a derék-csípő arányt, a hátborzongató telepatikus képességet, amely pontosan elárulja, hogy a pasim éppen mit rejteget előlem. Nulla képességet kérek ahhoz, hogy odataláljak a repülőtérré, de kérem azt a hiénaszerű tesztoszteronzuhanyt, amitől agresszív leszek, képtelen arra, hogy belássam a tévedésemet, és kérem a nőtény hiénák igényét, hogy a hím a porban csússzon előttem a szexért.” – És *voilà!* Megszületett a barátnőm.

Ennek a sok hormonális dagálynak az időzítése olyan, hogy befolyást gyakoroljon a választásainkra. A legtöbb a méhen belül megy végbe, de életünk során más dagályok és apályok is lezajlanak a hormonháztartásunkban. A serdülőkor a randizási játékokra készít fel. A férfiak tesztoszteronszintje 35 éves korukon túl csökkenni kezd: akkor, amikor szükségessé válik a párosodásról a szülői tevékenységre való átállás. A nők 35 fölött egyre kalandosabb kedvűek lesznek, ahogy a fogamzókéességük csökken. A férfiak életében ötven év körül áll be a *midlife crisis* néven ismert válságos időszak: amikor a nemzőkéességük fogyatkozni kezd. A nőknél ötven körül hirtelen beáll a menopauza, a terhesség ettől kezdve túlságosan veszélyes, viszont a nagymamaszerep betöltése szükséges a törzs fennmaradása szempontjából. Ezek a válságok azoknak az időzített hormonális változásoknak a nyomán állnak elő, amelyeket a pleisztocén kori szavanna körülményei szabályoztak be. Olyan áldozatok ezek, amelyeket mindannyiunknak meg kell hoznunk. Vannak, akik ezt méltóságteljesebben teszik, mint mások.

Az olyan faj esetében, amelyben a legtöbb egyed vagy teljesen hím-, vagy teljesen nőivarú, a jelek szerint néhány fajta kisebbségi stratégia valahová a skála közepe felé vezetett, és ez is hozzájárult az ember családjának fennmaradásához. A természetben a sokféleség: előny.

Most már tudod, minek a férfiaknak mellbimbó. A férfiak alapvetően nőneműek – csak fel vannak turbózva mindenféle spéci extrával.

Most ismertetek néhány tudományos adatot, amelyek miatt minden nő imádni fog és minden férfi utálni. De francba a férfiakkal! Kit érdekelnek, nem igaz, hölgyeim? Kegyedéknek csak egy pasira van szükségük, aki hajlandó elárulni férfitársait a nők felszabadítása érdekében! Itt jövök be én a képbe! (Minden férfi addig támogatja a feminizmust, ameddig azt hiszi, hogy így majd többen fognak lefeküdni vele.)

Hölgyem, vannak szórványos jelek, amelyek arra utalnak, hogy a kegyed férje is képes lehet szoptatásra.

Ugye, hogy erre közelebb hajolt a könyvhöz?

Ha a férfi elég alkoholt iszik, megindul a tejelválasztása. A máj elfojtja a női hormonjainkat, a nők azonban annyi ilyen hormont termelnek, hogy az bőven átjut a májon. Ha viszont a férfi túl sok Budweisert nyom be a szervezetébe, és legyengíti a máját, a kínos kis titok napvilágra kerül. A pasinak megindul a teje, mint a dajak repülőkutya hímjének. Minden férfiban ott rejtőzik, és kitörni készül egy nő.

A férfi tejelválasztását azzal is elő lehet idézni, hogy előbb kiéheztetjük, majd megetetjük. A második világháború után ötszáz hadifogoly szabadult fel a japán koncentrációs táborokban. Amikor évekig tartó koplalás után hirtelen jó és bőséges táplálékhoz jutottak, emlőjük nőtt, és tej is termelődött benne. Beindultak a női hormonok, még mielőtt a májuk magához tért az alultápláltságból, és leállította ezt a hülyeséget.

Tudom, hogy csak tudományos adatokat kellene közölnöm, de pletykás fajhoz tartozom. Szájról szájra járnak mindenféle szóbeszéddek – például egy dél-amerikai törzsről, amelyben a férfiak a mellükre veszik a csecsemőket, és hat héten belül képesek lesznek a szoptatásra; vagy azokról az érzékeny amerikai férfiokról, akik néhány hónapon át mellszívó készüléket alkalmaznak önmagukon, és ennek hatására tejelni kezdenek; vagy olyan férfiokról, akik az asszonyuk terhességét olyan mély empátiával élik át, hogy nemcsak a szülési fájdalmakat szenvedik végig, de idővel a tejük is megindul. Gondoljanak bele, hölgyeim. Ha a nőkből lehetnek élsportolók, elnök-vezérigazgatók vagy favágók, akkor a férfiak is megpróbálkozhatnak a szoptatással. Miért is ne? Hiszen kegyedék képviselik azt a nemet, amelyik feltalálta a hímeket. Ne feledjék: hímneműnek lenni csupán címzetes kinevezés.

Ha a férfiak valójában hormon-álsruhába bújnak nők, akkor nem kellene a petetermelőknek és a spermatermelőknek remekül kijönniük egymással? Dehogyanem. A sperma és a pete okozta problémák valójában csak másodlagos mellékhatásai a mélyebb, ősbibb sperma- és petemegoldásnak.

39.

A sperma- és petemegoldás

A legtöbb organizmus osztódással szaporodik. Némelyik organizmus kifejlesztette a szexet, vagyis föltalálta az ivaros szaporodást, ami összekombinálja a géneket.

Az egysejtűek birodalmában a hímek aprók, mozgékonyak és éhesek. A nőstények nagyok, kevésbé mozgékonyak, és bővében vannak a tápanyagnak. Ez azt jelenti, hogy a hímivarúak kénytelenek megtermékenyíteni, a nőivarúak pedig kénytelenek megtermékenyülni.

Számoljunk hozzá ehhez úgy félmilliárd évnyi evolúciót, és eljutunk a többsejtűekig. A hímek bőségesen termelik a spermát. A nőstények ritka és becses petét állítanak elő. A spermiumoknak versengeniük kell a petéért, és a pete gondoskodik is arról, hogy a spermiumok versenyezzenek érte. Ez annyit jelent, hogy a hímek nem válogatnak, a nőstények viszont finnyásak.

A hímneműeknek nagyobb az esélyük arra a két végre, hogy vagy rengeteg utódjuk legyen, vagy egy sem. Ezért a hímekben erősebb a versengésre való hajlam, az agresszió, a hatalomvágy. A nőstényeknek nagy esélyük van a szaporodásra, de mivel kevesebb utódot hozhatnak a világra, kisebb a valószínűsége annak, hogy csekély számú utódjuk életben marad. Emiatt a nőstények többet adnak a biztonságra, több bennük a szülői érzés, viszont erősen vonzódnak a győztesekhez és a hatalmasokhoz.

Fajunknak egyetlen, az élővilágban csak ránk jellemző problémával kellett szembenéznie. Az agyunk óriási, és a méhen kívül kell kifejlődnie, ami azt jelenti, hogy a gyerekeknek egy örökkévalóságig tart, mire fölcseperednek, így a nagy agyú szülőknek igen hosszú távú párkapcsolatot kell létesíteniük, fészket kell rakniuk. A szűk család olyanná válik, mint egy második anyaméh.

A férfiak és a nők sok apró vonásban különböznek egymástól, de minden velük született különbség nagyon egyszerű evolúciós alaptörvényekből következik.

A férfiak nem esnek teherbe, a nők igen.

Ez azt jelenti, hogy a férfiak mozgékonyak, a nők inkább maradnak egy helyben.

Ezért a férfiakból lesznek a vadászok, a nőkből a gyűjtögetők.

Emiatt a férfiak agya összpontosításra, a nőké a figyelem megosztására állt be.

Ebből viták származnak a fészken belül.

A spermatermelők mindenfelé szét akarják szórni a spermájukat. A petetermelők a legeslegjobb spermát akarják megszerezni. Ebből a randizás terén nézeteltérések fakadnak.

Az emberiség azon tagjai, akik nem eshetnek teherbe, a legjobb befogadóhelyet keresik spermájuk számára. Azok, akik teherbe eshetnek, a lehető legjobb segítséget keresik a fészek üzemeltetéséhez. Ennek az az eredménye, hogy ha a nézeteltérést feloldottuk, jöhet a szex.

A szex utódokat jelent. Az utódok további nézeteltéréseket.

Fajunk a kompromisszumok specialistája. A különféle feladatokra szakosodott nemek, a férfiak és a nők közötti kompromisszum nélkül a faj kihalt volna. Ez azt jelenti, hogy a férfiak és a nők, jóllehet a szaporodás terén érdekeik különböznek, az evolúció során úgy fejlődtek, hogy a fészekrakás érdekében igyekeznek a kompromisszumot. A szerelem genetikailag belénk van kódolva.

A legtöbb kultúrában úgy van, hogy ha valaki elkezd másokkal tölteni az idejét, általában a saját neméhez tartozókkal jár a különféle helyekre. Az azonos neműeket érzi normálisnak. Miért akarna bárki annak a fura és érthetetlen másik nemnek a tagjaival együtt lenni? Különösen akkor, ha a velük való időtöltésnek az lesz a következménye, hogy kénytelen lesz a leginfantilisabb teremtményekkel tölteni idejét: a gyerekekkel. A biológia megtalálja a módját, hogy egy ravasz trükkel rávegyen erre az örült döntésre. A trükk neve: szerelem.

Kinél van a döntés? Nálad vagy a génjeidnél?

Ha még mindig abban a tévhitben ringatod magad, hogy te vagy a főnök, nem a génjeid, csak várj, amíg beleszeretsz valakibe vagy gyereked születik. Határozzuk meg a szerelmet biológiailag: a szerelem az, amikor a génjeid szétrúgják a seggedet.

A génjeink önzők, ezért mi is hajlamosak vagyunk az önzésre. Ma például adhattam volna egy dolcsit egy kiéhezett, félkegyelmű hajléktalannak, de inkább még egy adag habot vettem rajta a forró csokis kávéhoz. Egyetlen lépést sem tennék azért, hogy ártsak annak a szerencsétlennek, de azért sem, hogy segítsen rajta. Azért teszek néhány lépést, hogy elkerüljem.

Nem szeretem azt az embert. A forró csokis kávé viszont szeretem. Az ínyem örömmel jutalmaz meg, ha észreveszi, hogy többletkalóriákat nyomok be, így még több zsírt raktározhat el éhínség esetére, ami nem fog bekövetkezni. Ez számomra fontosabb, mint az, hogy segítsen valakin, aki nem rokonom, nem barátom, nem is rokonszenves, viszont valóban éheznek.

Aztán a kávé után betérek a templomba, hogy a túlvilági életre is bebiztosítam magam. A templom olyan, mint valami hetenként fizetendő magánnyugdíj-járulék. Inkább fektetek be egy órát minden héten a túlvilági megváltásom érdekében, mint hogy hetenként egy óra hosszat e világi árvákat gondozzak.

Azt hiszed, különb vagy nálam? Az agyad nem hiszi azt. Amikor az imént leírtam, hogy forró csokis kávé extra habbal, azonnal te is megkívántad a forró csokis kávé extra habbal. Nem azt kívántad meg, hogy az árát egy félkegyelmű, éhes, előnytelen külsejű hajléktalanra költsd. Lehet, hogy holnap rendelsz is magadnak egy forró csokis kávé extra habbal. Az is valószínű, hogy holnap egyetlen árva gyereket sem fogsz elkísérni a templomba.

Amikor a gének ki akarnak szólni velem, megváltoztatják a programomat. A szerelem az, amikor valaki mást fontosabbnak érzek, mint saját magamat. A szerelem a legfontosabb szenvedélyünk, mert a szerelemben az önző gének elfordulnak tőlünk – a jövő felé, amelyet sohasem fogunk megismerni.

40.

Szerelem

Körülbelül akkortájt születtem, amikor a rocksztárok elkezdtek lejjebb eresztetni a gitárt, a szívüktől az ágyékukhoz. Születésem tájékán nagyszabású kulturális változás ment végbe, amely megváltoztatta ideológiánkat, társadalmunk szerkezetét, sőt sajnos még a hajviseletünket is. A pleisztocénből származó érzelmeinket azonban nem változtatták meg. A történelmi kataklizmák sohasem szokták.

Dübörgő húszas éveimnek a harmincas évekre jellemző Nagy Válság vetett véget; az összeomlás pillanata a huszonkilences évben következett be. A génjeim nem az igazi nőbe investáltak.

Figyeld meg: azt mondom, hogy „a génjeim”, nem azt, hogy „én”. A racionális énem küzdött az érzés ellen, ahogy csak telt tőle. Egész éjjel nem jött álom a szememre, annyit vitatkoztam vele. De akármit mondott a józan eszem, az mind nem számított. Az irracionális vágy megragadta a racionális elmém grabancát, és azt ordította: „Mostantól nekem dolgozol, vetted?”

A valódi szerelmet nem te választod. A valódi szerelem választ téged. A szerelem csak úgy megtörténik. Nem tehetünk róla, de ellene sem.

A szerelem mindent elsőpró szenvedély, mert amikor szerelmes leszel, a génjeid nem óvnak, és nem kímélnek mindaddig, amíg meg nem találsz az optimális párt, akkor viszont ezt duruzsolják a füledbe: „Párizs és párkapcsolat, most azonnal, mindenáron! Ez az, amire teremtettünk. Forduljanak fel a barátok, szúrd el az életedet, pokolba a jövőddel, mert most van itt a lehetőség, hogy kiszabaduljunk a te veszendő testedből, át a következő nemzedékbe.”

A sejtjeinknek is vannak előző életeik. Az ősök a szenvedélyeink által tartanak megszállva bennünket. Ma is az ősi drámáinkat adjuk elő. Jól emlékszünk a szövegre: Nem tudok nélküled élni. Teáltalad tudok kiteljesedni. Nélküled értelmetlen az életem. Ha nem leszel az enyém, megölöm magam, vagy a szeretődöt, vagy téged. Komolyan beszélek. Megőrjít a szerelem. Nem bírok magammal.

A közhelyek azért válhattak közhellyé, mert igazak. Az emberlét örök igazságát a génjeink mantrázzák szüntelenül. És az a tervük, hogy örök életűek legyenek – bár nincs is tervük.

A gének úgy utaznak a testünkben, mintha mi magunk elsüllyesztésre ítélt hajók volnánk. Számukra egyetlen kiút létezik: a nemi szerveinken keresztül. Ha kell, hülyére is vesznek bennünket. Képesek illúziókkal teletömni az agyunkat.

„Persze, hogy az a lány olyan, mint egy gimnazista, de valójában érett nő, és valóságos zseni. Az egyetemnek persze lőttek, de hát mi fontosabb, a karrier, vagy a szerelem?”

„Az, hogy a felesége ügyvédi irodájában dolgozik, még nem jelenti azt, hogy nem válhat el, és nem emelhet ki engem innen a pénztárfülkéből mindörökre.

Fura, de egész mostanáig nem vettem észre, hogy a vőlegényem a Sátán szolgálja.”

„Ez a szerelem annyira szent, hogy óvszerrel nem lehet megszenteltetni. Mindazokat a barátaimat, akik óva intettek ettől a kapcsolattól, mostantól az ellenségeimnek tekintem. Egyszerűen csak irigyek. Senki sem fogja soha megérteni, mennyire kivételesek vagyunk. A kozmosz fennállása alatt soha senki nem szeretett még annyira, mint ahogy mi szeretjük egymást.”

Posztmodern történészekről időnként azt hallani, hogy a szerelem élményét a lovagkor trubadúrjai találták fel a 11. századi Provence-ban. Ez totális hülyeség. Már a pleisztocén kor embere örülten szerelmes volt, jóval azelőtt, hogy a középkori lantosok harisnyanadrágban idéetlenkedtek volna. A szerelem univerzális emberi jelenség, valamilyen formában megvan mind a 168 tanulmányozott kultúrában. A szerelmi bánat mindenfelé uralja a képzőművészeteket, a zenét, a költészetet. A szerelem – szent áldozat, amely a génjeinkbe van kódolva. Nem kerülhetjük meg.

Amikor itt az udvarlás ideje, minden, ami él, virágba borul. A hernyóból pillangó válik. A bimbóból virág, majd gyümölcs. Belőled komplett idióta. A nőnemű lények illatukkal betöltik a légkört, így hirdetik termékenységüket. A hímek harcossá változnak, fegyvereik a fejükből nőnek ki, a színes hadi zászló a farkukból, a sörényükből vagy a nemi szervükből mered ki. Minden, ami él, készen áll a szaporodásra, vagy arra, hogy az igyekezetbe belehaljon. Úgy tűnik, ez az, amire teremtvé vannak, ez életük célja.

Pedig ahogy, az életnek nincs célja. Az a sok biológiai szépség nem *avégett* bontakozik ki, hogy a gének lemásolhassák önmagukat, hanem *amiatt*, mert a múltban így ment végbe a gének másolása.

A mi fajunk számára a szerelem bizonyult a működőképes génreprodukciós stratégiának. Ezért viselkedünk úgy, mintha a szerelem valami egészen különleges dolog lenne. Amikor megőrülsz egy másik *Homo sapiens*ért, olyankor átváltozol abba az állapotba, amelynek érdekében az ép elméd létrejött.

A petúnia elsőrangú a rejtőzködésben, az energia tartalékolásában, az észrevétlen túlélésben, mindaddig, amíg el nem jön az ideje a gécserének – akkor hirtelen megőrül, és gyönyörűvé változik. Minden élőlény konzervatív, takarékos, biztonságra törekvő és érdektelen mindaddig, amíg el nem jön a szaporodás időszaka – akkor egyszeriben extravagáns lesz, pazarló, kockázatkereső és gyönyörű. A józanság létállapotának elsődleges oka az, hogy felkészítsen a szenvedélyes létállapotra.

Mi, a *Homo sapiens* egyedei nagyon jók vagyunk abban, hogy logikusan gondolkodjunk, és társadalmi közegben éljünk, egészen addig, amíg el nem jön az ideje a gének átadásának, mert akkor elmegy az eszünk. Mindent elsöprő szenvedélyeink hülyesége mélyebb forrásból táplálkozik, semhogy az ész képes legyen irányítani. A szenvedély definíciója: az az állapot, amelyben az embert a saját véges életén túlmutató, ősi késztetések irányítják. A szenvedély a születésed előtti időből származik, és a haláloed után is megmarad. A gének számára a szenvedélyeid fontosabbak, mint te magad. Művészet és pletyka azért ünnepli ezt az eksztatikus kínszenvedést, mert nincs olyan állapot, amelyben az ember ennél jobban felülemelkedhetne önmagán.

A bolondok nem lesznek szerelmesek. A szerelmesek csak a bölcsek számára tűnnek bolondnak, mert aki éppen nem szerelmes, az beéri azzal, hogy fenntartja a testét és a társadalmi struktúrákat, amíg ő maga vagy valamelyik rokona szerelembe nem esik – vagyis nincs más lehetősége, mint bölcsnek lenni. A bölcs a józan ész rabszolgája. Heathcote Williams, a színész-költő azt mondta: „A józan ész a nemiség nélküliek érzelmvilága.” Douglas Yates ezt így fogalmazta meg: „Aki értelmesen éli át a szerelmet, az nem képes átélni.” Bob Dylan meg így: „Nem lehetsz egyszerre bölcs és szerelmes.”

Én már lemondtam arról, hogy a szerelemben értelmet keressek. Az „értelmem” mindig az urat szolgálja. Mi viszont nem vagyunk urai a döntéseinknek. Csupán racionalizáljuk késztetéseinket. Szenvedélyeink a DNS-szövegünkbe írott forgatókönyvet olvassák. John Lennon a Yoko iránti szerelmével bebizonyította: a szerelem nemcsak vak, süket is.

A szerelem, az erotikus szenvedély néha még az önfenntartás szenvedélyén is túltesz. Ezért sóhajtozunk, könnyezünk Rómeó és Júlia történetén. Tudjuk, hogy ezek hülye kiskamaszok. Tudjuk, hogy a szerelmük nem lesz hosszú életű. De arra is emlékszünk, hogy sohasem éreztük magunkat annyira elevennek, mint amikor hülye kiskamasz korunkban meghülyített a szerelem.

Azért van ez, mert a serdülőknél van az emberi evolúció hajtóerejének kulcsa. Sok pleisztocén kori újszülött kamaszkorú szülők arcán gyakorolta be a látás élességét. A legtöbb ember fiatalok szenvedélyes felbuzdulásainak következményeként született meg, nem érett, felnőtt emberek józan döntése nyomán. Ha a szavannán kell életben maradni, a pubertáskor szenvedélye úgy hat, mint a magas oktánszámú benzin.

Ha a neocortexben nem lenne meg az előrelátás és a következmények mérlegelésének képessége, sokkal több tragikus történetet hallhatnánk. Nyersebb, szegényebb társadalmakban az emberek még sokkal könnyebben kockáztatják életüket a szerelmi szenvedély miatt. A jövőbe tekintve nem sok biztatót, vonzót találnak. A jelen pillanat az egyetlen esélyük az életre – ezért hát minden génjük kórusban azt visítja: „Eressz ki ebből a halandó testből! Vagy most, vagy soha!”

A legtöbb műalkotás és a legtöbb pletyka nem idős, bölcs, felelősségteljes emberekről szól, hanem a bohó és szenvedélyes ifjakról. Amikor az irodalmi művekben a szereplők sok küzdelem után elérik a biztonságos, felvilágosodott, házassági állapotot, a történet véget ér, mert vége van a drámának. A történetek ott végződnek, ahol a konfliktus megoldódik. A társadalmi események közül a konfliktus az egyetlen, amelyről beszélni érdemes.

A fiatalok fiatalosan cselekszenek, az öregek öregesen, mert ez a viselkedésmód jelenti a génekbe kódolt legjobb stratégiát. Az idősek a család stabilitását kívánják fenntartani, és megosztani bölcsességüket. A fiatalabbak egyéniségüket akarják fitogtatni, és a figyelemért versengenek, hogy kitüntessék magukat a szaporodási küzdelemben.

Mindenkinek más a dolga, és mindannyian ugyanannak a főnöknek dolgozunk. A szenvedélyesek sokkal nagyobb számban pusztulnak el, mint a józanok. A szenvedélyesek gyorsabban kötődnek és szaporodnak, mint a józanok.

A józanok tovább ápolják a szenvedélyes korukban kialakított kötődéseket, nevelgetik és terelgetik a szenvedély kis démonait.

Az ifjúság nem vész kárba a fiatalok kezén. A szenvedély végül az időseknél ér véget.

A legtöbb állat ifjú és termékeny korának végét elérve elpusztul. A mi fajunk létrehozta az öregkort, mert törzseinket az információ élte. Valaha az öregek agya volt számunkra az internet, az volt minden tudás tárháza. A bölcsek a szaporodók és a szaporulat szolgálatában állnak, és ezt tudják is. A vének ösztönös tanítók. Minden öreget az bosszant a legjobban, ha a fiatalok nem figyelnek rá. A vének rendszabályokat hoznak, hogy az ifjonti ösztönöket kordában tartsák.

A fiatalok javarészt az érzelmekben, a limbikus rendszerben élnek, erről a hormonok tehetnek. Az idősek élete a racionális neocortexben zajlik, erről is a hormonok tehetnek. A fiatalok és az öregek viszállyai valójában a hipotalamusz és a neocortex, a szenvedély és a józan ész közötti konfliktusok.

Létezik egy emberfajta, aki még a szerelmesnél is hülyébb: a szülő. Ez az emberfajta elveszítette minden kapcsolatát a valósággal. Amikor még gyerekfelvigyázó voltam, gyakran kellett megharapnom a nyelvemet, nehogy kimondjam:

- Akár hiszi, Mrs. Lubenow, akár nem, Maurice nem azért nyomta fel az orrába a gumigolyót, mert ezzel a tudattalan üzenettel több figyelmet kívánt öntől kieszközölni magának. Azért nyomta fel azt a gumigolyót, mert Maurice egy kis idióta. Nézzünk szembe a tényekkel, Mrs. Lubenow: a hatévesek egytől egyig kis idioták.

Ha látni akarsz művelt felnőttet eszement módon viselkedni, tégy homályos célzást arra, hogy a gyereke talán nem a világ közepe – vagy ami még jobb: tégy célzást arra, hogy a gyereke igenis a világ közepe. (Megtanultam ám, hol terem a borraivaló.)

Az agyadban állandóan ott munkál a hosszú távú cél: a génjeid sokszorosítása. Próbálj meg bizalmas beszélgetést folytatni valakivel anélkül, hogy szó essék szenvedélyről, sexualitásról. Próbálj úgy viccet mesélni, hogy ne legyen benne pikáns utalás. Feküdj le éjjel, hunyd le a szemed, és próbálj meg bármi másra gondolni, mint a szenvedélyes szexre. Ha van gyereked, hunyd le a szemed, nézz a szíved mélyére, és tedd fel a kérdést önmagadnak: vajon mit szeretnél a legjobban? Kiderül majd: feláldoznád az életedet, ha láthatnád a gyerekeket egészségben felnőni.

Ez azért van, mert a génjeid tudják, hogy a gyerekeid, ha már egyszer elérték a szaporodóképes kort, fontosabbak, mint te.

Határozd el, hogy véget vetsz a szerelmednek. Határozd el, hogy nem fogod szeretni a gyerekeidet. Parancsold meg önmagadnak, hogy többé soha senkire se gerjedj rá. Tiltsd meg önmagadnak, hogy meggyászold egy elveszített családtagodat. Határozd el, hogy többé nincs szükséged alvásra. Aztán állapítsd meg, ki parancsol: te, vagy a génjeid?

Ha valaki, akit szeretsz, kegyetlenül bánik veled, megteheted, hogy a szerelmet gyűlöletbe fordítod, de a szenvedélyt nem kapcsolhatod ki, nem állíthatod a kapcsolót „közőny” állásba. Nem dönthetsz úgy, hogy múljék el a fájdalom, hát azt sem határozhatod el, hogy múljék el a szerelem. A fájdalom és a szerelem sosem hallgat rád. Parancsolnak, és te engedelmeskedsz.

A neocortex új lakó a koponyádban, és amióta csak megjelent, egyfolytában vitában áll a „szíveddel” (értsd: a hipotalamusszal). A neocortex feltalálására azért került sor, hogy kormányozza szívedet a közösség bonyolult szerkezetében. A szíved ősidők óta barátságban él a génjeiddel. A neocortex energetikailag igencsak drága tanácsadó, csak nemrég került alkalmazásba, arra van kitalálva, hogy a gének parancsolatait szolgálja, a gének pedig olyan öregek, mint maga az élet. Ez az egyetlen oka, hogy egyáltalán képesek vagyunk magasröptű gondolatokra.

A vallási szertartások az udvarlás nyelvezetét használják, az udvarlás a vallási elragadtatás nyelvezetéből kölcsönöz. Az orgazmus pillanatában az ember Istenhez kiált. A szerelem hatására idealizáljuk szerelmünket, az elutasítás hatására démonizáljuk, és a két véglet között gyakran nem is ismerjük az embert. Úgy képzeljük, hogy a szerelem a csillagokban van megírva, mert valóban meg van írva – csak éppen a genetikai kódunkban.

Lehet, hogy faragatlan tuskó vagyok, de ha megnézem Michelangelo menynevezetét, egy meleg férfi erotikus fantáziáit látom. Olyan az egész, mintha egy hatalmas ejakuláció csapódott volna a menynevezetre. Michelangelónál minden nő olyan, mintha férfi lenne, a melle egyiknek sincs rendben, és előszeretettel helyezte az arcokat hímvesszők közelébe. A férfi festő, ha meleg, meztelen férfiakat fest, ha pedig heteró, akkor meztelen nőket.

A reneszánsz festők pokolábrázolásain orgiák láthatók. Hieronymus Bosch szadomazochista pornót festett, Swanenburgh és Van Eyck szintúgy. Amikor ezek a pasik a pokol látomásait ábrázolták, a legtitkosabb vágyaikat képezték le: szép, fiatal, meztelen testek vonaglanak egymáson kupacokban, és ördögök tesznek rajtuk erőszakot. Micsoda büntetés! Az elkárhozottakban annyi a szenvedély, hogy szinte lángol.

Signorelli *A kárhozottak pokolra szállása* című képétől előnt a forróság: az ördögök összevissza ölelgetik játszópajtásaikat, a fülüket harapdálják, azoknak az arcán pedig inkább szenvedély látszik, mint fájdalom. A pokolban mindenki örületesen jól néz ki. Bernini szobra, Szent Teréz ekstázisa is megfelel a hírének: jól megmutatja, milyen az, amikor a nőt egy angyal döfi meg. Hú, az áldóját. Nézd meg Pollaiuolo szobrát, a Herkules és Anteusz párharcát – ezen két félisten birkózik egymással, és ágyékuk furcsán, jelentőségteljesen összetapad –, vagy a *Tíz meztelen férfi küzdelme* című képét, amely olyan, mint egy San Francisco-i klub a rendőrségi razzia előtt.

No de minek is a rendőrségi razzia? Miért bünteti minden társadalom a szexet?

Freud szerint a vallás és a művészet abban a mértékben virágzik, amennyiben az ember elnyomja magában a szexuális vágyakat. Valójában azonban a civilizáció virágzik abban a mértékben, amennyire elnyomjuk szexuális vágyainkat. Ahhoz, hogy megalapozzuk a civilizációt, a szexet ellenőrzés alatt kell tartani.

Ekkor kezdik el a férfiak a minden civilizáció alapjául szolgáló elvet alkalmazni. Kijelentik: a nők tehetnek arról, ha miattuk szerencsétlennek érezzük magunkat. Megfosztanak a *méltóságunktól*. Hogy irányítsuk a világot, ha a kivillanó bokák látványa megbabonáz? A szexualitás káoszt előidéző hajtóerő; ha

egy törzs meg akarja magát szervezni, először is ki kell mondania: „A szexet kordában kell tartanunk.” A földkerekségen létező kultúrák közötti legjelentősebb különbségek mélyén az a módszertani elv rejlik, hogy miként kell kordában tartani a szexet.

Még szép, hogy idegesek vagyunk. Nekünk, a *Homo sapiens* egyedeinek van is rá okunk. A humán főemlős rászorul a korlátozásra. Félünk a szextől, mert a szex veszélyes. Nemcsak létrehozza, de el is pusztíthatja az embereket.

A mai vadászó-gyűjtögető társadalmakban és az Egyesült Államok városaiban a férfiak főként a nők miatt követnek el gyilkosságot, nagyjából azonos statisztikai átlagban. A nők a szépségesszmény szolgálatában képesek felvágatni, kiéheztetni, megnyomorítani magukat. Összezsugorított lábfej, anorexia, kilyuggatott bőr; Afrikában rituális forradások előállítása, az Egyesült Államokban plasztikai sebészet: nagyobbítási, kisebbítés! műtétek. Szexuális téren elszenvedett megszégyenülés esetén a férfiak mások testét kezdik bántalmazni, a nők a sajátjukat. És mindenki azért harcol, hogy ő irányítsa a testet, amely az anyaméhet rejt.

Minden kultúráról elmondható, hogy a gyilkosságok elsődleges oka nem a pénz, nem a drog, hanem a szex. Bizony, a szex a heroinnál is veszélyesebb. A heroin csak annyit tesz, hogy becsapja az endokrin rendszeredet, amelytől jutalmat szoktál kapni, ha olyat teszel, ami az őseink számára a szaporodás szempontjából előnyös volt. Ha gyilkosság áldozatául esel, sokkal valószínűbb, hogy egy féltékeny szerető tesz el láb alól, mint az, hogy egy idegen. Sokkal valószínűbb az, hogy a szerelemre kapsz rá, mint az, hogy a heroinra. És az elvonás brutális.

A szexualitás az első számú oka annak, hogy egyes tizenéveseket befogad, másokat kivet magából a csoport. A szexuális szenvedély elutasítása öngyilkossághoz vezethet. Ki kivel flörtöl, az erre épülő figyelmi hierarchiák, az erőszakba torkolló féltékenység, az emésztő bujaság, a riválisok közötti versengés rémítő, és irányíthatatlanná válik. A civilizáció olyan struktúra, amely összeszervezi ezeket az erőket. Elejét veszi annak, hogy halomra öljük egymást, ahogy a civilizációt nem ismerő *Homo sapiens* egyedek szokták. A szex hatalmas, a szex veszélyes, a szex fontosabb, mint bármi más a világon – kivéve a szex következményét. A szex feltalálta a szerelmet, hogy biztos legyen benne: fölneveljük hatalmas agyú gyerekeinket.

Ha nem lenne vágy, ember okozta katasztrófák sem lennének. Az erotikus szerelem mondja azt, hogy megéri vállalni a kockázatot, megéri bántani másokat, megéri romboló hatású döntéseket hozni. És a végén minden esetben úgy kerülünk ki belőle, hogy egy kicsit öregebbek lettünk, és cinikusabban vélekedünk a szerelemről. Büszkéek vagyunk magunkra, hogy bölcsebbek lettünk a szerelem terén, már többet tudunk, és az idősebb jogát latba vetve megrendszabályozhatjuk a bohó ifjakat...

...egészen a Második Hullámig, amikor beüt a középkorúak válsága, a kapuzárási pánik. Akkor megint mi leszünk az örültek, és új szerelmünk lesz az egyetlen, aki számít. Az ő kedvéért tesszük tönkre az egész életünket.

Aki éppen nem szerelmes, csak kívülről nézi, azt mondja a jelenségre: elmebaj. Pedig nem az. Ugyanolyan természetes, mint a felelős felnőttkorral együtt

járó józanság. Aki éppen szerelmes, az felebarátait idomított zombiknak látja. Ha a szerelmes visszatekint a szerelem előtti állapotára, olyan személyt lát, aki igazán nem is volt életben. Ha valakit szerelmi csalódás ért, és megtört szívvel szemléli az embereket, azt látja, hogy mások élvezik az életet, de ő soha többé nem élheti már át a boldogságot, és őt már soha senki sem fogja megérteni.

Ezek egyike sem számít elmebajnak. Nincs is olyan, hogy ép elme. Azok az emberek épelméjűek, akik egyetértenek velünk. A „normálisak” a mi oldalunkon állnak, a „hibbantak” viszont azok, akik fölötti hatalomgyakorlásra jogot formálunk magunknak. Az ép elme valójában olyan tudatzavar, amely az adott körülmények között működteti az embert. Ha megváltoznak a körülmények, mások számítanak épelméjűnek. Ha szerelmes leszel, vagy gyereket csinálsz, megváltoznak a körülményeid, és ennek megfelelően megváltoznak bizonyos struktúrák a testedben meg az agyadban.

Az elméd fizikai változáson megy keresztül, mégpedig a mirigyeid utasítására. Marionettfigurák vagyunk, és a bábos a testünkben tanyázik, a zsinórok folyékonyak: az izmainkhoz, agyunk minden apró bizgentyűjéhez eljutó erek, és a bennük keringő véráram helyettesíti őket. Mióta a társadalmi lét és az együttműködés létrehozta a neocortexet, az embereknek szükségük van arra, hogy más elmékkel, más szívekkel kapcsolódjanak össze. Családi kapcsolatra lépni senki sem akar – csak az a férfi vagy nő, aki szerelmes. A rokonaid osztoznak a génjeidben. A jövő generációk génjeit a szerelmesek adják tovább. A barátok érzelmi alapú szövetséget kötnek egymás megsegítésére, abban a társadalomban, amelyet a szexért és a szerelemért folytatott küzdelem jellemez. Ez a fajta dinamika alakította ki azt, amit úgy nevezünk: a lélek. Az emberi természetet a szerelem és a szex építette fel.

Néhányszor álltam már halálos ágy mellett. Szeretteim utolsó gondolatai – akár férfiről, akár nőről, akár ifjúról, akár öregről beszélünk – mindig két téma körül forogtak. Az egyik a szex, a másik: azok, akiket szerettek.

Az emberek a végjátékban mindig megadják magukat a szerelemnek. A *Homo sapiens* a szerelem terméke, és szerelemre termett. Az emberi élet biológiai célja a szerelem.

A férfiak és a nők szaporodási stratégiájának eltérései miatt versengés a sorsunk. Ám a gyereknevelésben a férfiak és a nők érdeke közös: a hosszú gyermekkor miatt a férfiak és a nők közös sorsa az együttműködés. A férfiak és a nők versengés iránti és együttműködés iránti vágya között rendkívül finom feszültség rejlik, és ettől lesz az ember a leginkább szexcentrikus és leginkább romantikus emlős a világon. Ez segített abban, hogy kialakítsuk egymásban azokat a tulajdonságokat, amelyeket kíváncsún találunk.

A család érdekében tettük mindezt.

Azt hittem, hogy ha megírom ezt a könyvet, a különcségem révén csajokra tehetek majd szert. Ehelyett a könyvem jóvoltából megnősültem. Egymillió év női párválasztásai oda vezettek, hogy a hím *Homo sapiens*ben kifejlődött a férji ösztön, annak ellenére, hogy spermagyárat hord a nadrágjában.

Utószó

Törd fel egy hulla koponyáját, és vedd ki az agyát. Nem kell sokáig vizsgálgatnod egy emberi agyat ahhoz, hogy megállapítsd: férfiagy vagy női. A férfiak és a nők a különböző feladatok eredményeképpen különböző agyakra tettek szert. Fajunk előnyt kovácsolt ezekből a különbségekből: a pleisztocén korban különböző feladatokra szakosodtunk. Most már értjük, miért érzi a másik nem azt, amit érez. Ha meg akarod tudni, mit gondol a másik nem, fordulj sorozatunk következő kötetéhez: *Tevők és vevők. Miért gondolkodik a másik nem annyira hülyén?*

Jegyzetek

1. fejezet: A sperma és a pete kérdése

1. Trivers, R. L.: „Parental investment and sexual selection.” *Sexual Selection and the Descent of Man* (szerk.: B. Campbell). Chicago, Aldine, 1972, 136-79.
2. Ridley, Mark: „Paternal care.” *Animal Behavior*, 1978, 26:904-32.
3. Eibl-Eibesfeldt, Irenäus: *Human Ethology*. New York, Aldine de Gruyter, 1989, 224-38.
4. Ridley, Matt: *The Red Queen: Sex and the Evolution of Human Nature*. MacMillan, New York, 1994, 171-244. (Magyarul: *A sötét bábok királynője: A szex és az emberi természet evolúciója*. Budapest, Akkord, 2004.)
5. Kinsey, Alfred C., et al.: *Sexual Behavior in the Human Male*. Bloomington, IN, Indiana U. Press, 1948/1998, 585., 587.
6. Kinsey, Alfred C., et al.: *Sexual Behavior in the Human Female*. Bloomington, IN, Indiana U. Press, 1953/1998, 416.

2. fejezet: A herék méretét a női promiszkuitás szabja meg

1. Short, R. V.: „Sexual selection and its component parts, somatic and genital selection, as illustrated in man and great apes.” *Advances in the Study of Behavior*, 1979, 9:131-58.
2. Short, R. V.: „Testis weight, body weight, and breeding systems in primates.” *Nature*, 1981, 293:55.
3. Baker, R.- Bellis, M. A.: *Human Sperm Competition, Copulation, Masturbation, and Infidelity*. Chapman and Hall, 1995.
4. Buss, David M.: *The Evolution of Desire: Strategies in Human Mating*. New York, Basic Books, 1994, 130.

3. fejezet: Mi kell a nőknek?

1. Sade, D. S.: „Determinants of dominance in a group of free ranging rhesus monkeys.” *Social Communication Among Primates* (szerk.: S. A. Altmann). Chicago, University of Chicago Press, 1967, 99-114.
2. Buss: *Evolution of Desire*. 1994, 19-48.
3. Elder, G. H. Jr.: „Appearance and education in marriage mobility.” *American Sociological Review*, 1969, 344:519-33.
4. Taylor, P. A.- Glenn, N. D.: „The utility of education and attractiveness for females' status attainment through marriage.” *American Sociological Review*, 1976, 41:484-98.
5. Jackson, L. A.: „Physical Appearance and Gender.” *Sociobiological and Sociocultural Perspectives*, Albany, University of New York Press, 1992.

4. fejezet: Test vagy karrier: ki mire gerjed

1. Quirk, J.: „Beszívott kollégisták és menopauzás rajongók.” Kiadatlan, a kortársak széles köre által véleményezett kézirat tanulóanyag. 2003.

8. fejezet: A macskaviadal génje

1. Hurtado, A. M.- Hill, K. R.: „Paternal effect on offspring survivorship among Ache and Hiwi hunter-gatherers: Implications for modeling pair-bond stability.” *Father-Child Relations: Cultural and Biosocial Contexts* (szerk.: Barry S. Hewlett). New York, Aldine de Gruyter, 1992, 31-55.
2. Geary, David C: *Male, Female: The Evolution of Human Sex Differences*. Washington D. C, American Psychological Association, 1998.

9. fejezet: Az idióta gén

1. Le Boeuf, B. J.- Petrlovich, L. F.: „Elephant seals: Interspecific comparisons of vocal and reproductive behavior.” *Mammalia*, 1974, 38:16-32.

2. Ellis, B. J.: „The evolution of sexual attraction: Evaluative mechanisms in women.” *The Adapted Mind: Evolutionary Psychology and The Generation of Culture* (szerk.: Cosmides és Tooby Barkow). New York, Oxford University Press, 1992, 267-88.

3. Secord, P. P.: „The origin and maintenance of social roles: The case of sex roles.” *Personality, Roles, and Social Behavior* (szerk.: W. Ickes és E. S. Knowles). New York, Springer, 1982, 33-53.

4. Jobling, Mark A.: „In the name of the father: surnames and genetics.” *Trends In Genetics*, 2001, 176:353-57.

5. Buss: *Evolution of Desire*.

6. Ardener, E. W., et al.: *Plantation and Village in the Cameroons*. London, Oxford University Press, 1960.

7. Betzig, L. L.: „Causes of conjugal dissolution: A cross-cultural study.” *Current Anthropology*, 1989, 30:654-76.

8. Frayser, Suzanne G.: *Varieties of Sexual Experience: An Anthropological Perspective on Human Sexuality*. New Haven, HRAF Press, 1985, 258.

10. fejezet: **A lugasépítő madár példája: a művészet szerepe a csajozásban**

1. Miller, Geoffrey: *The Mating Mind: How Sexual Choice Shaped the Evolution of Human Nature*. Doubleday, New York, 2000. (Magyarul: *A párvo拉斯ztó agy – A párkapcsolat szerepe az emberi agy evolúciójában*. Budapest, Typotex, 2006.)

2. Darwin, Charles: *The Descent of Man and Selection in Relation to Sex*. John Murray, London, 1871, 342-43. (Magyarul: *Az ember származása és az ivari kiváltság*. Budapest, Athenaeum, 1910.)

11. fejezet: **A férfipromiszkuitás határozza meg a testméreteket**

1. DiPietro, J. A.: „Rough and tumble play: A function of gender.” *Developmental Psychology*, 1981, 17:50-58.

2. Aldis, O.: *Play-Fighting*. New York, Academic Press, 1975.

3. Whyte, M. K.: „Cross-cultural codes dealing with the relative status of women.” *Ethnology*, 1978, 17:211-37.

12. fejezet: **Miért tartózkodók a nők, miért tanácstalanok a férfiak?**

1. Alexander, R. D.-Noonan, K. M.: „Concealment of ovulation, parental care, and Human social evolution.” *Evolutionary Biology and Human Social Behavior* (szerk.: N. A. Chagnon és W. G. Irons). Duxbury, Scituate, North Duxbury Press, 1979, 436-53.

14. fejezet: **Darwinizmus: az marad fenn, aki szexi**

1. Hrdy, Sarah Blaffer: *Mother Nature: A History of Mothers, Infants, and Natural Selection*. New York, Pantheon, 1999, 136.

2. Kaplan, Milliárd: „Evolutionary wealth flows theories of fertility: empirical tests and new models.” *Population and Development Review*, 1994, 20(4)753-91.

3. www.stevequayle.com/Giants/Africa/Giants.Africal.html

4. Gunther, John: *Inside Africa*. New York, Harper & Bros., 1955, 229., 685-86.

5. Kittler, Glenn D.: *Let's Travel in the Congo*. Chicago, The Children's Press, 1961, 30.

15. fejezet: **Mitől lett szexi a gyengédség?**

1. Miller: *Mating Mind*.

17. fejezet: **Miért híznak el?**

1. Burnham, Terry-Phelan, Jay: *Mean Genes: From Sex to Money to Food: Taming Our Primal Instincts*. Cambridge, MA, Perseus, 2000, 35-36.

18. fejezet: **Vízimajom: a hiányzó láncszem?**

1. Morris, Desmond: *The Naked Ape*. New York, McGraw-Hill, 1967. (Magyarul: *A csupasz majom*. Budapest, Európa, 1989.)
2. Hardy, A. C.: „Was man more aquatic in the past?” *New Scientist*, 1960, 7:642-45.
3. További információ a vitáról: www.absoluteastronomy.com

19. fejezet: **Miért tetszik jobban Spielberg, mint T. S. Eliot?**

1. MacLean, Paul D.: *The Triune Brain in Evolution: Role in Paleo Cerebral Functions*. New York, Plenum, 1990.

20. fejezet: **Arccal az arcunk felé**

1. Ekman, P.: „Facial expression and emotion.” *American Psychologist*, 1993, 48(4):384-92.
2. Ekman, P.: „Strong evidence for universals in facial expression: A reply to Russell's mistaken critique.” *Psychological Bulletin*, 1994, 115:268-87.
3. Ekman, Paul-Davidson, Richárd J. (szerk.): *The Nature of Emotion: Fundamental Questions*. New York, Oxford University Press, 1994.
4. Ekman, P-Friesen, W. V.: *Unmasking the Face: A Guide to Recognizing Emotions from Facial Clues*. Englewood Cliffs, Prentice-Hall, 1975.
5. Lazarus, Richard S.: *Emotion and Adaptation*. New York, Oxford University Press, 1991.

21. fejezet: **Szerelemszag**

1. Wedekind, C., et al.: „MHC-dependent mate preferences in humans.” *Proceedings of the Royal Society of London*, 1995, B:260, 245-49.
2. Cowley J. J.-Brooksbank, B. W. L.: „Human exposure to putative pheromones and changes in aspects of social behavior.” *The Journal of Steroid Biochemistry and Molecular Biology*, 1991, 39:647-59.
3. Churchman, Deborah. „Ibex: King of the Mountain.” *Ranger Rick*, 1992. szeptember, 26:9:5-8.

23. fejezet: **Nem neked van orgazmusod, hanem megfordítva**

1. Grammer, Karl: „The Human Mating Game: The Battle of the Sexes and the War of Signals.” A Human Behavior and Evolution Society éves konferenciáján tartott előadás, Northwestern University, Evanston, IL, 1996.
2. Tutin, C. E. G.: „Mating patterns and reproductive strategies in a community of wild chimpanzees (*Pan troglodytes schweinfurthii*).” *Behavioral Ecology and Sociobiology*, 1979, 6:29-38.
3. Baker-Bellis: *Human Sperm Competition*. 1995.

24. fejezet: **Miért nehéz megtalálni a klitoriszt?**

1. Miller: *Mating Mind*. 238-41.

25. fejezet: **A pingvinprostik**

1. Steve Jones: *Y: The Descent of Men: Revealing the Mysteries of Maleness*, Houghton Mifflin, New York, 2003, 136-38. (Magyarul: *Y: a „dekadens” kromoszóma*. Budapest, M-érték, 2004.)
2. Buss: *Evolution of Desire*. 1994, 125-29.

26. fejezet: **A szabad szerelemnek háború a vége**

1. Hames, R. B.: „Costs and benefits of monogamy and polygyny for Yanomamo women.” *Ethology and Sociobiology*, 1996, 17:181-99.
2. Chisholm. J. S.-Burbank, V. K.: „Monogamy and polygyny in southeast Arnhem Land: Male coercion and female choice.” *Ethology and Sociobiology*, 1991, 12:291-313.
3. Dorjahn, V. R.: „Fertility, polygyny, and their interrelations in Temne society.” *American Anthropologist*, 1958, 60(5):838-60.
4. Daly, Martin-Wilson, M.: *Homicide*. Hawthorne, NY, Aldine de Gruyter, 1988.

5. Nisbett, Richárd E.-Cohen, D.: *Culture of Honor: The Psychology of Violence in the South*. Boulder, Westview Press, 1996.

27. fejezet: **Csajszik és pasik: mi okozza a féltékenységet?**

1. Greiling, H.-Buss, D. M.: „Women's sexual strategies; the hidden dimension of EPM.” *Personality and Individual Differences*, 2000, 28:929-63.

2. Glass, S. P.-Wright, T. L.: „Justifications for extramarital relationships: the association between attitudes, behaviors, and gender.” *Journal of Sex Research*, 1992, 29:361-87.

3. Buss: *Evolution of Desire*. 1994.

4. Grammer, K.: „Variations on a theme: Age dependent mate selection in humans.” *Behavioral and Brain Sciences*, 1992, 17-1:100-102.

5. Udry, J. R.-Ecklund, B. K.: „Benefits of being attractive: Differential payoffs for men and women.” *Psychological Reports*, 1984, 54:47-56.

6. Symons, Donald: *The Evolution of Human Sexuality*. New York, Oxford University Press, 1979.

7. Brown, Donald E.: *Human Universals*. New York, McGraw-Hill, 1991.

29. fejezet: **Szerelmi halál**

1. Rogers, A. R.: „Evolution of time preference by natural selection.” *The American Economic Review*, 1994, 84(3):460-81.

30. fejezet: **Hogy van az, hogy a nejed lefekszik az öcséddel, de te nem bánod?**

1. Emlen, S. T., et al.: „Cuckoldry as a cost of polyandry in the sexrole reversed wattled jacana, *Jacana jacana*”. *Proceedings of the Royal Society of London, Series B*, 1998, 265:2539-64.

2. Jenni, D. A.: „Evolution of polyandry in birds”. *American Zoologist*, 1974, 14:129-44.

3. Goldizen, A. W” et al.: „Variable mating patterns in Tasmanian Native Hens (*Gallinula mortierii*): Correlates of reproductive success.” *Journal of Animal Ecology*, 1998, 67:307-17.

4. Goldizen, A. W.-Buchan, J. C.-Putland, D. A.-Goldizen, A. R.-Krebs, E. A.: „Patterns of mate-sharing in a population of Tasmanian Native Hens (*Gallinula mortierii*).” *Journal of Animal Ecology*, 2000, 142:40-47.

5. Krakauer, Alan H: „Kin selection and cooperative courtship in wild turkeys” in *Nature*, 2005. március, 434:69-72.

6. Egy film a pulykákról: [www.berkeley.edu/news/media/releases /2005/03/02_turkeys.shtml](http://www.berkeley.edu/news/media/releases/2005/03/02_turkeys.shtml)

31. fejezet: **Széles csípő, nagy fenék; széles váll, nagy duma**

1. Seid, Roberta Pollack: *Never Too Thin: Why Women Are at War with Their Bodies*. New York, Prentice Hall Press, 1989.

2. Low, B. S., et al.: „Human hips, breasts, and buttocks: Is fat deceptive?” *Ethology and Sociobiology*, 1987, 8:249-57.

3. Sobal, J.-Stunkard, A. J.: „Socioeconomic status and obesity: a review of the literature.” *Psychological Bulletin*, 1989, 105:260-75.

4. Brink, P. J.: „The fattening room among the Annang of Nigeria.” *Medical Anthropology*, 1989, 131-43.

5. Singh, Devendra: „Adaptive significance of waist-to-hip ratio and female attractiveness.” *Journal of Personality and Social Psychology*, 1993, 65:181-90; 293-307.

6. Singh, Devendra: „Female judgment of male attractiveness and desirability for relationships: role of waist-to-hip ratio and financial status.” *Journal of Personality and Social Psychology*, 1995, 69:1089-1101.

7. Singh, Devendra-Luis, S.: „Ethnic and Gender Consensus for the effect of waist-to-hip ratio on judgment of women's attractiveness.” *Human Nature*, 1995, 6:51-65.

8. Wetsman, A.-Marlowe, F.: „How universal are male waist-to-hip ratio preferences? Evidence from the Hadza of Tanzania.” *Evolution and Human Behavior*, 1999, 20:219-28.

9. Tovee, M. J., et al.: „Supermodels: stick insects or hourglasses?” *Lancet*, 1997, 350:1474-75.
10. Yu-Douglas et al.: „Is beauty in the eye of the beholder?” *Nature*, 1998, 396:321-22.
11. Yu, D. W.-Shepard, G. H.: „The mystery of female beauty: Reply.” *Nature*, 1999, 399:216.
12. Miller: *Mating Mind*.

32. fejezet: **Miért könnyű megtalálni a péniszedet?**

1. Kirkpatrick, M.: „Sexual selection. Is bigger always better?” in *Nature*, 1989, 337:116.
2. Miller: *Mating Mind*.
3. Stubbs, R. H.: „Penis lengthening – A retrospective review of 300 consecutive cases.” *Canadian Journal of Plastic Surgery*, 1997, 5(2):93-100.

33. fejezet: **Kétféle gén – kétféle meleg pasi**

1. Hamer, D. H., et al.: „A linkage between DNA markers on the X chromosome and male sexuality orientation.” *Science*, 1993, 261: 321-27.
2. Hu, S., et al.: „Linkage between sexual orientation and chromosome Xq28 in males but not females.” *Nature Genetics*, 1995,11:248-56.
3. Rice, G., et al.: „Male homosexuality: absence of linkage to mi-crosatellite markers at Xq28.” *Science*, 1999, 284:665-67.

36. fejezet: **A homo *Homo sapiens***

1. Zhou, J. N., et al.: „A sex difference in the Human brain and its relation to transsexuality.” *Nature*, 1995, 378:68-70.
2. LeVay, Simon: „A difference in hypothalamic structure between heterosexual and homosexual men.” *Science*, 1991, 253:1034-37.
3. LeVay, S.: *The Sexual Brain*. Cambridge, MA, MIT Press, 1993.
4. LeVay, S. – személyes közlés

38. fejezet: **Minek mellbimbó a férfiaknak?**

1. Meyer-Bahlburg, H. F. L., et al.: „Prenatal estrogen and the development of homosexual orientation.” *Developmental Psychology*, 1995, 31:12-21.
2. Reinisch, J. M.: „Prenatal exposure to synthetic progestins in-creases potential for aggression in humans.” *Science*, 1981, 211:1171-73.
3. Berenbaum, S. A.-Hines, M.: „Early androgens are related to childhood sex-typed toy preferences.” *Psychological Science*, 1992, 3:203-206.
4. Berenbaum, S. A., et al.: „Early hormones and sex differences in cognitive abilities.” *Learning and Individual Differences*, 1995, 7:303-21.

40. fejezet: **Szerелеm**

1. Jankowiak, W. R.-Fisher, E. F.: „A cross-cultural perspective on romantic love.” *Ethnology*, 1992, 31:149-55.

Akinek ennyi jó kevés: Bibliográfia

- Barkowjerome H.-Cosmides, Leda-Tooby, John (szerk.): *The Adapted Mind: Evolutionary Psychology and the Generation of Culture*. New York, Oxford University Press, 1992.
- Bloom, Howard: *The Lucifer Principle: A Scientific Expedition into the Forces of History*. Atlantic Monthly Press, New York, 1995.
- Bloom, Howard: *Global Brain: The Evolution of Mass Mind from the Big Bang to the 21st Century*. New York John Wiley & Sons, Inc., 2000.
- Brown, Donald E.: *Human Universals*. McGraw-Hill, New York, 1991.
- Burnham, R.-Phelan, J.: *Mean Genes: From Sex to Money to Food: Taming Our Primal Instincts*. Cambridge, MA, Perseus, 2000.
- Buss, David M.: *The Evolution of Desire: Strategies in Human Mating*. Basic Books, New York, 1994.
- Cartwright, John: *Evolution and Human Behavior*. Cambridge, MA, MIT Press, 2000.
- Darwin, Charles: *The Descent of Man and Selection in Relation to Sex*. John Murray, London, 1871. (Magyarul: *Az ember származása és az ivari kiválás*. Athenaeum, Budapest, 1910.)
- Dawkins, Richard: *The Selfish Gene*. Oxford University Press, New York, 1989. (Magyarul: *Az önző gén*. Kossuth, Budapest, 2005.)
- De Waal, Frans: *Chimpanzee Politics: Power and Sex among Apes*. (rev. ed.) Baltimore, Johns Hopkins University Press, 1998.
- De Waal, Frans-Lanting, Frans: *Bonobo: The Forgotten Ape*. University of California Press, 1997.
- Diamond, Jared: *The Third Chimpanzee: The Evolution and Future of the Human Animal*. Harper-Collins, New York, 1992. (Magyarul: *A harmadik csimpánz felemelkedése és bukása*. Typotex, Budapest, 2002.)
- Dissanayake, Ellen: *Homo Aestheticus: Where Art Comes From and Why*. New York, Free Press, 1992.
- Fisher, Helen E.: *The Sex Contract. The Evolution of Human Behavior*. William Morrow, 1982.
- Geary, David O.: *Male, Female: The Evolution of Human Sex Differences*. Washington D. C, American Psychological Association, 1998.
- Low, Bobbi: *Why Sex Matters: A Darwinian Look at Human Behavior*. Princeton University Press, 1999.
- Miller, Geoffrey: *The Mating Mind: How Sexual Choice Shaped the Evolution of Human Nature*. Doubleday, New York, 2000. (Magyarul: *A párvo拉斯ztó agy – A párkapcsolat szerepe az emberi agy evolúciójában*. Typotex, Budapest, 2006.)
- Morris, Desmond: *The Naked Ape*. McGraw-Hill, New York, 1967. (Magyarul: *A csupasz majom*. Európa, Budapest, 1989.)
- Pinker, Steven: *The Blank Slate: The Modern Denial of Human Nature*. New York, Viking, 2002.
- Matt Ridley: *The Red Queen: Sex and the Evolution of Human Nature*. Macmillan, New York, 1994. (Magyarul: *A sötét bábok királynője: A szex és az emberi természet evolúciója*. Akkord, Budapest, 2004.)
- Wilson, Edward O.: *On Human Nature*. New York, Bantam, 1979.
- Wilson, Edward O.: *Sociobiology: The New Synthesis (25th anniversary ed.)*. Cambridge, MA, Harvard University Press, 1975-2000.
- Wilson, Edward O.: *Consilience: The Unity of Knowledge*. Knopf, New York, 1998. (Magyarul: *Minden egybecseng: Az emberi tudás egysége*. Typotex, Budapest, 2003.)
- Wright, Robert: *The Moral Animal: Evolutionary Psychology and Everyday Life*. New York, Pantheon, 1994.

Akik köszönetet érdemelnek, de pénzt nem kapnak

A Meridian Gallery, mert lehetővé teszi, hogy San Franciscó-i írói műhelyünk minden héten ingyen összejövetelt tartson a helyiségeiben; enélkül ez a könyv sehol se lenne.

A tudományos szintézis zsenije, Howard Bloom. Köszönöm, hogy jóvoltából megismerhettem Richard Curtist. Nagyon kérem, többé ne írjon jobb könyveket, mint én.

Az ügynököm, Richard Curtis. Köszönöm, hogy fáradhatatlanul noszogattál, amíg el nem végeztem a munkát.

Szerkesztőm, Lisa Clancy. Köszönöm a szorgalmat és az együttérzést. John Douglas és Nancy Pines, köszönet az éleslátásotokért. A hibáimról Lisa tehet. Matt Bell, köszönöm a megvilágosító erejű kritikát. Mostantól viszont tartsd meg a véleményedet.

A sok alacsony fizetésű tudós, akik az igazi munkát elvégezték, fáradságot nem kímélve rendszerezték a legapróbb részletekre vonatkozó adatokat is, majd a nagyközönség számára mindezeket hozzáférhetővé tették. Kösz, balekok.

Mama, nem tudtam volna ezt véghezvinni, ha nem szekírozol annyit. Legyen ez a könyv kárpótlás mindazokért az alkalmakért, amikor kínosan érezted magad miattam.